

Π	Ε	Ρ	Ι	Ε	Χ	Ο	Μ	Ε	Ν	Α
Ὁ ἄνθρωπος καὶ οἱ πρόγονοί του										L. Nougier 17
Ἡ Παναγία στὴ φαντασία τοῦ λαοῦ										27
Εὐτυπώσεις ἀπὸ τὴ Θῆρα										K. Βοσταντζόγλου 30
Κυνήγι γυναικῶν στοὺς Ἑσκιμώους										R. de Coccola 33
Θεομὰ λουτρά ἐναντίον τοῦ καρκίνου;										Michel Clet 44
Ἡ θρυλικὴ ἐποποιία ἐνὸς καλωδίου										René Poirier 48
Πῶς βλέπουν τὸν κόσμον τὰ ζῶα										Jacques Lubin 54
Ὁ Μότσαρτ στὸ Παρίσι										Ζωὴ Φραντζῆ 59
Σκότωσε ὁ Δίντεκερ;										P. Boileau 65
Ὁ Ἀνάγυρος (κατ' ἐκλογὴν)										& Th. Nargejac 71
Ἡ ἐπιστήμη θεραπεύει τὴν ἀφασία										Κώστας Οὐράνης 71
Ὁ σοβαρὸς κύριος καὶ ἡ ἀνόητη μικρὴ										M. Silverman 77
Οἱ Ἰνδίες χθές, σήμερα, αὖριο										K. Holiday 81
Γιὰ νὰ μάθετε κολυμπᾶ										Germain Susini 87
Χονολοιὺν (Ταξιθεύοντας)										Tibor Mende 97
Τὸ μυστικὸ τῆς μούμιαις										I. Στογιάννης 99
										104

Σταυρόλεξο σελ. 9, «Ποιὸς θὰ βρῇ τὰ περισσότερα;» σελ. 53, «Τί ἐννοεῖτε ὅταν λέτε;» σελ. 80, Σκάκι σελ. 107.

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΩΝ

«Καλησπέρα, χρυσή μου»
(συνέχεια) André Maurois
«Τὸ μοιραῖο εἰκοσόφραγκο»
Φρανσουά Κοππὲ

«Εἰκόνες τρεῖς»
Virginia Woolf
«Ἐνα μῆλο τὴν ἡμέρα»
William Irish

Τὸ ἐξώφυλλό μας: Ἡ Μελίνα Μερκούρη.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ἀρθρῶν καὶ εἰκόνων τῆς «Ἐκλογῆς»
χωρὶς τὴν ἀδεία τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

Ἐκλογὴ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΛΑΧΟΥ, Μουρούζη 1

Διανοῆς Τυπογραφείου: Κ. Ι. ΖΑΓΟΡΙΑΝΙΤΗΣ, Ἀλδου Μανουτίου 18

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 57, ΑΘΗΝΑΙ. ΤΗΛ. 57.081

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ:

Ἑσῶτ. Ἑτησ. 72

Ἑξῶτ. Ἑτησ. \$ 4.40

Ἑσῶτ. Ἑξάμ. 38

Ἑξῶτ. Ἑτησ. £ 1.16.0

ΑΘΗΝΑΪΚΑ

ΘΕΑΤΡΑ

ΘΕΑΤΡΟΝ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ

«Όνειρο θερινής νύχτας»

Ουίλλιαμ Σαξπηρ

Σκηνοθεσία: Ν. Γιαννοπούλου.
Σκηνογραφίες: Γ. Αιμογιάννη.
Διδασκαλία χοροδράματος: Ρ. Μά-
νου.

Χορογραφίες: Άγ. Εὐαγγελίδη.

Παίζουν: Έλ. Χατζηαργύρη, Τ. Νι-
κηφοράκη, Ν. Χατζίσκος, Μ. Φωτόπου-
λος, Χρ. Εὐθυμίου, Κ. Στολγάς, Φι-
λιππίδης και τὸ Ἑλληνικὸ Χορὸ-
δραμα Ραλλοῦς Μάνου.

Ὁ θίασος Ν. Χατζίσκου θὰ ἀνεβάσῃ
τὸ δεύτερο δεκάημερο τοῦ Αὐγούστου
παράλληλα μὲ τὸ «Όνειρο θερινῆς νύ-
χτας», τὸ ἔργο τοῦ Ουίλλιαμ Σαξ-
πηρ.

«Ἡ Στρίγγλα
ποὺ ἔγινε ἀρνάκι»

σὲ ἀπογευματινὲς παραστάσεις (Τρίτη,
Τετάρτη, Πέμπτη, Σάββατο καὶ Κυρι-
ακή).

Μετάφρασις: Καρθαίου.

Σκηνοθεσία: Ν. Χατζίσκου.

Χορογραφίες: Άγ. Εὐαγγελίδη.
Καὶ τὴ Λαμπροπούλου, Ἡλέκτρα Βάχλα.
Ἑρμηνεύται: Τίτ'κα Νικηφοράκη,
Ν. Χατζίσκος, Χ. Εὐθυμίου, Ν. Τζό-
γιας, Στ. Ξενίδης, Ν. Φιλippόπουλος,
Μ. Μουσοῦρης, Γ. Βράσιθανόπουλος,
Βρεττάκος, Δ. Παγουλάτος, Ρώης, Ὁ-
λύμπιος.

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ

Γ' Σεπτεμβρίου 102

Τηλ. 811.462

«Ἡρθα καὶ θὰ μείνω»

Σκηνοθεσία: Κατερίνας.

Σκηνογραφίες: Αιμογιάννη.

Παίζουν: Κατερίνα, Τζόλυ Γαρμπή,
Ἀγνή Βλάχου, Μαρία Γιαννοπούλου.,
Χρ. Τσαγανέας, Σταματίου Ἡλίας, Δά-
νης καὶ ὁ Γιώργος Φούντας.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΛΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἄλσος Πεδίου Ἀρεῶς

«Ὁ Χριστὸς
ξανασταυρώνεται»

Ν. Καζαντζάκη

Σκηνοθεσία: Τάκη Μουζενίδη.

Σκηνογραφίες — Κουστούμια: Σπύ-
ρου Βασιλείου.

Μουσική Ἐπιμέλεια: Φοῖβου Ἀνω-
γιαννίδη.

Συμπράξει τοῦ μπαλέτου λαϊκῶν
χορῶν Ντόρας Στράτου.

Παίζουν: Σμαρούλα Γιούλη, Δάφνη
Σκούρα, Νανά Παπαδοπούλου, Μ. Κα-
τράκης, Λυκούργος Καλέργης, Θ. Μο-
ρίδης, Τίτος Βαϊδής, Γιάννης Ἀργύ-
ρης, Ἀ. Ζησιμάτος.

ἈΛΕΚΤΩΡ.

Ἀπὸ τὸ 1935
γενεὰ ὁλόκληρη μεγαλώνει
μὲ τὸ παστεριωμένο νωπὸ
γάλα τοῦ τόπου της

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ Α.Ε

ΠΑΡΚ

Τηλ. 663.407
Λεωφ. 'Αλεξάνδρας 28

«Θὰ σὲ κάνω Βασίλισσα»

Θ'άσος Λογοθετίδη
'Αλ. Σακελλάριου—Χρ. Γιαννακόπουλου
Σκηνοθεσία: Β. Λογοθετίδη.
Σκηνογραφίες: Γ. 'Ανεμογιάννη.
Παίζουν: 'Ιλια Λυθικό, Σμάρω Στεφανίου, Νάντια Χωραφά, Β. Λογοθετίδη, Εύαγγ. Πρωτοπαππάς, Θ. Τζενεράλης, Στ. Στρατηγός, Μ. Παπαδάκης.

ΓΚΛΟΡΙΑ

Πλατεία 'Αμερικής
Τηλ. 875.994

«Πικ - Νικ»

του Ουίλλιαμ 'Ιντζ
Μετάφρασις — Σκηνοθεσία: Μ. Πλωρίτη.
Σκηνογραφία: Γιάννη Στεφανέλλη.
Παίζουν: 'Αννα Κυριακού, 'Αννα Παϊταζή, 'Αλίκη Γεωργούλη, 'Αλέκος 'Αλεξανδράκης, Διονύσιος Μήλας.

ΡΑΜΠΑ

Λ. 'Αλεξάνδρας — 'Ιπποκράτους

«'Ο ταγματάρχης Μπόμπας»

Διασκευή—Σκηνοθεσία: 'Απ. 'Αέθης.
Σκηνογραφίες: Εύαγγ. 'Ολυμπίου.
Παίζουν: 'Αννα Πολυτίμου, 'Αση Μηχαλίδου, 'Ελευθερία Μοσχάδου, 'Απ. 'Αέθης, Κλέαρχος Καραγιώργης, Γιάννης Βογιατζής.

ΑΚΡΟΠΟΛ

'Ιπποκράτους 9
Τηλ. 614.530

«'Αστέρια τῆς 'Αθήνας»

'Επιθεώρησις τῶν 'Ασημακοπούλου
Συμπούλου — Παπαδόουκα
Σκηνογραφίες: 'Ανεμογιάννη.
Χορογραφίες: Καστρινοῦ.
Παίζουν: 'Αννα καὶ Μαρία Καλουτά,
Σπεράντζα Βρανά, Γ. Βασιλειάδου,
Μπελιντα, Ν. Ρίζου, Βασίλης Αὐλωνίτης,
'Ορέστης Μακρῆς, Ν. Ρίζος, Μάξ,
καὶ τὸ χορευτικὸ ζευγάρι Ζόκα — Καστρινοῦ.

ΠΕΡΟΚΕ

'Οδυσσεὺς 2
Τηλ. 593.730

«Γαρύφαλλο στ' αὐτὶ»

Γιαννακοπούλου
'Ελευθερίου — Νικολαΐδη
Σκηνογραφίες: Βασ. Περικάκη.
Χορογραφίες: 'Αλέκου 'Αρμπαρέζ.
Μουσική: Βαγγέλη Λυκιαρδόπουλου.
Παίζουν: Καίτη Ντιριντάου, Μαρίκα Νέζερ, Πόπη 'Αλθα, Ζωή Φυτούση,
Φ. Ντάβου, Γκ. Μπίνη, 'Ιωάννα 'Αλθα,
Μάριον Ρόκ, Νίκος Σκαυρῆς, Κ.
Δούκας, Σ. 'Ιατρῆς, Χρυσόχορδος Χριστοφοῦδης, Ι. Καμπανέλλης, χορεύει
τὸ ντουέττο 'Αλμπαρέζ—Καόνι καὶ τὸ
μπαλλέτο.

ΣΑΜΑΡΤΖΗ

Καρόλου 1
Τηλ. 54.755

«Ψηλὰ τὰ χέρια»

Δημ. Γιαννουκάκη
Σκηνογραφίες: Γιάννη Στεφανέλλη.
Παίζουν: Μαρίκα Κρεββατά, Γκ. Μουροπούλου, Λ. Κωνσταντάρης, Γ. Γαβριήλδης, Δ. Παπαγιαννόπουλος.

ΓΑΕΑ

Εἶναι ἡ πλέον διαδεδομένη ἐξω-
λέμβιος ἐν Ἑλλάδι. Εἰσάγεται ἀπὸ
25 ἐτίας καὶ δὲν ὑπάρχει παραλία
ὅπου νὰ μὴ συναντήσετε τοῦ-
λάχιστον μιὰ μηχανὴ
Johnson

Γενικοὶ Ἀντιπρόσωποι
Κ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ & Α. ΚΑΒΑΦΑΚΗΣ

ΛΕΣΧΑΡΟΥΣ 26 ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ ΤΗΛ. 43.386	ΠΑΤΗΣΙΩΝ 29 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 53.831	ΛΕΩΝ. ΣΟΦΟΥ 15 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΗΛ. 27.17
--	--------------------------------------	---

ILFORD

Ἡ μάρκα τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης

ΤΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ILFORD

ΡΟΛΛ ΦΙΑΜ

35 mm ΦΙΑΜ

ΚΑΤ ΦΙΑΜ

HPS, HP3, FP3, Pan F.

ΜΕ ΤΟΝ ΕΜΦΑΝΙΣΤΗΝ

ILFORD MICROPHEN

ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΚΙΛΙΑΝ ΕΠ'ΦΑΝΕΙΩΝ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΦΩΤΟ-
ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΤΙΩΝ

ILFORD PLASTIKA

ΕΞΑΣΦΑΛ'ΖΟΥΝ ΑΠΟΛΥΤΟΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑΝ

Γεν. Ἀντιπροσωπεία Ἑλλάδος

Κ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ

Πλατεία Ἀγίου Γεωργίου Καρύτου 3. Τηλ. 22-787

ΑΘΗΝΑΙ

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ:

1. Μία μεγίστης ἀξίας μετοχή διὰ κάθε οἰκογένειαν. — Ἄρθρον.
2. Ἐχει πολλὰ ὁ τενεκές... — Πιά- νεται κοπαδιαστὰ μετὰ τὴν τρά- τα, ὅπως ἡ μαρίδα.
3. Πτυχή, γαλλικὴ... — Ἀείμνη- στος (κυριολ.).
4. Ἑλληνικὸν κόμμα, ἐνάρθρων. — Προβαθμὶς τοῦ πάθους (προφ. μαζί).
5. Περιφημὸς μάντις τῆς ἀρχαιότητος. — Τὸ «παν- τάν» τῆς Πανδώρας (γε- νική).
6. Ὁρηνώδεις φωναὶ (γεν.). — Σ' αὐτὴν ὑπάρχει πάντοτε συνωστισμὸς (γεν.).
7. Πρωτεύουσα τῆς Κάσου. — Τὸ ἀρχαῖον Ἀκυῖσ- γρανον τῆς Ρηνανίας.
8. Εἶναι πλείστοι ὅσοι πο- ταμοὶ εἰς τὴν Γερμανίαν (ἀντιστρ.). — Νότα. — Χειλεόφωνον.
9. Ἀρχαῖος ποταμὸς τῆς Θεσπρωτίας εἰς τὴν Μα- κεδονίαν. — Δάσημος κωμικὸς τῆς ὁδῆς.
10. Ὑπάρχουν τέσσαρες εἰς τοὺς περσικοὺς τοῦ ζατρί- κίου (αἰτ.). — Συμπε- ραίνει.
11. Ἐξ αὐτῆς κατήγετο ὁ Ἐπίχαρ- μος. — Πελοποννησιακὴ ὁροσει- Ͼά (αἰτ.).
12. Διαβάζεται εἰς τὰ γυμνάσια. — Εἰς τὴν ἀντίληψιν προστά.

ΚΑΘΕΤΩΣ:

1. Ἐκπρόσωπος τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Κύπρου. — Πα- ταγώδης ἀποτυχία (ξεν.).
2. Ἐφονεύθη μετὰ τὴν θῆραν τοῦ Καλυδονίου κάπρου (γεν.). — Διάσημος ἀπὸ τὴν ἠλεκτρολο- γίαν φυσικός.
3. Πολλοὺς τέτοιους ἀνθρώπους δημιουργοὺν οἱ μεγάλοι πόλε- μοι (καθαρ.).

4. Τοῦ Νικελίου σύμβολον. — Εἶ- μαι κάτοχος... — Ὡσάν... (τροπ. ἐπίρρ.).
5. Γάλλος πολιτικὸς καὶ σοφὸς ψηφίσας ὑπὲρ τῆς καταδικῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ' (ἐνάρ- θρων). — Πρόθεσις.
6. Ἡ γραφὴ τοῦ μεγάλου ροκέ στὸ σκάκι. — Χειροπιαστοὶ (αἰτ.).
7. Ὅσπου τοῦ ρινικοῦ διαφράγμα-

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

8. Σημαίνει καὶ «ἐνέπαιξαν».
9. Τοῦ Ὀδυσσεύς ἦτο παροιμιώ- δης (ἀντιστρ.). — Διεθνὴς ἀρ- νησις.
10. Γάλλος στρατηγός, αἰχμαλωτι- σθεὶς εἰς τὴν μάχην τοῦ Βατερ- λώ, ἐνάρθρων. — Σχεδὸν ἀνα- πόφευκτα εἰς τὰ ἐντυπα.
11. Περνάει ἀπὸ τὸ Τουρίνον, ἐν- ἀρθρων. — Κητὴ κόν. — Γνω- στὴ ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴν μας ἱστορίαν πόλις τῆς Νοτιοσλαβί- ας.
12. Θεὰ τῶν ἱατρῶν, κόρη τοῦ Ἀσ- κληπιοῦ. — Ἐξήλθε σώος τῆς Κίβωτος.

Ι. Χ.

(Λύσις στὴ σελίδα 111)

ΝΤΟ - ΡΕ

(Αττική Σκηνή)
Φωκίωνος Νέγρη
Τηλ. 873.490

ΒΕΜΠΟ

Καρόλου 18
Τηλ. 53.453

«Ο Έξηνταβελόνης»

του Μολιέρου
κατά διασκευή

του Κωνσταντίνου Οικονόμου
Σκηνοθεσία: Σωκράτης Καραντινού.
Μακέττες—Κοστούμια: Λίζας Φ. Ζαϊ-
μη.

Παίζουν: Κλειώ Νικολάου, Μίρκα Α.
παλάκη, Σαπφώ Ζεμπέλη, Σωκράτης
Καραντινός, Κώστας Μαντακάς, Μπάμ-
πης Γιωτόπουλος, Θεόδωρος Σαφής,
Χρήστος Κατσιγιάννης.

«Ο Ρωμηός»

Επιθεώρησης Τραϊφόρου — Βασιλειάδη

Μουσική: Μ. Θεοφανίδης.

Σκηνοθεσία: Στέλιου Δόξα.

Χορογραφίες: Φλερύ — Άλίκη Βέμπο

Συμπράττουν Μηλιάδης, Χατζηχηρή-
στος, Μαυρέας, Ρ. Βλαχοπούλου, Ά.
λίκη Βέμπο, Βερώνη, Μπ. Μοσχονά.

Χορευταί: Λίνα Άλμα — Γ. Φλερύ
με τὸ μπαλέτο τους.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΗΡΩΔΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ

6 Αυγούστου: «Requiem Mozart» με
τὴν Κρατική Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν καὶ
συμμετοχή τῆς χορωδίας τῆς Ἑθνικῆς
Λυρικῆς Σκηνῆς. Διευθύνει ὁ Rafael
Kubelik. Τιμές: Α' 120, Β' 90, Γ' 60,
Δ' 25.

7, 8 Αυγούστου: Συμφωνική Συναυ-
λία Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας τοῦ Ἀμ-
βούργου με διευθυντὴ ὀρχήστρας τὸν
Georg Ludwig Jochem. Τιμές: Α' 150,
Β' 90, Γ' 60, Δ' 30.

10 Αυγούστου: Requiem τοῦ Mozart
με τὴν Ἑκκλησιαστικὴ Ὀρχήστρα Ἀθηνῶν
καὶ συμμετοχή τῆς χορωδίας τῆς Ἑθνι-
κῆς Λυρικῆς Σκηνῆς. Διευθύνει ὁ Ra-
fael Kubelik. Τιμές: Α' 120, Β' 90, Γ' 60,
Δ' 25.

13 Αυγούστου: Συμφωνική Συναυ-
λία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν.
Διευθύνει ὁ Θεόδ. Βασιγιάννης.
Σολίστ: Τζίνα Μπαχάουερ. Τιμές: Α' 90,
Β' 60, Γ' 40, Δ' 20.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

15—19 Αυγούστου:

«Μήδεια» Εὐριπίδου

Μετάφρασις: Π. Πρεβελάκης. Σκηνο-
θεσία: Ἀλέξη Μινωτή. Σκηνογραφίες:
Κλ. Κλώνη. Ἐνδυμασίες: Ἀν. Φωκά.
Μουσική: Μάνου Χατζηδάκης. Χορογρα-
φικὴ σύνθεσις Ἀλέξη Μινωτή, Μαρίας
Καζάκη.

Παίζουν: Κατίνα Παξινού, Ἑλ. Ζα-
φειρίου, Ἀλ. Μινωτῆς, Ἰωάν. Ἀποστο-
λίδης, Θ. Κωτσόπουλος, Ν. Παρα-
σκευάς.

Τιμές: Α' 25, Β' 20, Γ' 15, Δ' 10.
20—22 Αυγούστου:

«Οιδίπους Τυράννος» Σοφοκλέους
Μετάφρασις: Φ. Πολίτη. Σκηνοθε-
σία: Ἀλ. Μινωτῆ. Σκηνογραφίες: Κλ.
Κλώνη. Ἐνδυμασίες: Ἀν. Φωκά. Μου-
σική: Κατίνα Παξινού. Ἐπιμέλεια χο-
ροῦ: Μαρίας Καζάκη. Μουσική Δι-
οίκηση: Μάσου Χατζηδάκης.

Παίζουν: Κατίνα Παξινού, Ἀλέξης
Μινωτῆς, Ἰωάν. Ἀποστολίδης, Θ. Κω-
τσόπουλος, Ν. Παρασκευάς, Ἑλ. Βόκο-
βιτς κ.ά.

Τιμές: Α' 25, Β' 20, Γ' 15, Δ' 10.
23—26 Αυγούστου:

«Ἀντιγόνη» Σοφοκλέους
Μετάφρασις: Ι. Γρυπάρης. Σκηνοθε-
σία: Ἀλ. Μινωτῆ. Σκηνογραφίες: Κλ.
Κλώνη. Ἐνδυμασίες: Ἀν. Φωκά. Μου-
σική: Ι. Παπαϊωάννου. Χορογραφικὴ
σύνθεσις: Ἀλ. Μινωτῆ, Ἰωάν. Κα-
ζάκη.

Παίζουν: Ἄννα Συνοδινού, Ἀντιγό-
νη Βαλάκου, Θ. Κωτσόπουλος, Ι. Ἀπο-
στολίδης, Π. Ζερβός.

Τιμές: Α' 25, Β' 20, Γ' 15, Δ' 10.

27 Αυγούστου: Συμφωνική Συναυ-
λία τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν
με διευθυντὴ τὸν Α. Παρίδη. Σολίστ ὁ
Julius Katchen.

BRITISH SEAGULL

Αἱ καλύτεραι
ἐξωλέμβιοι
μηχαναὶ θαλάσσης
τοῦ κόσμου

ΑΔΕΛΦΟΙ ΠΑΤΠΑ
9 Ἰωαννινοῦ
Λτοῖα Ἀκροπόλ-τηλ. 614.425

Τιμές: Α' 90, Β' 60, Γ' 40, Δ' 20.
29-30 Αυγούστου:
«Μοίρα τῶν Μυκηνηῶν»
Χορεύ. αμα — Παγκόσμιος Πρώτη
Harald Kreuzberg καὶ οἱ σολίστ του,
με τὴ συμμετοχὴ τοῦ ὁμίλου Κ. Πρά-
ταϊκα.

Τιμές: Α' 120, Β' 90, Γ' 60, Δ' 30.

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΟΛΥΜΠΟΥ

Καταπιν συμφωνίας μετὸν «Ὁρφικὸ
θᾶσος» Μράντας - Μαρίνου, ἡ Λέσχη
Θεσσαλῶν θὰ ἀνεβάσῃ σὲ ὅλες τὶς Θεσ-
σαλικὰς πόλεις καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τοῦ
6^{ου} σταδίου τοῦ Φεστιβάλ Ὀλύμπου, τὴν
τραγωδία «Ἰφιγένεια ἐν Αὔλιδι» ἀπὸ
τῆς 5 ἕως 31 Αυγούστου. Ἡ χορογρά-
φηση τῶν χορικῶν τῆς τραγωδίας ἐγι-
νε ἀπ' τὴν κ. Ἐλευθερίαν Μηλση καὶ
τὰ κουστούμια ἀπ' τὸν κ. Γ. Πατριάρ-
χέα.

ΕΚΔΡΟΜΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ
ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
(Χασιλάου Τρίκοπη 4, τηλ. 624.510)

4-28.8.56. Στὴ Γιουγκοσλαβία, Ἰ-
ταλία, Αὐστρία, Ἀναβάσεις σὲ τρία
ὅρη καὶ παγωμένους.

12-19.8.56. Στὸν Ὀλυμπο μέσῳ
Ἐλασσόσας. Ὀλυμπάδος, Ξειῶνος, Ἀ-
ναβάσεις στὶς κορυφὰς Σκολεό, Μύτι-
κας, Στεφάνι, Καταφύγι, Πριόνια. Ἀ-
γὸς Διονύσας, Λιτόχωρο, Σύνολο πο-
ρείας 48 ὥρες.

18-19.8.56. Κανδήλι (Εὐθείας) μέ-
σῳ Δάφνης. Πορεία 8 ὥρες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΗΓΗΤΙΚΗ ΛΕΣΧΗ
Σοβατοκύριακο 4-5 Αυγούστου: 1)
Πύργος, Ὀλυμπία, με πολυτελὴ λεωφ.
Πούλμαν. Ὁμιλητὴς ἡ ἀρχαιολόγος κ.
Α. Καπαγιαννίδη. 2) Πόρος. 3) Λίμνη
Στυμφαλία, Καστανιά.

Κυριακὴ 5 Αυγούστου: 1) Σούνιο,
Ἀγάθυσος, ὁμιλητὴς ἡ κ. Ντενίς Βασ-
δέκη. 2) Ναύπλιο, Τολό, με λεωφ.
Πούλμαν. 3) Ἀγκίστρι, με εἰδικὰ ναυ-
λωμένο ὅπλ. 4) Πόρο Γερμεό. 5) Λου-
τράκι, Λίμνη Βουλγαμένης Ἡραίου. 6)
Πόρος. 7) Ἀνάβυσσος. 8) Σούνιο. 9)
Περιστερία Σαλαμίνας. 10) Ναύ-
πλιο, Τολό, με λεωφ. Πούλμαν (ἐκδρο-
μὴ χωρὶς δηλώσεις). 11) Ἀνάβυσσος
(ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις). 12) Δα-
σκαλεῖο. Μοιρὰ Πευκοβουνόατρίσας,
Κακὴ Θάλασσα (ἐκδρομὴ μόνο γὰ νέ-
ους). 13) Βουλαιγμένη (πρωϊνὴ). 14)
Ἐλευσίνα (ἀπογευματινὴ).

Σαβατοκύριακο 11-12 Αυγούστου:
1) Νιμφορίο.

Κυριακὴ 12 Αυγούστου: 1) Δελφοί,
με λεωφ. Πούλμαν. 2) Ξυλόκαστρο, με
λεωφ. Πούλμαν. 3) Πόρος. 4) Ἀγ. Μα-
ρίνα Αἰγίνης. 5) Σχοινιάς. 6) Κασι-

τίγλα. 7) Ὠρωπός. 8) Δήλεσι. 9) Λα-
λαμος. Ἀγ. Ἀπόστολοι (ἐκδρομὴ μόνο
γὰ νέους). 10) Ξυλόκαστρο (ἐκδρομὴ
χωρὶς δηλώσεις). με λεωφ. Πούλμαν. 11)
Ὠρωπός (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώ-
σεις). 12) Λούσα (πρωϊνὴ). 13) Λομ-
βάδα (ἀπογευματινὴ).

Τετάρτη 15 Αυγούστου: Ἀπογευμα-
τινές: 1) Μεγάλο Πόρο. 2) Παραλία Ἀ-
ναβύσσου, με λεωφ. Πούλμαν. 3) Ἀγ.
Παντελεήμων (ἐκδρομὴ μόνο γὰ νέ-
ους).

Σαβατοκύριακο 18-19 Αυγούστου:
1) Χαλκίδα, Ἀχμετ Ἀγᾶ. Κ. μάσι.

Κυριακὴ 19 Αυγούστου: 1) Ὁσος
Λουκάς, Πασαλία Ἀσπρά Σπίτα, με
λεωφ. Πούλμαν. 2) Κάλυμνος. Ἀν. Ἀ-
πόστολοι. 3) Λουτράκι, με λεωφ. Πούλ-
μαν. 4) Περιστερία Σαλαμίνας. 5)
Ἀγ. Παντελεήμων. 6) Πόρο Ράφτη.
7) Μαρμαρί. 8) Ὑδρα. 9) Δήλος (ἐκ-
δρομὴ μόνο γὰ νέους). 10) Ἀν. Παν-
τελεήμων (ἐκδρομὴ χωρὶς δηλώσεις).
11) Βουλαιγμένη (πρωϊνὴ). 12) Μάτι
(ἀπογευματινὴ).

Τετάρτη 22 Αυγούστου: Ἀπογευμα-
τινές: 1) Ἀγία Μαρίνα. 2) Σούνιο, με
λεωφ. Πούλμαν.

Σαβατοκύριακο 25-26 Αυγούστου:
1) Πόρος.

Κυριακὴ 26 Αυγούστου: 1) Χαλκί-
δα, με λεωφ. Πούλμαν. 2) Πόρο Γερ-
μεό. 3) Πόρος Σαλαμίνας. 4) Ἀργος,
Ποσάλιον Ἀστρούς. 5) Σύνολο. 6)
Πάρις. 7) Ἀγκίστρι (ἐκδρομὴ μόνο
γὰ νέους). 8) Πόρο Γερμεό (ἐκδρο-
μὴ χωρὶς δηλώσεις). 9) Βάρκιζα (πρω-
ϊνὴ). 10) Λίμνη Μαραθῶνος (ἀπογευ-
ματινὴ).

Τετάρτη 29 Αυγούστου: Ἀπογευμα-
τινές: 1) Ἀγ. Παντελεήμων. 2) Κι-
νέτις, με λεωφ. Πούλμαν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Πανεπιστημίου 39, τηλ. 29.316

Παρασκευὴ 3 Αυγούστου, 8.30 μ.μ.
Πειραματικὴ ἀσκησης νυκτερινῆς λήψης
ἐσωτερικῶν θεμάτων με καθοδήγησι
ἀπὸ ἐμπειρά στελέχη τῆς Ε.Φ.Ε.

Παρασκευὴ 10 Αυγούστου, 8.30 μ.μ.
Προβολὴ ἐγχρόμων slides πού ἀνέχουν
σὲ 8 ἀφ᾽ ἑαυτὰ μέλη.

Παρασκευὴ 17 Αυγούστου, 8.30 μ.μ.
Κριτικὴ φωτογραφῶν «Ἀσπρο-Μαύρο».

Παρασκευὴ 24 Αυγούστου, 8.30 μ.μ.
Ἀπανήσεις σὲ ἀπορίες τῶν μελῶν σὲ
τεχνικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ζητήματα ἀπὸ
στελέχη τῆς Ε.Φ.Ε.

Κυριακὴ 26 Αυγούστου. Ἐκδρομὴ
στὸ Ναύπλιο, Τολό, Ἐπδαυρο, ἡ Μύ-
κονο.

Πληροφορίες στὰ γραφεῖα τῆς Ε.Φ.Ε.

ἈΛΕΚΤΩΡ.

**ΧΑΡΗΤΕ
ΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ**

ἀλλὰ καὶ προφυλαχθῆτε
ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς:

* ΜΕ ΛΑΝΟΛΙΝΗ ΜΕΛΠΑΝ,
πού σᾶς προστατεύει ἀπὸ
τὶς πανάδες, τοὺς λεκέδες
τὰ ἐγκαύματα κι' ἐμποδίζει
τὸν ἥλιο καὶ τὴν ἀλμύρα
νὰ ξηράνῃ καὶ νὰ μαράνῃ
τὴν ἐπίδερμίδα σας.

* ΜΕ ΛΑΔΙ ΗΛΙΟΥ ΜΕΛΠΑΝ,
πού σᾶς βοηθῇ νὰ μαυρίσε-
τε γρήγορα, φιλτράρει τὶς
βλαβερὲς ἀκτίνες τοῦ ἡλί-
ου καὶ σᾶς χαρίζει τὸ ὡραι-
ότερο μελαχροινὸ χρῶμα.

● ΜΗ ΡΙΨΟΚΙΝΔΥΝΕΥΕΤΕ ΧΩΡΙΣ «ΜΕΛΠΑΝ»
● «ΜΕΛΠΑΝ» Ο ΦΥΛΑΞ ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ ΣΑΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΝΕΑ

Στις 12 Αυγούστου αναμένεται ο διάσημος χορογράφος Κράυτσπεργκ, για να εμφανισθεί στο Θεατρ. Βάλ. 'Αθηνών το χορόδραμα «Η Μοίρα των Μυκηνών» (παγκόσμιος πρώτη) με την συμμετοχή του όμιλου Κ. Πράτσικα.

Στις 7 Αυγούστου στο θέατρο Ντό-Ρε ('Αττική Σκη.ή) ο θίασος Σωκρ. Καραντινού ανεβάσει το έργο ο «Ε-ζηνταβελόνης», το οποίο αποτελεί διασκευή του έργου του Μολ. έρου ο «Φιλάργυρος», απ' τον Κωνσταντίνον Οικονόμου του έξ Οικονόμων (1816). Πρόκειται για μία μεταφορά «εις τὰ καθ' ἡμᾶς» τὸ γαλλικὸν κείμενον, με τὸν πονος ἀνατολίτικους καὶ με τὴν ὑπόθεσιν νὰ ἐξελισσεται στὴ Σμύρνη τὸ 1860.

Ἐν συνεχείᾳ στίς 15 Αυγούστου θὰ ἀνέσθῃ τὸ ἔργο τοῦ Ἀρμάνδου Σαλαγκρού «Νύκτες ὀργῆς». Οἱ «Νύκτες ὀργῆς» θεωροῦνται ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα θεατρικὰ ἔργα τὰ ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν ἀντίστασιν τῆς Γαλλίας στὸν τελευταίον πόλεμον. Τὸ ἔργο ἔχει μεταφράσει ὁ Σωτῆρης Πατατζῆς, θὰ τὸ σκηνοθετῇ ὁ Σωκρ. Καραντινὸς καὶ τὶς σκηνογραφίας καὶ τὰ κοστούμια θὰ τὰ κάμῃ ὁ Γ. Βακαλὸς.

Στις 18—19 Αυγούστου, ὁ Σύλλογος τῶν ἐν Ἀθήναις Μεγαλοπολιτῶν θὰ παρουσιάσῃ πλουσιώτατο πρόγραμμα κατὰ τὶς Παναρκαδικὰς ἐορτὰς τῆς Μεγαλοπόλεως. Ὁ ὄργαν ὡτῆς καὶ πρόεδρος τοῦ συλλόγου κ. Π. Τσατῆας, ἀνεκοίνωσεν ὅτι οἱ παραστάσεις τοῦ συλλόγου θὰ δοθοῦν ἀπ' ἐνὸς μὲν στὸ εἰσὶν θέατρο τῆς Μεγαλοπόλεως καὶ ἀπ' ἑτέρου στὴ μεγάλη πλατεία τῆς. Τὴν πρώτην ἡμέραν τὸν ἑορτῶν (Σάββατο 18 Αὐγούστου) θὰ ἐμφανισθῇ μεγάλη μική χορωδία ἀπὸ ἐξήντα ἐπιλέκτους τραγουδιστὰς με διευθυντὴν τὸν μαέ-

στρο κ. Κ. Χάγιο. Τὴ δευτέρα ἡμέρα στὸ ἀρχαῖον θέατρο θὰ δοθῇ παράστασις τοῦ ἔργου τοῦ Εὐριπίδου «Ὁρέστης» ἀπὸ τὸν Ὅμιλον Ἀρχαίας Τραγωδίας, στὴν πλατεία δὲ τῆς πόλεως νεᾶνδες με ἑλληνικὰς ἐνδυμασίας καὶ φουστανελοφόροι θὰ κάμουν χορευτικὰς ἐπιδείξεις.

Ἀπὸ τὶς 20 Ἰουλίου περιοδεύει στὰ νησιά Μυτιλήνη, Χίος, ὁ θίασος Ντίνου Ἡλιοπούλου - Μίμη Φωτόπουλου. Στὸ ρεπερτόριον τοῦ θιάσου περιελήφθησαν τὰ ἔργα «Στραβοτιμονιές» τοῦ Στ. Φωτιάδου καὶ ἡ κωμῶδια τοῦ Δημ. Γιαννουκάκη «Τὸ σπίτι τῶν τεσσάρων κοριτσιῶν». Στις 3 Αυγούστου ὁ θίασος θὰ ἐμφανισθῇ στὸ Ἡράκλειον Κρήτης καὶ ἐν συνεχείᾳ στὸ Ρέθυμνο καὶ στὰ Χανιά.

Στις 23 Αυγούστου θὰ ἀναχωρήσῃ γιὰ τὴν Ρόδο ὅπου καὶ θὰ παραμείνῃ περίπου 10 ἡμέρες, χωρὶς ὅμως τῆς συνεργασίας τοῦ Μίμη Φωτόπουλου, ὁ ὁποῖος θὰ πάῃ στὴ Μόσχα γιὰ νὰ παραστήσῃ ἐκεῖ ἐπισημὴν πρεμιέρα τῆς ἑλληνικῆς ταινίας «Ἡ κάλπικη λίρα».

Τὸ θέατρο Ἀργυροπούλου θὰ στεγάσῃ τὸ χειμῶνα τὸ θίασον Ν. Σταυρίδου, με τοὺς Χρ. Τσαγανέα, Γ. Τερζάκη, Ρένα Βλαχοπούλου καὶ πιθανὸν τὸν Μ. Χελιώτη.

Τὸ χειμῶνα στὸ θέατρο Κυβέλης τῆς πλατείας Συνατάγματος, θὰ στεγασθῇ ὁ θίασος τῶν «Συνεργαζομένων Καλλιτεχνῶν», με ἐπικεφαλῆς τὴ Σοφία Βέμπο, τὸ Μ. Μη Τραφόρο, τὸν Κώστα Χατζηχρήστο, τὸν Τάκη Μηλιάδου, τὸν Κούλη Σιτολίκα καὶ τὸ διεθνὸς φήμης χορευτικὸ ζευγάρι Λίβια Ἀλμα - Γιάννη Φλερύ. Τὴν ἐναρκτήριον ἐπιθεώρησιν θὰ γράψουν ὁ Μίμης Τραφόρος καὶ ὁ Μ. Βασιλειάδης.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Τὸ περίφημον ἔργο τοῦ Κώστα Θεοτόκη «Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος τοῦ Καραβέλα» θὰ ἀρχίσῃ νὰ γυρίζεται σὲ ταινία τὴν 1η Αυγούστου με παραγωγὴ καὶ σκηνοθεσίαν τὸν Ὁδυσ. Κωστελέττο, ὁ ὁποῖος ἔκαμε εἰδικὰς σπουδὰς στὸ ἐξωτερικόν. Στὸ ἔργο αὐτὸ θὰ πρωταγωνιστοῦν ὁ Χριστόφορος Νέζερ καὶ ὁ Διοάνσιος Παπαγιαννόπουλος.

Ὁ Ν. Σταυρίδης γυρίζει σὲ ταινία τὸ ἔργο τῶν Παρασκευᾶ καὶ Δριμαροπούλου «Παυλάκης καὶ Μάρκος». Τὸ σενάριο καὶ ἡ σκηνοθεσία εἶναι τοῦ Πα-

ρασκευᾶ. Θὰ πρωταγωνιστοῦν οἱ Γκ. Μαυροπούλου, Νάντια Χωραφᾶ, Φρ. Μανέλλης κ.ἄ.

Ἡ Φίλος Φίλος ἀρχίζει τὸ γύρισμα δύο νέων ταινιῶν. Μ.α εἶναι «Τὸ ἀμαρᾶκι» τῶν Ἰακώβου Καμπανέλλου καὶ Νίκου Κιούση πού θὰ σκηνοθετῇ ὁ Ντῆνος Δημόπουλος, με πρωταγωνιστὰς τὸν Ὁρ. Μακρὴ καὶ τὸν Β. Αὐλωνίτη καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ὁ «Ποδηλατὰς» τοῦ Ἀλέκου Σακελλάριου.

Ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς Νότης Περ-

Τώρα Τὸ καλοκαίρι παιδιά καὶ μεγάλοι χαρῖτε τὸ ὑπαιὸδρο

μαθαίνοντας

ΣΧΕΔΙΟ ΣΚΙΤΣΟ ΧΡΩΜΑ

ὁπουδήποτε καὶ ἂν μένετε.

ΤΩΡΑ με τὶς μεγάλες καλοκαιριάτικες μέρες εἶναι μιὰ ὥρα εὐκαιρία γιὰ τὰ παιδιά σας εἴτε γιὰ σὰς, στὴν πόλιν ἢ στὴν ἐξοχὴ, ν' ἀρχίσετε τὴν καλλιτεχνικὴν σας σπουδὴν με τὸ Σύστημα Α.Β.Σ., συνδυάζοντας ἐπὶ τὴν πῶς εὐχάριστη ἀναψυχὴν με ἓνα ἐφόδιο πολὺτιμον γιὰ τὴν ζωὴ. Γιατί — μὴ τὸ ξεχνάτε αὐτό — ἡ Σχολὴ Α.Β.Σ. μαζί με τὶς πλούσιες τεχνικὰς γνώσεις δίνει καὶ μιὰ πλαυτέρη καλλιτεχνικὴν μόρφωσιν, ἀπαραιτήτῳ συμπλήρωμα τῆς γενικῆς μορφώσεως καὶ ἀνδρώπου. Καὶ τὸ σημαντικώτερον: σπουδῇ στὸ σπίτι σας, χωρὶς νὰ παραμελήσετε τὶς ἄλλες σας ἀσχολίας, ὁπουδήποτε καὶ ἂν μένετε. Χιλιάδες ἀνδρῶποι σχεδιάζουν χάρις στὸ νέο καὶ διασκεδαστικὸν σύστημα Α.Β.Σ.

Με σπουδὴν στὸ σπίτι της.
ἡ νεαρὴ μαθητριά μας
Ἑλλη Γενεατάκη ἀπὸ
τὴν Κρήτη, ἔδωκε αὐτὴ
τὴ χαριτωμένη παιδιὰ-
στικὴν κίνησιν, ἔπειτα ἀπὸ
λίγων μηνῶν ἐπίδειξιν με
τὸ Σύστημα Α.Β.Σ.

• ΖΗΤΗΣΤΕ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΩΡΕΑΝ •

Ζητήστε τὸ εἰκονο-
γραφικὸν τεύχος
μας. Σὰς γνωρίζει
τὶς βάσεις αὐτοῦ τοῦ
καινοῦργου συ-
στήματος, καὶ τὶς
εἰδικεύσεις πὺν
μπορεῖτε νὰ ἀπο-
κτήσετε. Τὸ τεύχος
πὺν θὰ λάβετε θὰ
εἶναι γιὰ σὰς ἀλη-
θινὰ μιὰ μνήσιν στὸ
Σχέδιον.

ΣΧΟΛΗΝ Α.Β.Σ. (Τμήμα Τ 27)

Πανεπιστημίου 10 - Ἀθῆναις

Παρακαλῶ νὰ μοῦ ἀποσταλῇ, χωρὶς ὑποχρέωσιν μου, τὸ εἰκονογραφικὸν τεύχος σας (ἐσωκλειστὸς ὀρχ. 3 σὲ γραμματόσημα δι' ἐξόδα).

ΟΝΟΜΑ

Δ/ΣΙΣ

γ' αλφειας εκλεισε συμφωνια με τους κληματογραφους επιχειρηματιες Δαμασκηνό - Μιχαηλδη για να γυρουν το σινάρρο - ου «Μ-γάλη πορεία» σε ταίρια. Το έργο του Περυάλη πραγματοποιείται

εται τη ζωή και τον μόχθο των καπνεργατών της Μακεδονίας. Σκηνοθέτης του έργου θα είναι ο Μιχαήλ Κακογιάννης, το δε γύρισμα θα άρχισή τον προσεχή Νοέμβριο.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

29 'Ιουλίου—4 Αυγούστου: Στο Βερολίνο οι δασυμμάχικοι άγωνες στίβου των όποιων μετέχει και η 'Ελλάς.

4—11 Αυγούστου: Διεθεις άγωνες μπάσκετ στο Κάιρο με συμμετοχή και της 'Εθνικής ομάδος της 'Ελλάδος.

8, 9, 10 Αυγούστου: Πανελλήνιοι άθλητικοί άγωνες στο Παλαιαίον σταδίο.

11—18 Αυγούστου: Άγωνες της ποδοσφαιρικής ομάδος της ΑΕΚ στη Μασσαλά με την «Όλυμπεκ». 'Επ'σης στη Μίς και στη Τουλόνα με τις ομάδες ομάδες.

24—26 Αυγούστου: Στο Μπλέντ της Γιουγκοσλαβίας πανευρωπαϊκοί κωπηλατικοί άγωνες με συμμετοχή και της 'Ελλάδος.

ΑΓΩΝΕΣ ΠΥΓΜΑΧΙΑΣ

Τετάρτη 1 Αυγούστου: Στο γήπεδο Παιαθηαίκοι στίς 8.30 μ.μ. υπό το φώ των προβολέων μεγάλη πυγμαχική συνάντησις μεταξύ των δύο άσσων της πυγμαχίας μας 'Εμμ. Λαμπδη—'Ιωάν. Παπαδοπούλου σε 12 γύρους—όν 3 λεπτών. Γενική είσοδος δρχ. 15.

5—7 Αυγούστου: Στην 'Αθήνα άγωνες πυγμαχίας 'Ελλάδος—Περσας.

BE TALLER

Increase Height 2 to 6 inches with our brand New Course. Suitable for both sexes. Results guaranteed or fee refunded in full. Please remit 4.25 U.S.A. dollars by Bank Draft, made payable in India or America or by Traveller's Cheque.

Address — Activities (D 36)

Kingsway, Delhi - 9, India.

Η ΑΝΩΤΕΡΑ ΣΧΟΛΗ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ

Η 'Ανωτέρα Σχολή Κινηματογράφου προσεκληθή να μετάρχη στο συνέδριο των κληματογραφικών σχολών στη Βενετία επ' εύκαρτα της κληματογραφικής εκθέσεως από 2—8 Σεπτεμβρίου ε. ε.

Το συνέδριο της Βενετίας, το όποιον θα συέλθη κατ' απόφασιν του πρότινος κληματογραφικού συνεδρίου των Κανών, θα έχη ως θέμα «Τά προβλήματα και η επίδρασις εκ της εισόδου των άποφύτων σπουδαστών των κληματογραφικών σχολών εις την κληματογραφικήν προσπάθειαν εκάστης χώρας».

ΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ

Του καθηγητού κ.

ΠΑΝ. ΑΝΤΙΠΑ

- 1) «Νέα μέθοδος καταπολεμήσεως της ναυτίας χωρίς φάρμακα».
- 2) Αυτόματος σιδηρωτής γραβατιών άνευ θερμότητας.

Πωλούνται ή μὲν πρώτη εις τὰ βιβλιοπωλεία, αντί δρχ. 5, ή δε δεύτερα εις τὰ καταστήματα οικιακών σκευών «'Αττική 'Αγορά», Μαγγιόρου, Σγουρδα και άλλα, αντί δρχ. 10.

ΜΟΥΣΕΙΑ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ. (Τοσίτα και Μπουμπουλί, ας, τηλέφ. 663.391): Καθημερινώς 8 π.μ. — 2 μ.μ. Κυριακές 9 π.μ. — 1 μ.μ. Δευτέρα κλειστόν. Είσοδος δρχ. 3. (Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελευθέρα).

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ. (Βασ. Σοφίας 22, τηλ. 71.027): Καθημερινώς 8 π.μ. — 2 μ.μ. Κυριακές 9 π.μ. — 1 μ.μ. Σάββατον κλειστόν. Είσοδος δρχ. 3. (Πέμπτη και Κυριακή είσοδος ελευθέρα).

ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟΝ. (Ροδζβελτ 38, τηλ. 610.038): Άνοικτόν εκάστην Δευτέρα και Τετάρτην 10 π.μ. — 12. Είσοδος ελευθέρα.

ΜΠΕΝΑΚΗ. (Κουμπάρη 1, τηλέφ. 611.617): Καθημερινώς (πλην Τρίτης)

9½ π.μ.—1½ μ.μ. και 4½—7½ μ.μ. Κυριακή μόον 9½ π.μ.—1½ μ.μ. Είσοδος δρχ. 5. (Δευτέρα είσοδος ελευθέρα).

ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΝ. (Ροδζβελτ 43): Άνοικτόν Δευτέρα, Τετάρτη και Σάββατον 9 π.μ.—12 μεσ. Είσοδος δρχ. 5. (Δευτέρα είσοδος ελευθέρα).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. (Φιλελλήνων 38): Άνοικτόν 9 π.μ.—2 μ.μ. Είσοδος ελευθέρα.

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΟΝ. (Προσωρινώς στο Οίκημα της Στέγης των άπόρων Γυμνασίων, 'Αμαλίας 38): Καθημερινώς, πλην Τρίτης και Σαββάτου, 9½ — 1. Είσοδος δρχ. 3.

ΚΟΣΜΗΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ. (Μοναστράκι): Καθημερινώς 9 π.μ.—1 μ.μ. Είσοδος ελευθέρα.

Ραδιοφωνικοί Σταθμοί 'Ελλάδος

	Μήκ. κύμ. Μετρα
'Αθηνών (μεσαίων)	412
» (Β' Πρόγραμμα)	451
» (Γ')	211
» (βραχέων)	31.23—48.56—49.38—42.01
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	230.7
» () (βραχέων)	40.43
Βόλου (μεσαίων)	202
Θεσσαλονίκης (μεσαίων)	288
» (Φωνή 'Αμερικής, μεσαίων)	379
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, μεσαίων)	298.21
» ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	42.86
'Ιωαννίνων ()	42.1
Καβάλας ()	39.3
Κοζάνης ()	37.74
Κομοτινής (Ε.Ι.Ρ.)	213
Λαρίσης ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	44.43
Πατρών (μεσαίων)	198.5
Ρόδου (Ε.Ι.Ρ.)	211.52
Τριπόλεως ('Ενόπλων Δυνάμεων, βραχέων)	47.85
Χανίων (Ε.Ι.Ρ.)	198

Λησμονημένο Παραμύθι

Είπε νά μου πεῖ τὸ παραμύθι
τὸ παλιό, πὸν ἀλησμονήθη,
κ' ἔσκηψε κι' ἀνανοήθη, σὰ γροπούλα,
μ' ἄνθια στὴ μορφή, μῆλα σιὰ στήθη,
ἐκατὸ χρόνων παιδούλα,
κι' ἄρχισε τὸ παραμύθι.

«Μιά φορά κ' ἔναν καιρό, ἕνα παλληκάρι,
βασιλιά παιδὶ καὶ ρήγισσας καμάρι,
μιὰ παιδούλα ἀγάπησε, καλὴ ὥρα,
ὅπως ἀγαποῦν καὶ τώρα...»
—Ὅπως ἀγαποῦν καὶ τώρα.

Κ' ἦτανε φτωχεῖα ἡ παιδούλα, μὰ εἶχε διὸς της
κάλλη καὶ δροσιὲς στὸ μερδικό της,
κ' ἡ ἀγάπη εἶναι τυφλή, καλὴ-ὥρα,
σὰν καὶ πάντα, σὰν καὶ τώρα...

—Σὰν καὶ πάντα, σὰν καὶ τώρα.

Καὶ τὸ βασιλόπουλο ἕνα θράδν
τὴν ἀγκάλιασε τρελλὰ μέσ' στὸ σκοτάδι
καὶ τὴ φίλησε γλυκά, καλὴ-ὥρα,
ποιὸς τὸ ξέρει! σὰν καὶ τώρα...

—Ποιὸς τὸ ξέρει! σὰν καὶ τώρα.

«Τὴν κορώνα του τῆς βάζει στὸ κεφάλι
καὶ τὰ στήθια της τὰ κάνει προσκεφάλι
καὶ τῆς λέει λόγια γλυκά κι' ἀκόμα
ὅσα λὲν στόμα μὲ στόμα...»

—Ὅσα λὲν στόμα μὲ στόμα.

Κ' ὕστερα, πῶς νὰ στὸ πῶ, καλέ μου;

Κ' ὕστερα... Τὸ ξέχασα, γλυκέ μου,
τὸ παλιὸ τὸ παραμύθι...»

—Κι' ἂν τὸ ξέχασες, τὸ ξέρουν ταῖρια-ταῖρια,
ρώτια νὰ στὸ πῶν τὰ περισσότερα,
ρώτια νὰ στὸ μάθουν τὰ τρυγόνια,
νὰ στὸ κελαηδήσουνε τ' ἀηδόνια...
Κ' ὕστερα λησμόνα το πὸν ἀλησμονήθη!
Κ' ἡ ζωὴ μας κ' ἡ ἀγάπη παραμύθι.

Ἀπὸ τὰ καλύτερα δημοσιεύματα τοῦ κόσμου

Μιά ἀναδρομὴ σὲ χρόνια ὅπου
οἱ αἰῶνες περνοῦν σὰν λεπτὰ!

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΓΟΝΟΙ ΤΟΥ

Τοῦ

LOUIS NOUGIER

Καθηγητοῦ τῆς Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Τουλούζης

Απ' ὅλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα,
ὁ ἄνθρωπος ἦρθε πρὸ ἀργοπο-
ρημένα στὴ γῆ. Ἡ ἱστορία του εἶ-
ναι πάρα πολὺ πρόσφατη κι' ἄς ἂ
πλάνεται σὲ χιλιετηρίδες ὁλόκληρες.

Ἀς υποθέσουμε ὅτι τὰ πρὶ ἐξέ-
χοντα γεγονότα τῆς βιολογικῆς ἀ-
ναπτύξεως ἐπάνω στὸν πλανήτη μας
συντελέστησαν σ' ἕνα χρόνο καὶ
πῶς ἡ ἐμφάνισις τῆς ζωῆς ἐπάνω στὴ
γῆ ἐγίνε τὴν 1η Ἰανουαρίου. Θὰ
πρέπει τότε νὰ περιμένουμε τὰ τέ-
λη τοῦ Ἰουλίου γιὰ νὰ θρούμε τὰ
πρῶτα θαλάσσια σπονδυλωτά. Τὰ
μεγάλα ἐρπετὰ καταλαμβάνουν τὸ
δεύτερον ἡμῖς τοῦ Ὀκτωβρίου. Στὶς
13 Δεκεμβρίου ἀρχίζει ἡ Τριτογε-
νὴς Περίοδος μὲ τὶς πρώτες πιθη-
κοειδεῖς μορφές. Μόλις στὶς 14 Δε-
κεμβρίου, κατὰ τὴν 14ην ὥρα, μπαί-
νομε στὴν Τεταρτογενὴ Περίοδο, τὴν
τελευταία ἀπέραντη περίοδο τῶν γε-
ωλόγων. Ἡ περίοδος αὕτη εἶναι ἡ
συντομώτερη καὶ ὁμως ἡ σημαντι-
κώτερη ἀπὸ τὴν ἀποψὶ μας, ἀφοῦ
μέσα σ' αὕτην βρισκόμαστε κι' ἐ-
μεῖς οἱ ἄνθρωποι. Ἄν ὁμως οἱ ἄ-

καθόριστες παλιές μορφές, οἱ «προ-
ανθρωπικές» λεγόμενες (Πιθηκάνθρω-
ποι, Σινάνθρωποι), ἀναγγέλλονται
κατὰ τὶς 17, 30 ὥρες ἀργὰ τὸ ἀ-
πόγευμα, τὰ πρῶτα ἴχνη τοῦ «Homo
Sapiens», τοῦ «Εὐφρονος Ἀνθρώπου»,
παρουσιάζονται πολὺ πρὶ ἀργοπορη-
μένα: οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σουάνσκουμ
καὶ τοῦ Φοντεσεβάντ μπαίνουν στὴ
σκηνὴ κατὰ τὶς 20 ἢ 21 ὥρες. Πο-
λυάριθμα δείγματα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ
τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ὁ σκελετὸς του
βρέθηκε στὸ Νεάντερταλ ἐμφανίζον-
ται κοντὰ στὶς 20 ὥρες καὶ 40 λε-
πτὰ καὶ μόλις κατὰ τὶς 23 καὶ 50
ὁ «Homo Sapiens» καταλαμβάνει ὀρι-
στικὰ τὴ σκηνή. Τὴν καταλαμβάνει
γιὰ νὰ σημειώσῃ κίονας μιὰ κατα-
πληκτικὴ καλλιτεχνικὴ ἀνθισι στὴ
Δύσι: ἐννοοῦμε τὴν ἀνάπτυξι καὶ τὸ
ἀπόγειο τῆς τέχνης τῆς Τεταρτογε-
νοῦς Περιόδου, τῆς τέχνης τῶν σπη-
λαίων τοῦ Λασώ, τοῦ Νιώ, τῆς Ἀλ-
ταμίρας.

Ἀπὸ τότε ἡ ζωὴ μας ἐπάνω στὸν
πλανήτη ὑπολογίζεται πιά μὲ δευ-
τερόλεπτα. Ἡ οἰκονομικὴ καὶ δημο-

γραφική επανάσταση της Νεολιθικής Έποχής: ξεσπά στη Δύση στις 23 ώρες, 54 λεπτά και 15 δευτερόλεπτα. Η εποχή του χαλκού αντιστοιχεί στις 23 ώρες και 59 πρώτα λεπτά, τότε που η ανθρωπότητα στην ιστορία και γνωρίζει τη γραφή κάπου στην Ανατολή. Στις δώδεκα ακριβώς, στα μεσάνυχτα, παίρνει τέλος ο προπαρασκευαστικός αυτός χρόνος. Και μέσα σε 45 χρόνια, μέσα σ' αυτό που θα το ονομάζουμε έτος 2000, δεν θα έχουμε ζήσει παρά μόνον ένα λεπτό του νέου έτους, σε ηλιατωμένη κλίμακα.

Όπως όλα τα ζωντανά πλάσματα, έτσι και ο άνθρωπος είναι υποχρεωμένος να υποτάσσεται στο φυσικό περιβάλλον. Ο άνθρωπος όμως είναι ο μόνος που προεκτείνει τα μέλη του χρησιμοποιώντας εργαλεία ξένα προς τον εαυτό του. Το πρώτο αυτό εργαλείο, ένα κομμάτι πέτρα, είναι το έμβλημα της πρωτόγονης ανθρωπότητας, το σύμβολο μέσου της αόνοιας της, καθώς ο άνθρωπος το χρησιμοποιεί για να σπάει άλλες πέτρες και του δίνει τη μορφή που θέλει. Η πρόοδος προχωρεί με μεγάλη βραδύτητα. Για εκατοντάδες χιλιετίδες, όκατσόσιες ίσως, τα εργαλεία και ο τρόπος ζωής δεν φαίνονταν να εξελίσσονται. Ο αρχαιολόγος που αναζητεί χρονολογικά όροσημα τα αναζητεί στα γεωλογικά φαινόμενα. Εκείνα που χαράζουν την άνοδο της ανθρωπότητας είναι τα διαδοχικά κλίματα που εγνώρισε.

Η Τεταρτογενής, η γεωλογική περίοδος του ανθρώπου, εγνώρισε διάφορες κλιματολογικές φάσεις, παγετώδεις και μεσοπαγετώδεις. Η Κατώτερη Παλαιολιθική εποχή απέχει

από την καταγωγή του ανθρώπου κάπου 40.000 χρόνια. Η Μέση Παλαιολιθική εποχή, ένδιάμεση περίοδος με ψηλαφητές αναζητήσεις μας πλησιάζει κάπου είκοσι χιλιετίδες και προπαρασκευάζει το πρώτο απόγειο της ανάπτυξης του ανθρώπου, την εποχή των κυνηγετικών και άλιευτικών λαών.

Στο μεταξύ, ο άνθρωπος εξακολουθεί να μένει υποδουλωμένος στη φύση. Μονάχα στη Νεολιθική εποχή αλλάζει επί τέλους η στάση του. Προσκολλάται στη γη, που έως τότε την διέτρεχε δίχως ανάπαυσι για να κυνηγά και να μαζεύει την τροφή του. Έγκαθίσταται σε ένα κομμάτι γης, καλλιεργεί το έδαφος και εξημερώνει τα ζώα. Αυτή είναι κεφαλαίωδη στροφή της ανθρωπότητας. Οτι ονομάζουμε πρόοδο αρχίζει τότε με λιγυγιάδη ανάπτυξη. Ο ορείχαλκος αναγγέλλει την εποχή των μεταλλών, στο τέλος της τρίτης χιλιετηρίδας πριν από την εποχή μας. Έπειτα έρχεται η εποχή του σιδήρου, που τον θεωρούσαν πολύτιμο μέταλλο κάπου έννιάκισια χρόνια πριν από την εποχή μας. Αν όμως η χρήση του ορείχαλκου χρειάστηκε δυο χιλιάδες χρόνια για να διαδοθεί ξεκινώντας από την Ανατολή, το σίδηρο χρειάστηκε μόλις μισή χιλιετήριδα.

Η δεύτερη μεγάλη στροφή της ανθρωπότητας επιτυγχάνεται στο τέλος του 18ου αιώνα, με τη χρησιμοποίησι του ατμού. Αρχίζει η εποχή της μηχανής, του ηλεκτρισμού, του πετρελαίου, των ηλεκτρομαγνητικών κυμάτων, της διασποράς του ατόμου... Η ολοκληρωτική επίδρασις της ανθρωπότητας επάνω στον πλανήτη της που προανήγγειλε ο Αύγουστος Κόντ, πράει να γίνη πραγματικότης.

Η ανθρωπότης απλώνεται

Ενα από τα θέματα που εκπλήσσουν τους αρχαιολόγους είναι το εξαιρετικό άπλωμα της ανθρωπότητας άκόμα και στην πιο μακρινή καταγωγή της, άπλωμα ωστόσο που περιορίζεται στην παλιά ήπειρο: Η Ασία, η Αφρική, η Ευρώ-

πη, ίσως τα πιο ακρινά τους σημεία, μαρτυρούν ίχνη αρχαιολογικά και μερικές φορές παλαιοντολογικά του ανθρώπου. Τούτη η πάρα πολύ πρωτόγονη ανθρωπότητα είναι αναρίθμητη και ο διασκορπισμός της εξηγεί, ως ένα βαθμό, τη βραδύτη-

τα της προόδου, που εύνοείται μόνον όταν βρίσκονται συγκεντρωμένες μεγάλες ανθρώπινες μάζες.

Στη διάρκεια της Ανωτέρας Παλαιολιθικής εποχής, πιθανώτατα γύ-

Οι πιθηκάνθρωποι, πρώτη ανθρωποειδής οικογένεια

Στα 1891, ο Ολλανδός γιατρός Εύγένιος Ντυπουά, ανακάλυψε στο χωριό Τρινέλ της Ιάβας της Ινδονησίας έναν θόλο κρανίου, ένα μηριαίο οστό, ένα κομμάτι από την κάτω σιαγόνα, έναν προγόμφιο και δυο γομφίους οδόντες και αργότερα μερικά ακόμη λείψανα ενός σκελετού. Ο τύπος του σκελετού, θεωρείται «διάμεσος» μορφή της εξέλιξης μεταξύ πιθήκων και ανθρώπων. Οι έρευνες συνεχίστηκαν για καιρό στην Ιάβα αλλά μόλις στα 1936 και στα 1939 ο φόν Καίνιγκσβαλντ έφερε σε φως άλλα ίχνη πιθηκάνθρωπου: ένα κρανίο παιδιού στο Μοτζοκέρτο, στην ανατολική πλευρά της Ιάβας, και πολλά κομμάτια από κρανία. Ο πιθηκάνθρωπος του Καίνιγκσβαλντ έχει μεγάλη συγγένεια με τον Σινάνθρωπο της Κίνας. Ο όρος Σινάνθρωπος καθιερώθηκε στα 1927 για τους σκελετούς που ανακαλύφθηκαν με μεθο-

ρω στα 12000 — 10000 χρόνια πριν από την εποχή μας, ομάδες από την Ασία — ίσως έπειτα από ένα πολύ τυχερό κυνήγι — έπωφελήθηκαν από το γεγονός ότι ο Βερίγγιος πορθμός ήταν τότε ισθμός και άπλωσαν τον πληθυσμό στην άλλη ήπειρο, στην Αμερική.

Στη Νεολιθική εποχή, η δημογραφική εξάπλωσι επιβάλλει έναν καινούργιο και πιο ικανοποιητικό τρόπο ζωής με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τη βομηχανία και το εμπόριο. Σιγά - σιγά οι νέες γαίες σπανίζουν. Τα γνωστά έδάφη συκρατούν ολοένα σημαντικότερες ανθρώπινες μάζες. Στις αρχές του αιώνα μας, ο πληθυσμός της γης φθάνει στα δυο δισεκατομμύρια άτομα που απλώνονται σ' όλες τις γωνιές της, ακόμα και σε εκείνες που φαίνονται λιγώτερο κατοικήσιμες.

δικές έρευνες στη σπηλιά Σουκού - Τιέν 42 χλμ. νοτίως του Πεκίνου. Ο Σινάνθρωπος θεωρείται από δλου: τους επίσημους γείτονες του Πιθηκάνθρωπου της Ιάβας.

Το αρχαιότερο ανθρωπολογικό λείψανο που ανακαλύφθηκε είναι η Σιαγών του Μάουερ, στα 1907, στο χωριό Μάουερ κοντά στην Αϊδελβέργη. Η σιαγόνα διατηρείται σε άριστη κατάσταση, είναι πελωρία και μοιάζει καταπληκτικά με τη σιαγόνα του Σινάνθρωπου. Ένα μεγάλο δάστημα πίστευαν ότι οι πιθηκάνθρωποι δεν χρησιμοποιούσαν εργαλεία, έπειδή δεν είχαν βρεθεί πλάι τους τέτοια αντικείμενα. Στη σπηλιά του Σουκού - Τιέν μόνον απομεινάρια από θηράματα βρέθηκαν. Αλλά η ανακάλυψι εργαλείων πλάι στον Ατλάνθρωπο αποδεικνύει ότι οι πιθηκάνθρωποι χρησιμοποιούσαν ως όπλα τους και ως εργαλείο την πέτρα, τον ήλιθο.

Οι πρόγονοι του πιθηκάνθρωπου

Πώς προέκυψαν οι πιθηκάνθρωποι; Ασφαλώς κάποια κατώτε-

ρη βαθμίδα θα υπήρχε στην εξέλιξη «φυλής» πριν από αυτούς. Στα 1925,

ο καθηγητής Ντάρτ του Πανεπιστημίου του Γιοχάνεσμπουργκ ανέκάλυψε στο Μπεσουανάλαντ της Αφρικής το κρανίο του Τόνου. Ο Ντάρτ βάφτισε το είδος αυτό Αυστραλοπίθηκο. Τις έρευνες συνέχισε στη Νότιο Αφρική εκτός του ίδιου του Ντάρτ και ο γιατρός Μπρούμ. Βρέ-

θηκαν έτσι πολυάριθμα λείψανα παλαιοντολογικών πιθήκων, που μάς δίνουν μιαν ιδέα της εξέλιξης που ώδηγησε στους πιθηκανθρώπους και κατόπιν σε τύπους πιο ανεπτυγμένους, όπως ο άνθρωπος του Νεάντερταλ.

Ο άνθρωπος του Νεάντερταλ

Η ανακάλυψή του άριθμεί ακριβώς εκατό χρόνια. Μιά μέρα, στα 1856, στη σπηλιά του Νεάντερταλ, κοντά στο Ντίσσελντορφ ανακαλύφθηκε θόλος κρανίου και μηριαία οστά σκελετού που παρουσίαζαν έντελως ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Ο τύπος αυτός του σκελετού ονομάστηκε «Άνθρωπος του Νεάντερταλ». Αντίστοιχα του λείψανα βρέθηκαν αργότερα στο Γίβραλτάρ, στη Σαπέλ - ώ - Σαίν,

στη λα Κουίνα και άλλου. Η διάρθρωση του σκελετού αυτού, τα χαρακτηριστικά του έχουν μεγάλες αντιστοιχίες με τα χαρακτηριστικά του σημερινού ανθρώπου, διαφέρουν όμως από αυτά, όσο διαφέρουν τα χαρακτηριστικά του σκελετού του προανθρώπου από των πιθηκανθρώπων. Ο άνθρωπος του Νεάντερταλ άφησε πολλά ίχνη και αυτό δημιουργεί την υπόθεση ότι έθαβε τους νεκρούς του.

Ο Homo Sapiens

Ο «Homo Sapiens», ο έμφρων άνθρωπος, όπως καθιερώθηκε στη γλώσσα της επιστήμης, είναι ο μακρυνός μας πρόγονος που έζησε πριν από είκοσι χιλιάδες χρόνια στο τέλος της Πλειστοκαίνου εποχής και συγκεκριμένα στην Ανώτερη Παλαιολιθική εποχή. Τα χαρακτηριστικά της μορφής του ανθρώπου της περιόδου αυτής, είναι έντελως ανάλογα με του συγχρόνου έμφρονος ανθρώπου. Από μορφολογικής απόψεως δεν υπάρχουν ξεκάθαρα ανα-

τομικά χαρακτηριστικά που να επιτρέπουν διάκρισι ανάμεσα σ' έναν άνθρωπο της εποχής εκείνης, του Γκριμάλντι ως πούμε και σ' ένα σύγχρονο άνθρωπο. Από την ανώτερα Παλαιολιθική εποχή και ύστερα, οι πληθυσμοί της Ευρώπης ανέπτυξαν έναν πολυσύνθετο πολιτισμό, με πολυάριθμες και πολύ διαφοροποιημένες ασχολίες και οι μαρτυρίες της μεγάλης τέχνης της βραχογραφία δεν αφήνουν καμμιάν αμφιβολία.

Η ζωή στην Παλαιολιθική Έποχή

Πριν από την Τρίτη Παγετώδη εποχή, με το εύκρατο κλίμα της, όπως μαρτυρούν τα διάφορα εύρηματα «χλωρίδος», ο άνθρωπος ζούσε νομαδική ζωή. Άλλαζε αδιάκοπα διαμονή αναζητώντας την τροφή του. Οί τόποι κατοικίας με κάποια σταθερότητα είναι εξαιρετικές. Το σπήλαιο του Άμπεβίλ, το σπήλαιο του Αστεροσκοπείου στο Μονακό και τα πολυάριθμα αρχαιολογικά εργαλεία που συλλέγον-

ται είναι τα εργαλεία που έσκόρπισε σε μία περίοδο που απλώνεται ίσως σε πεντακόσιες χιλιάδες χρόνια.

Όσον καιρό ο άνθρωπος δεν γνώριζε τη φωτιά ζούσε με καρπούς και φυτά. Η αναζήτησή τους τον ανάγκαζε να μετατοπίζεται αδιάκοπα. Όταν ο καιρός ήταν καλός και τα προϊόντα της φύσεως σπάνια, έτρωγε ζώα άδύνατα, άρωστα ή πληγωμένα που τα άρπαζε

με άγκίστρια από κλαδιά, από κέρατα ή κόκκαλα. Έπειτα από αυτό το «παθητικό κυνήγι» πέρασε στο ένεργητικό με τη βοήθεια της πέτρας, του Ήωλιθου. Στην αρχή χρησιμοποιεί την πέτρα όπως είναι (ήωλιθική εποχή). Έπειτα αρχίζει να της δίνει σχήμα. Φτιάχνει άμυδαλοειδείς πυγμές και χρησιμοποιεί τα μικρά κομμάτια της πέτρας για μαχαίρια.

Αργότερα ο άνθρωπος τελειοποι-

εί την τεχνική της έπεξεργασίας και σιγά - σιγά ή πέτρινη πυγμή που χρησιμοποιούσε ζυγίζει ένα κιλό και είχε 20 εκατ. κοφτερή έπιφάνεια. Στην εποχή του ανθρώπου του Νεάντερταλ ή άμυδαλοειδής πυγμή γίνεται πιο λεπτή και πιο μικρή αλλά είναι πιο δουλεμένη και πιο πολλά εργαλεία είναι φτιαγμένα από τα κομμάτια που άποσπώνται από την πυγμή την ώρα της έπεξεργασίας της.

Η επέκτασις της ανθρωπότητας στην Παλαιολιθική Έποχή

Η πρωτόγονη αυτή ανθρωπότης, ώπλισμένη με τα πρωτόγονα πέτρινα εργαλεία της απλώνεται σ' όλη την παλιά ήπειρο και την ανατολική Αφρική, ως τις Ινδίες, την περιοχή του Μαντράς. Μονάχα ή ανατολική Ασία ξεχωρίζει με τα ιδιαίτερα έπεξεργασμένα της εργαλεία, με τις κοφτερές αίχμες και τα

ξύστρα.

Οι μεγάλες εκτάσεις, όπως τα ύψιπεδα της Σαχάρας, γνωρίζουν αυτή την εποχή μια τροπική θλάση. Τα ποτάμια της Ευρώπης γίνονται άξονες διεισδύσεως. Φυσικά ή διεισδυσι των ανθρώπων από την Ασία στην Ευρώπη ήταν πολύ εύαριμη.

Η ανθρωπότης στην Έποχή του Νεάντερταλ

Με την καταστροφή του φυτικού βασίλειου από τους παγετώνες, την πρώτη θέσι στη ζωή του ανθρώπου της εποχής εκείνης άποκτά το κυνήγι. Οί άνθρωποι περιορίζονται στην παλαιά ήπειρο. Τα πέτρινα εργαλεία που αντιστοιχούν μ' αυτή μοιράζονται χρονολογικά σε μία περίοδο συντομότερη από την προη-

γούμενη, γύρω στις είκοσι χιλιετηρίδες. Τα πιο παλιά εργαλεία μαρτυρούν ότι οι πληθυσμοί προχωρούσαν προς τα ύψιπεδα που έγιναν κατοικήσιμα όταν το κλίμα της παγετώδους Βουρμίου εποχής έγινε προσωρινά ήπιότερο. Οί άνθρωποι υπολογίζεται ότι ήταν τότε μισό έως ένα έκατομμύριο.

Ο θρίαμβος του Homo Sapiens

Με το πέρασμα από τα εργαλεία από σπασμένες πέτρες στα λεία εργαλεία με τις κοφτερές λεπίδες της Ανωτέρας Παλαιολιθικής εποχής μπαίνουμε στη «Λεπτολιθική», την εποχή της ελαφράς πέτρας. Η εποχή αυτή σημείνει στροφή στην ιστορία της ανθρωπότητας. Η άποδοσι σε εργαλεία είναι πολύ μεγαλύτερη. Ένα κομμάτι πέτρα ενός κιλού δίνει τώρα είκοσι πέντε λάμες κοφτερές έως 5 εκατ. Η μετάβασι αυτή είναι βαθμιαία.

Μεταβατικό είναι επίσης και το κλίμα. Άλλοτε πιο ψυχρό και άλ-

λοτε πιο ήπιο, κατά το τέλος των παγετώνων γίνεται πιο ξηρό, πιο όμοιο με το κλίμα της στέππας. Ένώ έξακολουθούν να υπάρχουν τα μαμούθ, οί τειχοόρρινοι ρινόκεροι, το χαρακτηριστικότερο ζώο είναι τώρα ο ρέννος. Αργότερα στα ζώα αυτά περιλαμβάνονται ή αντίλοπη, ο άρκτός. Τα ζώα των όρέων, ο αίγαγρος και άλλα κατεβαίνουν στους κάμπους, όπου επικρατεί ο βίσωνας.

Εμφανίζεται τότε πάλι ο έμφρων Άνθρωπος, που τα ίχνη του χάθηκαν στην εποχή της 3ης εποχής των Παγετώνων, της Βουρμίου.

Οι τύποι του ανθρώπου του Νεάντερταλ σβύνουν. Πολλοί σκελετοί της εποχής εκείνης συγγενεύουν με τον τύπο του σημερινού ανθρώπου. Τρείς ουσιαστικοί τύποι διακρίνονται: η φυλή Γκριμάλντι, η φυλή Κρο-μανιόν και η πιο πρόσφατη του Σανσελάντ. Αντιπροσωπευτικότερη είναι η φυλή του Κρο-μανιόν, που εξαπλώθηκε στη Γαλλία, Βέλγιο, Γερμανία, Μοραβία, Ακόμη και στην Αλγερία, μία φυλή γερή, ψηλόσωμη (1,87 μ. ανάστημα) και με δολιχοκέφαλο κρανίο (1590 κυβ. εκ.). Μερικά χαρακτηριστικά τους διατηρήθηκαν σ' όλη τη Νεολιθική εποχή και εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη και σήμερα σε διάφορα σημεία τη Εύρώπης (Σουηδία, Γερμανία, Ισπανία), της Αφρικής και στις Καναρίους Νήσους. Η φυλή του Γκριμάλντι (από τοπωνυμία Ιταλική κοντά στο Μαντό) είναι πιο κον-

τόσωμη (1,56 ανάστημα εφέβου 15-17 ετών). Το κρανίο τους όμως είναι έντονα δολιχοκέφαλο με μεγάλη περιεκτικότητα (1580 κυβ. εκατ.). Θέλησαν να αποδώσουν σ' αυτήν τα χαρακτηριστικά της φυλής των Νέγρων, αλλά πολλοί ανθρωπολόγοι βλέπουν μάλλον μία παραλλαγή της μεσογειακής φυλής που ζή στα νότια της Εύρώπης.

Η φυλή του Σανσελάντ χαρακτηρίζει την πολύ μετέπειτα φάση της Λεπτολιθικής εποχής, τη Μαγδαληνική, που αποτελεί ανώτερο στάδιο της Ανωτέρας Παλαιολιθικής εποχής. Στο Σανσελάντ της Γαλλίας βρέθηκε σκελετός ανθρώπου 35-40 ετών, με ανάστημα 1,60 μ., κρανίο έντονα δολιχοκέφαλο και σημαντικής χωρητικότητας 1710 κυβ. εκ., δηλαδή με όγκο πολύ μεγαλύτερο και από τον μέσον όρο των σημερινών ευρωπαϊκών κρανίων.

Η ζωή των ψαράδων και των κυνηγών

Ο άνθρωπος της Λεπτολιθικής εποχής ήταν τραγλοδύτης, κυνηγός και ψαράς. Οι κατοικούμενες σπηλιές πολλαπλασιάζονται. Στην εποχή του κυνηγιού, αναγκασμένος να κυνηγά άγριες ταινίες, των δισμών και των αλόγων, βρίσκει καταφύγιο κάτω από σκιές που φτιάχνει ο ίδιος με διπλά δερμάτινα τοιχώματα. Στους απέραντους κάμπους, που δεν είχαν φυσικά καταφύγια, φτιάχνει καλύβες μακρουλές από στρουγγυλούς πασσάλους, μπηγμένους μέσα στη γη. Εκτός από τα ζώα που αναφέραμε κυνηγά και άλλα μεταξύ αυτών και πουλιά και ψαρεύει στα ποτάμια. Το όπλο σάσιο του κυνηγού της Μαγδαληνικής εποχής, όπως το βρήκαν στη σπηλιά της Αγελάδας στο Αριέζ, περιελάμβανε μυτερές πέτρες, κοκκάλινα βελιά και άλλα ή σύνθετα δοράτα. Ο άνθρωπος της Μαγδαληνικής εποχής είχε ακόμη «προωθητήρες», αληθινά όργανα ρίψεως, χρησιμοποιούσε παγίδες, έσκασε χαντάκια, χωνιά με κεντρικό άνω γδ ή έφτιαχνε παγίδες με αντίβαρο ανάλογες με τις παγίδες των Ινδι-

άνων της Αμερικής. Κυνηγά όμως δικά, λογικά, συστηματικά και ψαρεύει. Με του σπονδύλους ώριμων ψαριών φτιάχνει πρωτότυπα περιδέραια. Ο Homo Sapiens γίνεται φιλάρεσκος, μα είναι μαζί και καλλιτέχνης.

Στην πλούσια περιοχή των Πυρηναίων, μπορούμε να πούμε πως υπήρχε μία αληθινή «Σχολή Τέχνης». Η αποφασιστική πρόοδος στην τεχνική του κυνηγιού και του ψαρέματος, η σημαντική ανάπτυξη της μαγείας και της τέχνης, προϋπέθεταν μεγάλη επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων και άδικοκτητη ανταλλαγή μεθόδων, εργαλείων, ιδεών. Η ομοιοιότη των θεμάτων που αναπαριστώνται δείχνουν μίαν έπαφη ανάμεσα στους καλλιτέχνες δημιουργούς, μία πυκνότητα πληθυσμού και σημαντικές μετοπίσεις. Φαίνεται ότι οι λεπτολιθικοί πολιτισμοί που αναφέρονται με τα όνόματα: Περίγ-κορνιανή, Ωρινάκιος, Σολουτριάς, Μαγδαληνική περίοδος, με την διάδοσά αρχαιολογική και καλλιτεχνική τους μορφή γεννήθηκαν και

διέπρεψαν στη Νότιο Γαλλία και στη Βόρειο Ισπανία.

Η Μαγδαληνική ανάπτυξη είναι η πιο χαρακτηριστική. Ο μεγάλος αυτός πολιτισμός των κυνηγών της Δυτικής Εύρώπης απλώνεται μετά τους τελευταίους παγετώνες στις μεγάλες εκτάσεις της Βορείου Ασίας. Πολύ αργότερα εμφανίζεται, με ξεκάθαρα συγγενική μορφή, στην Αγγλία και στη Δανία. Το εσώπορτο του Καλαί ήταν ίσως, μήκους 400 χλμ. Πέρα από τα Ουράλια, γύρω στη λίμνη Βαϊκάλη, υπάρχουν νεολιθικά ευρήματα συγγενικά με τα δυτικοευρωπαϊκά. Με την προσωρινή μετατροπή του Βερίγγειου πορθμού σε πλατύν ίσθμο, λόγω των χιόνων, οι κυνηγοί της Σιβηρίας πέρασαν στην Αλά-

σκα. Οι αρχαιολογικές τοποθεσίες της Σάντιας, του Φόλσφ, στη Βόρειο Αμερική, αποκαλύπτουν τα ίχνη των πρώτων κατοίκων του Νέου Κόσμου. Η Αμερική δέχθηκε τους πρώτους της κατοίκους 12000 ή 10000 χρόνια π. Χ.

Ο Αφρικανικός κόσμος, που απέτελεσε πάντα καταφύγιο για τους κατεστραμμένους πολιτισμούς, είδε τότε τη σύγκρουση των λεπτολιθικών επιδράσεων και των πολιτισμών του ηωλίθου. Η Αφρική δίνει την διψήπειρο «αποικισμένη». Ο «Κασιανός» πολιτισμός (από την αρχαία Γκάφσα, κοντά στην Τεμπέσα της Τύνις) υπήρξε πιθανότατα κατεστραμμένο κατά δέκα χιλιάδες χρόνια σε σχέση με τον συγγενή του ευρωπαϊκό.

Το καλλιτεχνικό προβάδισμα της Δύσεως

Πάνω στην μαλακή άργιλλο που στρώει τα τριχώματα της σπηλιάς του Γκαργκάς στα Πυρηναία, του Καστίγιο, του Χόρνος ντε λα Πένα ή της Αλταμίρας, έσκαρε μία μέρα ο Homo Sapiens το δάκτυλό του. Είδε πως το δάκτυλό του έγραψε αλφάκι και πως η γραμμή του αλφακίου του θύμιζε ένα γνωστό σχήμα, μία σιλουέττα έλαφιού ή ενός μαμούθ.

Εκείνη η πρωτόγονη ψυχή μαθαίνει να δημιουργεί αληθινά. Το έργο του Μοντεσπάρ, οι δίσκωνες του Νιό, τα βοοειδή και τα άλογα του Λαζό αναρχίζουν από τα θανάσιμα βέλη. Κάθε κυνήγι προπαρασκευάζεται μαγικά στα βάθη της σπηλιάς. Ζώα στρεβλωμένα με τα μάγια, θυσιασμένα, τελε ουργικές σφαγές, μάγια της αναπαραγωγής, αναπαραστάσεις τοιμικές είναι αποδείξεις της λεπτολιθικής μαγείας, που στάθηκε πλούσια και ποικίλη στο Περίγγο, πλουσιότερη ακόμη στα Πυρηναία. Οι γιορτές του Ο-Κιέ-Πα στους Ινδιάνους, ή λαρεία των Ντογκόν στις ακροβροχίες του Μπαντιαγκάρα, μαρτυρούν έθνογραφικά γεγονότα παρό-

ληλα με τα προϊστορικά που απεικονίζονται στο Τυκ ντε Όντουμ και στο Γκαργκάς. Η αντιπαράθεσις τους είναι υποβλητική και έρμηνευτική.

Η μεγάλη τέχνη ξεσπά στο Κομπρέλ, στο Φόν ντε Γκάμ, στο Πορτέλ, στο Κατζίγιο, στο λευκό Ακρωτήριο, στο Καμπρερέ, στη Μούθ. Μα πάνω απ' όλα θαυμάζονται οι σπηλιές του Λαζό, του Νιό, της Αλταμίρας. Πολλές βραχογραφίες παρουσιάζουν μεγάλη ομοιότητα. Θα έπρεπε να υπήρχαν αληθινές σχολές τέχνης. Ο ρέννος ή ο δίσκων που βάσκει σε μία σπηλιά συγγενεί συγγενικά με το ρέννο μίας άλλης που απέχει πάρα πολύ.

Τα πάντα, σκελετοί, χαρακτηριστικά και γλυπτικά έργα, τοιχογραφίες, ανάγλυφα, μικροαντικείμενα κάθε λογής, και σχήματος και τεχνικής συναντώνται σε μία περιοχή που απλώνεται από την πεδιάδα της Κιόρ έως τη δυτική άκρη των Καντάμπρες. Το καλλιτεχνικό προβάδισμα στην προϊστορία της ανθρωπότητας ανήκει στο δυτικό άκρο της Εύρωπης.

Η Μεσολιθική Έποχή και η Νεολιθική Έπανάστασις

Το γεωλογικό φαινόμενο που θεωρείται όρόσημο ανάμεσα στο τέλος της 'Ανωτέρας Παλαιολιθικής εποχής και την αρχή της Νέας εποχής, της Νεολιθικής, είναι η Μεσολιθική εποχή, μεταβατικός σταθμός όπου χάνονται οι παλιές ποικιλίες της ανθρώπινης ζωής και αρχίζουν οι νέες. Αυτό συμβαίνει στην ένατη χιλιετηρίδα π. Χ. Το κλίμα εξακολουθεί να ζεσταίνεται ολο και πιο πολύ. Ξεχωρίζουν οι δυο λοβοί της Σκανδιναβίας. Οι ρέννοι ανεβαίνουν προς τα βόρεια ενώ μερικές αγέλες τους καταφεύγουν στις 'Άλπεις και στα Πυρηνάια. Έως το έτος 5000 π. Χ. η θερμοκρασία ολο ανεβαίνει. Δημιουργούνται δάση όπου έπικρατούν η σημύδα και το πεύκο, ή βελανιδιά και η φλαμουριά. 'Ο άνθρωπος τελειοποιεί τα εργαλεία του με την άξινα και το κοπίδι, κι' αργότερα τον πέλεκυ. Χιλιάδες χαλίκια με χρωματιστά σχήματα ήταν τα σημάδια που χρησιμοποιούσε για

να συνεννοηται, ή πρώτη του γραφή. 'Αφήνει τα σκοτάδια της σπηλιάς κι' εγκαθίσταται μπροστά στους άπανεμους βράχους ή φτιάχνει καλύβες χτισμένες με τα χέρια του.

Η Μεσολιθική εποχή κρατά λίγο, φέρνει όμως μια βαθειά οικονομική επανάστασι. Μέσα στους κόλπους της και παράλληλα με το νομαδικό τρόπο ζωής των κυνηγών αρχίζει η προσηλωμένη στη γή ζωή, με την εξημέρωση των ζώων, με την καλλιέργεια της γης. Για χίλια δόκκληρα χρόνια απλώνεται στο πέμπτο της 'Ανατολής, στο τέταρτο της 'Ανατολικής Εύρώπης, στο τρίτο της Δύσεως, στο ήμισυ των Βρετανικών Νησιών και της Σκανδιναβίας. Το μεταβατικό όμως αυτό στάδιο φέρνει και συγκρούσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. 'Ο χωρικός πολεμά με τον κυνηγό, αργότερα με τον κτηνοτρόφο. Τα χωράφια απαιτούν φύλαξι. Και μαζί με τη φύλαξι της ιδιοκτησίας γεννιέται και ο πόλεμος.

Το λίκνο της Νεολιθικής Έπανάστασης

Η προέλευσι της νεολιθικής οικονομίας τοποθετείται στο «γόνιμο ήμισέληνο», στην περιοχή που σχηματίζει τόξο, μισοφέγγαρο από την πλούσια πεδιάδα του Νείλου έως την πεδιάδα των 'Ινδών και περνά από τη Μεσοποταμία. Με την σχετική ανδρόβρια και την αποξήρανση του κλίματος που σημειώνεται, οι κτηνοτρόφοι καταφεύγουν στις αρδευόμενες πεδιάδες και στις όασις. Πιεζόμενοι από την ανάγκη να έλθουν συγκεντρωμένοι μέσα στο νέο φυσικό πλαίσιο, ρίχνονται στην καλλιέργεια της γης. Τα εργαλεία τους συμπληρώνονται με τη λειασμένη πέτρα και το τσεκούρι. Έχουν κιόλας το πρώτο τους εξημερωμένο ζώο, το σκύλο. Γεννιέται τότε ή κεραμική. Έξακολουθούν βέβαια οι χωρικοί να κυνηγούν με σφεντόνες, με βέλη, με πέτρες, να ψαρεύ-

ουν με πετονιές και καμάκια, να ταξιδεύουν με βάρκες έφωδιασμένες με τιμόνι. 'Αλλά μαζί μ' αυτά φτιάχνουν το τσεκούρι και τον κασμά και τις μυλόπετρες.

Οι κτηνοτρόφοι φεύγοντας από τη Σαχάρα, εκχέρωσαν το ύψιπεδο του Νείλου με το τσεκούρι, κατέβηκαν στους λειμώνες και δημιούργησαν τον αγροτικό αίγυπτιακό πολιτισμό του Φαγιούμ που έχει ιστορία 4300 ετών πριν από τον Χριστό. Αρχίζει τότε ο αληθινός μεσογειακός πολιτισμός και εύκολα μπορούμε να παρακολουθήσουμε τα ίχνη του. Από αυτό το μεγάλο μισοφέγγαρο που αρχίζει από την 'Αφρική και φτάνει στην 'Ασία, ή νεολιθική επανάστασι απλώνεται σ' όλον τον κόσμο, ίσαμε την άπειραντων σύνη του Ειρηνικού κι' ίσαμε την κεντρική και τη νότιο 'Αμερική.

Η επανάστασι του μετάλλου

Η Εύρωπη γνώρισε τη Νεολιθική εποχή γύρω στις 2000 χρόνια

π. Χ. Από την μελέτη των διαφόρων πολιτισμών μπορούμε να ξεχωρίσου-

με μερικούς άξονες, όπως τον Βορειοευρωπαϊκό άξονα, τον άξονα του Δούναβη και τον άξονα της Μεσογείου. Στα τέλη της τετάρτης π. Χ. χιλιετηρίδος και στην αρχή της τρίτης, οι εκπρόσωποι του Βορειοευρωπαϊκού άξονος έγιναν οι πρώτοι χωρικοί της Δύσεως, στην περιοχή του Παρισιού. Από τον πολιτισμό τους έμειναν πολυάριθμα δείγματα κεραμικών μαγειρικών σκευών. Από την περιφέρεια αυτή ο τρόπος της αγροτικής ζωής μεταφέρθηκε σ' όλη τη δυτική Εύρωπη, την 'Αγγλία και τη Σκανδιναβία. Η περιφέρεια του Δούναβη αποικίστηκε από χωρικούς προερχόμενους από τη Μικρά 'Ασία και τη Μαύρη Θάλασσα, που ακολούθησαν το μεγάλο ποτάμι αναζητώντας πλούσια έδαφη όταν εξαντλήθηκαν τα δικά τους. Είναι οι καλλιερηγείς της Κεντρικής Εύρώπης, που επιδίδονται και στην άγγειοπλαστική. Το Μεσογειακό νεολιθικό κύμα ξεκινά από την Αίγυπτο, διαδρέχει τις άκτες της Μαχρέμπ και τα νησιά της Μεσογείου και εγκαθίσταται στην 'Ισπανία.

Κατά τα τέλη της τετάρτης π. Χ. χιλιετηρίδος, ή 'Εγγυς 'Ανατολή γνωρίζει ένα νέο ύλικό, τον χαλκό. Τα πρώτα ορειχάλκινα αντικείμενα στο 'Ερέχ της Μεσοποταμίας είναι οι μύτες των βελών. Σιγά - σιγά ή χρησιμοποίησι του ορειχάλκου γενικεύεται και τα πέτρινα δπλα αντικαθίστανται με ορειχάλκινα. Και όπως ή νεολιθική εποχή έφερε μαζί της τη μεγάλη οικονομική και δημογραφική επανάστασι έτσι και ή εποχή του μετάλλου με τη χρήση του ορειχάλκου και του χαλκού χαράζουν το σύνορο ανάμεσα στη νεολιθική εποχή και την εποχή του μετάλλου, μιάν εποχή που άπλώθηκε έως τις ήμέρες μας. Η Δύσις γνωρίζει το χαλκό μέσω της Μεσογείου και του Δουνάβεως. Στη Μεσόγειο αρχίζει ν' ανθίζει ο αρχαίος έλληνικός πολιτισμός. Το μέταλλο φέρνει μαζί του τη μεγάλη κοινωνική επανάστασι, το πέραςμα από τις φυλές στα κράτη, στις αυτοκρατορίες. Η ανθρωπότητα χρησιμοποιεί τη γραφή και μαζί της μπαίνει στην ιστορία.

Τα χάλκινα όπλα αντικαθίστανται με σιδερένια

Στο δεύτερο ήμισυ της τελευταίας π. Χ. χιλιετηρίδος οι κατακτητές με τα σιδηρά όπλα περνούν από το μεγάλο διάδρομο ανάμεσα στη Μαύρη και την Κασπία θάλασσα, διασκορπίζονται στην 'Ανατολική Εύρωπη, περνούν στη Κεντρική Εύρωπη μεσ' από τα Βαλκάνια και κατεβαίνουν στη Μεσόγειο: είναι ή κάθοδος των Δωριέων. Στα 900 το σίδηρο περνά στη Γαλικία. Τα σπαθιά θα έχουν για καιρό τη χάλκινη λαβή τους, ενώ ή λαμα τους θα είναι σιδερένια.

Έως ότου να γνωρίσουν οι Τα-

σκάριοι, οι Βουσκάριοι, οι Φουέγιοι, οι Έσκιμώοι τα αγαθά του πολιτισμού του Σιδηρού, θα χρειασθ ή να περάσουν με προϊστορικό τρόπο ζωής ολόκληρες δυο χιλιάδες χρόνια. Όμως μερικές μονάχα δεκαετίες αποδείχθηκαν αρκετές για να γνωρίσουν και οι πιο απομακρυσμένοι λαοί τη μηχανή του ατμού και τον κινητήρα του δομολογιστικού. Στην εποχή μας ο ασύρματος τηλεγράφος χρειάστηκε είκοσι χρόνια για ν' απλωθ ή σ' όλον τον κόσμο, ή Τηλεόρασις μονάχα δυο. 'Ο κόσμος αποκτά τεχνική ομοιογένεια.

Το μέλλον της ανθρωπότητας

Ο άνθρωπος είναι λοιπόν ή καταλείδα μιάς μακράς πολύ μακράς εξέλιξεως. Είναι πολύ εξέλιγμένος για να γίνη άκόμη το αντικείμενο αποτόμων μεταβολών. Η εξέλικτική

δύναμις ενός είδους είναι περιορισμένη και ίσως ο άνθρωπος να έχη συμπληρώσει τη δική του. Θά μπορούσαν άραγε ν' αλλάξουν επικίνδυνα το ανθρώπινο είδος του νέα γε-

γονότα; Στο ζήτημα δεν έχει δοθεί απάντησις, άπασχολείται όμως μ' αυτό ο έπιστημονικός κόσμος.

"Όπως κι' αν έχη, δεν είναι αδύνατες άργές εξέλιξεις. Με την καλή διατροφή το άνθρωπινο άνάστημα άνεβαίνει, όπως φαίνεται από τις πρόσφατες έρευνες. Έξ άλλου ή έπιβολή των πνευματικών λειτουργιών επί των σωματικών μπορεί να έχη δυσάρεστες συνέπειες. Στα 1940, ο μέσος όρος ζωής ελάχιστα είχε ξεπεράσει το Νεολιθικό. Ο άνθρωπος ήλπιζε να ζήση τότε μόλις 38 χρόνια. Στα 1951 το όριο της ζωής ξεπέρασε τα 65 χρόνια. Η Ιατρική, ή βιολογία εξασφαλίζουν στον άνθρωπο μεγαλύτερη μακροβιότητα. Ο νεολιθικός κόσμος πλησί-

αζε μόλις τα 200 εκατ. κατοίκους. Στα 1850, ο πληθυσμός της γής έφτασε τα 1.200 εκατ. και έπειτα μέσα σ' εκατό χρόνια, στα 1950 έφτασε τα δύομιση δισεκατομύρια. Οί ειδικοί στις στατιστικές προβλέπουν τριάμιση δισεκατομύρια στα 1980. Στα 2000 χρόνια, οί Homines Sapientes θα φθάσουν άραγε τα 128 δισεκατομύρια στο έτος 2500;

Ο άνθρωπος έγινε κύριος των πεπρωμένων του. "Ας εύχθουμε να λάβη συνείδησι αυτής της αλήθειας, γιατί σέ τελευταία άνάλυσι ή τύχη της ανθρωπότητας θα εξαρτηθή από τον ίδιο τον Άνθρωπο.

Τί μου κόπιασες στο σπίτι τέτοια ώρα; ρωτά ή άγριεμένη σύζυγος τον άνδρα της που μπαίνει τύφλα στο μεθύσι.

—Άγγυάπη μου... Σ... σέ...σσκεπτόμουν μοναχή κκκαί ήρρηθα, όμως βλ...έπω πώς έχεις σσσυντροφία τη δδίδυμη άδδδελφή σου.

☆

Tatler

Σε μιá συντροφιά συζητούσαν το αίναιο άλυτο θέμα της κολάσεως κα' του παραδείσου. Ο Μάρκ Τουαίν, καίτοι παρών, δεν έλάβαινε μέρος στη συζήτησι. Μιά κυρία τον θυμήθηκε καί του είπε:

—Κύριε Τουαίν, δεν σάς άκούσαμε διόλου. Ποιά είναι ή γνώμη σας;

Καί ο Τουαίν άπάντησε πολύ σοβαρός:

—Κυρία μου, ζητώ συγγνώμην. Η ανάγκη μ' έκαμε να σιωπήσω. Έχω, βλέπετε, φίλους καί στα δύο μέρη.

☆

Tatler

Κάποτε ο Λίνκολν έπεσε άρρωστος με άνεμοβλογία. Βεβαίως κανείς δεν έπλησίαζε στον Λευκό Οίκο από φόβο μήπως κολληθή.

—Πολύ κακό, είπε σέ μιá στιγμή μεγάλης μοναξιάς ο Λίνκολν. Μιά φορά που μπορώ κι' έγω κάτι να δώσω σέ όλον τον κόσμο, δεν με πλησιάζε κανείς!

Σύμβολο των πιστών καί έμπνευσις των ποιητών

Η Παναγία στὴ φαντασία τοῦ λαοῦ

Η Κοίμησις της Θεοτόκου είναι ένα από κείνα τα θρησκευτικά γεγονότα που έχουν ιδιαίτερη άπήχησι στις καρδιές των εύσεβων. Έτσι, όχι μόνον έκλεκτοι πεζογράφοι μας, όπως ο Παπαδιαμάντης, ο Μωραΐτιδης, ο Βιζυηνός, ο Βλαχογιάννης, ο Ξενόπουλος, ο Παπαντωνίου, ο Κόντογλου, ο Μυριβήλης, ή Αιμιλία Δάφνη, ή ποιητές μας σάν τον Άχιλλέα Παράσχο, τον Παλαμά, το Σικελιανό, τον Μελαχρινό, τον Πορφύρα, το Ρώμο Φιλύρα καί άλλους, έχουν έμπνευσθι από αυτήν έκλεκτότατες σελίδες, αλλά καί ο λαός με πολλή πίστι καί βαθύτατη πόησι έχει ύμνήσει τη Μητέρα των Πάντων καί έχει πλέξει γύρω από το θάνατό της ωραιότατους θρύλους καί λυρ κώτατους δημοτικούς στίχους.

Δεν είναι δυνατό όλον αυτό τον πλούσιο ποιητικό θησαυρό που είναι σκόρπιος σέ βουνά καί σέ κάμπους, σέ άκρογιαλιές καί θάλασσες έλληνικές να τον κλείσουμε σ' ένα σύντομο άρθρο. Γι' αυτότά άλλα, σάν ένα απάνθισμα της άγνης φαντασίας του λαού καί της φλογερής εύσέβειάς του, θα θυμηθούμε μόνο έναν από τους ωραιότερους θρύλους για την Παναγία.

Κάποτε —λένε— στα πολύ παλιά χρόνια, σ' ένα άγριο όρεινό χωριό, οί άνθρωποι έπαψαν να πιστεύουν στην Άγάπη κι' έγι-

κλεισαν τις καρδιές των σέ κάθε ναν σκληροί κι' άδυσώπητοι. Έτρυφερότητα, μίσησαν, τι πριν έδινε όμορφιά καί ποιήσι στη ζωή τους καί γυμνώθηκαν από κάθε ώραίο αίσθημα. Σ' αυτό μεγάλο ρόλο έπαιξε ο πιό γέρος άνάμεσά τους, ένας άσπρομάλλης βοσκός, σκληρός απ' τα χτυπήματα της ζωής, που όλοένα έλεγε:

—Ο καθένας μας καί ή μοίρα του... Μόνοι μας κάνουμε τη ζωή μας καί μόνοι μας κανονίζουμε πώς θα περάσουμε. "Αν είμαστε πονηροί καί κακοί ζούμε' αν όχι, πεθαίνουμε. Δεν υπάρχει κανένας να μās κυττάξη καί κανένας να μās φροντίση. Ο ούρανός μόνο φαρμάκι έχει για μās...

Ο λόγος του βέβαια ήταν βαρύς για τις ανθρώπινες καρδιές που ζεσταίνόντουσαν από την έρη φλόγα της πίστης καί ύπομεναν όλα τα δεινά με την εύφρόσυνη έλπίδα μιās καλύτερης ζωής. Μά σιγά-σιγά, καθώς έκει ψηλά στο όρεινό χωριό δούλευαν ήλιο με ήλιο για να μπορέσουν να ζήσουν, τα λόγια του έπιασαν τόπο στις καρδιές τους, τους έκαναν να χάσουν το κουράγιο τους, την πίστη τους καί, το χειρότερο απ' όλα, την Άγάπη τους. Δεν είχαν τίποτε να προσμένουν πιά. Γιατί λοιπόν να είναι καλοί; Γιατί ν' αγαπούν τους διπλανούς των καί να συμπαραστέκονται στους πόνους

των άλλων; Γιατί νά μοιράζωνται με τους φτωχούς και τους γέροντες την λιγοστή τροφή τους, άφοδύ την καλή τους αὐτή πράξι δέν τήν έκτιμοῦσε κανένας; Ὁ άσπρομάλλης βοσκός πού τούς έσπρωχνε στήν άπιστία ήταν ευχαριστημένος.

—Έτσι μπράβο, έλεγε. Τώρα πού ό καθένas κυττάει τó συμφέρον του, τώρα θά πάμε μπροστά.

Τά λόγια αὐτά κι' άλλα χειρότερα έβγαιναν συχνά άπό τ' άσεβή χείλη του. Ὁσπου μιá μέρα, τήν ώρα πού περνοῦσε με τó κοπάδι του άπό μιá πλαγιά, είδε κάτω άπό ένα δένδρο ένα κοριτσάκι. Ήταν άδύνατο και χλωμό κι' έδειχνε πολύ άρρωστο. Μόλις πού μόρεσε νά του ψιθυρίσει σιγά:

—Πεινώ...

Ὁ γέρο βοσκός τó κύτταξε ειρωνικά. Τί θάκανε άφοδύ καθώς έλεγε δέν ήταν καλός; Νά στερήσει κάτι άπό τόν έαυτό του και νά τó δώσει σ' ένα ξένο; Συνέχισε λοιπόν τó δρόμο του. Μά καθώς προχωροῦσε ένοιωθε τά γεμάτα άπόγνωση και θάνατο μάτια του μικροῦ κοριτσιού νά τόν κυνηγάνε. Καί τά ίδια μάτια τά έβλεπε κι' όλη τή νύχτα, στό όνειρό του, θλιμμένα και άρρωστα νά καρφώνωνται στά δικά του, γεμάτα δουβή ίκεσία. Τήν άλλη μέρα —παραμονή Δεκαπενταύγουστου— δέν άνθεξε. Ήμερώματα κίνησε νάβρη στήν πλαγιά τó άρρωστο παιδί πού έτσι σκληρά τó άνήχησε τή βοήθειά του. Τό άντίκρυσε πάλι εκεί κι' αὐτό μόλις τόν είδε του χαμογέλασε. Ὑστερα, άχνά, δειλά του ψιθύρισε:

—Κι' όμως είσαι καλός...

Καλός αὐτός; Τί λόγος; Νά, τώρα θάφευγε πάλι και θάφηνε τó άρρωστο παιδί νά πεθάνη μόνος του στήν έρημη πλαγιά. Ὁ

μως ξαφνικά κάτι σκίρτησε μέσα του κι' έμεινε κοντά στό χλωμό κοριτσάκι. Του έφερε και γάλα και φρούτα και ψωμί και τó σκέπασε με τά ρούχα του, και δρόσισε τά φλογισμένα χείλη του με νερό άπό τήν κοντινή πηγή. Ήταν κάτι μοναδικό αὐτό πού έκανε. Θαῦμα θά τó έλεγαν, όσοι τόν ήξεραν. Ὅπως θαῦμα ήταν ό,τι σέ λίγο είπε με καλωσύνη στό κοριτσάκι.

—Άν... άν θέλης μπορείς νά μείνης στό κονάκι μου. Ὑπάρχει τόπος και για σένα... Ὅσο για φαί περισεύει μπόλικο. Μιά ψυχή είμαι γώ. Μένει και γι' άλλους δέκα...

Τό κορίτσι τόν κύτταξε με άπορία. Καί μόλις πού μόρεσε νά τόν ρωτήσει:

—Τό θέλεις αλήθεια αὐτό;

Συγκινήθηκε ό γέρος.

—Γιατί νά μὴν τó θέλω; Γέρος είμαι, αῦριο μεθαύριο πεθαίνω. Τί θά τó κάνω τó βιός μου. Έξ άλλου δείχνεις καλό παιδί... Καί... και θ' αγαπᾶς τόν παππού, δέν είν' έτσι;

—Ὡ, νάί, άποκρίθηκε κείνο. Θά τόν αγαπᾶ μ' όλη μου τήν καρδιά.

Τό κοριτσάκι δέν πρόλαβε νά τελειώσει τά λόγια του κι' έγινε τó μεγάλο θαῦμα. Μακρυνά άπόκοσμα, σάν ήχος πού έφθανε άπ' τά οὐράνια, άκούστηκαν καμπάνες και μιá αϊθέρια μουσική. Άπό πού έρχόνταν, κανένας δέν ήξερε. Τότε ό γέρο βοσκός άργά, εύλαθικά, με χέρια πού έτρεμαν άπό συγκίνησι, έκαμε τó σταυρό του. Κι' ένοιωσε τά μάτια του νά καίνε και τήν ψυχή του νά πλημμυρίζει άπό μιá παράξενη χαρά πού όμοιά της δέν αισθάνθηκε ποτέ. Μά όταν γύρισε νά ιδῇ τó άρρωστο παιδί, αὐτό είχε χαθῇ. Στή θέσι μόνο πού ήταν εξαπλωμένο είχαν φυτρώσει πολλά γαλάζια άνθάκια πού

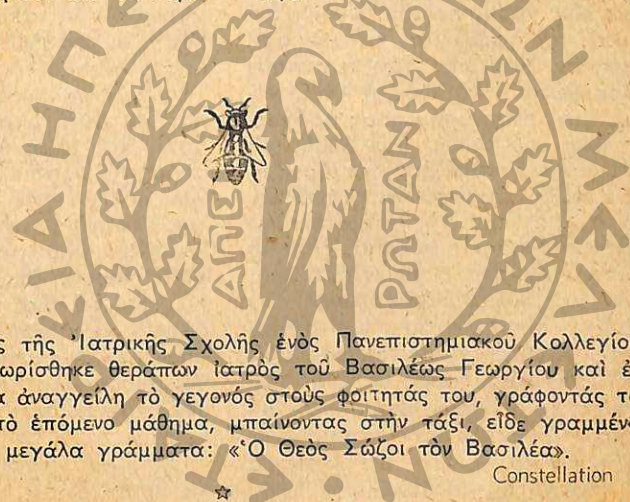
σκορποῦσαν γύρω ένα εξαίσιο άρωμα. Τό θαῦμα συνεχίστηκε ως τήν άλλη μέρα, άνήμερα τής Παναγίας, κι' ήρθαν όλοι οί κάτοικοι του χωριού ν' άκούσουν στήν πλαγιά τίς καμπάνες και τήν οὐράνια μουσική, πού ήταν σά νάπαιζαν άγγελοι μυστικές άρπες. Έκεί μαζεμένοι, ένοιωσαν τήν ψυχή τους νά ζεσταίνονται άπό τήν Πίστι και τήν Ἀγάπη πού ποτέ πιά δέν τούς άφησε.

Έτσι και σήμερα σέ πολλά όρεινά χωριά τής πατρίδας μας οί κάτοικοι τους μὴ λησμονώντας τó θεϊκό αὐτό θρόλο, ζουνε ειρηνικά και μαζεῦουν τó Δεκαπενταύγουστο κάτι λεπτότατα γαλάζια άνθάκια, σάν ψυχούλες παιδιών, πού φυτρώνουν τέτοιον καιρό σέ άπόκρημες πλαγιές και μοσκοβολοῦν τόν τόπο. Τά λένε λουλούδια τής Παναγίας και μ' αὐτά στολίζουν τó εικόνισμά της. Κι' άκόμη, πολλοί άπ' αὐτούς τούς άπλους ανθρώπους πιστεύουν πώς άν άφουγκρασθῇ κανείς καλά, θ' άκούσει δίχως άλλο νά γλυστροῦν άπ' τά οὐρά-

νια μελωδίες και φωνές άγγέλων πού καλοῦν τούς ανθρώπους νά πιστέψουν.

Ὁστόσο, κάτι άκόμα πού δείχνει άνάγλυφα όλη τή θαθότητα πίστη του λαοῦ μας στήν Παναγία, είναι τó πλήθος των λυρικών επιθέτων των γεμάτων σημασία και λογοτεχνικότητα πού έχει συνταιριάσει γι' αὐτήν: «Γλυκοφιλοῦσα», «Παρηγορήτρα», «Ὁδηγήτρα», «Παντάνασσα», «Πανάχραντη», «Πονολύτρα», «Περίβλεπτη», «Ἀσπληνη» τήν άποκαλεί. Καί άλλου πάλι, σέ στερις και θάλασσες, συνηθίζει νά τήν δνομάζει: «Έλεοῦσα». «Εὐαγγελίστρα», «Κυρά των Ἀγγέλων», «Μεγάλη Δέσποινα», «Ρόδο τó άμάραντο», «Ἀσβυστη Πούλια», «Ἀρχόντισσα». «Ἀπέθαντη ρήγισσα»...

Τά δείγματα τής ποιητικής φαντασίας του λαοῦ γύρω άπό τήν πρώτη γυναικεία μορφή τής θρησκείας μας είναι άμετρα' όπως άμετρη είναι και ή θαθεία, ή άγνότατη πίστι του στη Χάρη Της.

Ένας καθηγητής τής Ἱατρικῆς Σχολῆς ενός Πανεπιστημιακοῦ Κολλεγίου του Λονδίνου διωρίσθηκε θεράπων ιατρός του Βασιλέως Γεωργίου και έθεώρησε καλό νά αναγγείλῃ τó γεγονός στους φοιτητές του, γράφοντάς τó στόν πίνακα. Στό έπόμενο μάθημα, μπαίνοντας στήν τάξι, είδε γραμμένο στόν πίνακα με μεγάλα γράμματα: «Ὁ Θεός Σώζει τόν Βασιλέα».

Constellation

Η φαντασία μας είναι ό μόνος φραγμός στα όσα μπορούμε νά έλπίζουμε άπό τó μέλλον.

Charle Kettering

Πρὶν ἀπὸ τὸν σεισμό

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΘΗΡΑ

Τὸ νησί μὲ τὴν ζοφερὴ μορφή καὶ τὸ σκοτεινὸ βῆθος τῆς καλνιτέρας του, καὶ ἓνα ὑποβρύχιο ἠφαίστειο, ποὺ μιά μέρα ἀνθίσε στὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης κοιλότητος. Αὕτῃ εἶναι ἡ Σαντορίνη στὶς συνηθισμένες τῆς περιγραφές. Ἡ Σαντορίνη ὅμως δὲν ἐξαντλεῖται μὲ τὴ συναρπαστικὴ αὐτὴ πλευρὰ τῆς. Ὑπάρχει ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ σὲ ἐπιβλητικὴ ἀντίθεσι μὲ τὴ δυτικὴ. Καὶ ἡ μετάθεσι ἀπὸ τῆς μιάς εἰς τὴν ἄλλη δὲν εἶναι τοῦλάχιστον ἥπια, οὔτε ὑπάρχει ἓνας οὐδέτερος χώρος ἀνάμεσά τους.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ εἶναι ὅ,τι πλεονάζον ἔχουν νὰ δεῖξουν οἱ ἐλληνικὲς θάλασσες. Εἶναι ἡ πλευρὰ τῆς κοσμογονικῆς φυσιογνωμίας, τοῦ ἠφαιστείου καὶ τῶν σκισημένων βράχων. Κάποτε, στοὺς προαιώνιους καρούς, ἡ Σαντορίνη ἦταν ἓνας ἀσήμαντος βράχος. Δίπλα του ὅμως, στὸ βυθὸ τοῦ Αἰγαίου, ὑποβρύχιοι κρατῆρες ἠφαιστείων ἀρχισαν νὰ ξεβράζουν ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς στὴν ἐπιφάνεια χρώματα πυρωμένα. Ἀπὸ τέτοια χρώματα, σιγά-σιγά, ὁ βράχος μεγάλωσε, στρογγύλεψε. Ἐτοί τὸν ποιωτοκατοίκησε ὁ ἄνθρωπος. Ἡ Θήρα στὴν νεολιθικὴ ἐποχὴ ἦταν ἓνα εὐφορο νησί, μὲ φοινίκες, μαστιχόδενδρα, ἐληές, σιτηρά. Στὴν ἀρχαίαν παράδοσι ἐμνε γνωστὴ μὲ τὰ ὀνόματα Στρογγύλη καὶ Καλλίστη, δηλ. Ὠραιότατη. Ἐπειτα ὅμως ἡ τύχη τῆς ἄλλαξε. Ἀνάμεσα στὸ 2000-1500 π.Χ. ἐγίνε αὐτὸ ποὺ οἱ γεω-

λόγοι ὀνομάζουν κεντρικὴ ἔκρηξι. Παχιά στρώματα ἀπὸ ἐλαφρόπετρα ἀπλώθηκαν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νησιοῦ. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ μεγάλου κεντρικοῦ ἠφαιστείου ἀδειασε βίαια ἔτσι ποὺ ἡ στέγη του ράγισε καὶ βούλιαξε χαμηλότερα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γύρω θάλασσας. Ὅταν κάποτε καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ νησιοῦ ἔσπασε σὲ τρεῖς μεριές, ἡ θάλασσα χύθηκε στὸ κέντρο καὶ ἀπὸ τότε ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ ἀπόκτησε περίπου τὴ σημερινὴ ὄψι τῆς. Μιά ἀγκυλιά, ποὺ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ μακρόστενο μισοφέγγαρο τῆς Σαντορίνης, ἀπὸ τὸ μεγάλο νησί τῆς Θηρασιᾶς καὶ ἀπὸ τὸ μικρὸ βράχο τοῦ Ἀσπρονησιοῦ. Ἀγκυλιά μαύρη, θανατικιά. Καὶ γκρεμοὶ κατακόρυφοι, μαυροκόκκινοι, ραβδωτοί, βράχοι ἀπὸ λάθες διαφορετικῆς ἡλικίας.

Αἰῶνες πολλοὺς ὕστερα ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἔκρηξι — τόσο μεγάλη ποὺ ἴσως αὐτὴ νὰ ἦταν ἡ αἰτία τῆς ὁμαδικῆς καταστροφῆς τῶν πόλεων τῆς Μινωικῆς Κοῆτης — φάνηκε στὸ κέντρο τῆς θαλάσσης κοιλότητος ἓνα μικρὸ νησάκι, κορυφὴ ὑποβρύχιοι κοστήρα, ποὺ μὲ διαδοχικὰς ἐκρήξεις ὀλοένα μεγαλώνει. Αὐτὸ εἶναι τὸ σημερινὸ ἠφαίστειο. Ἡπιο μαῦσο θαλασσοπούλι, ποὺ ζυγιάζεται στὰ στυλινὰ νερά καὶ ἡμερώνει τὸ τοτεῖο.

Σὲ ὅλο σχεδὸν τὸ μήκος τῆς πλευρᾶς αὐτῆς, τῆς δυτικῆς τοῦ νησιοῦ, καθὼς καὶ στὸ ἀπέναντι νησί τῆς Θηρασιᾶς, πόλεις καὶ χωριά — ἡ Οἶα, τὸ Μεροβίγλι, τὰ

Φηρά, ἡ Μανωλάδα — ρελιάζουν, σα λιόλαμπρος ἀφρὸς τὸ βαρὺ κῦμα, τὴν κορυφὴ τοῦ ἄγριου, σκοτεινοῦ, σκισμένου βράχου. Ἐξακόσια πενήντα πλατιά σκαλοπάτια, ποὺ μὲ κόπο σκαρφαλώνουν τὴν ἀδυσώπητη πλαγιά, ριζώνουν στὴν κορυφὴ τοῦ βράχου, ἀνάμεσα στ' ἀσπρισμένα νησιώτικα δρομάκια. Ἐκεῖ ὁ ταξιδιώτης ἀντικρίζει ἀπὸ ψηλά τὸ μαγικὸ θέαμα τῆς γῆινης ἀγκαλιᾶς, ποὺ προστατεῦει μιά στρωμένη, στρογγυλὴ θάλασσα, γαλάζιο λίκνο τοῦ νεραϊδόπαρτου ἠφαιστείου. Τὸ ξάφνιασμα τῆς ὄρασης πάει τότε νὰ στραγγίξῃ σὲ χαρὰ τῆς ὁρήσεως.

Μιά ματιὰ ὅμως στὰ κατηφορικὰ δρομάκια τῆς μικρῆς πόλης τῶν Φηρῶν, ἐκεῖνα ποὺ ξανοίγουν πρὸς τὴν ἀντίθετη, τὴν ἀνατολική, πλευρὰ τοῦ νησιοῦ, ἀρκεῖ γιὰ νὰ χύσῃ τὴ γαλήνη στὴν πυρωμένη εὐαισθησία. Τριγύρω ἀπλώνεται ὁ πῶ ἀνάλαφρος, ὁ πῶ γελαστός ἐλληνικὸς κάμπος, ἀντάξιος τοῦ πῶ ἀδολου οὐρανοῦ, ποὺ μοιάζει νὰ τὸν ἀκούμπησε στοργικὰ στὰ ἴσυχια νερά πάνω γιὰ νὰ χαίρεται ὁτ' ἀντίκρισμα τῆς αἰώνιας ἐφελείας του. Κάθε ὑπερέντασι περιτεῦει σὲ τούτῃ τὴ θέα. Γαλήνια κατρακυλάει τοῦ ἀνθρώπου ἡ διάνοια τὴν ἥπια, λευκοπράσινη καθεσασιά, ποὺ λίγο παρακάτω συναντᾷ τὴ χρυσή, ἀφράτη κυκλαδίτικη θάλασσα. Καί, ὅπως ἡ Σαντορίνη ἔχει πλάτος ποὺ δὲν ξεπερνᾷ τὰ 4-5 χιλιόμετρα, εἶναι ἄμεση ἡ ἐπαφὴ τοῦ ἀνάλαφρου πελαγίσου ἱριδίσματος, στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ, μὲ τὸ βαρὺ ἐξωτικὸ ὕφος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς του. Ἄμεση προβάλλει ἡ ἀντιφατικὴ ὄψις τοῦ νησιοῦ. Ἡ ἀμεσότητα ἄλλωστε, ἡ προσιτότητα τῆς κάθε γωνίας, τοῦ κάθε χωριοῦ, τοῦ κάθε καμπισίου παρεκκλησιοῦ, τῆς κάθε παραλίας εἶναι νομίζω ἡ ζεστα-

σιὰ τῆς Σαντορίνης, ἡ ὀλόκορμη προσφορά τῆς στὸν ἀπροιοδοποίητο ἐπισκέπτη. Ἀπὸ κάθε σημεῖο τῆς κεντρικῆς Σαντορίνης ἀπλώνεται ὀλόκληρο τὸ νησί στὸ μάτι τοῦ θεατῆ. Ἐπλώνεται σ' ἐλαφρὰ κατωφέρεια ὁ κεντημένος κάμπος καὶ ὅπου ἀνεπαίσθητα ἀναδιπλώνεται στοιβάζονται τὰ σπίτια καὶ οἱ ἐκκλησίες καὶ κάλουν τὰ μεγάλα χωριά: Πύργο, Μεσσαριά, Γωνιές, Καρτεράδες κ.τ.λ. Ἀσπρα, εὐδιάκριτα, παράξενα στίγματα εἶναι τὰ ἰδιότυπα σαντορινιά παρεκκλήσια.

Δυὸ κωνικὰ θουναλάκια, ἓνα στὸ βόρειο καὶ ἓνα στὸ νότιο μέρος, εἶναι τὰ μοναδικὰ ὑψώματα τοῦ νησιοῦ. Τὸ Μεγάλον Βουνόν, στὰ βόρεια, κυκλώνεται ἀπὸ μιά πεδινὴ εὐφορὴ ζώνη, ποὺ τὸ χωρίζει ἀπὸ τὴν πλατιά θάλασσα. Στὸν βαθὺ ὀρίζοντα, μακρυνὰ μηνύματα, ἡ Φολέγανδρος, ἡ Σίκυνος, ἡ Ἴος, ἡ Πάρος, ἡ Νάξος, ἡ Ἀμοργός, ἡ Ἀστυπάλαια. Στὸν ὀρίζοντα τοῦ νότιου μέρους, ἀπὸ τὰ πεντακόσια ἐξήντα μέτρα ψηλά τοῦ Προφήτη Ἠλία, διαγράφεται καθαρὸ γράμμα, κοντινὴ ἡ Ἀνάφη καὶ, σὲ μέρες διαύγειας, ἡ μακρόσυρτη θολὴ πινελιά τῆς Κρήτης.

Τὴν ἐπίπεδη λαρίδα γῆς ποὺ γυροφέρνει τὸ θουνὸ διακόπτει ἑδῶ ἓνα δεύτερο ὕψωμα, τριακόσια πενήντα μέτρα, ποὺ ἀκουμπισμένο στὸν Προφήτη Ἠλία, προχωρεῖ, σὺν πειρατικὴ ἀκρόπολι, θαθιά μέσα στὴ θάλασσα. Ἐκεῖ ψηλά, στὴν ὁμαλὴ κορυφὴ του, ἦταν κτισμένη ἡ ἀρχαία πόλις. Κτίσματα πέντε ἐποχῶν — προελληνικά, ἐλληνικά, ἐλληνιστικά, ρωμαϊκά, βυζαντινά — ἔχουν διατηρήσει εὐδιάκριτες ἀκόμα τίς βάσεις τους. Δύο χιλιάδες χρόνια ζωῆς ἀτένισαν τὴν ἰδίαν αὐτὴ ἀπεραντώσυνη. Ὅμως ἓνα ξεκούρασμα τοῦ ματιοῦ στὰ γύρω σαντορινιά χρώματα ἀναδεύει πάλι

την εὐτυχία πού δίνει ο στενός γήινος χώρος. Ἀπὸ τὸ καμπαναριὸ τοῦ Προφήτη Ἡλία γλάροι γλύστρησαν ἀβίαστα ὡς τὰ λάδινα ἀκρογιάλια μὲ τὶς μεγάλες ἄσπρες ἐκκλησιές. Τὸ ἴδιο πάντα αἶσθημα τῆς κοντινῆς ἀπόστασης, κύριο γνώρισμα τοῦ σαντορινιοῦ τοπείου. Λίγη ἀπὸ τὴ γοητεία τοῦ γιαιπανεζικοῦ κήπου, ὅπου ὅλα εἶναι αἰσθητικὰ αὐθύπαρκτα κι' ὅμως σωρευμένα σὲ κλίμακα μινατούρας.

Ἐλαφρόπετρα, θηραϊκὴ γῆ καὶ ἀραιὰ καὶ πού σπαρμένες μικρὲς πέτρες ἀπὸ λάδα ἔζησαν τὶς γενιές τῶν ἀνθρώπων τοῦ νησιοῦ. Μικρά, στρογγυλά κλήματα, μικρές, στρογγυλές ντομάτες πού θγάζουν μικρότατες, ὀλοστρόγγυλες, νόστιμες ντομάτες εἶναι τὰ κύρια γεννήματα τοῦ νησιοῦ. Καὶ θέβαια τὸ ἀπαραίτητο καὶ πάντα λιγοστὸ κριθάρι τῶν Κυκλάδων. Ἐκτὸς λοιπὸν ἀπὸ νέκταρ — νηχτέρι στὴ σαντορινιὰ γλώσσα — ἀπὸ μπελντέ γιὰ καρύκευμα καὶ ἀπὸ κρίθινες σκληρὲς κουλουρίτσες ὅλα τὰ ἄλλα πού χρειάζεται ὁ πληθυσμὸς ἔρχονται στὸ νησί ἀπ' ἔξω. Σκαρφαλώνουν ἐκεῖνες τὶς ἀτέλειωτες σκάλες τοῦ Ἰ-

ακώβ, ὅπου πηγαίνονται ἐπίμονα, ἀντὶ γιὰ ἀγγέλους, ἐκατοντάδες κατάφορτα ζῶα.

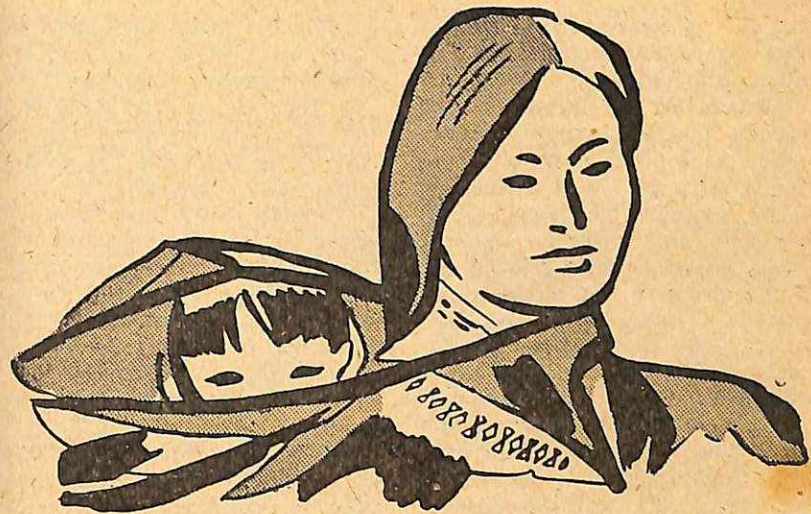
Στὴ Σαντορίνη τὸ πρωῒνὸ ξύπνημα εἶναι καλόχυμο καὶ ὁ Σαντορινιὸς εἶναι τόσο πρᾶος, ὅσο καὶ δουλευτής. Ἔτσι καὶ ὁ ντόπιος προύχων ἔχει ἀκόμα τὴ δυνατότητα νὰ βασιλεύῃ μὲ ἀδίσταχτη συνείδησι. Ἴσως ἡ εὐεξία πού κατακλύζει τὸν ἐπισκέπτη τῆς Σαντορίνης νὰ ὀφείλεται κατὰ ἓνα ποσοστὸ στὴν ψυχολογικὴ ἰσορροπία τῶν ἀνθρώπων τῆς. Στούς ἐξοχικοὺς δρόμους τῆς Σαντορίνης κυκλοφοροῦν, καθάλα στα ζῶα τους, στερημένοι χωρικοὶ μὲ παιδικὰ χαμόγελα. Τὸν ξένο πού τοὺς διασταυρᾷ καλωσορίζουν καλόκαρδα, σὰν ὁ καθένας τους νὰ εἶναι ὁ μοναδικὸς νοικοκύρης τοῦ νησιοῦ. Ἄν ἡ συνάντησις γίνη στὴν ἴδια κατεύθυνσι κοντοστέκονται νὰ συνεχίσουν, λές, μιὰ παληά, χαμηλόφωνη κουβέντα, τὴν πὺ φυσικὴ ἐξομολόγησι. Καὶ ὁ ξένος, πού δὲν μπορεῖ πιά νάναί ξένος, τὴν δέχεται σὰν μιὰ παληὰ χαμένη γλυκολαλιά καὶ ἡ ἡμεράδα τοῦ τόπου γίνεται καὶ δική του.

Κλειὼ Μποσαντζόγλου

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τοῦ Ἀπριλίου ὁ γέρω-πάστωρ τοῦ χωριοῦ, ὅπως κάθε χρόνο, ἔκανε τὴ βόλτα του νὰ δῇ τὰ χωράφια τῶν ἐνοριτῶν του καὶ νὰ προσευχηθῇ νὰ ἔχουν καλὴ συγκομιδὴ. Κάποια στιγμή σταμάτησε στὸ χωράφι τοῦ Κυπριανοῦ, πού βρισκόταν ὁτὰ ἀλήθεια σὲ κακὰ χάλια. Ὁ Κυπριανὸς κύτταζε τὸν πῶστορα, μιὰ τὸ χωράφι καὶ μιὰ πάλι τὸν πῶστορα. —Τέκνον μου, εἶπε ὁ πῶστορ, πού κατάλαβε, ἐδῶ οἱ προσευχές μου δὲν ἀρκοῦν. Ἐδῶ θὰ χρειασθῇ καὶ λίγη κοπριά!

Constellation

ΚΥΝΗΓΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΥΣ ΕΣΚΙΜΩΟΥΣ

Τοῦ
Αἰδ. RAYMOND DE COCCOLA

Δώδεκα χρόνια ὁ πατὴρ Ραῦμὸν νιὲ Κοκκολὰ ἔζησε τὴν ἀγρία ζωὴ τῶν Ἐσκιμῶων τοῦ Καναδά καὶ γνώρισε τὰ πὺ παράξενα ἥδη καὶ ἐδίμα. Παρακάτω θὰ διαβάσετε ἓνα ἐνδιαφέρον κεφάλαιο ἀπὸ τὸ βιβλίο του ὅπου τὸ κυνήγι τῶν ζῶων συνδυάζεται μὲ τὸ κυνήγι τῶν γυναικῶν

αἰώνιους πάγους καὶ τὰ χιόνια ὅπου μὲ εἶχε φέρει ἡ ἀποστολή μου. Ἦταν ἡ πατρίδα τῶν «Κρανηκμαλίτ», τῶν «ἀνθρώπων ἀπὸ πέρα» ὅπως αὐτοκαλοῦνται οἱ Ἐσκιμῶοι τῆς Κεντρικῆς Ἀρκτικῆς Ἀκτῆς, στὸ βορειότερο ἄκρο τοῦ Καναδά.

Ὁ Ὀτοκρήκ, ὁ νεαρὸς σύντροφος τοῦ ταξιδιοῦ μου — ἓνας Ἐσκιμῶς 18 ἐτῶν — σταμάτησε τὸ ἔλκηθρό του μπροστὰ σ' ἓνα ἱγκλὺ (δηλαδὴ καλύβα ἀπὸ πάγους) ἐγκαταλειμμένο. Τὸν πρόλαβα γρήγορα μὲ τὸ δικό μου ἔλκηθρο πού τὸ ἔσερναν οἱ ἐννιά μου σκύλοι.

Ὁ λόγουρά μου, ὅσο ἔφτανε τὸ μάτι, ἀπλωνόταν ἡ λευκὴ καὶ μονότονη ἀπεραντώσυνή τῆς «ἄγονης γῆς», ὁ ὀρίζοντας μὲ τοὺς

—Θα περάσουμε έδω τη νύχτα, Φάλα, μου είπε λύνοντας τα λαχανιασμένα ζώα.

«Φάλα» θά πη «πάτερ» με την έννοια του πνευματικού πατέρα, τού ιερωμένου. Και ό έφημέριος τής παράξενης και άπέραντης αϋτής ένορας τού θορρά, τής άγνωστης και άχανούς, ήμουν α έγώ. Κατεβαίνοντας από τó έλκηθρο ένωσα ένα α σθημα παράξενο. "Ημώνα ό πρώτος λευκός...ού θά άνιμετώπιζε τά παγωμένα όροπέδια τού Ούνιμακτόκ. "Οτόσο δέν είχα αποφασίσει νά έρθω έδω μόνον σάν ιερέας αλλά και σάν έπιθεωρητής τής δημογραφικής ύπηρεσίας, σάν έθ.ολόγος και σάν έθελοντής γιατρός. Με την ιδιότητα αϋτή θά περνούσα με έλκηθρο τά 200 μίλια τής άγνωστης γής πού με χώριζαν από έναν σημαντικό ρίκιμο Έσκιμώων πού δέν είχαν άκόμη καταγραφή, στόν κόλπο τού Καϊμπριτζ.

Προτού χωθούμε μέσα στούς σάκκους για νά κοιμηθούμε, φάγαμε λίγο καπνιστό ψάρι και ήπιαμε ένα φλυτζάνι τσάι πού τζεστάναμε σιό καμινέτο μου. "Ο "Οτοκρήκ πού μου χρησιμοευε ως οδηγός ταξίδευε με την έλπίδα νά βρή καμμία γυναίκα και νά άνανέωσει τήν προμήθειές του σέ κρέας με κανένα καινούργιο κυνήγι. Και τά δύο ήταν έξίσου σπάνια στην άγιοη αϋτή γή.

—Είσαι καλός κυνηγός; τόν ρώτησα ενώ σκεπαζόμουν α καλά με τίς προβιές τού σάκκου μου.

Τό πρόσωπο τού νεαρού, μελαχροινό και λείο χωρίς ίχνος από γένεια ούτε φρύδια, φωτίστηκε ξαφνικά.

—Είμαι γιός τού Κακαγκούν, μου είπε με ύπερηφάνεια.

"Ηξερα καλά τόν Κακαγκούν έναν από τούς καλύτερους κυνηγούς τής "Αρκτικής τόν είχα συναντήσει πολλές φορές.

—Μά δέν μου είπε ποτέ, τού είπα, ότι είχε ένα μεγάλο γιό πού τόν λέγανε "Οτοκρήκ.

—"Ισως γιατί δέν είμαι γιός του από την καιονική του γυναίκα, είπε ό νεός. Έ ένα με έχει από γυναίκα δανεική...

Κύτταξα τόν νεαρό Έσκιμώο χωρίς νά καταλαβαίνω, με ύφος τόσο έκπληκτο ώστε χρειάστηκε νά μου εξηγήσει α από τά παράξενα έθιμα τής φυλής του. Μιά φορά πού ό Κακαγκούν ήταν νά φύγει για μακριά κυνήγι ή γυναίκα του περμενε παιδι και δέν μπορούσε νά τόν ακολουθήσει. "Ο Κακαγκούν λοιπόν δανείστηκε από τόν φ.λο τόν τόν Καρλίκ την γυναίκα του "Αντζούκ για νά τού μπαλώνη τά ρούχα και νά τού έτοιμάσει τή λάπα του με λίπος φάλαινας. "Ετσι γεννήθηκε ό "Οτοκρήκ.

Τήν άλλη μέρα τó πρωί αφού τρέξαμε 5 ώρες κοντά σέ μία μεγάλη παγωμένη λίμνη φθάσαμε στην πρώτη κατασκήνωσι. "Ηταν τέσσερεις καλύβες σφιγμένες ή μία κοντά στην άλλη στα βόρεια τής λμνης. Στην πόρτα μιάς καλύβας φάνηκε μία Έσκιμώα πού μόλις με είδε έβγαλε μία φωνή χαράς και έκπλήξεως.

—Ελάτε γρήγορα νά διητε... "Ενας Καμπλουνάκ... "Ενας άνθρωπος με χονιρά φρύδια...

Σέ λίγο οι τέσσερεις άνδρες, οι πέντε γυναίκες και τά δύο παιδιά πού έμεναν στην κατασκήνωσι μαζεύτηκαν γύρω μου, και γελοΰσαν χαρούμενα βλέποντας τά φρύδια μου και τά γένια μου πού είχαν μείνει άξύρστα τρείς μέρες. Οι τέσσερεις οικογένειες μās υποδέχτηκαν με την γνωστή φιλοξενία τών Έσκιμώων. μās πρόσφεραν τσάι και κρέας φώκιας και μās βοήθησαν νά δέσουμε και νά ταΐσουμε τούς σκύλους μας. "Ο "Οτοκρήκ, πού δέν έχνοϋσε τόν σκοπό τού ταξιδιού

του, παρατήρησε άμέσως πώς ύπληρχαν πέντε γυναίκες αλλά τέσσερεις άνδρες. Γρήγορα ώστός άπογοητεύθηκε. "Ο Σικσίκ, ό "νας Έσκιμώος πού ήταν πιδ ψηλός από τούς άλλους, είχε απλούστατα δύο γυναίκες. Αϋτό, για την "Αρκτική, όπου οι γυναίκες είναι σπάνιες, δείχνει δύναμι, πλούτο και άνώτερη κοινωνική θέσι.

"Ο Σικσίκ ζήτησε άμέσως νά έχη την τιμή νά δεχτή για τή νύχτα τόν λευκό έπισκέπτη στη δική του καλύβα, πού ήταν και ή καλύτερη.

Με περίμενε μαζί με τίς δύο γυναίκες του, την νεώτερη "Αρλούκ και την λίγο μεγαλύτερη Κοιμέκ. Μου τίς έδειξε και μου έιπε χωρίς προίμια:

—Ποιά από τίς δύο γυναίκες μου θέλεις για την νύχτα;

"Εμεινα για μία στιγμή άλαλος, αλλά θυμήθηκα πώς αϋτό ήταν παλαιά συνήθεια για τούς Έσκιμώους. "Η θέσι μου ήταν πολύ λεπτή γιατί δέν ήθελα νά προσβάλω τόν οικοδεσπότη με την άρνησί μου. Οι γυναίκες με κύτταξαν κρυφοχαμογελώντας, τρομερά έντυπωσιασμένες από την ιδέα ότι για πρώτη και ασφαλώς για τελευταία φορά στη ζωή τους θά συντρόφευαν τή νύχτα έναν λευκό.

—"Η προσφορά σου με τιμά, είπα στο τέλος στόν Σικσίκ, αλλά δυστυχώς δέν μπορώ νά τή δεχθώ. Είμαι ένας Φάλα, ένας παπās, και ό νόμος τών ιερωμένων μου άπαγορεύει νά δεχθώ μία τόσο ωραία προσφορά άκόμη και όταν προέρχεται από έναν τόσο καλό φίλο όπως εϋ...

"Η άπάντησί μου τόν έρριξε σέ μία άβυσσο άπορίας και άμηχανίας. "Οσο για τίς δύο γυναίκες έδειξαν φανερά τήν άπογοήτευσί τους, ιδίως ή Κοιμέκ πού άγνωστο γιατί ήταν φαίνεται θέ-

βαιη πώς θά διάλεγα εκείνην. Έπωφελήθηκα από την σιωπή πού άκολούθησε για νά χωθώ ως τó κεφάλι μέσα στόν ύπνόςακκό μου.

Τήν άλλη μέρα έμαθα ότι οι τέσσερεις οικογένειες —πού είχαν πάρει τά στοιχεία τους για τήν άπογραφή— είχαν αποφασίσει νά μās ακολουθήσουν ως τόν κόλπο τού Καϊμπριτζ, παρ' όλο πού ή "Αρναλούακ, ή γυναίκα τού "Αμιαρενέκ, περίμενε νά γεννήσει.

"Ετσι τά έλκηθρα από δύο έγιναν έξι. Τό άπόγευμα άπειλητικά σύννεφα φάνηκαν στη δύσι. Σέ μία ώρα σηκώθηκε ξαφνικά άέρας άπίστευτα όρμητικός και σχεδόν άμέσως μās τύλιξε τó χιόνι. Γρήγορα άναγκαστηκάμε νά όμολογήσουμε πώς είχαμε χάθι και οι άνδρες αποφάσισαν νά φτιάξουν δύο ίγκλου. Θά ήθελα νά τούς βοηθήσω αλλά μόλις πού είχα τή δύναμη νά φροντίσω τούς σκύλους μου.

"Ηταν πραγματικά άπίστευτο πώς οι άνδρες εκείνοι θρήκαν τή δύναμη μέσα στην έκτυφλωτική παγωμένη θύελλα νά κόψουν κομμάτια πάγο και χιόνι και νά τά συγκεντρώσουν για νά φτιάξουν τά ίγκλου. Οι γυναίκες είχαν μαζεϋτή κοντά στα έλκηθρα με τά παιδιά πού κλαίγανε και τούς σκύλους πού ούρλιαζανε.

Στριμωχτήκαμε όπως μπορούσαμε μέσα στις δύο καλύβες και κοιμηθήκαμε κυριολεκτικά ό ένας επάνω στόν άλλο για νά ζεσταθούμε. Τήν άλλη μέρα την αϋγή, ή θύελλα δέν έδειχνε νά έχη χάσει την δύναμή της. "Ο Σικσίκ μās μάζεψε όλους και μās έιπε:

—Έχουμε άκόμη 150 μίλια ώπου νά φτάσουμε στόν κόλπο τού Καϊμπριτζ. Δηλαδή θέλουμε 5-6 μέρες με τά έλκηθρα. "Αν άργοπορήσουμε περισσότερο, σέ

λίγο θά μᾶς λείψη τὸ κρέας γιὰ τὰ σκυλιά.

Οἱ ἄνδρες κυττάχτηκαν σιωπηλά. Τὸ πρόβλημα ἦταν ἂν τα παιδιά θά μπορούσαν νὰ ἀνθέξουν στὸ κρύο, στὸν ἀέρα καὶ στὸ χιόνι. Ἐπρεπε νὰ διαλέξουμε: τὰ παιδιά ἢ τὰ σκυλιά.

—Κυττάξτε, συνέχισε ὁ Σικσικ ὁδηγώντας μας ἔξω ἀπὸ τὸ ἱγκλού. Νομίζω πὼς ἡ στροφή ἐκείνη εἶναι τοῦ ποταμοῦ Κουλουκαγκούκ. Ἄν τὴν ἀκολουθήσουμε θά βροῦμε γρήγορα τὸν δρόμο μας καὶ τὰ ὑψώματα ποὺ εἶναι κοντὰ ἐκεῖ θά μᾶς προστατεύσουν ἀπὸ τὸν ἄνεμο.

Δυσκολευτήκαμε νὰ ζέψουμε τὰ σκυλιά ποὺ εἶχαν τρομάξει ἀπὸ τὴν θύελλα. Τὸ στόμα τους ἦταν ματωμένο, σημάδι μεγάλου κρύου. Προχωρήσαμε μὲ δυσκολία κάπου τέσσερις ὥρες ὅταν ὁ Σικσικ ποὺ πήγαινε πρῶτος φώναξε:

—Ἄνθρωποι! Πολλοὶ ἄνθρωποι, στὸ δρόμο!

Ἦταν τρεῖς οἰκογένειες Ἑσκιωῶν σὲ τρία ἱγκλού. Ἐκεῖ καταφύγαμε καὶ μεῖς. Εἶχαν σταματήσει ἐξαιτίας τῆς θύελλας πηγαινόντας γιὰ τὸν κόλπο τοῦ Καίμπριτζ γιὰ νὰ πουλήσουν τὰ προϊόντα τοῦ κυνηγιοῦ τους. Ἀμέσως ἔκανα ἀνταλλαγή μὲ τὸν ἀρχηγό τους: τὸ ἔδωσα ἕνα κουτί ὑπισκότα καὶ ἕνα κομμάτι βφασμα καὶ πήρα ἕξι δέρματα ζῶων γιὰ νὰ σκεπάσω τοὺς σκύλους μου.

Ἡ θύελλα μᾶς ἔκλεισε δυὸ μέρες καὶ τρεῖς νύχτες στὰ ἱγκλού, χωρὶς φωτιά καὶ γιὰ φῶς λίγο λίπος φώκιας. Γιὰ νὰ περάσω τὴν ὥρα μου ἔκανα παράξενες μεταφυσικὲς κουβέντες μὲ τὴν μητέρα τοῦ Ἀθαλεκράτ, μιὰ γυναίκα πολὺ γριὰ μὲ δέρμα ζωομένο σὰν σάπιο μῆλο καὶ μάτια ζωηρά καὶ πονηρά.

—Φάλα, μοῦ εἶπε, πιστεύεις καὶ

οὐ σὰν καὶ μᾶς πὼς ἡ ψυχὴ τῶν νεκρῶν μπορεῖ νὰ θλάψῃ τοὺς ζωντανούς;

Προσπάθησα νὰ τῆς δώσω νὰ καταλάβῃ μὲ τὸν πιὸ ἀπλό τρόπο ποιά εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἀποψη γιὰ τὴν ψυχὴ, ἀλλὰ αὐτὴ ἢ γριὰ μεταφυσικὸς τῆς Ἀρκτικῆς κρατιότητα δυνάτὰ στὶς πεποιθήσεις τῆς.

—Ὅχι, Φάλα, μοῦ εἶπε. Οἱ ψυχὲς χωρὶς τὸ σῶμα μποροῦν νὰ μᾶς δημιουργήσουν πολλὲς σκοτούρες. Γι' αὐτὸ ὅταν ἕνας δικός μας πεθάνῃ καὶ δὲν ὑπάρχει καὶ νένα νεογέννητο γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ὄνομά του, δίνουμε τὸ ὄνομα σὲ ἕνα σκύλο γιὰ νὰ μὴ μείνῃ ἡ ψυχὴ τοῦ νεκροῦ χωρὶς σῶμα.

Ἀπὸ τὴν πρώτη χρονιά ποὺ πέρασα στὴν Ἀρκτικὴ ἀντιμετώπισα αὐτὴ τὴν πίστι γιὰ τίς ψυχές. Ἐξαιτίας τῆς ἀφηναν πάντα τὰ ζῶα νὰ πεθαίνουν ἀπὸ φυσικὸ θάνατο. Μιὰ μέρα κοντὰ στὴν κατασκήνωσι ὅπου θρισκόμουναι εἶδα ἕνα γέρικο σκύλο νὰ πεθαίνει ἀφησμένους στὴν ἀγωνία του. Ἐβγαλα τὸ πιστόλι μου καὶ τοῦ ἔδωσα μιὰ χαριστικὴ βολή. Τὸ ἴδιο βράδυ ἦρθε καὶ μὲ βρῆκε ἕνας μεγαλόσωμος Ἑσκιμῶς ποὺ φαινόταν ἔξω φρενῶν.

—Γιατί σκότωσες τὸν Μανιλάκ; Γιατί πείραξες τὴν ψυχὴ τοῦ παποῦ μου;

—Τί θέλεις νὰ πῆς; τὸν ρώτησα.

—Ὁ παπούς μου λεγόταν Μανιλάκ καὶ ὅταν πέθανε ἔδωσα τὸ ὄνομά του στὸν σκύλο μου. Ἦταν ὁ φύλακας τῆς ψυχῆς του. Τώρα ποὺ τὸν σκότωσες ἡ ψυχὴ του θά μὲ καταδικῇ μὲ τίς κατάρεις τῆς.

Ζήτησα συγγνώμη γιὰ τὸ λάθος μου καὶ τοῦ πρόσφερα τσαΐ καὶ τὴν φιλία μου. Ἔτσι γνώρισα τὸν περίφημο κυνηγὸ Κακαγκούν, ποὺ ὁ γιός του, ἄπο δανεικὴ μητέρα— μὲ συντρό-

φευε τώρα στὸ ταξίδι μου ἀναζητώντας γυναίκα.

Τὴν τρίτη μέρα ποὺ μείναμε στὸ ἱγκλού ἔκανε ἀκόμη πολὺ κρύο ἀλλὰ ὁ αὐρανὸς εἶχε καθαρίσει καὶ ἡ θύελλα εἶχε κοπᾶσει. Ἦταν καιρὸς νὰ ξεκινήσουμε. Τὰ δύο πρῶτα ἔλκηθρα μὲ τοὺς μοναχικοὺς ἐπιβάτες εἶχαν μεταβληθῇ τώρα σὲ ἀληθινὸ καραβάνι ἀπὸ σκύλους καὶ ἀνθρώπους κουκουλωμένους μὲ δέρματα ζῶων.

Ἀλλὰ τὸ χιόνι δὲν ἦταν τόσο καλὸ ὅσο νομίζαμε. Κολλοῦσε στὰ ἔλκηθρα καὶ στὰ πόδια τῶν ζῶων, πάγωνε καὶ τοὺς ἔκοβε τὸ δέρμα. Συχνὰ ἀναγκάζομασταν νὰ σταματήσουμε γιὰ νὰ καθαρίσουμε τὰ πόδια τῶν σκύλων ἀπὸ τίς παγωμένες μπάλλες. Σ' ἕναν τέτοιο σταθμὸ ἡ Ὀβιλούκ, ἡ γυναίκα τοῦ Ἰγκουτάκ, ποὺ ἐκτὸς ἀπὸ τὸ χρονιάρικο μωρό της κουβαλοῦσε καὶ δύο νεογέννητα σκυλάκια, θέλησε νὰ τὰ βάλῃ νὰ θηλάσουν ἀπὸ τὴ μητέρα τους. Μόλις ὅμως τὰ σκυλάκια πλησίασαν τὴ μάνα τους ἐκείνη ἄρχισε νὰ οὐρλιάζῃ ἀπὸ πόνο καὶ ἐπελπισία. Μὲ τὴ θιασύνῃ ποὺ φύγαμε ἡ Ὀβιλούκ εἶχε ξεχάσει νὰ δέσῃ γύρω στὴν κοιλιά τῆς σκύλας τὸ σκέπασμά της καὶ ἔτσι ὅλο τὸ στήθος της εἶχε παγώσει.

—Αὐτὸ εἶναι καταστροφή, εἶπε ἡ Ὀβιλούκ, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ τοὺς δώσουμε νὰ φάνε.

Στὴν παγωμένη καὶ ἔρημη Ἀρκτικὴ δύο σκυλιά εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ μιὰ περιουσία: εἶναι ἡ ζωὴ ἢ μᾶλλον ἡ ἐπιβίωσι.

—Ἀφοῦ εἶναι δικό σου τὸ λάθος, εἶπε ὁ Ἰγκουτάκ, ἐσὺ πρέπει νὰ τὸ διορθώσεις.

—Ναί... θὰ πρέπει νὰ ἔχω ἀρκετὸ γάλα γιὰ τὸ παιδί καὶ γιὰ τὰ σκυλάκια, εἶπε ἡ Ὀβιλούκ μὲ

τὴν μοιρολατρεία τῶν γυναικῶν τῆς Ἀρκτικῆς.

Καὶ ἀνοίγοντας τὰ ρούχα της ἔδωσε τὸ φουσκωμένο της στήθος διαδοχικὰ στὰ σκυλάκια καὶ στὸ παιδί της γιὰ νὰ θηλάσουν. Ἦταν ἕνα θέαμα παράξενο, σχεδὸν παραμυθένιο, αὐτὸ τὸ ἀντίθετο τοῦ Ρωμύλου καὶ τοῦ Ρώμου ποὺ τοὺς ἔτρεφε ἡ λύκαινα, σύμβολο ἀκόμη τῆς γυναικας τοῦ βορρᾶ ποὺ εἶναι φτιαγμένη κυρίως γιὰ νὰ τρέφῃ καὶ ὕστερα νὰ πεθαίνει ὅταν δὲν μπορεῖ πιά νὰ θρέψῃ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ ἀπόγευμα ἡ Ἀρναλουάκ ποὺ ἦταν ἔγκυος ἄρχισε νὰ στενάζῃ ἀπὸ τοὺς πόνοους τοῦ τοκετοῦ. Τὸ καραβάνι μας στάθηκε στὴ μέση μιᾶς χιονισμένης ἀπλωσιᾶς γιὰ νὰ χτίσουμε ἱγκλού. Μόλις τελειώσαμε ἡ Ἀρναλουάκ ἔφερε στὸν κόσμο τὸ μωρό της πάνω σὲ ἕνα δέρμα ποὺ τὸ εἶχαν στρώσει διαστικὰ στὸ χιόνι. Μιὰ γυναίκα ἔκοψε μὲ τὰ δόντια τὸν ὀμφάλιο λώρο καὶ ἔβαλε ἕνα κομματάκι του σὲ ἕνα μικρὸ σακκουλάκι γιὰ νὰ τὸ δέσῃ ἀργότερα ἡ Ἀρναλουάκ γύρω στὸ λαιμό της γιὰ νὰ τὴν προστατεῖ ἀπὸ τὴν στειρότητα.

—Ἐπιτέλους εἶναι ἀγόρι! εἶπε ἡ γυναίκα ἀφοῦ ἐξέτασε τὸ μωρό.

Ἡμῶν ἀπασχολημένους μὲ τὸ βράσιμο τοῦ νεροῦ, μιὰ καὶ εἶχα μεταβληθῇ σὲ μαιευτήρα, καὶ ἀναστένεα μὲ ἀνακούφισι: ἀγόρι, ἀρὰ ἕνας κυνηγὸς γιὰ τὸ μέλλον. Τουλάχιστον ἦταν βέβαιο ὅτι θά ζοῦσε. Ἄν τὸ μωρό ἦταν κορίτσι ἡ τύχη του θά ἦταν πιὸ ἀβέβαιη καὶ λιγώτερο ἀξιοζήλευτη. Πολλὲς Ἑσκιμῶες μοῦ εἶχαν ὁμολογήσει μὲ τὴν μεγαλύτερη ἀθωότητα πὼς εἶχαν στραγγαλίσει τὰ μωρά τους μόλις γεννηθήκαν βλέποντας πὼς ἦταν κορίτσια, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν

νά τρέφουν άχρηστα στόματα, παιδιά που δέν θά γίνονταν κυνηγοί αλλά θά έτρωγαν τὰ προΐόντα του κυνηγιού. "Αν ή Άρναλουάκ είχε κάνει κοριτσάκι, θά είχαμε ίσως έγκαταλείψει μέσα στο ίγκλου πάνω στο χιόνι τὸ μωρό κοντά στην παγωμένη σκύλα που είχε ψοφήσει.

Αυτός ήταν ὁ λόγος που οί γυναίκες ήταν τόσο σπάνιες στους Έσκιμώους Κρανγκμαλίτ. "Όταν φθάσαμε ἐπὶ τέλους στὸν κόλπο τοῦ Καϊμπριτζ, ὕστερα ἀπὸ δέκα μέρες, ὁ καυμένος ὁ Ότοκρήκ δέν είχε ἀκόμη ἐρῆ ταίρι. Στὸν κόλπο αὐτὸ γνώρισα μιὰ τραγωδία που αἰτία της ήταν πάλι ἡ ἔλλειψη γυναικῶν.

Οἱ Έσκιμῶοι τοῦ Καϊμπριτζ ἔδωσαν μιὰ γιορτὴ γιὰ νὰ τιμήσουν ἐμᾶς καὶ τὴν ἀνοιξὶ που είχε ἔρθει. "Ὡς τὸ πρῶτὶ κράτησαν οἱ χοροὶ σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα μονότονης φρενίτιδος. Εἶχα παρατηρήσει πῶς ἕνας ἄγαμος νέος, ὁ Νορλάκ, χόρευε συνεχῶς μετὴν Όβιλούκ.

—"Ο ἄνδρας της, ὁ Ίγκουτάκ, δέν ζηλεύει; ρώτησα τὸν Σικαίκ.

—Γιατί; ἀπόρησε ὁ Σικαίκ. Μπορεῖ ὁ Ίγκουτάκ νὰ καλέσῃ τὸν Νορλάκ νὰ μείνῃ μαζί μετὴν Όβιλούκ στὴν καλύβη τους. "Αφοῦ δέν τοῦ τὴν παίρνει γιὰ νὰ τοῦ ράβῃ τὰ ρούχα του, ἡ τιμὴ τοῦ Ίγκουτάκ εἶναι ἄθικτη.

Πραγματικὰ ὁ Νορλάκ τὸ ἴδιο βράδυ ἐγκαταστάθηκε στὸ ίγκλου τοῦ Ίγκουτάκ σύμφωνα με τοὺς παράξενους αὐτοὺς νόμους. "Ὡστόσο τὸ κοινὸ αὐτῶν νοικοκυριὸ τῆς Ἀρκτικής εἶχε μέλλον δραματικὸ.

Σὲ λίγες ἡμέρες πολλοὶ κυνηγοὶ ἔφεραν τὴν εἶδησι πῶς εἶχαν φανῆ ἀρκετὰ κοπάδια καριμποῦ πέρα ἀπὸ τοὺς λόφους, σὲ ἀπό-

στασι μιᾶς ἡμέρας μετὸ ἔλκηθρο. "Ἐπρεπε νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν σύντομὴ ἄνοιξὶ γιὰ νὰ κάνουν προμήθειες γιὰ τὸ χειμῶνα.

"Όταν φθάσαμε στοὺς λόφους ἀντικρύσαμε ἕνα μοναδικὸ θέαμα. Κάτω, μέσα ἀπὸ τὴν ἐλαφριά ὁμίχλῃ που σκέπαζε τὴν χιονισμένη κοιλάδα καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ζεστὲς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, τριγύριζαν ἑκατομμύρια καριμποῦ. Τὰ περικυκλώσαμε σιωπηλά καὶ ὕστερα ἀκούστηκε ἡ πρώτη τουφεκιά. "Ἦταν τὸ σύνθημα γιὰ νὰ ἀρχίσῃ τὸ μεγάλο ἀνοιξιὰκτικὸ κυνήγι.

Τρομαγμένα τὰ καριμποῦ τρέχανε πρὸς τὸ μέρος μας, παραδέρνοντας ἐδῶ καὶ κεῖ. Σὲ λίγο ἡ μεγάλη λευκὴ πεδιάδα σκεπάστηκε ἀπὸ ἀναρίθμητα πτώματα ζώων. Θὰ ἦταν ἴσως καὶ δυὸ χιλιάδες.

"Όταν γυρίζαμε φορτωμένοι μετὴ τὴ λεία μας, τὸ πρῶτο ἔλκηθρο σταμάτησε ξαφνικά. "Ἐνα πῶμα τοῦ ἔφραζε τὸ δρόμο. Μὰ δέν ἦταν τὸ πῶμα κανενὸς καριμποῦ. "Ἦταν τοῦ Ίγκουτάκ καὶ εἶχε μιὰ ματωμένη τρύπα στὸν δεξιὸ κρόταφο.

—"Αραγε, ποῦ ἀκριβῶς νὰ θρискόταν ὁ Νορλάκ τὴν ὥρα τοῦ κυνηγιού, εἶπε ἀπλά ὁ Έσκιμῶος που πῆγαινε πρῶτος σηκώνοντας τὸ πῶμα τοῦ φτωχοῦ Ίγκουτάκ στὸ ἔλκηθρό του.

Αὐτὸ στάθηκε ὁ μόνος ἐπικηδεὶς τοῦ σκοτωμένου. Τὸ ἴδιο βράδυ εἶδα τὸν Νορλάκ νὰ κατευθύνεται μετὸ κυνήγι του στὸ ίγκλου ὅπου ἡ Όβιλούκ θά ἔρραβε ἀπὸ τώρα καὶ ὕστερα μόνο γι' αὐτὸν ρούχα ἀπὸ δέρμα φώκιας καὶ καριμποῦ. Μέσα στὴν ἄγρια χαρὰ, στὸ ὄργιο τοῦ φαγητοῦ καὶ τῶν χορῶν ποῦ ἀκολούθησε τὸ μεγάλο κυνήγι, ὕστερα ἀπὸ τοὺς σκληροὺς χειμωνιάτικους μῆνες, κανένας δέν σκέ-

φθηκε νὰ λυπηθῇ γιὰ τὸν Ίγκουτάκ οὔτε νὰ τιμωρήσῃ τὸν δολοφόνο του. "Εκεῖνο τὸ βράδυ ὅλοι χορεύανε καὶ τρώγανε συνεχῶς. Τὰ παιδιὰ τρώγανε τὰ μάτια τῶν ζώων σὰν νὰ ἦταν σπάνιος μεζὲς καὶ οἱ γονεῖς τρώγανε ἀπληστα κρέας καὶ πίνανε γιὰ δυναμωτικὸ φρέσκο αἷμα. Τρώγανε ἀκόμη τὰ χόρτα που θρискανε μισοχωνεμένα στὸ στομάχι τῶν καριμποῦ. Τὸ χειρότερο ἦταν πῶς ἀναγκάστηκα νὰ δοκιμάσω καὶ ἐγώ, γιατί ὅλοι με προσκαλοῦσαν νὰ συμμετάσχω σ' αὐτὴ τὴν ἀρκτικὴ πανδαισία καὶ ἂν ἀρνιόμουνα κινδύνευα νὰ τοὺς προσβάλω. Πάντως αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον χορταρικὸ ποὶ τοὺς εἶδα νὰ τρῶνε!

Τὴν ἐπομένῃ ἔφυγα γιὰ τὴν θάσι τῆς ἀποστολῆς μου, στὸ Μπέρνσαϊντ.

Μὲ τοὺς παλιούς μου φίλους Κακαγκοὺν καὶ Νοκαντλάκ καὶ τὶς οἰκογένειές τους, ἔφθασα στὴν ὥρα γιὰ τὸ κυνήγι τῆς λευκῆς ἀρκκούδας καὶ τῆς φώκιας.

—"Ο γιός σου Ότοκρήκ ἦρθε μαζί μου ὡς τὸν κόλπο τοῦ Καϊμπριτζ, εἶπα στὸν Κακαγκοὺν, μὰ δέν μπόρεσε νὰ βρῇ γυναίκα.

—Ναί, εἶπε χαμογελώντας, τὸ ἔβρω. Γι' αὐτὸ τώρα εἶμαι πρὸ προνοητικῶς γιὰ τοὺς ἄλλους μου γιούς. Εἶπα στὸν Νοκαντλάκ νὰ μοῦ κρατᾷ τὶς κόρες του. "Όταν γεννηθῇ ἡ μικρὴ Ναογιάκ τοῦ τὴν πῆρα γιὰ τὸ γιό μου τὸν Κιβγκαλό.

Καὶ ὅλα αὐτὰ μοῦ τὰ ἔλεγε μετὸν τρόπο που οἱ δικοὶ μας θά λέγανε πῶς παρακαλέσανε τὸν γείτονα τοὺς νὰ τοὺς κρατήσῃ ἕνα γατάκι ἢ ἕνα σκυλάκι, ἀντὶ νὰ τὸ πνίξῃ. "Ἡ μικρὴ Ναογιάκ ἦταν ἕνα ὁμορφὸ κοριτσάκι 8 ἐτῶν που εἶχα βοηθήσει κι' ἐγώ νὰ ἔρθῃ στὸν κόσμο καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο εἶχα φοβηθῇ πολὺ ἐξ αἰτίας τοῦ φύλου της.

"Ἐνα πρῶτὶ καθὼς γύριζα ἀπὸ τὸ ψάρεμα, σὲ μιὰ τρύπα τῆς παγωμένης λίμνης, βρῆκα τὴν μικρὴ νὰ κλαίῃ.

—Πονάει ἡ κοιλιά της καὶ εἶναι ζεστή, μοῦ εἶπε ὁ Κακαγκοὺν. Τί πρέπει νὰ κάνουμε, φάλα;

"Ἐδωσα στὴν μικρὴ ἕνα κουταλάκι ρετινόλαδο, ἀλλὰ ἡ γαγιά της μᾶς κύτταξε με δυσπιστία.

—"Ο,τι καὶ νὰ δώσης στὴν ἐγγονή μου, εἶπε ἡ γρηά, δέν θά γίνῃ καλὰ ἂν ἐξακολουθήσῃς νὰ ψαρεύῃς ἔτσι που ψαρεύεις.

—Τί θέλεις νὰ πῆς, γαγιά;

—Θέλω νὰ πῶ πῶς τὰ κακὰ πνεύματα τῆς γῆς μιλοῦν ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ψαριῶν γι' αὐτὸ μάλιστα τὰ πιάσουμε πρέπει νὰ τὰ σκοτώνουμε με ἕνα χτύπημα στὸ κεφάλι. "Ἐσὺ που τὰ ἀφήνεις ριγμένα δίπλα σου τοὺς δίνεις τὸν καιρὸ νὰ μᾶς καταριοῦνται.

"Ἡ γρηά γαγιά με κύτταξε με βλέμμα πεισματωμένο καὶ δύσπιστο.

—Οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι, τῆς εἶπα, δέν πιστεύουν στὰ κακὰ πνεύματα. Πιστεύουν μόνο σὲ ἕνα πνεῦμα, ποῦ εἶναι καλὸ καὶ ποῦ δέν μιλά στους ἀνθρώπους μετὸ στόμα τῶν ζώων.

"Ὡστόσο ἡ γρηά κοῦνησε τὸ κεφάλι της.

—"Απόδειξι πῶς δέν ὑπάρχει μόνο ἕνα καλὸ πνεῦμα εἶναι ποῦ ἡ Ναογιάκ ἀρρώστησε. Καὶ τὰ κακὰ πνεύματα τὴν καταδιώκουν γιὰτὶ ἐσὺ ὁ λευκὸς ἄνθρωπος ἀφήσες τὰ ψάρια νὰ σοῦ μιλήσουν καὶ τὰ ἀκουσες.

Τὸ βράδυ ἐξανάδωσα λίγο ρετινόλαδο ἀνακατωμένο με γάλα στὴν μικρὴ, ἀλλὰ τὴν ἄλλη μέρα ὁ πυρετὸς δέν εἶχε πέσει καὶ ὁ Κακαγκοὺν μετὸν γιό του Κιβγκαλό εἶχαν φύγει χωρὶς νὰ με εἰδοποιήσουν.

—Πήγανε κυνήγι; ρώτησα τή γιαγιά.

—“Οχι, μοῦ εἶπε ἀπότομα. “Εφυγαν νά φέρουν τόν Κριλαλουγκάκ, τόν μάγο μας. “Εκείνος μόνο μπορεί νά γιατρέψῃ τήν ἐγγονή μου.

Τό ἀπόγευμα ἦρθε ὁ μάγος. Εἶχα γνωρίσει ἄλλοτε πολλοὺς μάγους μὰ ἦταν ἡ πρώτη φορά πού συναντοῦσα τόν πιό σπουδαῖο, τόν γέρο Κριλαλουγκάκ. Εἶχε ἄσπρα μακρυὰ μαλλιά πού ἔπεφταν στοὺς ὤμους του, κάτι σπάνισ γιὰ τοὺς Ἑσκιμῶους πού τὰ μαλλιά τους δὲν ἀσπρίζουν σχεδὸν ποτέ. Γιὰ τὴν ἡλικία του τὸ πρόσωπό του ἦταν πολὺ λεῖο, σχεδὸν χωρὶς ρυτίδες. Μὰ ἐκεῖνο πού ἔκανε πιό πολλή ἐντύπωση ἦταν τὰ μάτια του. Κατάμαυρα χαμένα θαθεῖα στὶς κόγχες τους μὲ κύτταζαν ζωηρὰ καὶ φιλύπτα μαζί.

—Εἶσαι ἀπὸ τοὺς λευκοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ μακρυὰ ροῦχα; μὲ ρώτησε.

“Ο τόνος τῆς φωνῆς του ἦταν κοροϊδευτικός. Οἱ Ἑσκιμῶοι γύρω μου μὲ κύτταζαν καλὰ - καλὰ περιμένοντας νά δοῦν πῶς θὰ ἀντιδράσω.

—Τὰ γιατρικά σου δὲν ἔκαναν τίποτα γιὰ τὴ μικρὴ Ναογιάκ, μοῦ εἶπε. Τὰ φυλαχτά μου θὰ τὴν γιατρέψουν.

Κύτταξα τὴν μικρὴ πού ἔκλαιγε κρατώντας τὴν κοιλία τῆς. Εἶχε μιὰ ἐντερικὴ φλεγμονή ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου δὲν μπορούσε νά περάσῃ πρὶν ἀπὸ δυὸ - τρεῖς ἡμέρες. “Ο μάγος τῆς εἶχε περάσει σὺν τοῖς λαίμοις τῆς ἓνα πόδι πουλιοῦ δεμένο σὲ μιὰ κλωστή. “Υστερα τῆς ἔδωσε γύρω σὸ μέτωπο μιὰ κορδέλλα ἀπὸ δέρμα καριμπού, ὅπου κρέμονταν δόντια ἀρκούδας, αὐτιά λύκου καὶ ράμφη πουλιῶν.

Πῆγα σὸ ἱγλὸύ μου καὶ ἄρχισα νά προσεύχωμαι. Ποτὲ ἄλ-

λοτε δὲν εἶχα νοιώσει τόσο βαρειά τὴν μοναξιά τῆς “Αγονης Γῆς. Δὲν ἤξερα τί νά ζητήσω ἀπὸ τὸν Θεό. “Αν ἡ μικρὴ ξυπνοῦσε θεραπευμένη θὰ θριάμβευε ἀσφαλῶς ὁ μάγος, ἀλλὰ μπορούσα νά μὴν προσευχηθῶ γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ παιδιοῦ;

“Όταν ξύπνησα τὸ πρωῒ, ἡ κατασκήνωσι φαίνονταν γεμάτη θλίψη καὶ ἐγκαρτέρησι. Ἡ Ναογιάκ εἶχε ὑψηλὸ πυρετὸ καὶ οἱ πόνοι τῆς δὲν εἶχαν πάψει. Πῆγα νά βρῶ τὸν μάγο.

—Τὰ μάγια σου δὲν γιάτρεψαν τὴν Ναογιάκ, τοῦ εἶπα.

“Ο μάγος φάνηκε πῶς εἶχε προσβληθῇ.

—“Ισως νά φταίῃ ἡ παρουσία σου, Φάλα, εἶπε. Τὰ κακὰ πνεύματα ἀρνοῦνται νά ἐγκαταλείψουν τὸ σῶμα τῆς Ναογιάκ γιατί ἔχουν προσβληθῇ ἀπὸ τὴν παρουσία ἐνὸς Καμπλουνάκ.

—Χθὲς ἔκανες ὅτι νόμιζες καλύτερο, τοῦ εἶπα. Σήμερα ἄφησέ με νά δοκιμάσω τὰ γιατρικά τῶν λευκῶν ἀνθρώπων.

“Εδωσα στὴν μικρὴ πάλι λίγο ρετινιόλαδο καὶ τῆς ἔλυωσα σὲ λίγο γάλα μιὰ ἀσπιρίνη. Τὸ ἀπόγευμα, ἂν καὶ ἤθελα νά ψάρεψω γιὰ τὰ σκυλιά μου, ἔμεινα σὸ ἱγλὸύ καὶ προσευχήθηκα. Τὸ δειλινὸ ἦρθε νά μὲ βρῇ ὁ Κακαγκοῦν μὲ τὸ πρόσωπο ἥρεμο καὶ γελαστό.

—Φάλα, μοῦ εἶπε, ἡ μικρὴ γιατρεύτηκε. “Ο πυρετὸς ἔπεσε καὶ δὲν πονεῖ πιά. Τὰ γιατρικά σου δίδωσαν τὰ κακὰ πνεύματα.

Ποτὲ καμμιά θεραπεία δὲν μοῦ ἔδωσε τόση χαρά. Πῶς ὅμως θὰ δεχόταν τὴν εἰδησιὴ ὁ μάγος;

Μὲ ἀρκετὴ ἐκπληξι εἶδα τὸν γέρο μάγο νά ἔρχεται σὲ λίγο στὴν “καλύβα μου μὲ ἀπλωμένα τὰ χέρια καὶ φιλικὸ ὕφος.

—Φάλα, μοῦ εἶπε, σκέφθηκα γιὰ μιὰ στιγμή πῶς σὲ μισοῦσα γιατί ἤθελες τὸ κακὸ τῶν δικῶν

μου. Μὰ τώρα βλέπω πῶς μπορούμε νά συνεννοηθοῦμε ἀφοῦ μὲ βοηθεῖς νά τοὺς φροντίζω. Τὰ γιατρικά σου συμπλήρωσαν τὴ δουλειὰ πού ἄρχισαν τὰ μαγικά φυλαχτά μου. Εἶσαι καλὸς Καμπλουνάκ.

Ἡ θεαματικὴ αὐτὴ ἀλλαγὴ μοῦ ἔκανε ἀρκετὴ ἐντύπωση, μὰ δὲν ἄργησα νά μάθω τὴν αἰτία τῆς.

—Γιὰ νά σφραγίσουμε τὴ φίλια μας, μοῦ εἶπε ὁ πονηρὸς μάγος, θὰ σοῦ δώσω τὸ φυλαχτό μου ἀπὸ πόδια πουλιῶν καὶ γιὰ ἀντάλλαγμα θὰ μοῦ δώσης ἓνα ἀπὸ τὰ δικά σου, τὰ μικρά ἄσπρα μπαλλάκια πού εἶναι μέσα σὸ σιδερένιο κουτάκι.

“Εταί μεταμόρφωσα τὸν μεγάλο μάγο Κριλαλουγκάκ σὲ νοσοκόμο τῆς Ἀρκτικῆς καὶ σὲ πλασιὲ ἀσπιρίνης στὶς παγωμένες ἐκτάσεις τῆς “Αγονης Γῆς.

—“Όταν θὰ σοῦ τελειώσουν, τοῦ εἶπα, νά ἔρθης νά μὲ βρῇς. Θὰ ὑπάρχουν πάντα φυλαχτά τοῦ Καμπλουνάκ γιὰ τὸν μεγάλο μοῦ φίλο Κριλαλουγκάκ.

Δὲν φανταζόμουν πῶς θὰ τὸν ξανάβλεπα αὐτόν, τοὺς φίλους μου Κακαγκοῦν καὶ Νοκαντλάκ καὶ τίς οἰκογένειές τους σὲ τραγικὲς περιστάσεις ὕστερα ἀπὸ τέσσερα χρόνια.

Εἶχαν φθάσει στὴν ἀποστολή μου σὸ Μπέρνσαϊντ ὕστερα ἀπὸ μακρινὸ ταξίδι στὶς ἀρκτικὲς ἁκτὲς γιὰ νά πουλήσουν τὴν γούνη τους σὸν μοναδικὸ ἔμπορο. “Εντ Κένετ καὶ νά πάρουν τσαΐ, καπνὸ καὶ ἄλλα ἐφόδια. “Εφτιαξαν τίς καλύβες τους κοντὰ στὴν μικρὴ ξύλινη ἐκκλησίᾳ μου. Μόνο ἡ γρηγὰ γιαγιά ἔλειπε. “Ενα βράδυ, ἐπειδὴ αἰσθανόνταν πολὺ γρηγὰ καὶ ἄχρηστη, εἶχε θάλει τὸ καλύτερο φόρεμά της ἀπὸ καριμπού στολισμένο μὲ κομματάκια γούνα, περπάτησε σιγὰ σιγὰ ὡς

τὴν ἀκτὴ καὶ ἔπεσε σιωπηλὰ στὴν παγωμένη θάλασσα.

—Εἶναι ἡ μοῖρα, Φάλα, μοῦ εἶπε ἀπλὰ ὁ Κακαγκοῦν.

Ἡ μικρὴ Ναογιάκ ἦταν σχεδὸν κοπέλλα πιά καὶ σὲ λίγο θὰ τὴν παντρεύανε μὲ τὸν Κιθγκαλὸ.

Βρισκόμουνα στὴν ἐκκλησίᾳ ὅταν ἦρθε νά μὲ βρῇ ὁ “Εντ Κένετ, ἓνας διαβολεμένος Καναδὸς.

—Ἐλάτε, πάτερ, μοῦ εἶπε. Προχθὲς μοῦ ἦρθε ἓνας Ἑσκιμῶος ἀπὸ τὸ Κοπερμὴν πού τὸν ἔστειλε ἐδῶ ἡ ἀστυνομικὴ ὑπηρεσία. Τὰ δόντια του χτυποῦνε συνεχῶς. Νομίζω πῶς ἔχει πολὺ πυρετὸ.

“Ἤξερα τὸν νέο Νατσάιτ, πού ἦταν διερμηνέας τῆς ἐφίππου καναδικῆς ἀστυνομίας σὸ Κοπερμὴν. Εἶχε γρίππη καὶ τὴν εἶχε κολλήσει ἀπὸ ἓνα λευκὸ ἀστυνομικό. Τὰ φαρμακευτικά μου ἐφόδια ἦταν δυστυχῶς λίγα. Τοῦ ἔδωσα δύο χάπια ἀντιγριππικά μὲ ἓνα φλυτζάνι τσαΐ, ἀλλὰ δὲν ἤξερα ἂν θὰ ἦταν ἀρκετά.

Τὴν ἄλλη μέρα δεκαπέντε περὶπου ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ γύρω ἱγλὸύ παρελάσαν ἀπὸ τὴν ἀποστολή μου. Φαίνεται πῶς κανένας δὲν εἶχε γλυτώσει ἀπὸ τὰ μικρόβια τῆς γρίπης. Πέρασα τὴν ἡμέρα μὲ ἐπισκέψεις στὶς καλύβες τους. Τοὺς περιποιήθηκα ὅσο μπορούσα μὲ τὰ περιορισμένα μου μέσα. Ἐκτὸς ἀπὸ 7—8 ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶχαν πυρετὸ 39 καὶ 40. “Ο ἴδιος, ὁ Κακαγκοῦν, ὁ βασιλιάς τῶν κυνηγῶν, ὁ γέρος Κακαγκοῦν δὲν μπορούσε νά ἡσυχάσῃ ἀπὸ τὸν βῆχα. Τὸ βράδυ δὲν εἶχα πιά κανένα ἀντιγριππικὸ χάπι. Μοῦ ἔμεινε μόνο ἀσπιρίνη.

Γυρίζοντας στὴν ἀποστολή μου μὲ τὴν Ναογιάκ καὶ τὸν ἀρραβωνιαστικὸ της πού τοὺς πήρα μαζί μου γιὰ νά τοὺς περιποιηθῶ καλύτερα, εἶδα νά θγαίνῃ ἀπὸ ἓνα ἱγλὸύ μιὰ γνώριμη σκιά. Ἦταν ὁ γέρο - μάγος μὲ ὅλα

του τὰ φυλαχτά. Μὲ κύτταξε προκλητικά.

—Ὅλοι βήχουν, μοῦ εἶπε, —Ὅλοι εἶναι ἄρρωστοι. Εἶναι γιατί δυσανεστῆσαν τὰ πνεύματα τῆς γῆς κι' αὐτὰ πλημμυρίσανε τὴν κατασκήνωσι.

—Θὰ κάνω ὅ,τι μπορῶ γιὰ νὰ τὰ διώξω, εἶπα.

—Γιατί δὲν φεύγεις ἐσύ; μοῦ εἶπε. Ἐσὺ τὰ φέρνεις. Καὶ τὰ μικρὰ ἄσπρα φυλαχτά σου δὲν ἔχουν πιά καμμιά δύναμι.

Τὰ μαῦρα του μάτια ἔδειχναν πάλι μῖσος ὅπως στὴν πρώτη μας συνάντησι. Εἶχε πάλι κηρυχθῇ πόλεμος ἀνάμεσα στὸν μάγο τῶν Κρανγκμαλίτ καὶ στὸν Φάλα τῶν Καμπλουνάκ. Τὴν ἄλλη μέρα στὰ μισὰ ἱγκλοῦ ἀρνήθηκαν νὰ μὲ δεχθοῦν. Ὁ μάγος τοὺς εἶχε πείσει πὼς τὰ χάπια μου κρατοῦσαν τὰ κακὰ πνεύματα μέσα τους.

Μέσα σὲ λίγες μέρες ἡ γρίπη ποὺ τὴν εἶχε φέρει ὁ Νατοῖτ ἀπὸ τοὺς λευκοὺς εἶχε μεταβληθῇ σὲ πνευμονία, ὕστερα σὲ βρογχοπνευμονία καὶ σὲ γάγγραινα τῶν πνευμόνων. Οἱ δυὸ λευκοὶ τῆς κατασκηνώσεως, ὁ Ἐντ Κένετ καὶ ἐγώ, δὲν εἶχαμε προσβληθῇ, ἀλλὰ οἱ Ἐσκιμῶι παρ' ὅλο ποὺ ἦταν μαθημένοι σὲ τόσο κρύο, τὴν εἶχαν πᾶθει ἄσχημα.

—Εἶναι γιατί δὲν ἔχουν γνωρίσει τὰ μικρόβια, μοῦ εἶπε ὁ Ἐντ Κένετ. Δὲν ὑπάρχουν τέτοια πράγματα στὸ βορρᾶ, ἐξ οἷτίας τοῦ κρύου. Ἀλλὰ ὅταν τοὺς προσβάλῃ κανένα, κάνει θραῦσι.

Κατὰ θλιβερά παράδοξο τρόπο οἱ δικοὶ μας ὁργανισμοί, συνηθισμένοι στὰ μικρόβια, μᾶς εἶχαν σώσει ἀπὸ τὴν ἐπιδημία.

Πρώτος πέθανε ὁ Κιθγκαλό, ὁ ἄρραβωνιαστικὸς τῆς Ναογιάκ.

—Φάλα, μοῦ εἶπε, προσέξτε τὴ Ναογιάκ...

Ἡ μικρὴ παραμιλοῦσε δίπλα του καὶ δὲν κατάλαβε πὼς πέθανε.

Τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἔθαβα στὸ χιόνι, ἦρθε τρέχοντας ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους Ἐσκιμῶους ποὺ δὲν εἶχαν ἄρρωστησεῖ.

—Φάλα, μοῦ εἶπε, ὁ Κακαγκοὺν νοιώθει πὼς θὰ πεθάνῃ καὶ θέλει νὰ σὲ δῇ.

Ὁ γέρος κυνηγὸς ἀνέπνεε μὲ δυσκολία.

—Μᾶς μίλησες συχνά γιὰ τὸν τόπο τοῦ Μεγάλου καὶ Καλοῦ πνεύματος, ὅπου πᾶνε οἱ δικοὶ σου μετὰ τὸν θάνατό τους, μοῦ εἶπε.

—Ναί, τοῦ εἶπα. Θὰ ἤθελες νὰ πᾶς ἐκεῖ γιὰ τὴν αἰωνία σου ἀναύπασι;

—Ναί, Φάλα. Βάπτισέ με, προτοῦ φύγω. Θέλω νὰ γίνω δεκτὸς στὸν τόπο τοῦ Μεγάλου καὶ Καλοῦ καὶ παντοδύναμου πνεύματος.

Ἦμουν βαθεῖα συγκινημένος ὅταν μὲ λίγο λυωμένο χιόνι βάπτισα τὸν Κακαγκοὺν, τὸν βασιλιά τῶν κυνηγῶν.

Μόλις τελείωσα τὰ λόγια τοῦ μυστηρίου ὁ Κακαγκοὺν ξεψύχησε.

Τὴν ἴδια μέρα βάπτισα ἄλλους τρεῖς ἀπὸ τοὺς δυστυχισμένους Ἐσκιμῶους φίλους μου καὶ ἔκλεισα τὰ μάτια τῆς μικρῆς Ναογιάκ ποὺ δὲν μπόρεσα νὰ τὴ σώσω. Μὰ οἱ πιὸ πολλοὶ δὲν ἤθελαν νὰ τοὺς ἐπισκεφθῶ καὶ νὰ τοὺς περιποιηθῶ ὅπως μποροῦσα.

Ὡρμησα ἐξωργισμένος στὸ ἱγκλοῦ τοῦ μάγου. Ἦταν καὶ κείνος ξαπλωμένος μισόγυμνος τρέμοντας ἀπὸ τὸν πυρετό.

—Φέρνεις πιὸ γρήγορα τὸ θάνατο στοὺς δικούς σου ἐμποδίζοντάς τους νὰ κάνουν αὐτὰ ποὺ τοὺς λέω, τοῦ εἶπα.

Ὁ μάγος ἀνασηκώθηκε καὶ

τὰ μάτια του λάμπανε ἀπὸ θυμό.

—Ἐμένα πρέπει νὰ ἀκοῦνε, εἶπε, ἔμένα. Ἐσὺ νὰ φύγης. Δὲν ὑπάρχει θεοὶ ἐδῶ καὶ γιὰ τοὺς δυὸ μας.

Ἐνας ἄγριος βήχας τάραξε τὸ γέρικο σώμα. Ἐφερε τὰ χέρια στὸ στήθος του ἐνῶ ἀρκετὸ αἷμα βγήκε ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ κοκκίνισε τὸ χιόνι χάμω.

Ὅταν ἔμαθαν τὸ θάνατο τοῦ μάγου οἱ Ἐσκιμῶι μὲ ἐμπιστεύθηκαν πάλι σιγὰ - σιγὰ. Μὲ τὰ καινούργια φάρμακα ποὺ ἦρθαν μὲ ἑλκηθρα κατάφερα νὰ μετριάσω τὴν ἐπιδημία ποὺ εἶ-

χε ἀφήσει 22 νεκροὺς μέσα σὲ δύο ἐβδομάδες.

Εἰκοσιδύο νεκροὶ ποὺ δὲν εἶχαν μπορέσει νὰ θροῦν τὴ γαλήνη οὔτε στὸν τάφο τους. Μέσα σὲ μιὰ νύχτα τὰ πτώματα ποὺ δὲν εἶχαν ταφῇ καλὰ γιατί τὸ ἔδαφος ἦταν παγωμένο καὶ δὲν εἶχαμε πολὺν καιρὸ διαθέσιμο, κατασπαράχθηκαν ἀπὸ τοὺς λύκους καὶ τὶς ἀλεπούδες. Ἦταν σὰν ἓνα τραγικὸ σύμβολο τοῦ ἀγῶνα γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ θάνατο ἀκόμη, ποὺ γίνεται στὴν πικρὴ καὶ ἄγρια Ἀρκτική, τὴν χιονισμένη καὶ παγωμένη ἐνορία μου.

Αὐτοὶ οἱ Ἴρλανδοί...

Ἐνας Ἴρλανδὸς βρέθηκε σὲ μιὰ ἐρημιά κι' ἓνας σκύλος τοῦ γ' ὕψους ἀγριεμένος, ἔτοιμος νὰ τοῦ χυμῇ.

—Ὁρξω, φώναξε ὁ Μάϊκ, καὶ ἔσκυψε νὰ πιάσῃ μιὰ πέτρα, ἀλλὰ ἦταν σφηνωμένη στὴ γῆ.

—Μωρέ, τόπος, μιὰ φορά! εἶπε ἀγανακτημένος. Οἱ πέτρες δεμένες γερά στὴ γῆ καὶ τὰ σκυλιὰ λυτά!

Pourquoi Pas?

Ἐνας ἀφελὴς Ἴρλανδὸς διηγεῖται:

—Μιὰ μέρα καθὼς περνοῦσα τὴ γέφυρα τοῦ Οὔεστμίνστερ, συνάντησα τὸν Πάτ Μάρφου.

—Πάτ, τοῦ λέω, τί κάνεις;

—Καλὰ, εὐχαριστῶ, μοῦ λέει. Τί γίνεσαι Μάϊκ;

—Μάϊκ; λέω. Δὲν μὲ λένε Μάϊκ.

—Γιὰ δὲς μιὰ σύμπτωση! λέει ὁ Πάτ. Οὔτε καὶ μένα μὲ λένε Πάτ.

Κυτταχτήκαμε, σίγουροι πιά καὶ οἱ δυὸ, πὼς δὲν ἔμασταν ἐμεῖς!

Μια παμπάλαιη μέθοδος που χρησιμοποιεί ή νεώτερη Ιατρική

Θερμά λουτρά έναντίον του καρκίνου;

Του

MICHEL CLET

Για τον καρκίνο, κύριε, φθάσαμε ακόμη και ως την «υπερθερμία», μου ἐδήλωσε ένας ἐξέχων ειδικός. Καί μου ἀνέφερε την θεωρία ενός Γερμανού γιατρού, του καθηγητοῦ Ἀνρὺ Λαμπέρ, σύμφωνα με την ὁποία τὰ τακτικά θερμά λουτρά μπορούν νὰ ἐνεργήσουν ὡς προληπτικό μέσο ἐναντίον του καρκίνου. Ὁ διάσημος αὐτὸς ἐρευνητὴς στηρίζει την πείρα του στὸ παράδειγμα τῶν Ἰαπώνων. Οἱ Ἰάπωνες κάνουν καθημερινῶς ἓνα μπάνιο, στὸ ὁποῖο μένουν ἐπὶ ἓνα τέταρτο καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ θερμοκρασία μπορεῖ νὰ φθάσῃ στοὺς 40°. «Ἔτσι ἐξηγεῖται, κατὰ την γνώμη του, ὅτι σὴν Ἰαπωνία, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλες χῶρες, τὰ θύματα τοῦ καρκίνου εἶναι πολὺ λιγώτερα: σὴν Δύσι, ἐπὶ 100.000 ἀτόμων περίπου τὰ 160 πεθαίνουν ἀπὸ καρκίνο· ἐνὼ σὴν Ἰαπωνία, ἀπ' ὅ,τι δείχνουν οἱ στατιστικὲς, πεθαίνουν μόνον ἐπτά.

Πρόκειται δηλαδὴ γιὰ μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐπαναστατικὴ συνέπεια μιᾶς πολὺ γνωστῆς θεραπείας τῆς συγχρόνου ἱατρικῆς: τῆς ὑπερθερμίας, ἡ ὁποία ἔχει ἤδη ἐφαρμοσθῇ σὲ πάρα πολλές ἀρρώστειες.

Αὐτὸ πὺ κάνουν τὰ θερμά λουτρά εἶναι ὅτι ἀνεβάζουν τὴν θερμοκρασία τοῦ σώματος, καὶ

με τὸν τρόπο αὐτὸ διεγείρουν τὰ φυσικά του μέσα ἀμύνης ἐναντίον τοῦ κακοῦ. Αὐτὸ συμβαίνει κάθε φορὰ πὺ ὁ ὁργανισμὸς «θερμαίνεται». Ὁ πυρετός, ἰδιαίτέρως, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἀντίδρασι ἀμύνης καί, ἐάν ἡ ἀσθένεια δὲν πάρῃ διαστάσεις, ὁ πυρετός προκαλεῖ τὴν ἴασι, γιὰτὶ κινητοποιεῖ, θὰ ἔλεγα, ὅλη τὴν «ὕγειονομικὴ ἀστυνομία» τοῦ σώματός μας, τὴν ὁποία ἀποτελοῦν λεγεῶνες ὁλόκληρες ἀπὸ λευκὰ αἰμοσφαίρια. Σὲ ὠρισμένες μολύνσεις, ὁ ἀρισμός τους κατὰ κυβικὸ ἑκατοστὸ μέτρο ἀπὸ 5—7.000 φθάνει τίς 10.000, προκαλώντας κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο μιὰ ἐπιτάχυνσι πολλῶν ἄλλων ὁργανικῶν λειτουργιῶν. Ἀναφέρονται θαύματα καὶ φυσικὲς θεραπείες περιπτώσεων καρκίνου, πὺ ὁ δόκτωρ Λαμπέρ ἐξηγεῖ με μιὰ μεγάλη αὐξηση τῆς θερμοκρασίας ἐξ αἰτίας κάποιας ἄλλης μολύνσεως, ὅπως π.χ. τὴν ἀρχὴ μιᾶς πνευμονίας. Οἱ καρκινοπαθεῖς σπανίως ἔχουν πυρετό, καὶ ἓνας ἄλλος Γερμανὸς ειδικός, ὁ καθηγητὴς Ζάμπελ, νομίζει ὅτι μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὡς σημεῖο προδιαθέσεως στὸν καρκίνο τὸ γεγονὸς ὅτι ἓνα ἄτομο παθαίνει σπανίως πυρετό, ἀκόμη καὶ σὲ περίπτωσι ἀσθενείας.

Γι' αὐτὸ τὸν λόγὸ ἔγινε ἡ

σκέψις νὰ προκληθοῦν ἰσσεις με τεχνητὴ ὕψωσι τοῦ πυρετοῦ. Τοὺς παραλύτους π.χ. τοὺς ἐμβολιζομένους με μικρόβια ἐλονοσίας. «Τὰ μικρόβια ὅμως πὺ εἰσάγονται στὸν ὁργανισμό μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, λέει ὁ Λαμπέρ, δὲν εὐθύνονται παρὰ ἐμμέσως γι' αὐτὴ τὴν ἴασι. Τὸ βασικὸ στοιχεῖο εἶναι ὁ πυρετός πὺ προκαλοῦν. ἡ ὑπερθερμία, ὅπως λένε οἱ γιατροί». Ὁ ἴδιος ὁ Λαμπέρ ἀπορρίπτει αὐτὴ τὴ μέθοδο ἔνεκα τῶν κινδύνων πὺ συνεπάγεται.

Πράγματι στὰ 20% τῶν περιπτώσεων ἡ ἐλονοσία αὐτὴ προκαλεῖ τὸν θάνατο. Ἀντιθέτως, με τὰ πολὺ θερμά λουτρά ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ὕψωνεται καὶ ἀποφεύγονται οἱ κίνδυνοι ἐνὸς μολυσματικοῦ πυρετοῦ. Ἡ δὲ ἀπὸ τὸ 1892, ἀναφέρονται καταπληκτικὲς θεραπείες λεπιδῶν στὰ θερμά λουτρά Κουσατοῦ, σὴν Ἰαπωνία. Οἱ λεπροὶ αὐτοὶ ἔκαναν ἀπλῶς πέντε ὑπερβολικά θερμά μπάνια τὴν ἡμέρα, μένοντας κάθε φορὰ στὸ νερό μόνο τρία λεπτά. Ὁ Λαμπέρ ἀναφέρει τὴν περίπτωσι ἐνὸς παραλύτου: «Τὸ πρῶτ' ὅταν ἔκανε τὸ μπάνιο τοῦ ἡ θερμοκρασία τοῦ — ἡ θερμομέτρησις γινόταν ἀπὸ τὸ στόμα — ἔφθανε τοὺς 42,9 βαθμούς, πρᾶγμα πὺ σημαίνει 43,1 βαθμούς γιὰ τὸ ὑπόλοιπο σῶμα. Τὸ ἀπόγευμα μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία ὁ ἀρρωστός αὐτὸς περπατοῦσε, πρᾶγμα πὺ δὲν θὰ μπορούσε ποτὲ νὰ κάνῃ ἐν πάθαινε 42 βαθμούς πυρετό».

☆

Ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος σὴν Γερμανία εἶχε τὴν ἰδέα νὰ θεραπεύσῃ τὸν καρκίνο με θερμά λουτρά ἦταν ὁ καθηγητὴς Γκαϊτσε. Ἐπρόκειτο γιὰ καρκίνους τοῦ δέρματος, ἐντοπισμένους στὰ ἄκρα: δάκτυλα, πόδια, φτέρνες. Γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ ἀποτέλε-

σμα πὺ ἐπεδίωκε ὁ Γκαϊτσε χρειάσθηκε νὰ καταφύγῃ σ' ἓνα στρατήγημα. Τὸ αἷμα πὺ κυκλοφορεῖ στὰ δάκτυλα, στὰ χέρια καὶ στὰ πόδια εἶναι ἥδη τόσο ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὴν καρδιά καὶ τὰ κεντρικά ὄργανα, πὺ ἡ θερμοκρασία τοῦ εἶναι πολὺ πὺ χαμηλὴ. Ὁ Γκαϊτσε ἔδενε τὴν ἀρτηρία τοῦ μέλους πὺ ἔπασχε γιὰ νὰ σταματήσῃ τὴν τροφοδοσία τοῦ με αἷμα. Ὁ γιὰ τὸν αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπέτυχε με τὰ κατὰ μπάνια παρὰ νὰ θεραπεύσῃ ἐξωτερικοὺς ὅγκους, τοὺς ὁποῖους πλησιάζει κανεῖς εὐκολα.

Ὁ Λαμπέρ προσπάθησε νὰ τελειοποιήσῃ τὴ μέθοδο. Καρκινοπαθὴ ποντίκια, πὺ κανονικὰ ἔχουν θερμοκρασία 32 βαθμῶν, ἐδέχθηκαν ἀνέτως λουτρά 42 βαθμῶν. Τὰ πειράματα αὐτὰ ἐπέτρεψαν στὸν Λαμπέρ νὰ κάνῃ διαφορὲς διαπιστώσεις. Τὰ λουτρά αὐτὰ πρέπει νὰ διαρκοῦν κατ' ἐλάχιστον μιὰν ὥρα. Ἀκολούθως, παρατηρήθη ὅτι μπορούσαν νὰ παρατείνωνται ἀκόμη καὶ ἐπὶ δέκα ὥρες, καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ, μετὰ τὸν τρόπο, πρὶν ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψι τῶν ἀντιβιοτικῶν, θαυμάσια ἀποτελέσματα σὴν συφιλίδια. Ὁ πάσχων πρέπει νὰ κάνει ἓνα λουτρό τὴν ἡμέρα. Κάθε διακοπὴ μπορεῖ νὰ εἶναι θανατηφόρος γιὰτὶ ἡ τοξικότης τοῦ ὅγκου αὐξάνεται καὶ ὑπάρχει φόβος νὰ γίνῃ ἀνίατος. Ὁ Λαμπέρ δηλώνει ὅτι ὑπάρχει μιὰ κρίσιμη θερμοκρασία γιὰ τὰ κύτταρα. Τὰ κύτταρα καταστρέφονται, νεκρώνονται, ἐν ἡ θερμοκρασία εἶναι πολὺ ὑψηλὴ, ἀλλὰ, κατὰ τὴ γνώμη τοῦ, τὸ κρίσιμο αὐτὸ σημεῖο δὲν εἶναι τὸ ἴδιο γιὰ τὰ ὑγιᾶ καὶ τὰ καρκινοπαθῆ κύτταρα. Στὸς 39 βαθμούς, τὸ κακὸ ἄτομο κύτταρο κιν-

δυνεύει, στους 42 βαθμούς πεθαίνει. Αντιθέτως το ύγιες κύταρο μπορεί να αντιμετωπίσει τους 43 βαθμούς θερμοκρασίας, και αρχίζει να κινδυνεύει μόνο όταν η θερμοκρασία φθάσει στους 45 βαθμούς. Αυτό το περιθώριο ασφαλείας σκοπεύουν να εκμεταλλευθούν οι υποστηρικτές των θερμών λουτρών. Τα προτιμούν ακόμη και από τις κλασικές ακτίνες - Χ. Οι ακτίνες - Χ μπορούν να μην έχουν αρκετή δύναμη για να φθάσουν ένα όγκο που βρίσκεται σε βάθος: δεν είναι π.χ. αποτελεσματικές στην περίπτωση καρκίνου των πνευμόνων και του οισοφάγου. Αντιθέτως, πάλι, για επιφανειακούς όγκους είναι πολύ διεισδυτικές και μπορεί κτυπώντας τα αιμοσφαίρια να προκαλέσουν την ανάπτυξη του κακού. Τα ποντίκια που υποβάλλονται σε ακτίνες - Χ μπορεί με τον τρόπο αυτό να πάθουν λευχαιμία. Οι ακτίνες - Χ ενδείκνυνται στις γυναικολογικές παθήσεις, εν συνδυασμῶ με θερμά λουτρά, όποτε αξιζονται οι πιθανότητες θεραπείας.

Ο συνδυασμός χειρουργικής επεμβάσεως και υπερθερμίας δίνει επίσης καλά αποτελέσματα. Στην αρχή ο Λαμπέρ επέμενε μόνο στα θερμά λουτρά, αλλά, σήμερα, ξανάδωσε τη θέσι τους στις επεμβάσεις. Η έγχειρησις επιτρέπει πράγματι την αφαίρεση ενός όγκου. Η ενέργειά της ωστόσο είναι τοπική. Δεν εμποδίζει τις μεταστάσεις, την διασπορά κακοήθων όγκων σε όλο το σώμα. Μετά την έγχειρησι, τα θερμά λουτρά θα καταπολεμούσαν τον φοβερό καρκινογόνο ιό, εμποδίζοντας τον σχηματισμό άλλων όγκων. Κατά τη διάρκεια ενός συνεδρίου καρκιнологίας που έγινε τελευταίως στην Γερμανία, ο καθηγητής Λαμπέρ εί-

πε: «Τα θερμά λουτρά επιτρέπουν την καταπολέμηση κατά 100% των κακοήθων όγκων, που βρίσκονται στις εξωτερικές περιοχές του σώματος. Η υπερθερμία ωστόσο έχει κυρίως προληπτική αξία: εμποδίζει τις μεταστάσεις». Ο καθηγητής Ζαμπέλ ανέφερε υποστηρίζοντας αυτή την θεωρία την περίπτωση καρκίνου της μήτρας που, ύστερα από δέκα χρόνια, δεν παρουσίαζε ακόμη σημεία υποτροπής.

Είναι φανερό, ότι αυτά τα θερμαντικά λουτρά αποτελούν τράχημα για ιατρική επέμβαση. Ο ασθενής τοποθετείται μέσα σε μία μπανιέρα γεμάτη νερό κατά τρόπον ώστε να μένουν έξω μόνο το μέτωπο, τα μάτια και τα ρουθούνια του. Στην αρχή η θερμοκρασία του νερού είναι μόνο 36 βαθμοί, σιγά - σιγά όμως αυξάνεται ώσπου φθάνει ως τους 42 βαθμούς. Η παρακολούθησις της καρδιάς είναι συνεχής. Αναλόγως των αντιδράσεών τους, οι ασθενείς διαιρούνται σε δύο κατηγορίες: στους φλεγματικούς, οι οποίοι υποβάλλονται στη θεραπεία χωρίς να παραπονούνται. Αυτοί χρειάζονται την περισσότερη προσοχή, γιατί έχουν λιγότερη άντοχή: υπάρχει πάντοτε φόβος να αποκοιμηθούν ή να παραισθήσουν ή καρδιά τους. Το άλλο είδος των ασθενών είναι οι εξύθυμοι, που εκνευρίζονται, φωνάζουν, θέλουν να βγουν από το μπάνιο. Αυτοί, αντιθέτως, δέχονται καλύτερα τις υψηλές θερμοκρασίες, και έχουν κυρίως ανάγκη ένταρσιν. Είναι πολύ εύκολο να σταματήσει κανείς μια άρχομένη λιποθυμία διοχετεύοντας στο μπάνιο κρύο νερό. Ο ασθενής, επίσης, δέχεται καλύτερα τις υψηλές θερμοκρασίες εάν του δίνουμε να εισπνέει οξυγόνο. Ο Λαμπέρ προχωρεί ε-

πίσης και σε μεταγγίσεις αίματος. Ωστόσο για να μην έχη το αίμα του αιμοδότου επίδραση «ψυχική», τον βάζει προηγουμένως να κάνει ένα λουτρό 39.5 βαθμών. Με τη μέθοδο αυτή, επέτυχε να αυξήσει την αιμοσφαιρίνη στο αίμα, η οποία στην περίπτωση ενός καρκινοπαθούς είχε πέσει από τα 16 γραμμάρια στα 100 κυβικά εκατοστόμετρα αίματος που είναι το κανονικό ε 6.

Η θεραπευτική των θερμών λουτρών εφαρμόζεται ήδη από καιρό σε μία σειρά ασθενών. Ένας διαιτολόγος, ο καθηγητής Κόλαθ, συνιστά ακόμη να καταφεύγωμε σ' αυτά από τις πρώτες ένδειξεις μιας οίσοσήςποτε μολύνσεως. Έτσι, στα 1945, εσώθηκε ο ίδιος από τυφοειδή σφοδράς μορφής. Υστερα από μιά εβδομάδα μπάνια η ασθένεια έπαψε να είναι σοβαρή και σε τρεις εβδομάδες ο καθηγητής είχε αναλάβει πλήρως.

Είχε να έμβολιασθή, όπως είπαμε ο ίδιος, από το 1915. Και ο Λαμπέρ έπαθε τυφοειδή πυρετό κατά τον τελευταίο παγκόσμιο πόλεμο — πριν κάνουν την εμφάνισι τους τα αντιβιοτικά — και θεραπεύτηκε με τον ίδιο τρόπο. Καθ' όλη την έκτασι του ρωσικού μετώπου καταπολέμησε με την ίδια μέθοδο μια πραγματική επιδημία τυφοειδούς.

Οι συνθήκες με τις οποίες εργάζονταν ήταν οι δυσμενέστερες που μπορεί να φαντασθή άνθρωπος. Αφού έκανε στους ασθενείς του λουτρά θερμοκρασίας 42 βαθμών, έπρεπε να τους μεταφέρει, πολλές εκατοντάδες μέτρα μέσα σε τρομερό κρύο. Ω-

στόσο η θεραπεία στην οποία υπέβαλλε ο Λαμπέρ τους στρατιώτες του τούς έδινε τέτοια δύναμη αντιστάσεως, που κανένας τους δεν έπαθε πνευμονία, ούτε πέθανε. Αυτή του η επιτυχία δημιούργησε τη φήμη του στη Γερμανία.

Όπως τονίζει ο Λαμπέρ, οι παρατηρήσεις οι σχετικές με την επίδρασι που έχει η θερμοκρασία στο σώμα μας, ανάγονται στον Παστέρ. Αυτός απέδειξε πριν από 75 χρόνια μ' ένα κλασσικό πείραμα ότι η υπερθερμία μπορεί να γίνη μέσον θεραπείας. Τα κοτόπουλα αντιδρούν άπολύτως στην ασθένεια του άνθρακος. Η άνοσία τους αυτή οφείλεται στην πολύ υψηλή θερμοκρασία του αιματός τους που είναι 41 — 42 βαθμοί. Ο Παστέρ αφού έμβολιασε με βακίλλους άνθρακος ένα κοτόπουλο έβυθισε τα πόδια του πουλιού σε κρύο νερό για να του κατεβάση την θερμοκρασία στους 37 βαθμούς. Μετά 24 ώρες το κοτόπουλο επέθανε από άνθρακα. Ο Παστέρ τότε επανέλαβε το πείραμα με διαφορετικό τρόπο. Αφού κατέβασε τη θερμοκρασία ενός άλλου πουλιού στους 37 βαθμούς, το οποίο είχε έμβολιασθή με μικρόβιο άνθρακος, το τίλιξε με μία κουβέρτα και το έβαλε σε ένα υπερθερμασμένο κλουβί. Μίγες ώρες αργότερα το πουλί είχε αναλάβει πλήρως, και η εξέτασις του αιματός του δεν έδειχνε ούτε ίχνος μικροβίου άνθρακος.

—Με το κλασσικό αυτό πείραμα, καταλήγει ο Λαμπέρ, ο Παστέρ απέδειξε αναμφισβητήτως ότι η αύξησης της εσωτερικής θερμοκρασίας του σώματος έχει θεραπευτικό αποτέλεσμα.

Αυτός που δέχεται μία εύεργεσία, πουλάει την ψυχή του.

Χ. Τζόνσον

Πριν από 100 περίπου χρόνια

Η ΘΡΥΛΙΚΗ ΕΠΟΠΟΙΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΛΩΔΙΟΥ

Του

RENE POIRIER

Δέκα χρόνων ήρωϊκή πάλη με τον ώκεανό
χρειάστηκε για να ένωθι ο Παλιός Κόσμος
με τον Νέο, πριν από εκατό περίπου χρόνια.

Πριν από εκατό χρόνια περίπου ο ηλεκτρικός τηλεγράφος προσέφερε ανεκτίμητες υπηρεσίες στο εμπόριο, την βιομηχανία και την διεθνή διπλωματία. Άλλα τα καλώδια και οι τηλεγραφικοί στύλοι σταματούσαν ανίσχυροι μπροστά στα ποτάμια, στις λίμνες και στη θάλασσα.

“Ελεπε το μονωτικό περίβλημα που θα μπορούσε να κρατήσει απ’ έξω το νερό. Το καουτσούκ ήταν βέβαια πολύτιμο αλλά δεν ήξεραν ακόμη να το χρησιμοποιήσουν όπως έπρεπε. Είχε όμως αρχίσει να γίνεται γνωστή στις Ίνδies και την Μαλαισία ή άξια του δένδρου «Ί-σονάντρα Γκούττα» που έβγαζε μια γόμμα εξαιρετικά μονωτική και ανθεκτική στην δράση των αλκαλικών υδάτων. Από το 1839 ήδη είχαν χρησιμοποιήσει τη γόμμα αυτή για να απομονώσουν ένα καλώδιο ηλεκτρικό που διέσχισε τον Γάγγη.

Το 1849 την εποχή της ακμής της βιομηχανικής επανάστασης ή Αγγλία κατανόησε πως με την ελλείψει μέσων ταχείας επικοινωνίας κινδύνευε να χάσει ώρισμα πλεονεκτήματα οικονομικού ελέγχου στην Ευρωπαϊκή ήπειρο. Με την συγκατάθεσι της Γαλλικής κυβερνήσεως

και με διευθυντή τον μηχανικό Τζέιμς Μπρέττ ιδρύθηκε μια γαλλο-αγγλική εταιρία για την εκμετάλλευσι ενός τηλεγραφικού καλωδίου που θα ένωσε την Βρετανία με την ήπειρωτική Εύρωπη μέσω Γαλλίας.

Το καλώδιο είχε μήκος 40 χλμ., διάμετρο 32 χλστ. και βάρος 175 τόννου. Στις 24 Δεκεμβρίου 1851 ή φρεγάτα «Μπλέζερ» έφυγε για τη Γαλλία, όπου έφθασε το βράδυ αφού πόντισε κανονικά το καλώδιο. Άλλα ένα χιλιόμετρο πριν από τις γαλλικές ακτές ανακάλυψαν πως το άμπάρι του πλοίου ήταν άδειο. Άπό κάποιο λάθος και έξαιτίας των δυνατών ρευμάτων είχε πέσει στη θάλασσα όλο το καλώδιο. Άναγκάστηκαν να το αφήσουν αφού δέσανε στην άκρη του μια σημαδοורה. Ύστερα από αρκετές μέρες, αφού κάνανε τις κατάλληλες ενώσεις έγιναν τα εγκαίνια της γραμμής.

Άπό τότε τα τηλεγραφικά καλώδια περνούν ποτάμια και διασχίζουν θάλασσες. Η Άγγλία συνδέθηκε τηλεγραφικά με την Ίρλανδία, τις Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, την Δανία. Το 1854 συνδέεται ή Τουρκία με την Κριμαία μέσω Μαύρης Θάλασσας και τέλος το 1855 ήρθε ή σειρά της Μεσογείου με την σύν-

δεσι της Ίταλίας με την Κορσική και από την Κορσική με την Σαρδηνία.

Ο ώκεανός όμως έμενε ακόμη άπροσπέλαστος.

Τον άγωνα στο πεδίο αυτό τον άρχισε ένας Άμερικανός τραπεζίτης με επιχειρηματικό μυαλό, ο Σάιρους Φήλντ. Άφου βεβαιώθηκε πως την άπόστασι των 3.000 χιλιομέτρων που χωρίζουν την Νέα Γη από την Ίρλανδία μπορεί να την συνδέση ήλεκτρικό ρεύμα, ίδρυσε την ‘Εταιρία ‘Ατλαντικού Καλωδίου και άγόρασε το ένα τέταρτο των μετοχών.

Η κατασκευή του καλωδίου παρουσάζε δυσκολίες που άπαιτούσαν προσεκτική μελέτη. Πρώτα ήταν το πρόβλημα του μήκους: 4.100 χλμ. Ύστερα το βάρος: 634 κιλά το χιλιόμετρο αν και ή διάμετρος ήταν μόνο 18 χλστ. Το καλώδιο κατασκευάστηκε στο Γκρήνουιτς και τελικά ζύγιζε 2.600 τόννους. Για να φορτωθι και να μεταφερθι ένα τέτοιο βάρος έγιναν ειδικές μεταρρυθμίσεις σε δύο φρεγάτες, τον «Άγαμέμνονα», αγγλική ιδιοκτησία, και τον «Νιαγάρας» άμερικανική. Ο «Νιαγάρας» θα άρχιζε να ποντίξει το καλώδιο από την Βαλεντία (νησάκι κοντά στην Ίρλανδία) ως εκεί που θα έφθανε το κομμάτι που θα μετέφερε στο άμπάρι του. Ο «Άγαμέμνων» θα ακολουθούσε, θα συνέδεε το καλώδιο στη μέση του ώκεανού με το δικό του και θα συνέχιζε την πόντισι ως την Νέα Γη. Πριν από την εκκίνηση έγινε μια χαρούμενη γιορτή στην ακτή της Ίρλανδίας από όπου θα ξεκινούσε ή στολίσκος που ή άποστολή του μπορούσε να συγκριθι σε σημασία με την άποστολή του Χριστόφορου Κολόμβου.

Οι φρεγάτες ξεκίνησαν στις 7 Αυγούστου 1857, αλλά μόλις 16 χλμ. έξω από την ακτή το καλώδιο έσπασε. Έγινε βιαστικά ή επιδιόρθωσι και το ταξίδι συνεχίστηκε, αλλά στις 12 Αυγούστου το καλώδιο έσπασε πάλι ύστερα από ένα κακό χειρισμό και ή άκρη του βυθίστηκε σε βάθος 3.000 μέτρων. Η πρώτη αυτή καταστροφή δεν άπογοήτευσε τους μετόχους της εταιρίας που

χωρίς να περιμένουν την έπιστροφή της άποστολής παρήγγειλαν στο εργοστάσιο άλλο καλώδιο για μια καινούργια έκστρατεία.

Η καινούργια έξορμησι άρχισε το 1858 αλλά με άλλη μέθοδο. Τα δύο πλοία φορτωμένα πάλι το καθένα με το μισό καλώδιο έπλευσαν μαζί ως τα μισά του ώκεανού, ένωσαν επί τόπου τα δύο τμήματα του καλωδίου και ξεκίνησαν για την πόντισί του το καθένα προς αντίθετη κατεύθυνσι: ο «Νιαγάρας» έπλεε προς τη Νέα Γη και ο «Άγαμέμνων» προς την Βαλεντία. Με τον τρόπο αυτό τα δύο πλοία μπορούσαν να έπικοινωνούν μεταξύ τους.

Άλλα ύστερα από δέκα μέρες ο «Άγαμέμνων» βρήκε στο δρόμο του μεγάλη τρικυμία με τυφώνα. Το καλώδιο πετάχτηκε στο κατάρωμα, ξετυλίχτηκε σαν ένα τεράστιο φίδι και έμπλεξε στους κύκλους του τους ναύτες. Πολλοί τραυματίστηκαν σοβαρά ή έσπασαν μέλη του σώματός τους. Οι ναύτες έχασαν το ήθικόν τους και ήθελαν να ρίξουν στη θάλασσα το καταραμένο καλώδιο, που σώθηκε μόνο χάρις στην δραστήρια επέμβασι των αξιωματικών.

Έν τώ μεταξύ ο «Νιαγάρας» συνέχιζε το δρόμο του. Το καλώδιο έσπασε άλλες δύο φορές. Με την τέταρτη σύνδεσι που χρειάστηκε να κάνουν είχαν χάσει ήδη 800 χλμ. σύρμα. Και αναγκάστηκαν να εξαγορεύσουν στην Ίρλανδία.

Τον έπόμενο χρόνο, τον Ιούλιο, ο «Άγαμέμνων» και ο «Νιαγάρας» συναντήθηκαν πάλι στον Άτλαντικό με συνοδεία ενός μπρικιού.

Η καινούργια άποστολή άρχισε άσχημα. Οι ναύτες του «Άγαμέμνονα» που έρριχναν στη θάλασσα το καλώδιο από την πρύμη του πλοίου, ένοιωσαν ξαφνικά το καλώδιο να τους φεύγει από τα χέρια σαν να το τραβούσε βία μια άόρατη και άκατανίκητη δύναμι. Άνάμεσα σε μεγάλα κύματα και άφροους το καλώδιο κουνιόταν και τυλιγόταν μόνο του εδω και κει χωρίς να μπορη κανένας να εξηγήρη το λόγο της φασαρίας. Έπιτέλους ένας ναύτης παρατηρητής που στεκόταν ψηλά στο κατάρτι βρήκε την αίτια: «Μια

φάλαινα! φώναξε. Φάλαινα στην πύρμη!» Μιά τεράστια φάλαινα είχε μπλεχτεί στο καλώδιο και πολέμουσε με όλη της τη δύναμη να ελευθερωθή. Με την πέμπτη κανονία που ρίξαν το θαλάσσιο κήτος βυθίστηκε οριστικά.

Εκτός από μερικά τέτοια έπεισόδια η δουλειά συνεχίστηκε κανονικά χάρη, και στον θαυμάσιο καιρό. Ο «Αγαμέμνων», έφθασε στην Βαλεντία στις 3 Αυγούστου και ο «Νιαγάρας» άγκυροβόλησε στη Νέα Γη δυο μέρες αργότερα. Στις 18 Αυγούστου ύστερα από τις αναγκαίες προετοιμασίες στους παράκτιους τηλεγραφικούς σταθμούς εστάλη το πρώτο τηλεγράφημα από την Αμερική στην Ευρώπη. Χρειάστηκαν 35 λεπτά για να φθάση στον προορισμό του και έλεγε: «Η Ευρώπη και η Αμερική ένώθηκαν τηλεγραφικώς. Δόξα στον Θεό των εν τοις ουρανοίς και ειρήνη στους ανθρώπους της καλής θελήσεως που βρίσκονται στη γή».

Η βασίλισσα της Αγγλίας και ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών αντήλλαξαν για πρώτη φορά συγχαρητήρια τηλεγραφήματα και οι άνθρωποι πίστεψαν πως άρχιζε μια εποχή παγκόσμιας και οριστικής ειρήνης.

Στην Νέα Υόρκη γιορτάστηκε τότε το «Καρναβάλι του Καλωδίου», μια έκδηλωση που έμεινε αλησμόνητη στα χρονικά των Ηνωμένων Πολιτειών. Έπι δεκάεξι ώρες ο Σάϊρους Φήλντ παρήλαυνε στους δρόμους της πολιτείας συνοδευόμενος από είκοσι χιλιάδες ανθρώπους που τον πήγαν τις πρώινες ώρες στο σπίτι του κρατώντας χιλιάδες αναμμένες δάδες. Την ημέρα της γιορτής αυτής τα πυροτεχνήματα έβαλαν φωτιά στο Δημοσχείο αλλά κανένας δεν πρόσεξε το έπεισόδιο μέσα στις έκδηλώσεις της γενικής χαράς.

Η χαρά αυτή κράτησε 23 μέρες και τότε στάλθηκαν πάνω από 120 τηλεγραφήματα. Ξαφνικά στις 12 Σεπτεμβρίου ο Ατλαντικός έσίγησε. Η νεκρά αυτή του καλωδίου προκάλεσε κατάπληξη. Οι κερδοσκόποι δέβαια έπωφελήθηκαν για να

αγοράσουν σε χαμηλές τιμές τις μετοχές της εταιρίας.

Όστόσο μέσα στις τρεις εβδομάδες της λειτουργίας του το ατλαντικό καλώδιο είχε δείξει δυο φορές την αναμφισβήτητη χρησιμότητά του. Στις 28 Αυγούστου συγκρούσθηκαν στον ώκεανό δυο ατμόπλοια, το «Ευρώπη» και το «Αραβία». Ευτυχώς δέχθηκαν τη βοήθεια των ταχυδρομικών πλοίων που τηλεγράφησαν άμέσως στην Ευρώπη και στην Αμερική το ακόλουθο μήνυμα: «Σύγκρουσις μεταξύ «Ευρώπης» και «Αραβίας», ούδεις νεκρός, όλα πάνε καλά». Μιά άλλη φορά ένα τηλεγράφημα από το Λονδίνο το πρωί πρόλαβε την ίδια μέρα να συνταγμα πεζικού που έπρόκειτο να φύγει από τον Καναδά για την Ευρώπη και έδωσε την εντολή να μην ξεκινήση. Η ειδοποίησι αυτή συνετέλεσε ώστε να αποτραπή μια δαπάνη 50.000 λιρών.

Μετά την διακοπή της λειτουργίας του καλωδίου έγινε μια ειδική έπιτροπή για την εξέτασι του ζητήματος. Η έκθεσι της έπέδειξε πως το καλώδιο δεν είχε σπάσει. Όταν τον επόμενο χρόνο ανέσυραν τμήματα του καλωδίου κοντά στη Νέα Γη παρατήρησαν πως η μεταλλική του επένδυσι δεν είχε αντέξει στα βράχια, στην όξειδωσι και στα κοχύλια που σχημάτιζαν αλυσίδα γύρω του.

Ο Σάϊρους Φήλντ δέχτηκε το καινούργιο πλήγμα χωρίς να κλονιστή καθόλου. Αμίλητος μέσα στην γενική ανησυχία έπωφελήθηκε από την αναγκαστική αδράνεια που επέβαλε ο πόλεμος μεταξύ Βορείων και Νοτίων για να βρη μια θεραπεία στην αιτία της αποτυχίας του. Ανακάλυψε μια βαφή κυανίου, θανατηφόρο για τα κοχύλια που προσκολλώνται στο καλώδιο και έφτιαξε καινούργιο καλώδιο πιο στερεό και πιο μακρύ από το προηγούμενο.

Υστερα από ενός έτους δουλειά το καλώδιο ήταν έτοιμο τον Μάιο 1865. Αυτή τη φορά είχε μήκος 4.760 χλμ., δηλ. είχε περιθώριο ασφαλείας 40%. Ζύγιζε 5.000 τόνους και είχε στοιχίσει 17.500.000 φράγκα που θα τα πετούσαν πάλι στη

θάλασσα, ενώ οι δυο ήπειροι και ο Σάϊρους Φήλντ κρατούσαν την αναπνοή τους.

Οι τεχνικοί και οι ναύτες ένοιωθαν όμως πάντα λύπη γιατί η δουλειά αυτή έπρεπε να γίνεται με δυο ξεχωριστά πλοία. Αλλά που να βρεθή ένα τόσο μεγάλο σκάφος για να μεταφέρει το γιγαντιαίο αυτό φίδι; Όστόσο ένα τέτοιο άκρωτος πλοίο υπήρχε εκείνη την εποχή και μάλιστα καινούργιο. Έπρόκειτο να το ξεπουλήσουν για σιδηρικά γιατί το θεωρούσαν άχρηστο, όταν οι ενδιαφερόμενοι για το καλώδιο σκέφτηκαν να το χρησιμοποιήσουν. Ήταν το σκάφος «Γκράντ Ήστερν», ο Μέγας Ανατολικός, που προηγούμενως είχε βαφτιστή «Λεβιάθαν».

Το πλοίο αυτό με το βιβλικό όνομα ήταν καταπληκτικό για την εποχή του. Από την πλώρη ως την πρύμη είχε μήκος 210 μέτρα και στη γέφυρα πλάτος 25 μ. Είχε χωρητικότητα 22.500 τόνους και έκινε με έλικα και δυο ρόδες με διάμετρο 18 μ. Είχε ακόμη έξι ιστούς και πανιά που μπορούσαν να το κινήσουν σε περίπτωση που θα χαλούσαν έντελες οι μηχανές του των 3.000 ίππων. Το «Λεβιάθαν» είχε ναυπηγηθή για να μεταφέρει στην Αυστραλία μέσα σε λιγώτερο από πέντε έβδομαδες και χωρίς σταθμό 3.000 επιβάτες ή το άναλογο έμπορεύμα.

Το έσωτερικό του είχε άφθαστη πολυτέλεια. Το μεγάλο του σαλόνι σε στυλ Λουδοβίκου Ιδού είχε έκτασι 1.000 τ.μ. Τα έμπορεύματα μεταφέρονταν από τη μια άκρη του καταστρώματος στην άλλη με ένα βαγονέτο. Υπήρχε ακόμη και τυπογραφείο που θα έβγαζε την καθημερινή «Εφημερίδα του Λεβιάθαν». Η συνάντησι του καλωδίου και του πλοίου, του ενός τέρατος που θα μετέφερε το άλλο, θα έδινε μια καινούργια προοπτική στην ατλαντική αυτή έποποιία.

Έκαναν στο «Γκράντ Ήστερν» ειδικές μεταρρυθμίσεις για να βάλουν τρεις μεγάλους κάδους με διάμετρο 18 μ. Στον καθένα μέσα

τυλίχτηκε με προσοχή και επάνω σε βάσι από μπετόν το ένα τρίτον του καλωδίου.

Στις 24 Μαΐου 1865 ο πρίγκιπ της Ουαλλίας — ο μελλοντικός Έδουάρδος 7ος — έπισκέφθηκε το σκάφος και έστειλε με το καλώδιο το ακόλουθο μήνυμα: «Εύχομαι στο ατλαντικό καλώδιο καλή τύχη». Την ευχή αυτή την χρειαζόταν πραγματικά το καλώδιο.

Στις 24 Ιουνίου το «Γκράντ Ήστερν» έφυγε από το Λίβερπουλ για την Ιρλανδία, όπου ενώσανε το καλώδιο του πλοίου με το καλώδιο της ακτής. Στις 24 Ιουλίου ο γίγας σήκωσε άγκυρα και ξεκίνησε για την Αμερική.

Το «Γκράντ Ήστερν» προχωρούσε κανονικά και ταξίδευε θαυμάσια ενώ το καλώδιό του ξετυλιγόταν ομαλά. Ξαφνικά στις 29 Ιουλίου η επικοινωνία διακόπηκε. Το καλώδιο δρέθηκε τρυπημένο από ένα κοματάκι σίδερο που το είχαν κρύψει προσεκτικά στο καναβατσένιο περίβλημα. Πάνω στο πλοίο επικρατούσε μεγάλη αγανάκτησι και αν τότε ανακάλυπταν τον δράστη ασφαλώς θα τον έρριχναν στη θάλασσα. Από κείνη τη στιγμή μπηκαν έθελονταί φρουροί όπλισμένοι γιατί ήταν φανερό πως είχε γίνει οργανωμένο σμποτάζ.

Στις 2 Ιουλίου ξανάρχισε η δουλειά μέσα σε τεταμένη ατμόσφαιρα. Αλλά τη νύχτα, την ώρα μιάς θαφτικής και ισχυρής τρικυμίας, το καλώδιο έσπασε δέκα μέτρα εμπρός από τον έλικα και βυθίστηκε στα 3.000 μ.

Όταν έγινε γνωστό στις δυο ήπειρους πως αίτια της αποτυχίας ήταν η έλλειψη οικονομικών μέσων και η έλλειψη γερών σκηνιών, η κοινή γνώμη ενδιαφέρθηκε. Ο Φήλντ αναζωογόνησε τον ένθουσιασμό των θαρραλέων συνεργατών του και έτοιμάστηκε άμέσως για πέμπτη έξορμησι.

Στο έργοστάσιο άρχισε να φτιάχνεται το νέο καλώδιο προτού δεθής ακόμη προκαταβολή. Είχαν 2.000 μ. από το καλώδιο του 1865 και πρόσθεσαν 3.500 μ. καινούργιο.

Η έπιλογή του προσωπικού έγινε

μέ μεγάλη προσοχή. Ἐλέγχθηκαν τὰ παλαιὰ συνεργεῖα καὶ γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια οἱ ἐργάτες τοῦ καλωδίου φοροῦσαν εἰδικές φόρμες ποῦ κούμπωναν πίσω καὶ δὲν εἶχαν καμμιὰ τσέπη γιὰ νὰ μὴν μποροῦν νὰ κρύψουν τίποτα. Τέλος κάθε μέλος τοῦ προσωπικοῦ ὑπέγραψε μιὰ δήλωσι ποῦ ἔλεγε πὼς ὁ δράστης κάθε ἀπόπειρα σαμποταῆς θὰ ριχνόταν στὴ θάλασσα χωρὶς καμμιὰ διαδικασία.

Στιὸ 30 Σεπτεμβρίου τὸ «Γκράντ Ἡστερν» ἀφοῦ φόρτωσε τὸ καλώδιο στὸν Τάμεσι πήρε 7.000 τόννους κάρβουνο, καὶ ἐφόδια τροφίμων κάθε εἴδους, μεταξύ ἄλλων καὶ ἓνα κοπάδι ἀγέλαδες καὶ πρόβατα καὶ καμμιὰ ἐκατοστή πουλερικά ποῦ τοῦ ἔδιναν ὅσι κιβωτοῦ τοῦ Νῶε.

Τέλος στὶς 13 Ἰουλίου 1886 ἀφοῦ ἔγινε ἡ σύνδεσι μὲ τὸ καλώδιο τῆς ἀκτῆς στὴν Βαλεντία, ποῦ εἶχε γίνεи ἐν τῷ μεταξύ μιὰ μικρὴ πόλι, τὸ πλοῖο ξεκίνησε.

Ἡ δουλειὰ προχωροῦσε μὲ μεγάλη ὁμαλότητα. Μὲ τὸ καλώδιο λάβαιναν τακτικὰ εἰδήσεις ἀπὸ τὴν γηραιὰ Ἡπειρο.

Ἔτσι γιὰ πρώτη φορὰ ἔγιναν γνωστὰ στὰ ἀνοιχτὰ τῆς θάλασσας γεγονότα ποῦ εἶχαν συμβῇ τὴν προηγούμενη μέρα σ' ὅλο τὸν κόσμο: Μιὰ μεγάλη πυρκαϊὰ στὸ Πόρτλαντ, μιὰ ἐπιδημία χολέρας στὸ Λίβερπουλ, ἡ χρεωκοπία μιᾶς τράπεζας στὸ Μπέρμιγχαμ. Στις 21 Ἰουλίου ἓνας Ἰρλανδὸς ναύτης τοῦ πλοίου ἔμαθε τὴν γέννησι τοῦ ἐνδέκατου γιου τοῦ. Ὁ Φήλντ ποῦ βρισκόταν

στὸ πλοῖο δῆλωσε ἀμέσως πὼς θὰ γινόταν νονὸς του καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομά του τηλεγραφικῶς.

Στις 23 Ἰουλίου ὁ «Μέγας Ἀνατολικὸς» βρισκόταν στὰ μισὰ τοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ πλήρωμα δούλευε μὲ ἀπόλυτη αὐτοπεποίθησι καὶ ἡρεμία. Ὁ καιρὸς ἦταν θαυμάσιος καὶ ἡ θάλασσα λᾶδι.

Στις 26 εἶδαν ἓνα παγόβουνο ποῦ ἐρχόταν κατ' εὐθείαν πάνω στὸ δρόμο τοῦ καλωδίου. Φοβήθηκαν μήπως ὁ «Ἀνατολικὸς» ἢ κάποιο ρεύμα τὸ τράβηξε. Πάντως τὸ παγόβουνο ἐξαφανίστηκε καὶ ὅλοι ἀνέπνευσαν μὲ ἀνακούφισι.

Τέλος στὶς 27 Ἰουλίου τὸ «Γκράντ Ἡστερν» ἔφθασε στὴ Νέα Γῆ. Ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τὸ γενναῖο καράβι ἀπέδειξε τελικὰ τὴν χρησιμότητά καὶ τὴν ἱκανότητα τοῦ μεγέθους του ποῦ εἶχε κάνει πολλοὺς νὰ γελάσουν ἄλλοτε.

Τὸ ἴδιο βράδυ δόθηκε ἐπάνω στὸ πλοῖο μεγάλη γιορτὴ καὶ χορὸς στὸν ὁποῖο εἶχαν καλέσει ὅλον τὸν πληθυσμὸ τῶν ψαράδων ποῦ ἔμενε στὸ λιμανάκι καὶ ποῦ δὲν ἦταν ἀσφαλῶς συνηθισμένοι νὰ κινοῦνται σὲ σαλὸν Λουδοβίκου 16ου.

Τὸ ἴδιο βράδυ ὁ Σάϊρους Φήλντ μποροῦσε ἐπὶ τέλους νὰ πῇ πὼς ὁ καινούργιος καὶ ὁ παλὸς κόσμος εἶχαν ἐνωθῇ «γιὰ τὸ καλύτερο καὶ τὸ χειρότερο». Καὶ ἐκεῖνο τὸ βράδυ κοιμήθηκε ὅπως δὲν εἶχε κοιμηθῇ ποτὲ ὅλα τὰ δέκα χρόνια τοῦ ἀγῶνα του γιὰ τὴν τοποθέτησι τοῦ ἀτλαντικοῦ καλωδίου.

Μιὰ φορὰ ὁ Βερλαίν, ποῦ συνθῶς ἦταν ἀπένταρος, πῆγε νὰ πουλήσῃ ἓνα παλὸ ρολοῖ στὸ παλαιοπωλεῖο.

—Πὼς νὰ τὸ πάρω αὐτό; τοῦ λέει ὁ παλαιοπώλης. Δὲν θὰ μπορῶ νὰ τὸ πουλήσω. Τοῦ λέει ὁ λεπτοδεϊκτής.

—Δὲν ἔχει σημασία, τοῦ λέει τότε ὁ Βερλαίν. Θὰ τὸ πάρῃ κάποιος ποῦ δὲν θὰ εἶναι βιαστικός.

Ποιὸς δὰ βρῇ τὰ αερισσόλερα;

Ὅπως βλέπετε παρακάτω, πρέπει νὰ συμπληρωθοῦν οἱ ἀστερίσκοι τῶν ἑξὶ λέξεων μὲ γράμματα, ἔτσι ὥστε νὰ σχηματισθοῦν ἑξὶ ἄρτιες λέξεις.

Οἱ πιθανότητες σχηματισμοῦ εἶναι, σὲ κάθε σχεδὸν λέξι, πολ-
λές. Ἐκεῖνο ποῦ ἐπιδιώκει ἡ ἀσκήσις αὐτή, ποῦ εἶναι συνάμα μιὰ
διδασκτικὴ διασκέδασι καὶ γιὰ πολλὰ άτομα, εἶναι ὁ σχηματισμὸς
λέξεων ποῦ δίνουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότερους βαθμοὺς.

Βάσι γιὰ τὴ βαθμολογία θὰ χρησιμοποιήσετε τὸ ἀλφάβητό μας,
ὅπως τὸ βλέπετε παρακάτω. Σὲ κάθε γράμμα ἀντιστοιχοῦν ὅσοι
βαθμοὶ ἀναφέρονται στὸν πίνακα.

Βαθμολογοῦνται φυσικὰ μόνο τὰ γράμματα ποῦ λείπουν ἀπὸ
τὶς λέξεις. Ἐπιτρέπεται ἡ χρησιμοποίησις μόνον ἄρτιων λέξεων,
οὐσιαστικῶν, κυρίων ὀνομάτων, γεωγραφικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν
ὄρων κλπ. Ἐπιτρέπονται ἐπίσης πασίγνωστες λέξεις ξενικῶν ὄρων.
Μετοχές, ρήματα, ἐπιρρήματα, ἀτωνυμίες, πληθυντικοί, γενι-
κές, δοτικές κλπ. δὲν ἐπιτρέπονται.

Ἐὰν τώρα βρῇτε γιὰ σύνολο παραπάνω ἀπὸ 230 βαθμοὺς, θὰ
ἔχετε ἐπιτύχει μιὰ πολὺ καλὴ βαθμολογία.

Στὴ σελίδα τῶν λύσεών μας θὰ βρῇτε ἓνα παράδειγμα, μὲ μιὰ ἐ-
πίσης ἀξιόλογη βαθμολογία, τὴν ὁποία...εὐχόμεθα νὰ ἔχετε ὑπερβῇ.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ

1 7 6 5 2 10 8 10 7 2 6 4

Ν Ξ Ο Π Ρ Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω

8 9 4 3 9 3 5 8 8 9 10 10

Βαθμολογία:

1)	Ε	*	Ο	*	*	*	Σ	*	Σ	=	
2)	Σ	*	Α	*	*	*	*	Ο	Σ	=	
3)	Ε	*	*	*	*	*	Ρ	Ο	Σ	=	
4)	*	*	*	Ο	*	Ο	*	Ο	Σ	=	
5)	*	*	*	Μ	Ι	*	*	Η	Σ	=	
6)	*	Ε	Ρ	*	*	*	*	Μ	Α	=	

Σύνολον βαθμολογίας

1 X.

(Λύσις στὴ σελίδα 111)

Πώς βλέπουν τὸν κόσμιο τὰ ζῶα

Τοῦ

JACQUES LUBIN

.....
 Ὁ ἄνθρωπος θὰ χανόταν
 στὸ δικό τους κόσμιο.

—πρᾶγμα πού τοῦ ἐπέτρεψε νὰ διαπιστώσῃ ὅτι τὰ κοτόπουλα τσιμπούσαν στὸ κόκκινο, στὸ κίτρινο καὶ στὸ πράσινο, δὲν διέκριναν ὅμως τοὺς κόκκους πού βρίσκονταν στὴν γαλάζια ζώνη παρὰ μόνο ἀφοῦ ἔμεναν γιὰ ἕνα διάστημα στὸ σκοτάδι— οἱ ἔρευνες οἱ σχετικές μὲ τὰ μάτια τῶν ζώων καὶ μὲ τὸν τρόπο πού βλέπουν τὸν κόσμιο ἔχουν πολλαπλασιασθῇ.

Τὸ μεγάλο μυστήριο τοῦ ματιοῦ δὲν εἶναι ὁ μηχανισμός του, πού εἶναι πάντοτε ὁ ἴδιος. Δὲν ὑπάρχει καμμιά σχέση μεταξύ τῆς τελειότητος τοῦ ὀργάνου καὶ τῆς θέσεως πού κατέχει τὸ ζῶο στὴν ἱεραρχία, τὴν κορωνίδα τῆς ὁποίας δίκαια ἢ ἀδίκαια ἀποτελεῖ ὁ ἄνθρωπος.

Ὁ ἄνθρωπος, ἄλλωστε, δὲν κατέκτησε διὰ μιᾶς τὴν ὀπτική του ὑπεροχή: οἱ μεγάλοι πῆθηκοι, τὰ εὐαγγέλια μας, διακρίνουν τὶς ἀποχρώσεις τοῦ φάσματος καὶ τὸ σύνολο τῶν σχημάτων ὅπως ἐμεῖς, ἀλλὰ ὑπολογίζουν πολὺ ἄσχημα τὶς ἀποστάσεις γιατί εἶναι ὑπερμέτρως. Μεταξὺ τῶν πιθανῶν μας προγόνων ἦταν ὄντα ὅμοια μὲ τοὺς πιθήκους καὶ τὰ ἄλλα πιθηκοειδῆ, τὰ παρὰ

να αὐτὰ δενδρόβια πλάσματα μὲ τὰ τεράστια «νυκτόβια» μάτια, πού τὸ διάχυτο ἡλεκτρικὸ φῶς μιᾶς αἰθούσης μουσείου εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὰ ἀποκομίση.

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ ἕνα περιοδικὸ εἶχε θάλει στὸ ἐξώφυλλό του μέρος μιᾶς φωτογραφίας «παρμένης διὰ μέσου τοῦ ματιοῦ μιᾶς μύγας»: στὸ θάθος ὑψώνονταν σαρανταεννέα μικροσκοπικοὶ Πάργοι τοῦ Ἀϊφελ, ἐνῶ στὸ ἔμπρὸς τμήμα φαίνονταν σαρανταεννέα τριαντάφυλλα. Αὐτὸ τὸ ἰωσαϊκὸ ἔδινε δυστυχῶς μὰ ἀρκετὰ παράξενη ἐρμηνεία τοῦ θλέμματος τοῦ ἐντόμου. Ἡ φωτογραφία ἦταν ἐγχρωμη, ἐνῶ ἡ μύγα ἂν καὶ ἀντιλαμβάνεται ἴσως τὴν φωτεινότητα τοῦ ὑπερώδους, ἀγνοεῖ τὴν διαφορά πού ὑπάρχει μεταξὺ κόκκινου καὶ μαύρου. Καὶ γιὰ νὰ διαπιστωθῇ ἀσφαλῶς ὅτι ἡ μύγα δὲν διορθώνει τὴν διάσπασι τῶν εἰδώλων μὲ τὴν δημιουργία ἐνὸς σφαιρικοῦ διαστήματος, θὰ ἔπρεπε, ὅπως ὀρθῶς εἶπε ὁ καθηγητὴς Μπερτέν, «νὰ μάθωμε τί ἔχει μέσα στὸ κεφάλι της.» Ὑστερα ἀπὸ δεκαήμερη ἀσκήσι, ἡ μέλισσα ἀπομνημονεύει θαυμάσια τὴν τοπογραφία 10 περίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων!

Τὸ μάτι τῶν ὀστρακοδέρμων καὶ τῶν ἐντόμων κατέπληξε καὶ τοὺς παλαιότερους ἐρευνητάς. Οἱ ἔδρες τοῦ δίνουν ἡ καθεμιά χωριστὰ ἕνα εἶδωλο πολὺ μικρὸ καὶ πολὺ καθαρὸ, πραγματικὸ καὶ ἀντεστραμμένο ὅπως ἐκεῖνο πού φθάνει στὸν δικό μας ἐγκέφαλο, χωρὶς ὅμως καμμιά ἐνδειξὴ ἀποστάσεως. Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν τῶν ἐδρῶν φέρνει ἱλιγγό: ἀπὸ 15 πού ἔχουν οἱ ἐργάτες ὀρισμένου εἴδους μερμηγκιδῶν ἀνεβαίνουν ἀπὸτομα στὶς 2.500 στὸν ἀστακό, στὶς 11.300 στὶς πεταλοῦδες, στὶς 12.544 στὴ λιθελούλη καὶ στὶς 25.088 σὲ ὀρι-

σμένα κολεόπτερα.

Μήπως τὰ «σύνθετα μάτια» κατορθώνουν νὰ δίνουν στὰ ἐγκεφαλικά γάγγλια τοῦ ἐντόμου δυὸ χωριστὰ εἶδωλα, ὅπου τὸ τοπιο φαίνεται νὰ χωρίζεται στὰ δύο ἀπὸ μιὰ γραμμὴ χωρὶς ὄγκο καὶ χωρὶς χρῶμα; Τὰ μυστηριώδη αὐτὰ μάτια ἀντιπροσωπεύουν, σὲ ὀρισμένα εἶδη, τὸ ¼ τοῦ συνολικοῦ ὅρους τοῦ σώματος.

Τὴν ἀνοίξι, ὅπως ὁ ἥλιος πέφτει ἐπάνω σ' ἕνα τέλμα κάνει νὰ λάμπουν κάτι μικρὰ μεταλλικά ἔντομα, πού στριφογυρίζουν συνεχῶς ὅλο ζωντάνια. Τὰ μάτια τῶν ἐντόμων αὐτῶν εἶναι τοποθετημένα κατὰ ζεύγη, ἄλλα πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἄλλα πρὸς τὰ κάτω, πρᾶγμα πού τοὺς ἐπιτρέπει νὰ ἀποφεύγουν τὸν ἐχθρὸ πού ἐνεδρεῖ μέσα στὸ σκοτεινὸ νερὸ καθὼς καὶ τὸ χελιδόνι πού χυμᾷ ἐπάνω τοὺς ἀπὸ τὸν καθαρὸ γαλάζιο οὐρανὸ.

«Τὸ πουλὶ εἶναι ἕνα φτερωτὸ μάτι.» Ὁ δόκτωρ Ντυρινιώ ἀφοῦ ἔδωσε αὐτὸ τὸν θαυμάσιο ὄρισμὸ ἔφθασε ὡς τὸ σημεῖο νὰ πῇ:

«Εἶναι ἄραγε τὸ μάτι πού διέπει τὴν διαφοροποίησιν τοῦ ὑπολοιποῦ σώματος;» Χρῆσθησαν πειράματα ἐπὶ γιὰ νὰ ἀναγνωρισθῇ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Τὰ πουλιά ἔχουν ἕνα τηλέμετρο κυνηγετικὸ καὶ δυὸ φακοὺς ἀν' ἀνέστρεως. Ὁλοι οἱ Ἀφρικανοὶ κυνηγοὶ ἔχουν δεῖ γύπες νὰ χυμοῦν ἀπὸ 3.000 μ. σὲ ψόφια ζῶα, πού οἱ ἴδιοι δὲν τὰ ἔβλεπαν, καὶ τὰ ὁποῖα συχνὰ—ἐνεκα τοῦ χρώματός τους— συγχέονταν μὲ τὴν ἄμμο ἢ τοὺς θάμνους. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὰ καθοδηγοῦσε ἡ μυρωδιά: ἕνα φοβίμι σκεπασμένο μὲ κλαδιά δὲν τὰ προσελκύει. Στὴν πραγματικότητα, τὰ ἀρπακτικά πουλιά, μὲ τὰ μάτια τοὺς πού ἔχουν πλῆγια ὅρασι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν δική μας, ἔχουν ἐπίσης στερεοσκοπικὴ ὄρασι.

Γιὰ νὰ θρῶ τὸ κλειδί πού μοῦ εἶχε πέσει μέσα στὴ χλόη τοῦ κήπου, κάθησα στὰ γόνατά μου καὶ ἄναψα τὸν ἀναπτήρα μου. Δὲν δούλευε καλὰ καὶ χρειάστηκε νὰ τὸν πατήσω μιὰ δυὸ φορές ὥσπου νὰ ἀνάψῃ. Ἀμέσως πολλὰ φωτεινά, κινούμενα σημάδια φτερούγιαν μέσα στὴ νύχτα. Οἱ πυγολαμπίδες, ὡς τότε σχεδὸν ἀθέατες, ἀπάντουσαν στὸ «σήμα» μου ἀνάθοντας τὶς φτερωτὲς λάμπες τους. Ἐπ' ἀνέλαβα τὸ πείραμα κατὰ κανονικὰ διαστήματα λίγων δευτερολέπτων.

Θὰ μπορούσα νὰ τὸ ἐπαναλάβω μὲ ἕνα φανάρι, ἕνα φαναράκι τῆς τσέπης ἢ ἕνα φανὸ αὐτοκινήτου. Ἡ λάμψις ἢ ὁ τόνος τῆς δὲν ἔχουν καμμιά σημασία: οἱ πυγολαμπίδες βλέπουν ὅλα τὰ χρώματα, ἀπὸ τὸ πρασινοκίτρινο ὡς τὸ κόκκινο, καὶ π' ἄρα ἀπ' αὐτό. Εἶναι τὰ μόνα ζῶα πού σήμερα ξέρομε ὅτι βλέπουν τὶς ὑπερύφαινες ἀκτῖνες, τὶς ὁποῖες ἐμεῖς γνωρίζομε μόνο ἀπὸ τὰ φυσικὰ τοὺς ἀποτελέσματα. Οἱ θηλυκὲς πυγολαμπίδες, περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀρσενικὲς, ἀποκρίνονται ἐκπύμποντας φῶς πρὸς κάθε λάμψη πού, μέσα στὸ σκοτάδι, τοὺς φαίνεται νὰ προέρχεται ἀπὸ ἐκείνους πού περιμένουν.

Ἀπὸ τὸ 1910 πού ὁ διάσημος Κάρλ Έσσε ἀπλῶσε κόκκους αταριοῦ ἐπάνω σὲ μία μαύρη ἐπιφάνεια, καὶ τοὺς φώτισε μ' ἕνα ἀπὸ ἕνα πρismaticὸ κρύσταλλο

Οι παλιοί κυνηγοί πουλιών, που έπιαναν γεράκια προσελκύοντάς τα με ένα άσπρο περιστέρι που το έβαζαν μέσα σ' ένα δίχτυ, είχαν δίπλα τους, σ' ένα κλουβί, μία καρακάξα με γαμψά νύχια, που με τις φωνές και το χτύπημα των φτερών της είδοποιούσε για την άφιξη του άρπακτικού πουλιού: της αναγνώριζαν όρασι δξύτερη από του ανθρώπου.

Τα πουλιά, όπως όλα τα σπονδυλωτά, έχουν στον άμφιβλοτροειδή χιτώνα τα «κωνία» και τα «ραβδία», τα όποια μάτια προσπάθησαν πολλοί να συνδέσουν άμεσα με την ημερήσια ή την νυκτερινή όρασι. "Ετσι, στα έρπετά, ο τυφλίνος, που έχει μόνο κωνία, και το σαμιαμίδι, που έχει μόνο ραβδία, βλέπουν και τα δυο μόνο τη νύκτα.

Τα λεγόμενα νυκτόβια πουλιά έχουν πεδίο όράσεως κατώτερο από το δικό μας (160° αντί 200°) αλλά οι περιεργες κινήσεις του κεφαλιού που μπορούν να κάνουν τους επιτρέπουν κυριολεκτικά να βλέπουν πίσω τους, καλύτερα ακόμη και από το περιστέρι που έχει 300 μοίρες όπτικό πεδίο. Από το άλλο μέρος έχουν λεχθή πολλές υπερβολές για την νυκταλωπία τους: τον Ιούνιο μήνα, με λαμπερό ήλιο και στίς δύο το απόγευμα, ένας σίγωλιος ξεκινά για να κυνηγήσει ακρίδες στον κομμένο σανό.

"Ενας βετεράνος κυνηγός ύδροβίων πουλιών, που έχει έξευρενήσει τόσο τα τέλματα του Ροδανού όσο και τους βάλους της Σολόνι, συνοψίζει ως εξής τις άρχες της ένεδρας: «Τα δολώματα πρέπει να είναι άκίνητα και κάπως χονδροκομμένα. "Ενα πολύ ρεαλιστικό όμοίωμα τρομάζει το πουλί πρώτα γιατί έχει πάντοτε μιά λεπτομέρεια ανακριβή, και ύστερα γιατί ή ακρίβεια

του δολώματος του φαίνεται σαν κακό προμήνυμα. Πρέπει το όμοίωμα να μην έχει μάτια, γιατί το άνοικτό μάτι φοβίζει. Πρέπει να είναι μάλλον κυρτό, με τη μύτη προς τα κάτω και γυρισμένο προς τον άνεμο.»

Οι Άμερικανοί έπιστήμονες έχουν καθορίσει τον σπουδαίο ρόλο που παίζει ή όρασι στον ζευγάρι των πουλιών: εάν θάψη κανείς με μεγάλες πινελιές ένα κομμάτι ξύλο μαύρο και κίτρινο ή εάν θάψη ένα νεκρό θηλυκό πουλί, το άρσενικό νομίζει πως βλέπει αντίπαλο και χυμάνει επάνω του, τρελλό από όργη.

Τον 18ο αιώνα, ο "Αθβάς Σπαλλαντζάνι ήταν ένας από τους πρώτους έπιστήμονες πτηνοτρόφους. Με το άδυνατο φως ενός κεριού, πίσω από μιά κλειδαριά, οι μικροί μπουφοί έπήγαιναν όταν τους διέταζε και κάθονταν στον ώμο του. "Όταν έσβηνε το κερί το σκοτάδι ήταν πλήρες και τα πουλιά δεν έπήγαιναν πιά σ' αυτόν, δεν άποφάσιζαν να φτερουγίσουν, δεν έβρισκαν τα κομμάτια το κρέας με την όσφρησι παρ' όλο ότι ήταν πολύ κοντά τους. "Εάν άνοιγε το παράθυρο και ο ούρανός έλαμπε από άστρα, ο Σπαλλαντζάνι δεν διέκρινε καθαρά τα άντικείμενα μέσα στο δωμάτιο: στο λιγοστό αυτό φως τα πουλιά άποκρίνονταν στην φωνή του χωρίς να τολμούν να έγκαταλείψουν τα ξύλα όπου κούρνιζαν. "Υστερα, συνηθίζοντας στο λίγο φως, έπαιρναν θάρρος και πήγαιναν σαν πανάσματα να φάνε μέσα από το χέρι του.

"Η επίδρασις του ανθρώπου δεν μεταβάλλει παρ'ά μόνο μερικώς την αντίληψι των ζώων. Μιά σαρκόβόρος χελώνα αναγνώριζε τον έπιστήμονα που την τάιζε από 20 έως 30 μέτρα μακριά και πήγαινε προς αυτόν χωρίς κανένα δισταγμό όταν της έδει-

χνε ένα πράσινο φύλλο τριανταφυλλιάς. Δάγκωνε το δάκτυλο που το κρατούσε, άρπούσε όμως άπληστα ένα κόκκινο ή ροζ πέταλο, γιατί έμοιαζε με κομμάτι ώμο κρέας.

«Το άλογο δεν βλέπει τον καθαλλάρη», μου έλεγε ένας ταγματάρχης κτηνίατρος. «Διατηρεί ένα κληρονομικό φόβο προς το δάμασμα. "Ενώ ή ζέμπρα άφήνει τον άνθρωπο να την πλησιάσει, γιατί ή άκοή και ή όσφρησις της άρκουν για να αναγνωρίση το λεοντάρι, και γι' αυτό το λόγο ο άνθρωπος δεν σημαίνει τίποτε γι' αυτήν, το άλογο τινάζεται ακόμη και όταν το δίνουμε ένα κομμάτι ζάχαρι, και κυρίως όταν το πλησιάζουμε από πίσω, έως ότου άναγνωρίση τον άναθάτη του, όχι ένα όποιοδύποτε άνθρωπο, αλλά ένα άτομο, το όποιο άνακαλύπτει με ένα είδος μνήμης, που χρονολογείται από τη γέννησί του, ή από τον πρώτο καιρό της έκπαιδεύσεώς του.»

Το άλογο λοιπόν μπορεί να κάνει κάποια ύποτυπώδη «άφαρσις». "Επειδή το βλέμμα του συγκλίνει μπορεί να διορθώσει τις άναλογίες, κατορθώνει σε λίγα λεπτά να καθιστήσει το φόβο του ύπο τον όρο ότι θά το πλησιάσουμε από μπροστά, γιατί άντίθετα προς τα οικίσματα πουλιά, που μάς βλέπουν με το ένα μάτι, αυτό δεν βλέπει καλά από το πλάι. Με κατάλληλη εκγύμνασις, βλέπει τα χρώματα, και μάλιστα από σημαντική άπόστασι: μία φοράδα ξεχώρισε από 500 και πλέον μέτρα ένα στρατιωτικό γιατρό, που φορούσε κόκκινη στολή και θρισκόταν μεταξύ άξιωματικών ντυμένων με χακί στολές. Και τί να ή κανείς για το μονόφθαλμο εκείνο άλογο, που πριν από τον τελευταίο νόλεμο κέρδισε πολλούς άγώνες

άλματος μετ' έμποδίων σε πολλές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες; Οι "Αραβες έχουν μία παροιμία, που λέει ότι το λεοντάρι μπορεί να δη μία άσπρη τρίχα μέσα στο γάλα, αλλά το άλογο μπορεί να δη μιά τρίχα μαύρη μέσα στην πίσσα. Οι γάτες και τα σκυλιά είναι μεταξύ των πολύ λίγων σπονδυλωτών που γεννιούνται με τα μάτια τελείως κλειστά και άδρανή, γιατί τα κύταρα του άμφιβλοτροειδούς τους δεν είναι πλήρως διαμορφωμένα. Τα μάτια της γάτας με την έλκυστική τους κόρη έχουν γοητεύσει πολλούς ποιητές, μεταξύ αυτών και τον Μπωντελαίρ, που τραγούδησε το βλέμμα τους, «άνάμικτο από μέταλλο και όχάτη» που «κόβει και τρυπά σαν θέλος» και τις «χρυσάφειες, μυστηριώδεις κόρες τους».

Το μάτι της γάτας, πραγματικά πολύτιμο πετράδι, δεν αξίζει την φήμη που έχει για την διαύγειά του: "Όλα τα αίλουροειδή έχουν έξαιρετικό αυτό, αλλά μέτρια όρασι κατά τη διάρκεια της ημέρας. Μιά μεγάλη γάτα "Αγκύρας διακρίνει τη σιλουέττα ενός ανθρώπου από άπόστασι δέκα μέτρων περίπου, αλλά έρπει σαν σε ένεδρα προς ένα έσπερόφύλλο, που το παίρνει για σπουργίτη, και το όποιο κυλά ο άέρας σε άπόστασι 6 ή 7 μέτρων. Θά πρέπει να φθάση στο ένα μέτρο για να καταλάβη το λάθος της.

"Οσοόσο ή κόρη του ματιού της γάτας είναι προικισμένη με μία παράξενη ιδιότητα. Το βάθος του ματιού της παρουσιάζει μιά ζώνη χωρίς χρώματα, επενδεδυμένη με λεπτούς κρυστάλλους, άνακλαστικούς και ίσως φθορίζοντας. "Εχει παρατηρηθή ότι ο ίδιος πρασινωπός φθορισμός εκπέμπεται ύπο την επίδρασι ύπεριωδών ακτίνων από τα μάτια των νεκρών ανθρώπων.

“Όσο για τὸ σκυλί πὺ ἔχε μάτια πολὺ μυωπικά, τὰ χρώματα πὺ ξεχωρίζει εἶναι ἐλάχιστα διακρίνει κυρίως ὠρισμένες ἀποχρώσεις τοῦ γκριζοῦ. Ὁ κόσμος θὰ τοῦ φαίνεται σὰν ἕνα σωρὸ σχέδια φτιαγμένα ἐπάνω σὲ χαρτιά ὁμοιόχρωμα μὲ μολύβια κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥττον μαλακά. καὶ σκιές ἔντονες. Ὁταν γαυγίζη τὸ φεγγάρι, δὲν τὰ κάνει γιατί διακρίνει σ’ αὐτὸ ἕνα ὁμοίωμα ἀνθρώπου ἢ γιατί τοῦ φαίνεται σὰν μία μεγάλη φωτεινὴ σφαῖρα. Ἀντίθετα, ἔνεκα τοῦ ἀτίρου τῆς ἀποστάσεως, ἀντιλαμβάνεται τὸ σπινθήρισμα τῶν

ἀστρων τὸ ἴδιο μὲ μᾶς. Τὰ μάτια του, πὺ συχνά εἶναι τόσο συγκινητικά, σχεδὸν δὲν μᾶς διακρίνουν. Οἱ πολυάριθμοι φίλοι του ὅμως θὰ πρέπει νὰ παρηγορηθοῦν ὅταν σκεφθοῦν διὰ ἢ καταπληκτικὴ του ὁσφρησις τοῦ ἐπιτρέπει νὰ σχηματίζη τὴν ἀντίληψιν ἐνὸς «σύμπαντος ὁσμῶν πολὺ - διαστατικῶν» πὺ ἑαῖς θὰ μᾶς διαφεύγη πάντοτε, ἀλλὰ τὸ ὅποιο πρέπει νὰ εἶναι ἀρκετὰ σχετικὸ μὲ τὸ δικό μας, γιατί τὸ σκυλί διεισδύει σ’ αὐτὸ συνεχῶς καὶ ἀλάνθαστα γιὰ νὰ μᾶς ἐκδηλώσῃ τὴν ἀγάπην του.

✓ **Η** μικρὴ Γιασμίν, ἡ κόρη τῆς Ρίτας Χαίγουωρθ καὶ τοῦ Ἀλῆ Χάν, πολὺ παραπονεμένη, ζήτησε μιὰ μέρα ἀπὸ τὴν μαμά της νὰ τῆς πῇ ἕνα παραμῦθι.
—Χρυσὸ μου, εἶπε ἡ Ρίτα, δὲν σοῦ χάρισα ἐκεῖνο τὸ μαγνητόφωνο πὺ λέει ὅλα τὰ παραμῦθια; Δὲν σ’ ἀρέσουν πιά;
—Μ’ ἀρέσουν, μαμά, ἀλλὰ τὸ μαγνητόφωνο εἶναι μηχανὴ καὶ δὲν μπορῶ νὰ καθίσω στὰ γόνατά του...

Constellation

Δυὸ συγχωριανοὶ ἀπὸ ἕνα χωριὸ τῆς Κορσικῆς, ξακουστὸ γιὰ τοὺς τεμπέληδες πὺ δγάζει, συναντῶνται ὕστερα ἀπὸ καιρό.

—Λοιπόν, τί νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα; ρωτάει ὁ πρῶτος.

—Τίποτα καινούργιο, λέει ὁ ἄλλος. Ἀλήθεια, θυμάσαι ἐκείνη τὴν Κατὶνιά; Ἔ! ἔπιασε δουλειά.

—Ἀδύνατον, λέει ὁ πρῶτος.

Καὶ ἀφοῦ ξεκουράστηκε σιωπῶντας κάμποση ὥρα, πρόσθεσε:

—Ἀμ’ αὐτὴ, παιδί μου, γιὰ τὰ λεπτά εἶναι ἄξια νὰ κάνη τὰ πάντα.

Constellation

Ἐνῶ ἑορτάζεται τὸ «Ἔτος Μότσαρτ»

Ο ΜΟΤΣΑΡΤ

ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Τῆς

ΖΩΗΣ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ο Μότσαρτ πῆγε δυὸ φορές στὸ Παρίσι. Τὸ φθινόπωρο τοῦ 1763 ἑπτὰ χρονῶν καὶ γιὰ δευτέρη φορά τὴν ἀνοίξι τοῦ 1778 ὅταν εἴχε κλείσει τὰ εἰκοσιδύο.

☆

Στις 9 Ἰουνίου τοῦ 1763 ὁλόκληρη ἡ οἰκογένεια Μότσαρτ ξεκίνησε γιὰ ἕνα ταξίδι σ’ ὅλη τὴν Εὐρώπην μὲ κυριώτερο σταθμὸ τὸ Παρίσι. Ἦταν τὸ τρίτο ταξίδι πὺ ἔκανε ὁ μικρὸς Βόλφγκανγκ, ἂν λογαριάσωμε ὅτι τὸν περασμένο χρόνο, τρεῖς κλείσει καλὰ - καλὰ τὰ ἔξι εἴχε ταξιδέψει στὸ Μόναχο καὶ λίγους μῆνες ἀργότερα στὴν Βιέννη, ὅπου συγκίνησε ὅλη τὴν Αὐλὴ τῆς Μαρίας - Θηρεσίας. Σὲ κάθε πριγκιπικὴ αὐλὴ πὺ συναντοῦσαν ὁ δρόμο τους σταματοῦσαν, καὶ τὰ δυὸ ἀδελφία, ὁ Βόλφγκανγκ καὶ ἡ ἀδελφή του ἡ Νάννερλ, πὺ τὸν περνοῦσε πέντε χρόνια, ἔδειχναν τὰ πρόωρα μουσικά τους χαρίσματα καὶ ἀποκόμιζαν χειροκροτήματα, ὥρα καὶ θηληρὰν ἀνταμοιβήν, ὅπως ὠνόμαζε ὁ πατέρας τους τὰ νομίσματα. Στὴν Φραγκφούρτη ἀκουσε καὶ θαύμασε τὰ δυὸ παιδιά ὁ νεαρὸς Γκαίτε πὺ τότε ἦταν 14 χρονῶν.

Στις 18 Νοεμβρίου, πρὸς τὸ σουρπου, ἔπειτα ἀπὸ ταξίδι τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τὴς Βρυξελλες, μπήκαν στὸ Παρίσι. Στὴν Πύλὴ τῆς Φλάνδρας, τὸ ταχυδρομικὸ ἀμάξι σταμάτησε γιὰ τὴς ἀπαραίτητες διατυπώσεις. Τὰ χαρτιά ἔλεγον: «Κύριος Λεοπόλδος Μότσαρτ, μουσικὸς τῆς Αὐλῆς τοῦ ἐξοχωτάτου Πρίγκιπα Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Ζάλτσμπουργκ (Αὐστρία) καὶ ἡ Κυρία σύζυγός του πὺ ταξιδεύουν «διὰ ὑποθέσεις» μὲ τὰ τέκνα των Μαρία - Ἄννα ἡ Νάννερλ καὶ τὸν Ἰωάννη - Βόλφγκανγκ - Ἀμεντέους ἡ Βολφφερλ». Δὲν εἶχαν μαζί τους τίποτε νιὰ φορολόγησι ἂν καὶ αὐτὸ πὺ ἔφερε ὁ μικρὸς Βόλφφερλ ἦταν τόσο πολῦτιμο καὶ δυσεῦρετο καὶ ποτὲ ὡς τότε δὲν εἶχε εἰσαχθῇ στὴν Γαλλία.

Τὸ βαρὺ ἀμάξι διέσχισε τὴς συνοικίες τοῦ Παρισιῦ καὶ τὰ δυὸ παιδιά διασκέδαζαν βλέποντας τὸ ἄγνωστο γι’ αὐτὰ πλῆθος καὶ ἀκούοντας τὸν καινούργιο γλῶσσα καὶ τὴς φωνὲς τῶν ἐφημεριδοπωλῶν, γιατί τέτοιο πρᾶγμα δὲν εἶχαν συναντήσει οὔτε στὸ Μόναχο οὔτε στὴν Βιέννη. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις ὅμως τῶν μεγάλων ἦταν μελαγχολικὴ κα-

θώς αντίκρυσαν τόσους ζητιάνους, σακάτηδες και άκρωτηριασμένους πτοὺς δρόμους. Μόλις είχε τελειώσει ὁ Ἑπταετής πόλεμος πού είχε σημάξει τὴν Γαλλία καὶ τὰ ἀπάσια ἴχνη του ἦταν ὀλοφάνερα.

Μόλις ἀντίκρουσε τοὺς δυὸ ὕψηλους πύργους τῆς Παναγίας, ὁ ἀμαξᾶς ἔστριψε ἀριστερὰ καὶ στάθηκε στὴ σημερινή ὁδὸ Φρανσουά-Μιρὸν ἐμπρὸς στοῦ μέγαρο Μπωβαί, πού ἦταν τότε πρεσβεία τῆς Βαυαρίας. Πρὶν νὰ κτισθῇ τὸ μέγαρο, ἀκριβῶς στὴν θέσι του, ἦταν ἓνα μοναστήρι, ὅπου, διακόσια χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Μότσαρτ, μιὰ ἄλλη μεγαλοφυΐα, ὁ Ἰταλὸς Τουρκουάτο Τάσσο, εἶχε γράψει ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν «Ἐλευθερωμένη Ἱερουσαλὴμ». Σήμερα μπιάνοντας στὴν εἴσοδο, βλέπουμε ἀριστερὰ μιὰ ὑπρούνητριν πλάκα μὲ τὸ προφίλ τοῦ παιδιοῦ-θαύματος τοῦ Ζάλτσμπουργκ.

Πρεσβευτὴς τῆς Βαυαρίας ἦταν τότε ὁ κόμης φὸν Ἐϋκ καὶ ἡ γυναίκα του ἦταν κόρη τοῦ κόμιτα Ἄρκο, Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Πρίγκιπα Ἀρχιεπισκόπου στοῦ Ζάλτσμπουργκ. Τὸ ὄνομα τοῦ αὐλικοῦ Ἄρκο ἔμεινε γνωστὸ στὴν ἱστορία μόνο καὶ μόνο ἐξ αἰτίας τῆς ἑλεεινῆς διαγωγῆς του ἀπέναντι στοὺν Μότσαρτ, ὅταν πολὺ ἀργότερα, τὸν ἀποκάλεσε «χωριάτη» καὶ «χαμένο» καὶ τὸν ἔδιωξε ἀπὸ τὸ ἐπισκοπικὸ παλάτι. Ὅταν λοιπὸν τὸ 1763 ὁ Λεοπόλδος Μότσαρτ ξεκίνησε μὲ τὰ παιδιά του ἀπὸ τὸ Ζάλτσμπουργκ, ὁ κόμης Ἄρκο τοῦ ἔδωσε μιὰ συστατικὴ ἐπιστολὴ γιὰ τὸ γαμβρό του, πρεσβευτὴ στοῦ Παρίσι.

Ἡ κόμισσα φὸν Ἐϋκ δέχθηκε μὲ χαρὰ νὰ φιλοξενήσῃ τὴν οικογένεια Μότσαρτ στοῦ μέγαρο τῆς πρεσβείας. Ὁ μικρὸς Βόλφγκανγκ ἀνέβηκε πηδώντας τὶς πλατεῖες σκάλες τοῦ πλοῦσιου παλατιοῦ. Κρατώντας τὸν πατέρα του ἀπὸ τὸ χερί τριγύριζε στίς αἰθούσες θαυμάζοντας τὰ ὀλόχρυσα φαντώματα, τὰ κομψὰ ἐπιπλά καὶ τοὺς ὠραίους πίνακες. Σ' ἓνα ἀπὸ τὰ δωμάτιά τους ἡ κόμισσα εἶπε καὶ ἔβαλαν τὸ κλαβεσέν της γιὰ νὰ ἀσκήσῃ καθημερινῶς ὁ μικρὸς διρτουόζος. Ἡ φιλοξενία ὁ-

μῶς αὐτὴ δὲν κράτησε πολὺ, ἴσως γιὰτὶ ἡ πολυθόρυβη καὶ κοσμικὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου, ὅπου καθημερινῶς χόρευαν καὶ ἔπαιζαν χαρτιά, δὲν ἦταν πολὺ κατάλληλη οὔτε γιὰ τὰ παιδιά οὔτε γιὰ ἓνα αὐστηρὸ καὶ εὐσεβὴ Γερμανό, ὅπως ὁ Λεοπόλδος Μότσαρτ. Μετεκόμισαν λοιπὸν σὲ ἓνα πανδοχεῖο κοντὰ στὴν πρεσβεία καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἄρχισε ὁ πατέρας τὴν ἐκστρατεία γιὰ τὴν κατὰκτησι τῆς γαλλικῆς πρωτεύουσας.

Ἄλλο ἓνα συστατικὸ γράμμα πού τοὺς ἔδωσε μιὰ κυρία ἀπὸ τὴν Φραγκφούρτη γιὰ τὸν βαρὼν Μέλχιор φὸν Γκρίμ τοὺς φάνηκε πολὺ χρήσιμο. Ὁ Γκρίμ, συγγραφεὺς μιᾶς ἐνδιαφέρουσας «ἀλληλογραφίας», κριτικὸς καὶ ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Δούκα τῆς Ὁρλεάνης, ἔγινε ὁ πραγματικὸς «μάντζερ» τοῦ νεαροῦ μουσικοῦ καὶ κατάρθρωσε νὰ δάλλῃ ὅλη τὴν οικογένεια Μότσαρτ στὰ μεγαλύτερα καὶ πιὸ δυσπρόσιτα ἀρχοντικὰ τῆς Γαλλίας. Ἡ περιφημὴ φίλη τοῦ Γκρίμ, ἡ ὠραία Λουίζα ντ' Ἐπινά, τοὺς γνώρισε μὲ τὴν κόμισσα Τεσσέ, κυρία τῶν τιμῶν τῆς πριγκιπισσῆς Δελφίνου καὶ τοὺς ὡδήγησε στοῦ βασιλικὸ παλάτι τῶν Βερσαλλιών.

Σ' ἓνα γράμμα του σὲ μιὰ γνωστὴ του κυρία γράφει ὁ πατέρας Μότσαρτ τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν Αὐλὴ καὶ τὴν ὑποδοχὴ πού τοὺς ἔγινε: «Στὴν Γαλλία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μιλάτε στὰ μέλη τῆς βασιλικῆς οικογενείας τὴν ὥρα πού πηγαίνουν ἀπὸ τὰ διαμερίσματά τους στὴν ἐκκλησία. Φαντάζεστε λοιπὸν τὴν ἐκπληξὴ τῶν ἀγαπητῶν Γάλλων κάθε φορὰ πού βλέπουν τὶς θυγατέρες τοῦ βασιλεῖς νὰ σταματοῦν στίς ἐπίσημες ὥρες, νὰ πλησιάζουν τὰ παιδιά μου, νὰ τοὺς μιλοῦν, νὰ τὰ φιλοῦν πολλὲς φορὲς καὶ νὰ τ' ἀφίνουν κι' ἐκεῖνα νὰ τὶς φιλήσουν. Ἐκεῖνο πού φάνηκε ἀκόμη πολὺ περίεργο στοὺς Φραντσέζους εἶναι ὅτι στοῦ μεγάλο τραπέζι τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς μᾶς ἔβαλαν ὅλους κοντὰ στίς βασιλικὲς θέσεις. Ὁ Βόλφγκανγκ μάλιστα ἔμενε διὰρκῶς κοντὰ στὴ βασίλισσα, τῆς μιλοῦσε συνεχῶς, τῆς φιλοῦσε συ-

χνὰ τὰ χέρια καὶ ἔτρωγε ὅλη τὴν ὥρα τὰ φαγητὰ πού ἐκείνη καταδεχόταν νὰ τοῦ σερβίρῃ. Ἡ βασίλισσα μιλάει νὰ γερμανικὰ ὅπως κι' ἐμεῖς, ἐπειδὴ ὁμῶς ὁ βασιλιάς δὲν καταλαβαίνει λέξι, τοῦ ἐξηγοῦσε ἐκείνη ὅτι ἔλεγε ὁ ἥρωας μας, ὁ Βόλφγκανγκ». Καὶ ἀφοῦ μιλήσῃ γιὰ τὴν γαλλικὴ θρησκευτικὴ μουσικὴ πού δὲν τοῦ ἄρεσε καὶ τόσο, ἀπαριθμεῖ τὰ ἀκριβὰ δῶρα, τὶς ὀλόχρυς ταμπакέρες, τὸ ἀσημένιο μελανοδοχεῖο, τὴ χρυσὴ ἠχὴ γιὰ ὀδοντογλυφίδες τῆς Νάννερλ, τὸ ὠρολογάκι - μινιατούρα τοῦ Βόλφγκανγκ, τὶς σματωμένες καρφίτσες, τὰ δαχτυλίδια μὲ τὶς πολυτίμες ἀντίκες, τὶς πανάκριβες πόρπες καὶ τὰ ἄλλα στολίδια πού δέχτηκαν ἀπὸ τὸν Λουδοβίκο 15ο, ἀπὸ τὴν βασίλισσα Μαρία Λεζίνσκα καὶ ἀπὸ τὶς ἄλλες πριγκίπισσες καὶ κόμισσες. Γράφει ἀκόμη ὁ πατέρας Μότσαρτ: «Ἐξεδόθησαν ἐδῶ τέσσερις σονάτες τοῦ κυρίου Βόλφγκανγκ Μότσαρτ. Μεγάλῃ κατάπληξι προκαλεῖ ἡ σημείωσι διπλά στον τίτλο πού ἀναφέρει ὅτι ὁ συνθέτης τους εἶναι ἑπτὰ χρονῶν. Γιὰ ὅσους δὲν τὸ πιστεύουν, τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς γράψουν ἓνα κομμάτι καὶ ὁ Βόλφγκανγκ τοῦ προσθέτει τὰ μπάσσο χωρὶς νὰ πλησιάσει στοῦ πιάνου. Τὶς ἄριες πού συνοδεύει τὶς μεταφέρει σὲ ἄλλῃ τρικλοκότητῃ μὲ τὴν πρώτη ἀνάγνωσι. Κάθε μέρα καὶ καινούργια θάματα πραγματοποιεῖ ὁ Θεὸς γ' αὐτὸ τὸ παιδί».

Στὶς Βερσαλλίες εἶχαν οἱ Μότσαρτ τὴν εὐκαιρίαν νὰ γνωρίσουν καὶ τὴν περίφημῃ μαρκησία Πομπαντούρ πού τὰ διαμερίσματά της ξεπερνοῦσαν σὲ πολυτέλεια τὰ διαμερίσματα τῆς βασίλισσας. Ὁ Βόλφγκανγκ ἔπαιξε σὸ κλαβεσέν της πού ἦταν χρυσοποικίλο, περίτεχνα λουστραρισμένο καὶ ζωγραφισμένο. Καλομαθημένος ὁμῶς ὁ μικρὸς ἀπὸ τὴν τρυφερὴ ὑποδοχὴ πού τοῦ εἶχε κάνει ἡ βασίλισσα, ὅπως καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα Μαρία-Θηρεσία τὸν περασμένο χρόνον στοῦ Σαίνμπρου, ἔμεινε κατάπληκτος αὐτὴ τὴ φορὰ. Ὅταν τελείωσε τὰ κομμάτια του, σηκώθηκε καὶ τρέχοντας κοντὰ στὴ

μαρκησία θέλησε νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ τὴ φιλήσῃ, ἐκείνη ὁμῶς ἀντιστάθηκε πειραγμένη.

—Τί φαντασμένη πού εἶναι! μουρμούρισε τὸ παιδί ντροπισμένο. Καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα ἀκόμη δὲν μὲ εἶχε σπρώξει ἀπὸ κοντὰ της!

Αὐτὴ ἦταν ἡ μόνῃ κακὴ ἐντύπωσι ἀπὸ τὸ Παρίσι τοῦ μικροῦ Βόλφερλ, τοῦ τρυφεροῦ παιδιοῦ πού ὅποιον γνώριζε τὸν ρωτοῦσε ἀμέσως:

—Μ' ἀγαπάτε; Μ' ἀγαπάτε πολὺ!

★

Μετὰ δεκαπέντε χρόνια ξαναεῖδε ὁ Μότσαρτ τὸ Παρίσι. Ἦταν ὁμῶς ἓνα Παρίσι διαφορετικὸ ὅπως κι' αὐτὸς ἦταν ἓνας ἄλλος Μότσαρτ.

Τὸν Μάρτιον τοῦ 1778, ὅταν βασίλευε στὴν Γαλλία ὁ Λουδοβίκος 16ος καὶ ἡ Μαρία-Ἀнтуανέττα πού τὴν εἶχε γνωρίσει ὁ Μότσαρτ μικρούλα στοῦ Σαίνμπρου, ἔφθασε ὁ μουσικὸς στοῦ Παρίσι μὲ τὴν μητέρα του. Ἦταν εἰκοσιδύο χρονῶν καὶ ξανάβλεπε τὴν πόλιν πού τὸν εἶχε ἀποθεώσει μικρὸν χωρὶς κέφι καὶ μὲ σκέψεις θλιβερές. Σκεπτόταν τὴν ὁμορφὴ Ἀλοΐσια Βέιμπερ πού εἶχε ἀφήσει στοῦ Μανχαΐμ χωρὶς νὰ εἶναι σίγουρος γιὰ τὰ αἰσθηματά της, καὶ θυμόταν ἀκόμα τὸν πρῶτον του χαρούμενον ἐρχομὸ μὲ τὴν Νάννερλ. Τώρα εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ καταλύσουν σ' ἓνα μικρὸ δρομάκι, στοῦ Ξενόδοχειο τῶν Υἱῶν τοῦ Αἵματος, τὴ στενὴ τοῦ σκάλα, τὸ σκοτεινὸ τοῦ διαδρόμου, τὰ μικρὰ καὶ ἄβολα δωμάτια πού θὰ τοὺς φανοῦν, πὶν πολὺ στὴν μητέρα, ἀληθινὴ φυλακή. Καὶ θὰ νοσταλγῇ-σούν κι' οἱ δυὸ τοὺς τὸ φατεινὸ σπιτι τοῦ Ζάλτσμπουργκ, μὲ τὴν ἀντισμένη αὐλὴ καὶ τὰ καναρινία στὰ παράθυρα. Ἐδῶ μονάχα τὰ ἀμάξια πού περνοῦν κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά τους ἀκοῦν καὶ τὴ φασαρία τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ σταθμοῦ τῶν λεωφορείων πού δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο. Καὶ καθὼς δὲ μπορεῖ ἐκείνη νὰ μιλήσῃ γαλλικὰ, φοβᾶται ν' ἀπομακρυνθῇ πολὺ μήπως καὶ χαθῇ στοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ Παρίσι πού εἶναι γεμάτο θόρυβον, καπνὸ καὶ πληθὸς. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ δω-

μάτιο μένοντα; δὲ μπορεῖ νὰ περάσῃ τὴν ὥρα τῆς πλέκοντα; γιατί εἶναι σκοτεινὰ καὶ ὅλη τὴν ἡμέρα ἔχουν ἀναμμένη τὴ λάμπα.

Οὕτε ὁ Βόλφγκανγκ μπορεῖ νὰ καθίσῃ νὰ γράψῃ, ἀφοῦ μάλιστα ἔχει τόσες παρουσιάσεις καὶ διαβήματα νὰ πραγματοποιήσῃ. Ὁ πατέρας τοῦ εἶχε δώσει ἕνα κατάλογο ἀπὸ πενήντα σπουδαῖα πρόσωπα ποὺ ἔπρεπε νὰ ἰδῇ. Ὁ Βόλφγκανγκ ὅμως τοῦ γράφει ὅτι τὸ Παρίσι ἄλλαξε πολὺ, ὅχι μόνο στὴν ἐξωτερική του ὄψι ἀλλὰ καὶ στὰ αἰσθήματα. Οἱ Παριζιάνοι δὲν εἶναι πιά εὐγενεῖς ὅπως ἦταν πρὶν ἀπὸ δεκαπέντε χρόνια. Ὁ βαρὼνος Φὼν Γκριμμ δὲν ἦταν πιά «ὁ καλὸς μπαμπὰς Γκριμμ», ὅπως τὸν ἔλεγαν τὰ παιδιὰ. Φρόντισε δέβαινα νὰ φέρῃ τὸ Μότσαρτ σ' ἐπαφὴ μὲ ἰσχυρὰ πρόσωπα ἀλλὰ ταυτοχρόνα τὸν φερόταν κάπως εἰρωνικὰ καὶ τὸν κατηγοροῦσε ὅτι δὲν ἔδειχνε στάσι ὅσο ἔπρεπε ὑποτακτικὴ ἀπέναντι στοὺς μεγάλους. Ἐπειτα, ὁ κόμης ντὲ Γκίν, ποὺ ἔπαιζε φλάουτο καὶ ἡ κόρη του ἄρπα, τοῦ παράγγειλε ἕνα κονταέρτο, τοῦ πλήρωσε ὅμως μόνο τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα εἶχαν συμφωνήσει. Καὶ σχετικὰ μὲ τὴν ἐπίσκεψί του στὴς Δούκισσας ντὲ Σαμπὸ γράφει στὸν πατέρα του: Χρειάστηκε νὰ περιμένω μισὴ ὥρα σ' ἕνα παγωμένο πελώριο δωμάτιο. Ἐπὶ τὸ τέλος φάνηκε ἡ Δούκισσα καὶ μὲ μεγάλη εὐγένεια μὲ παρακάλεσε νὰ καθίσω στὸ πιάνο. Τῆς ἀπάντησα ὅτι ἤθελα μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά νὰ παίξω κάτι, ἀλλὰ μοῦ ἦταν ὁλότελα ἀδύνατο γιατί τὰ δάχτυλά μου δὲν τὰ ἐνίωθα ἀπὸ τὸ κρύο. Καὶ τὴν παρακάλεσα ὅν ἤθελε νὰ μὲ ὀδηγήσῃ σ' ἕνα δωματίο ποὺ νὰ ἔχη ἀναμμένο τζάκι. «Oh! oui Monsieur vous avez raison!» ἦταν ἡ ἀπάντησί της καὶ ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ κάθησε σ' ἕνα τραπέζι μὲ κάτι ἄλλους κυρίους καὶ ἄρχισε νὰ ζωγραφίζει. Αὐτὸ κράτησε μιά ὥρα καὶ ἐγὼ εἶχα τὴν τιμὴ νὰ περιμένω. Ἀπὸ τὸ κρύο ἄρχισε νὰ μὲ πονῇ τὸ κεφάλι. Τέλος ἔπαιξα σ' ἕνα ἄθλιο πιάνο, ἀλλὰ ἡ Κυρία καὶ οἱ κύριοι δὲ σήκωσαν οὔτε μιά στιγμὴ τὰ μάτια τους ἀπὸ

τὰ σχέδιά τους κι' ἐστὶ ἐγὼ ἔπαιξα γιὰ τὶς καρέκλες, γιὰ τὰ τραπέζια καὶ γιὰ τοὺς τοίχους...»

Τὶς μεγαλύτερες ἐλπίδες τοῦ τὶς στηρίζε ὁ Μότσαρτ στὴν Ὀπερα. Τοῦ εἶχαν πεῖ ὅτι ἂν παίζονταν δυὸ ἔργα του στὴν Ὀπερα, θὰ ἀποκτούσε δικαίωμα γιὰ σύνταξη. Ἀλλὰ δὲν τὸ κατόρθωσε καὶ σ' αὐτὸ μπορεῖ νὰ δοῖται λίγο καὶ ὁ «προστάτης» τοῦ Γκριμμ. Μόνο ἕνα μικρὸ μπαλέτο τοῦ, «Τὰ μικρὰ τίποτα», ἔγινε δεκτὸ καὶ παίχτηκε γιὰ συμπλήρωμα μιάς μικρῆς ἰταλικῆς ὀπερας - μπουφας μὲ δυὸ πράξεις. Ὁ Γάλλος χορευτὴς Νοβέρ, ὁ πρωτοπόρος τοῦ δραματικοῦ μπαλέτου, ποὺ τὸν γινώριζε ὁ Μότσαρτ ἀπὸ τὴν Βιέννη, ἐρμήνευσε στὶς 11 Ἰουνίου τὸ κομμάτι αὐτό, ποὺ δὲν ἐπέτρεψαν στὸ συνθετὴ τοῦ νὰ τὸ παρουσιάσῃ μὲ τὸ ὄνομά του.

Στὶς 18 Ἰουνίου ἐκτελέστηκε γιὰ πρώτη φορὰ ἡ Συμφωνία ποὺ εἶχε παραγγίλει στὸ Μότσαρτ ὁ μαέστρος Λεγκρό. Τὸ κομμάτι ἄρεσε καὶ στοὺς μουσικοὺς καὶ στὸ κοινὸ. Ὅταν τελείωσε ἡ συναυλία, ὁ Μότσαρτ, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία του, πήρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ φτωχικὸ του δωμάτιο. Ἡ μητέρα του εἶχε πλαγιάσει γιατί ἦταν λίγο ἀδιάθετη. Τὴν ξύπνησε γιὰ νὰ τῆς διηγηθῇ τὸ θρίαμβό του καὶ γιὰ νὰ τὴν κάνῃ ν' ἀκούσῃ τὰ πέντε χρυσὰ λουδοβίγια ποὺ κουδούνιζαν στὴν τσέπη του. Αὐτὴ ὅμως ἦταν ἡ τελευταία της χαρὰ. Τὴν ἄλλη μέρα δὲ σκημάθηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ἡ ἀρρώστεια της, ὁ τύφος ποὺ σ' αὐτὴς τὶς ἀνθυγιεινὲς συνδικίες ἦταν σχεδὸν ἐνδημικός, δάρανε ἀκόμα πὺ πολλὰ ἀπὸ τὸν ἄλλο της καὶ τὴν νοσταλγία τοῦ σπιτιοῦ της. «Ὅλο γιὰ τὸ Ζάλτσμπουργκ μιλάμε» ἔγραφε σ' ἕνα γράμμα στὸν ἄνδρα της. Μετὰ ἀπὸ τὸν Γάλλο γιατρό, ὁ Βόλφγκανγκ κάλεσε ἕνα Γερμανὸ ἑβδόμηνητάρη ποὺ μόλις τὸν εἶδε, εἶπε γερμανικὰ: «Νομίζω πὼς δὲ θὰ θάγῃ τὴ νύχτα». Ἐξῆς ὅμως ἄλλες τέσσερις νύχτες καὶ ἀνάμεσα στὶς 3 πρὸς 4 Ἰουλίου στὶς 10 καὶ 20 τὸ βράδυ, «ἀποκοιμήθηκε μακάρια — γράφει ὁ νέος στὸν πατέρα του — καὶ μέσα

σὲ μιά στιγμὴ ἔγινε τόσο εὐτυχισμένη ποῦ, βλέποντάς την, θὰ ἤθελα κι' ἐγὼ μαζί της νὰ ταξιδέψω». Ὁ Γκριμμ ἔδωσε δεκαπέντε λουδοβίγια γιὰ νὰ τῆς γίνῃ μιά καλὴ κηδεῖα. Στὰ βιβλία τῆς ἐνορία τοῦ Ἀγίου Εὐσταθίου ποὺ καταστράφηκαν τὸν καιρὸ τῆς Κομμουνας εἶχε καταγραφῇ «ὁ θάνατος τῆς Ἀννας - Μαρίας Πέρτλ, ἡλικίας 57 ἐτῶν, συζύγου τοῦ Λεοπόλδου Μότσαρτ, Ἀρχιμουσικοῦ τοῦ Παρεκκλησίου τοῦ Ζάλτσμπουργκ».

Μετὰ τὸ θάνατο τῆς μητέρας του, ὁ Μότσαρτ φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὸ βαρὼνο Γκριμμ καὶ τὴν κυρία ντὲ Πιναι. Ἡ ἀν ἡ ἐποχὴ μεγάλῃς διαμάχης ἀνάμεσα στοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Γκλόουκ καὶ τοῦ Πουτσίνι. Ὁ Μότσαρτ εἶχε ταχθῇ μὲ τὸν Πουτσίνι ποὺ εἶχε ἐπηρεάσει τὰ ἔργα του. Ὁ Γκριμμ ὅμως, ποὺ προτιμοῦσε τὸν Γκλόουκ, κρυφὰ πεισμωνμένος, ἔγραψε στὸν πατέρα τοῦ Μότσαρτ καὶ μὲ διάφορα προσχήματα ἀνησυχίας καὶ ἐνδιαφέροντος τοῦ ὑπέδειξε νὰ καλέσῃ τὸ συντομώτερο τὸ γιό του στὸ Ζάλτσμπουργκ. Αὐτὸ ἔγινε ἀκριβῶς ὅταν εἶχαν προτείνει στὸ Μότσαρτ τὴ θέση τοῦ ὁργανίστα στὸ ἀνακτορικὸ παρεκκλήσι τῶν Βερσαλλίων. Κι' ἀκόμα δὲν θὰ ἄρεσε στὸ ζηλόφθοβο Γκριμμ τὸ περιστατικό ὅτι ὁ διάσημος τραγου-

διστῇ; Τεντοῦσι κάλεσε τὸ Μότσαρτ, ποὺ τὸν εἶχε γνωρίσει στὸ Λονδίνο, νὰ τὸν φιλοξενήσῃ στὰ προάστεια τοῦ Ἀγίου Γερμανοῦ, στὸν πύργο τοῦ στρατάρχου ντὲ Νορίτ. Σὰν εὐπειθέστατο ὅμως παιδί ποὺ ἂν καὶ ἔμεινε ὁ Μότσαρτ ὅσο ἔζησε ὁ πατέρας του, ἔφυγε ἀμέσως γιὰ τὸ Ζάλτσμπουργκ, ἀφήνοντας πίσω του τόσα σχέδια ἀπραγματοποίητα. Εἶναι εὐκόλο νὰ φαντασθῇ κανεὶς πόσο διαφορετικὴ θὰ ἦ ἀν ἡ ζωὴ του, καὶ ἴσως καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς γαλλικῆς μουσικῆς, ἀν ἡ λαχτάρα του νὰ ξαναἰδῇ τὸν πατέρα καὶ τὴ Νάννερλ δὲ νικοῦσε τὴ φιλοδοξία του. Ἐφυγε λοιπὸν ἕνα πρωῒν τοῦ Σεπτεμβρίου ἀφοῦ κράτησε θέσι στὸ φθινότερο ταχυδρομικὸ ἀμάξι ποὺ ἔκανε δέκα ἡμέρες νὰ τὸν πᾶν στὸ Ζάλτσμπουργκ.

Δὲν ἦταν γραφτὸ νὰ ξαναἰδῇ τὸ Παρίσι. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ πίστευε τότε, ὅπως δὲν μπορούσε νὰ πιστέψῃ καὶ ὅτι τὸ πρόωρο καὶ ἀνεπιθύμητο τέλος τοῦ ταξιδιοῦ του τὸ εἶχε ἐπιτύχει ὁ διπρόσπονος προστάτης τοῦ Γκριμμ ποὺ σ' αὐτὸν ἦταν τόσο ἀφοσιωμένος, ὥστε μόνο τὰ 22 τοῦ πιά χρόνια τὸν ἐμπόδιζαν νὰ τοῦ κάνῃ τὴν αἰώνια ἐρώτησι ποὺ πάντα ἀνέβαινε στὰ χεῖλιν του:

—Μ' ἀγαπάτε; Μ' ἀγαπάτε πολὺ;

Ὁ τέως Πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Χέρμπερτ Χούβερ ἦταν ἀνεκαθεν μανιώδης ψαράς. Κάποτε, λέει μιά παλαιὰ ἱστορία, ἀφοῦ μάταια προσπάθησε νὰ πιάσῃ ἔσω καὶ ἕνα ψαράκι, γύριζε μὲ τὰ χεῖρα ἀδεια. Στὸ δρόμο συνάντησε ἕνα ἀλητάκι μὲ ἕνα καλάθι γεμάτο ψάρια.

—Ποῦ τὰ πιάσατε ὅλα αὐτά, ὁρὲ συνάδελφε; ρώτησε ὁ Χούβερ. Καὶ ὁ μικρὸς, μὴ ἔχοντας, φυσικὰ, ἰδέα σὲ ποῖον μιλοῦσε, τοῦ εἶπε:

—Βρῆκα τὸ μέρος! Προχωρᾷς ἴσια κάτω, ὡς που θρίσκεις μιά πινακίδα ποὺ γράφει «Ἰδιωτικόν», στρίβεις καὶ βλέπεις ἄλλη πινακίδα ποὺ λέει «Οἱ παραβιάζοντες τὴν περιοχὴ διώκονται βάσει τοῦ νόμου». Ἀκριβῶς πίσω εἶναι ἕνα μέρος, ποὺ θὰ τὸ καταλάβῃς ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἐπιγραφή: «Ἀπαγορεύεται τὸ ψάρεμα». Θαῦμα μέρος, σοῦ λέω, μόνο μὴν ἀργῇς!

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ Η ΩΡΑ

Μία κυρία αγόρασε ένα παιχνίδι για το γιό της, με την εγγύηση ότι ήταν άθραυστο. Δυό μέρες μετά εμφανίστηκε στο κατάστημα και ζήτησε να της το αλλάξουν. 'Ο υπάλληλος την αναγνώρισε και της είπε:

—Μην μου πείτε, κυρία μου, πώς ο γιός σας κατάφερε να σπάσει το παιχνίδι που πήρατε προχθές.

—'Οχι, είπε η κυρία. 'Αλλά κατάφερε να σπάσει μ' αυτό όλα τα άλλα.

Pourquoi Pas?

☆

Ένας ζωγράφος διασκέδαζε στο άτελιέ του με τη φίλη του, όταν άκουσαν ένα κλειδί που γύριζε στην πόρτα.

—'Ω, Θεέ μου, ή γυναίκα μου! φώναξε ο ζωγράφος. Γδύσου γρήγορα, είπε στη φιλενάδα του, και στάσου στο βάθρο.

Constellation

☆

Η οικογένεια Ματέι, από ένα παραθαλάσσιο χωριό της 'Ισπανίας, περιμένει το εύτυχες γεγονός και θέλει να ξέρη ποιό επάγγελμα θα ακολουθήσει το νεογέννητο βλαστάρι της, γιατί, φυσικά, δεν χωρεί αμφιβολία, πώς θα είναι αγόρι...

'Αφού άκουστηκαν διάφορες γνώμες, ο πατέρας ύψωσε τη φωνή του και πρότεινε το εξής: Νά παίξουν κορώνα-γράμματα. 'Αν βγή κορώνα, θα γίνη λαθρέμπορος· αν βγούνε γράμματα, θα γίνη εφοριακός.

—Κι' αν σταθῇ ὄρθιο;

—'Ε! τότε θα δουλέψῃ!

Constellation

☆

Ο Σπένσερ Τραίηου διηγείται τις περιπέτειες που είχε όταν ταξίδεψε στην 'Αφρική:

—Μιά μέρα, λέει, μεταξύ άλλων, έπεσα σὲ μιὰ φυλὴ ἀνθρωποφάγων. 'Ο ἴδιος ὁ ἀρχηγὸς μὲ ἔδεσε στὸ καζάνι καὶ οἱ ἄλλοι ἄγριοι φέρνανε νερὸ καὶ ξύλα.

—Τί φρίκη, Θεέ μου! καὶ πὼς γλύτωσες; φώναξε μιὰ κυρία.

—Πολὺ ἀπλᾶ, ἀπάντησε ὁ Τραίηου. Τους ἔδειξα τὴν οὐλὴ πού μοῦ εἶχε ἀφήσει ἡ ἐγχείρησις τῆς σκωληκοειδίτιδος, λέγοντάς τους: Τὸ βλέπετε αὐτό; Μὲ δοκίμασε ὁ ἀρχηγὸς τῆς γειτονικῆς σας φυλῆς καὶ μὲ ἄφησε!

Constellation

"Ένα δράμα πού θυμίζει ἀστυνομικὸ μυθιστόρημα

ΣΚΟΤΩΣΕ Ο ΛΙΝΤΕΚΕΡ;

Τῶν

P. BOILEU &
T. NARCEJAC

Η ὑπόθεσι Λίντεκερ ἀπασχόλησε τελευταῖα τὸν διεθνή τύπο. 'Η Ζανὶν Λίντεκερ θρέθηκε σκοτωμένη καὶ ὅπως φαίνεται θέθαιο ἀπὸ τὶς ἐνδείξεις δὲν αὐτοκτόνησε, οὔτε ἔπεσε θύμα κανενὸς ἀλήτη. 'Ο μόνος ὑποψήφιος ἐνοχος εἶναι ὁ ἄνδρας τῆς, ἀφοῦ θεωρεῖται θέθαιο πὼς ἡ Ζανὶν Λίντεκερ δὲν ζοῦσε διπλὴ ζωὴ. 'Εδῶ ὅμως ἀρχίζει τὸ μυστήριον. Γιατὶ ὁ μηχανικὸς Λίντεκερ, ὁ ἄνδρας τῆς, ἀρνεῖται τὴν ἐνοχὴ του ὅχι μὲ πείσμα καὶ μανία, ἀλλὰ ἥρεμα, μεθοδικά, σὰν ἄνθρωπος ἐξουθενωμένος, ἀλλὰ ἀξιοπρεπῆς πού δὲν ἐγκατέλειψε τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν ἀνακάλυψι τῆς ἀλήθειας; Καὶ μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο, πού θεβαιώνει μὲ ἥρεμια καὶ δύναμι: «Δὲν σκότωσα» καὶ ὁ πιὸ φιλόποπτος ἀνακριτῆς διστάζει.

☆

Οἱ ὑλικὲς ἐνδείξεις εἶναι ἱσχνές. 'Η Ζανὶν Λίντεκερ πέθανε περίπου μιὰ ὥρα μετὰ τὸ μεσημεριανὸ φαγητό. Συνήθως τὸ ζευγὸς καθόταν στὸ τραπέζι στὶς 12.30 καὶ τελείωνε τὸ φαγητό του

στὴ μία. 'Ο Λίντεκερ πῆγε στὸ σπῆτι του στὶς δώδεκα καὶ εἴκοσι καὶ ἔφυγε στὶς δύο παρὰ τέταρτο. 'Ο Λίντεκερ κατέθεσε: «'Η γυναίκα μου ἦταν ζωντανὴ στὶς δύο παρὰ τέταρτο». Τίποτα δὲν δείχνει πὼς λέει ψέματα. 'Η Ζανὶν Λίντεκερ δὲν εἶχε φαίνεται κανένα λόγο νὰ φάῃ μιὰ ὥρα πρὶν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς. 'Ὁσὸσο θὰ πρέπει νὰ εἶχε φάει

'Ο μηχανικὸς Λίντεκερ, σκοτεινὸς καὶ σιωπηλὸς ἄνθρωπος, μὲ τὴν ὁραιότατη νέα του σύζυγο ζοῦσε ἀποτραβηγμένη ζωὴ ὡς τὴν ἡμέρα πού ξέσπασε τὸ πιὸ παράξενο καὶ μυστηριώδες δράμα τοῦ 1955. 'Η Ζανὶν Λίντεκερ θρέθηκε νεκρή. 'Ὅλες οἱ ἐνδείξεις φέρνουν ἐνοχὸ τὸν ἄνδρα τῆς, ἀλλ' ὅπως στὰ 9)10 τῶν ἀστυνομικῶν μυθιστορημάτων, ἕνα ἀδιάσειστο ἄλλοθι τὸν σώζει ἀκόμη. 'Εν τούτοις, ἡ ὑπόθεσις ἐξακολουθεῖ νὰ κρατᾷ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, γιατί τὸ αὐτὸ μυστήριό της εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ χαρακτηριστικὰ ὑλικά πού συνθέτουν τὰ πρὸ συναρπαστικὰ ἀστυνομικὰ μυθιστορήματα.

πριν από τον άνδρα της αν ο Λίντεκερ είναι ένοχος. "Αν πραγματικά έφαγαν μαζί ή Ζανίν θα πρέπει να πέθανε κατά τις δύο, δηλαδή μετά την ανάχωρησή του Λίντεκερ. Το κλειδί της υποθέσεως βρίσκεται εκεί.

"Αν ο Λίντεκερ ήταν ο δολοφόνος, αν είχε χτυπήσει την γυναίκα του μεταξύ 12.30 και 1.45 θα έκανε το λάθος να ξεντύσει την Ζανίν, ενώ ήταν θανάσιμα τραυματισμένη, και ύστερα να την αποτελειώσει; Θα έκανε το άκομμη μεγαλύτερο σφάλμα να πετάξει την κομπιναζόν της κάτω από ένα έπιπλο καταστρέφοντας έτσι από πριν την υπόθεσή της αυτοκτονίας που μάταια θα την υποστήριζε ύστερα από λίγες ώρες; "Εκείνο που άνησχε την ανάκριση είναι πώς ο Λίντεκερ είναι άνθρωπος έξυπνος, ψυχραιμος, δηλ. ανίκανος να θαλασσώσει ένα έγκλημα και να αφήσει ίχνη συντριπτικά έναντίον του. "Αν ο Λίντεκερ είχε σκοτώσει την γυναίκα του θα φρόντιζε ώστε το έγκλημα να φαινόταν σαν αυτοκτονία.

☆

"Ετσι γυρίζουμε πάντα στο ίδιο σημείο. Το έγκλημα του Λίντεκερ δεν ταιριάζει στον Λίντεκερ. "Ωστε ο Λίντεκερ δεν είναι ένοχος. Τότε όμως ποιος είναι; Κανείς! Μόνο ο Λίντεκερ θα μπορούσε να την είχε πυροβολήσει. "Ωστόσο οι ύλικές ένδείξεις δεν είναι καθαρά έναντίον του και οι ψυχολογικές ένδείξεις είναι υπέρ αυτού. "Αν δεν «γνωρίσουμε» τον Λίντεκερ θα υπήρχη πάντα αμφιβολία. Για μια ακόμη φορά ή δικαιοσύνη προσκρούει στο πιο βαθύ και στο πιο άκατανόητο μυστήριο που υπάρχει στον κόσμο, το μυστήριο μιας συνειδήσεως.

Στον τύπο δημοσιεύτηκαν πολλές φωτογραφίες του Λίντεκερ

και μπορεί κανείς να κάνει ώριμες σκέψεις. "Εκείνο που κάνει έντύπως στο πρόσωπο του Λίντεκερ είναι ή παραφωνία. "Εχει ένα ωραίο μέτωπο που δείχνει κάποια δύναμη, πλατύ, ύψηλο, καλά χαραγμένο, το μέτωπο ενός έγκραλικού τύπου. Και ύστερα όσο κατεβαίνουμε το πορτραίτο αλλάζει. Τα παχιά σπασμένα φρύδια δείχνουν χαρακτηριστικά ευερέθιστο και μετά τα φουσκωμένα μάγουλα και οι σιαγόνες θυμίζουν μπουλντόγκ και άνθρωπο βίαιο. Το κάτω μέρος του προσώπου έρχεται σε αντίθεση με το επάνω. "Αλλωστε και το στόμα με το χαρακτηριστικά προτεταμένο κάτω χείλος και το θαρρύ σαγόνι τονίζουν την έκφραση της βιαιότητας και της φιληδονίας. "Αλλά οι ένδείξεις αυτές της πνευματικότητας και της κυριαρχίας στο ένστικτο διορθώνονται από την διαγραφή των ρυτίδων. "Ολες οι ρυτίδες που αυλακώνουν το πρόσωπό του κατευθύνονται προς τα κάτω, δίνουν στο βλέμμα μια έκφραση άνησυχίας και υπογραμμίζουν την κόπωση, την φροντίδα και την κρυφή ήττα.

"Ο άνθρωπος αυτός είναι ένας τύπος ένδοστραφής. "Η διανοητική του, μπλοκαρισμένη από ένστικτα όπως της επιβολής, και μάλλον φτωχή σε ζωτικότητα, βρίσκει καταφύγιο στη φαντασία. "Ο μηχανικός μένει πολλές ώρες στο εργαστήριό του, ασχολείται με έρευνες σχετικές με την ραδιοιστιθσία, εύχαριστείται σ' αυτή την μοναξιά όπου δεν βρίσκει καμιά αντίδραση. Το εργαστήριο αυτό που το κρατεί προσεκτικά κλειδωμένο αποδεικνύει πως ο Λίντεκερ δεν αισθάνεται άνετα με τους άλλους ανθρώπους. Είναι ένας τύπος ήσυχος και μοναχικός που ικανοποιεί όπως μπορεί την επιθυμία του για

δύναμη που την θρυμμάτισαν ή ζωή και οι γυναίκες. Πρέπει κανείς να έρθη και στο θέμα των γυναικών όταν μελετά αυτό το κλειστό πρόσωπο. "Ο Λίντεκερ, αφάνταστα περιήφανος, καταπληκτικά άκριβής, άπασχολημένος με τον έαυτό του, ζώντας αούστηρά, θα αποτελούσε τον ιδέωδη έργενη, αν δεν είχε στο βάθος του μια κρυμμένη βιαιότητα που την προδίδει ή φυσιογνωμία του. Στους δύο πρώτους γάμους του είναι δυστυχισμένος. Γιατί; Γιατί είναι ανίκανος να νοιώση συμπάθεια και στοργή. Δεν έχει ένθουσιασμό, δεν έχει διαίθησι. Είναι ανίκανος να έρθη στη θέσι του άλλου. "Ισως πιστεύει πως ή αγάπη είναι μια αδυναμία. Δυστυχώς είναι και μια ανάγκη. Και αγαπά με τον τρόπο του. "Ομως ό έρωτας ταράζει βαθειά τη ζωή του. "Η πρώτη του γυναίκα τον εγκαταλείπει, ή δεύτερη πεθαίνει φυματική. "Η τάσι του για επιθετικότητα εξελίσσεται ίσως σε μνησικακία. Λεία του είναι ή γυναίκα, αλλά

ή πείρα δείχνει πως αυτή είναι και ό έχθρος. "Ωστόσο παντρεύεται για τρίτη φορά και ό γάμος αυτός είναι ή καταστροφή.

"Η Ζανίν είναι πολύ πιο νέα απ' αυτόν, είναι όμορφη. Οι φωτογραφίες της δείχνουν πως κι αυτή είναι άνθρωπος του ένστικτου, αλλά αντί να είναι έστραμμένη προς τα μέσα, εκδηλώνεται. Αυτό που σκέπτεται το λέει. "Εκείνη είναι ζωντανή και έξωτερικεύεται, εκείνος είναι σιωπηλός και κλεισμένος στον έαυτό του. Μια κακή τύχη ένωσε δύο ανθρώπους που δεν ήταν καθόλου φτιαγμένοι για να συνεννοηθούν. Και άμέσως ξεσπάει ό πόλεμος. "Ο Λίντεκερ ζηλεύει, παρακολουθεί την γυναίκα του, σχεδόν την περιορίζει. "Εκείνη θέβαια του αντίστέκεται, του δείχνει την περιφρόνησή της, αλλά εκείνος ξέρει τα δικαιώματά του και μεταβάλλεται σε τύραννο. Το δράμα φαίνεται συνηθισμένο, αλλά είναι τρομερό. "Ο αδιόρθωτος σοβαρός Λίντεκερ ξέρει πως έχει δικήν και προσπαθεί να επιβάλει στην Ζανίν να σεβαστή το γάμο τους. "Υπομονετικός, ψυχραιμος, ύπολογιστικός, προσπαθεί να έξουδετερώση την θέλησή του άλλου. "Ορίζει ό ίδιος τα ραντεβού της Ζανίν στο κομμωτήριο, λέγει τις ώρες της, την κρατά στο έλεός του, την υποχρεώνει να αναγνωρίση πως υπάρχει, αυτός, αυτός ό κοντός κακοντυμένος μηχανικός, πως είναι ό μόνος σπουδαίος μέσα στο σπίτι. "Εκείνη του μιλεί έξω απ' τα δόντια και κείνος άκούει χωρίς να κλονίζεται μά και χωρίς να ξεχνά... Γίνεται μόνο πιο ψυχρός, πιο αδιάφορος, πιο άποτραβηγμένος. Μά βρίσκεται εκεί, στο μοναχικό σπίτι, ανάμεσα στη γυναίκα του και στην έλευθερία της. "Η γυναίκα του νοιώθει να πνίγεται. Ποιος φταίει; Μήπως ό Λίντεκερ δεν είναι ό υποδειγματικός σύζυ-

"Η Ζανίν Λίντεκερ λίγο προ του δράματος

γος; Καί ο Λίντεκερ, αντιπρόεδρος της Έταιρίας Προστασίας των Ζώων, γεμάτος οίκτο για τον έαυτό του, κλείνει σιγά-σιγά γύρω από την Ζανίν τον κλοιό. Έκείνη σκέπτεται να φύγει, μα θά την φέρη πίσω. 'Αναρωτιέται καμμιά φορά: «Είναι ίκανός να με σκοτώσει;»

Πώς να ξέρη τί μπορεί να γίνη με έναν άνθρωπο που φορεί μάσκα; Παίζει τον ρόλο του θριστου μηχανικού, του ιδεώδους συζύγου. Καμμιά φορά ή μάσκα χαλαίει από κάποιο σκληρό λόγο. Τό πρόσωπό του παραμορφώνεται, τό μεγάλο του σαγόνι σφίγγεται, τά μάτια του φαίνονται λυπημένα. 'Η Ζανίν φοβάται. Τό βράδυ θάζει τον σκύλο της να κοιμάται ανάμεσα σέ κείνην καί στον άνδρα της. Δέν ελπίζει πιά τίποτα' ούτε εκείνος. Ζούνε καί οί δυό τους σάν δύο κατάδικοι. Έκείνη άργοπεθαίνει από μοναξιά καί άπελπισία γιατί είναι λιγώτερο πεισματάρη απ' αυτόν.

☆

Τέλος ξεσπάει τό δράμα. 'Ο Λίντεκερ γυρίζει στο σπίτι του στις 12.20. 'Η γυναίκα του δέν τον περίμενε να φάνε μαζί. 'Έχει φάει μόνη της. 'Αρκετά πιάμ' αυτή την τρομερή ζωή. Καθετί είναι καλύτερο απ' αυτό τον άργό θάνατο. 'Ας τά θγάλη πέρα μοναχός του στην κουζίνα. 'Ο Λίντεκερ θά φάη μόνος του. Μα γιατί ή Ζανίν είναι ντυμένη, έτοιμη να βγή; Γιοθ θέλει να πάη; Της λέει να ξεντυθί άμέσως. 'Εκείνη άρνεϊται. 'Ωστε θέλει να φύγει; Ξεχνάει πώς δέν έχει τό δικαίωμα να φύγει. 'Ο Λίντεκερ την διατάζει να αλλάξει καί εκείνη νοιώθει πώς τον ώθησε στά άκρα. Πηγαίνει στο δωμάτιό της. Την ακολουθεί για να βεβαιωθί πώς τον ύπαικουσε. Μα σέ λίγο θά πρέπει να γυρίση στο έργο-

στάσιο καί τίποτα δέν θα έμποδίσουν την Ζανίν να τό σκάση. Τά νεύρα του σπάζουν για πρώτη φορά. Παίρνει τό περιστροφό του. 'Η Ζανίν είναι με την κομπιναζόν όταν βλέπη τον Λίντεκερ καί τό περιστροφό. Τρέχει, γυρίζει στην κουζίνα, τά χάνει. Έκείνος τραβάει τρεις φορές καί δύο σφαίρες χτυπούν την Ζανίν, μιά στο στήθος καί μιά στο κεφάλι. Τελείωσε. Καλύτερα έτσι. Κάτι σάν άνακούφισι χαλαρώνει τά νεύρα τοῦ μηχανικού. Κυττάζει την ώρα. Μία καί μισή. 'Έχει μόνο ένα τέταρτο. Σκύβει πάνω στην Ζανίν. 'Ισως να μην είναι νεκρή. Ξαφνικά έπαψε να την μισή, ίσως να μην έπαψε καί να την αγαπά. Βγάζει την κομπιναζόν για να διή την πληγή. 'Οχι, όλα τελείωσαν. Ρίχνει στην τύχη τό εσώρουχο, σηκώνεται, ξαναβρίσκει τον έαυτό του. Δέν έχει να λυπηθί για τίποτα. Παίρνει τό καπέλλο του καί φεύγει.

Στό έργοστάσιο σκέπτεται. Σκέπτεται τόσο έντατικά ώστε δέν μπορεί να σταθί ήσυχος. Τόν βλέπουν σέ τμήματα όπου πήγαινε σπάνια. Περπατά καί σκέπτεται. Να μετατρέψη τό έγκλημα σέ αυτοκτονία; Είναι πολύ άργά. Καί ποτέ δέν θα πιστέψουν πώς έκανε τόσα λάθη. 'Η Ζανίν είναι νεκρή, αλλά αυτό είναι ένα ζήτημα ανάμεσα σέ κείνον καί στην συνείδησί του. Καί ή συνείδησί του δέν τοῦ δίνει άδικο. 'Ως ένα σημείο θρίσκόταν σέ κατάστασι «νομίμου άμύνης». 'Ωστε έχει τό δικαίωμα να φερθί σάν να είχε αυτοκτονήσει ή γυναίκα ή σάν να την είχε σκοτώσει κανένας άλήτης. 'Η δικαιοσύνη των ανθρώπων δέν έχει να τοῦ ζητήση τίποτα. 'Ησυχάζει καί συγχωρεί τον έαυτό του. Δέν είναι ένοχος.

Καί όταν γυρίζη στο σπίτι φέ-

ρεται σάν ένας άδέξιος μπροστά στην δοκιμασία. Τό περιστροφό; Τό μαζεύει καί τό θάζει επάνω στον μπουφέ μηχανικά. 'Η κομπιναζόν; Κάποιος «άλλος» την είχε ρίξει εκεί. 'Ο Λίντεκερ δέν θέλει να άναγνωρίση τον άλλο του έαυτό που είχε προβάλει για λίγα λεπτά που έμοιαζαν σάν μιά όλόκληρη ζωή τρέλλας. 'Ο άληθινός Λίντεκερ είναι κυρίαρχος τοῦ έαυτοῦ του, άνίκανος να σκοτώσει. Τόν κατηγορούν, μα εκείνος ήταν πάντα τό θύμα. Στους δημοσιογράφους που τον ρωτούν άπαντά με ύπομονή, καί αν καμμιά φορά παραφύεται είναι γιατί τοῦ θυμίζουν την κακή πίστι της Ζανίν. Τί θέλουν απ' αυτόν; Πόνεσε όσο κανείς. Δέν πρέπει να άμφιβάλλουν. 'Ο Λίντεκερ είναι ειλικρινής.

Ώστε, θα πουν μερικοί, τον παίρνετε για παρανοϊκό; 'Οχι, είναι ένας παθιασμένος ύποτασι-κός που βγήκε από τον έαυτό του από μιά πρόκλησι που τοῦ φάνηκε ξαφνικά άνυπόφορη καί που ύστερα δικαιολογήθηκε χάρι

στην έρμηνεία της δοκιμασίας του. Μιά περίπτωσι συνηθισμένη που έφτασε σέ ένα δραματικό παροξυσμό γιατί ο άνθρωπος δέν θα όμολογήσει ποτέ. 'Αν όμολογούσε θα διέψευθε τον έαυτό του. Θα διέψευθε όλη του τη ζωή, που ήταν τόσο τραγικά στερημένη από αγάπη. 'Ο Λίντεκερ δέν έχει άλλο φίλο από τον έαυτό του. Είναι πάντα μόνος, κλεισμένος στη μοναξιά του, καί θα άρνηθί να βγί απ' αυτήν.

Τις σκέψεις αυτές προκαλούν μερικές φωτογραφίες που δημοσιεύτηκαν στις έφημερίδες. Είναι μιά πιθανή έκδοχή τοῦ έγκλήματος. Είναι εύκολο να κατακριθί ο Λίντεκερ, αλλά αν προσπαθήσουν να τον καταλάβουν, αν δοῦν ότι είναι ένας άνθρωπος συνεσταλμένος, άνίκανος να έξωτερικευθί, ένας άνθρωπος που δίνει σημασία στην δική του αλήθεια, αν άναμετρήσουν την έγκατάλειψί του, τότε θα πρέπει να εύχηθούμε να τον τυλίξη ή σωπή. Καταδικασμένος ή άθωωμένος ο Λίντεκερ θα βρίσκεται πάντα σέ μιά φυλακή.

Ένα εβδομαδιαίο περιοδικό της Νέας Όρλεάνς προκήρυξε ένα διαγωνισμό πολύ πρωτότυπο. Προσέφερε πέντε χιλιάδες δολάρια για τη φωτογραφία «του πιο ήλιθιου ανθρώπου της Άμερικής». Κάποιος, όνόματι Τζο Ουίλκινς, από τό Τέξας, πήρε τό πρώτο βραβείο. Ύστερα όμως από λίγες ημέρες ο διευθυντής του περιοδικού πήρε ένα γράμμα από τον δικηγόρο του Ουίλκινς, ο όποιος του ζητούσε, ούτε λίγο ούτε πολύ, 20.000 δολάρια ως άποζημίωσι για την δυσφήμισι που τοῦ έγινε. Όπως ισχυριζόταν ο δικηγόρος, ο Ουίλκινς μπορούσε να άποδείξει ότι τη φωτογραφία την έστειλε ή γυναίκα του εν άγνοία του!

Όταν μπήκαν στο λεωφορείο οι δυο ηλικιωμένες κυρίες, όλες οι θέσεις ήταν πιασμένες και στάθηκαν όρθιες. 'Ο εισπράκτωρ είδε έναν που κοιμόταν και φοβούμενος μήπως χάσει τη στάσι που ήθελε, τον ξύπνησε.

—Ξυπνήστε, κύριε!

—Μα δεν κοιμόμουν, διαμαρτυρήθηκε εκείνος.

—Και όμως είχατε κλειστά τα μάτια.

—Το ξέρω. Μα μου είναι αδύνατο να βλέπω κυρίες να στέκονται όρθιες σε ένα γεμάτο λεωφορείο.

Merry Man

☆

Τίποτε δεν αξίζει, όσο ή καλή διάθεση. Θαυμάζω εκείνους που εργάζονται τραγουδώντας.

—Τα κουνουπάκια θα τα λατρεύς, έ;

Up

ΦΛΥΑΡΙΕΣ

Ένας τρελλός καθισμένος σ' ένα παγκάκι κρατούσε σφιχτά κλεισμένες τις δυο του παλάμες μαζί.

—Τί έχεις μέσα; τον ρωτά ένας άλλος τρελλός.

—Βρές το!

‘Ο άλλος ξύνει σκεπτικώς το κεφάλι του και του λέει:

—Ένα έλέφαντα!

‘Ο πρώτος τρελλός τον κυττάζει και τον ρωτάει:

—Και τί χρώμα;

☆

Θα ήθελα ένα δώρο για ένα ηλικιωμένο κύριο, λέει μια κυρία στον υπάλληλο.

—Μάλιστα, κυρία μου. Καμιά ωραία γραβάτα;

—Α, όχι! λέει η κυρία. Ξέρετε, έχει γενειάδα.

—Χμ, μουρμουρίζει ο υπάλληλος. Τί θα λέγατε ίσως για μια ωραία ρόμπα...

—Όχι, όχι. Έχει πολύ μακρυά γενειάδα, σας είπα.

‘Ο υπάλληλος αναστενάζει βαρύθυμος.

—Κανένα ζευγάρι παντούφλες, ίσως;...

Constellation

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΤΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ

Του

ΚΩΣΤΑ ΟΥΡΑΝΗ

Ηείρωνεία της τύχης, που θέλει κάποτε ένας παπουτσιής να ονομάζεται Σοφοκλής, ένας ήλιθιος Σωκράτης, μια χοντρή γυναίκα Τριανταφυλλιά, ένας ράφτης Ναπολέων, είχε κάμει ώστε ο μεγαλύτερος τοκογλύφος και ο άπαισιότερος φιλάργυρος που γνώρισα ποτέ, και που ήταν ο πλουσιότερος άνθρωπος του χωριού του, να ονομάζεται 'Ανάργυρος — όνομα πού, μεταφραζόμενο στη γλώσσα του λαού, σημαίνει απένταρος.

Τον 'Ανάργυρο Βουτσά, όσοι κατάγονται από την έπαρχία της Κυνουρίας, θα τον γνώρισαν ή θα τον έχουν σίγουρα ακουστά. Και σ' όσους είναι άγνωστος έπειδή ή φήμη του δε βγήκε ποτέ από τα στενά όρια της έπαρχίας του, μπορώ να διαβεβαιώσω, ότι ούτε ο Σάβλακ, που ή μεγαλοφυΐα του Σαίξπηρ τον έκανε κλασικό τύπο φιλαργύρου, ούτε ο Φιλάργυρος που ο Μολιέρους σατίρισε στην όμώνυμη κωμωδία του, θα μπορούσαν να παραβληθούν μαζί του.

Οί συγχωριανοί του τον είχαν έτιμονόμασε δδέλλα. Ποτέ παρατσούκλι δεν υπήρξε πιο ταιριαστό. 'Ο άνθρωπος αυτός είταν μια δδέλλα κυριολεκτικά. Ζούσε από το αίμα των συγχωριανών του. Τους ρουφούσε και τους στραγγίγιζε.

‘Ο Δάντης έχει κατατάξει τους τοκογλύφους στο δεύτερο κύκλο της κόλασης και ή τιμωρία τους είναι να κυλούν αιώνια τεράστια βάρη. Δέ μου φαίνεται, ότι ή φαντασία του Δάντη βρήκε για τους ανθρώ-

πους αυτούς τη σωστή τιμωρία. 'Εάν ήμουν Δάντης, θα φανταζόμουν γι' αυτούς κάτι άλλο. Θα τους περιέγραφα να έχουν μπροστά τους σωρούς από χρυσά νομίσματα, όπου να βυθίζουν άπληστα τα χέρια. Ξαφνικά όμως τα νομίσματα θα εξαφανίζονταν. Οί φιλάργυροι θα τ' άναζητούσαν έναγωνία, κι' όταν θα τα συνάθροιζαν και πάλι, πάλι θα τα έχαναν, και τούτο στην αιωνιότητα. Δέν νομίζετε ότι μιά τέτοια τιμωρία θα είταν άληθινά σατανική, ή πιο σατανική που μπορεί να φανταστή κανένας γι' αυτούς; Γιατί τί άλλο μπορεί να κάνει δυστυχισμένο ένα φιλάργυρο από τὸ να χάσει τα χρήματά του; Τουλάχιστον του 'Ανάργυρου Βουτσά, ούτε ο θάνατος της γυναίκας του, ούτε ο πνιγμός του μονάκριβου παιδιού του, του έκαναν την έντύπωση που του έκανε κάποτε ή απώλεια του πορτοφολιού του, μαζί με τις εκατόν πενήντα δραχμές που περιείχε. Είταν άρρωστος για μέρες...

Όταν τον γνώρισα, ο 'Ανάργυρος Βουτσάς είταν πενήντα πέντε χρονών. Ψηλός, ξεραγκιανός, μ' ένα χρώμα κιτρινοπράσινο, με δυο στρογγυλά μάτια άρπακτικού όρνεου, που έλαμπαν πίσω απ' τα γυαλιά του, ντυμένος μ' ένα τριμμένο ρούχο από την πιο πρόστυχη «ρετσίνα», έχοντας αντί για άλυσίδα στο γελέκο του ένα μαύρο κορδόνι, περνούσε τη ζωή του μέσα στο μπακάλικο του, τὸ μοναδικό μπακάλικο του χωριού, σκυμμένος άπάνω στα βρωμερά του κατάστιχα, που γι' αυτόν είταν πιο ενδιαφέροντα και πιο έλκυστικά απ' ό,τι θα είταν για έναν άλλον τα ωραιότερα και περιπετειωδέστερα μυθιστορήματα.

Τὸ μπακάλικο του 'Ανάργυρου!... Φαντασθήτε ένα ισόγειο με πάτωμα τὸ χῶμα και μ' ένα ταβάνι με μαυρισμένες και άραχνιασμένες δοκούς, απ' όπου κρεμόνταν βρωμισμένες σκούπες, φτυάρια, κλουδιά, και πλε-

είδες κρεμμυδιών και σκόρδων. Έπάνω από τη χαμηλή του πόρτα είχαν καρφωμένο ένα τετράγωνο σανίδι, που είχαν χαραγμένη με κόκκινα αδέξια γράμματα η επιγραφή:

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ
ΟΙΝΟΠΟΛΙΟΝ
ΑΝΑΡΓΥΡΟΥ ΒΟΥΤΣΑ

Το παντοπωλείον αυτό ήταν πραγματικό παντοπωλείο. Μέσα σ' αυτό εύρισκε κανένας απ' όλα. Τα πιο ετερόκλητα είδη αντιπροσωπεύονταν και συγχωνεύονταν. Υπήρχαν φακιόλια και πηλινες χύτερες, βρωμισμένες ρέγκες και λιναρόσπορος, μπακαλιάρος σκληρότερος κι' από σόλα παπουτσιού και τσαρούχια δλάμικα με κόκκινες φούντες, κιτρινωσμένο ρύζι και αλφαθητάρια μικρών παιδιών, χασέδες και ρεβίθια, κεριά και καλαμπόκι, καραμέλες και τσιρότο, μολύβια και φασόλια, τραχανάς και κινίνο, τσουβάλια και πρόκες, σχοινιά και πιπέρι, σαρδέλες και μπαρούτι, δέρματα και μέλι, δελόνες και λουκούμα!.. Άλλα αυτό το ανάκατεμα δεν ήταν παρά ένα μέρος της επιχείρησης. Το «παντοπωλείον» του 'Ανάργυρου Βουτσα είχαν ταυτόχρονα ταβέρνα, είχαν και καφενείο (γιατί εκεί σερβίρονταν καφές και χαρτιά), είχαν και έστιατόριο (γιατί οι περαστικοί από το χωριό έβνοι έτρωγαν εκεί), είχαν και συμβολαιογραφείο (γιατί εκεί υπογράφονταν τα γραμμάτια που έδιναν οι χωρικοί στον 'Ανάργυρο), είχαν και χρηματιστήριο (γιατί εκεί κανονιζόταν η τιμή του χαρουπιού), και είχαν και... φαρμακείο (γιατί ο 'Ανάργυρος πουλούσε και φάρμακα)! "Υστερ' απ' όλ' αυτά, καταλαβαίνετε ότι το κέντρο του χωριού ήταν ο 'Ανάργυρος.

Είταν. Μέσα στο σκοτεινό και βρωμερό εκείνο υπόγειο συγκεντρωνόταν όλη η ζωή του χωριού. Όμοιος με την άραχνη, ο 'Ανάργυρος, από το «παντοπωλείον» του, είχε απλωμένα τα δίκτυα του σ' όλο το χωριό και το άπομυζούσε. Είταν ο άνθρωπος που όλοι μισούσαν και όλοι κολάκευαν. Πίσω του όλοι τον καταριόνταν. Μπροστά του όλοι του

μειδιούσαν. Κι' αυτό γιατί όλοι υποφέρονε απ' αυτόν, αλλά και όλοι είχαν την ανάγκη του. Ποιός λίγο ποιός πολύ, όλοι του χρωστούσαν χρήματα. Το χρέος άρχιζε μοιραία με λίγο κρασί, που έπιναν χωρίς να το πληρώσουν, με λίγα ρεβίθια ή με λίγο χασέ, που οι γυναίκες αγοράζαν με πίστωση. Όταν οι χωρικοί πήγαιναν να πληρώσουν, ο 'Ανάργυρος έπαιρνε ένα φιλικό ύφος και τους έλεγε:

—Δεν είναι καμμία βία δά!... Έχομε καιρό. Δε σάς πιάνει κανείς από το λαιμό!...

Έτσι σιγά - σιγά το χρέος μεγάλωνε και, όταν μετά το θέρισμα, τον τρύγο ή το μάζεμα του χαρουπιού, πήγαιναν οι χωρικοί στον 'Ανάγγυρο για να τον πληρώσουν, τα κατάστιχα του 'Ανάργυρου έδειχναν ένα τεράστιο χρέος, ώστε τους είχαν αδύνατο να το εξοφλήσουν. Ολόκληρο και να μείνουν με λίγα χρήματα στο χέρι. Άλλωστε ο μόνος αγοραστής του χαρουπιού ήταν ο 'Ανάργυρος. Οι χωρικοί δεν είχαν σε θέση να το μεταφέρουν στον Πειραιά, κ' έτσι το αγόραζε αυτός «εσσο του βαστούσε ή ψυχή». Το ζύγισμα του χαρουπιού γινόταν από αυτόν τον 'Ανάγγυρο, στην πλάστιγγα του 'Ανάργυρου. Καταλαβαίνετε τί πάει να πει αυτό. Αυτό πάει να πει ότι, όταν ένα σακκί ζύγιζε πενήντα οκάδες, ο 'Ανάργυρος έγραφε σαράντα!.. Αφήνω ότι η πλάστιγγα του 'Ανάργυρου έκανε και αυτή το καθήκον της!... Το ίδιο γινότανε και με το κρασί, το ίδιο και με το σιτάρι της χρονιάς. Έτσι, όλη η εσοδεία του χωριού πήγαινε στα χέρια του 'Ανάργυρου, χρόνο με το χρόνο, χωρίς το χρέος που είχαν στα κατάστιχα να ελαττωθεί ποτέ σοβαρά. Και πώς να ελαττωθεί! Τους τόκους τους διαδεχόνταν τα επιτόκια, και ο 'Ανάργυρος μπερδευέται τους λογαριασμούς, ώστε οι δυστυχισμένοι χωρικοί δεν ήξεραν ποτέ τί ακριβώς χρωστούσαν...

Όταν το χρέος άρχιζε να γίνεται αισθητό και να κάνει τους χωρικούς ν' αναστενάζουν, γιατί δεν ήξεραν πώς να πληρώσουν, ο 'Ανάργυρος

ξανάπαιρνε το κλασικό φιλικό ύφος του:

—Μη σεκλητίζεστε! τους έλεγε. Δεν έχετε να πληρώσετε; Πάει καλά. Περιμένω. Άλλά, για να εξασφαλισθώ κ' εγώ ο δύστυχος, καλό θα ήταν να κάνουμε ένα γραμμάτιο.

Και οι χωρικοί υπογράφανε ένα γραμμάτιο για ένα χρόνο, όπου ο 'Ανάργυρος έβαζε και τον τόκο όλης της χρονιάς, ένα τίποτα, δεκαεπτά τοίς εκατό...

Στο τέλος της χρονιάς, ο 'Ανάργυρος έρχότανε και σ' άλλον «συμβιβασμό». Μετέτρεπε το γραμμάτιο σε υποθήκη (για να εξασφαλισθή κι' αυτός ο δύστυχος). Έτσι ο 'Ανάργυρος είχε δέσει όλο το χωριό. Υπολόγιζε το χαρούπι ή το κρασί σε τιμές εξευτελιστικές, κι' όταν κανένας χωρικός έκανε να διαμαρτυρηθεί, ο 'Ανάργυρος τον απειλούσε με την υποθήκη.

—Αν προτιμάς να μ' εξοφλήσεις, πλήρωσέ με! του έλεγε μ' ένα ύφος ξερό. Έμένα τόσο με συμφέρει να πληρώσω το χαρούπι σου!..

Οι φτωχοί χωρικοί έπαιρναν τότε τα μάτια τους, όπως έλεγαν, και έφευγαν για την 'Αμερική, να εργασθούν για να θρέψουν την οικογένειά τους και για να εξοφλήσουν τον 'Ανάγγυρο. Άλλοι, γεροντότεροι, έστελναν στην 'Αμερική τα παιδιά τους. Οι έπιταγές που έφθαναν από την 'Αμερική και που αντιπροσώπευαν αίμα και ιδρώτα δυστυχισμένων ανθρώπων, πήγαιναν ίσια στον 'Ανάγγυρο. Αυτός τις άλλαζε, έδινε λίγες δραχμές στις οικογένειες των χωρικών για να συντηρηθούν και κρατούσε τα υπόλοιπα «άπέναντι του χρέους». Όσοι δεν κατάρθωναν να ελευθερωθούν από τα νύχια του 'Ανάργυρου, όσοι δεν μπορούσαν ενεκα της ηλικίας τους να πάνε στην 'Αμερική, ή δεν είχαν παιδιά για να στείλουν, έβλεπαν μία μέρα να περνάει το καλύβι τους ή το χτήμα τους στην κατοχή του 'Ανάργυρου!..

Έτσι ο 'Ανάργυρος είχε κάνει μεγάλη περιουσία. Κανένας δεν ήξερε τί ακριβώς είχε, γιατί διαρκώς κλαιόνταν: αλλά υπολόγιζαν, ότι η πε-

ριουσία του ξεπερνούσε τις έξακόσιες χιλιάδες δραχμές!...

Η φήμη για τον πλούτο του είχε υπερβεί τα σύνορα του χωριού και είχε απλωθεί ως την πρωτεύουσα της έπαρχίας. Οι πολιτευόμενοι του τόπου τον κολάκευαν και τον περιποιούνταν, γιατί ήταν ένας από τους σημαντικότερους κομματάρχες της έπαρχίας. Οι χωρικοί όλοι είχαν στα χέρια του και τους διέθετε στις εκλογές όπως αυτός ήθελε. Γι' αυτό, όταν πήγαινε στην πρωτεύουσα της έπαρχίας, ο βουλευτής τον έπαιρνε πάντα να φάει στίτι του και οι προύχοντες του τόπου τον κερνούσαν στο καφενείο και τον περιτριγύριζαν. Ο 'Ανάργυρος όμως δε φαινόταν να δείχνει ιδιαίτερη περηφάνεια γι' αυτές τις περιποιήσεις ή τουλάχιστον δεν ικανοποιόταν μόνο μ' αυτές. Όταν πήγαινε στην πρωτεύουσα της έπαρχίας, είχαν πάντα για δουλειές. Οι δουλειές αυτές ήταν κάποτε υπογραφές συμβολαίων και συνηθως δίκες με τους χωρικούς. Δίκες για εξώσεις, δίκες γιατί είχε καταπατήσει τα σύνορα του χτήματος αυτού ή εκείνου, δίκες, γιατί μερικοί χωρικοί αρνούνταν να δεχθούν για σωστούς τους λογαριασμούς των καταστίχων του. Κι' επειδή ήταν ισχυρός εκλογικός παράγοντας ο 'Ανάργυρος κέρδιζε πάντοτε τις δίκες. Αυτός μιλούσε στο βουλευτή, ο βουλευτής μιλούσε στον εφημερίκη ή στον αστυνόμο, κ' έτσι ο 'Ανάργυρος έβγαίνει να έχει πάντοτε δίκαιο!

Και δεν ήταν μόνο η δύναμή του στις εκλογές, που έκανε τους σημαίνοντες της πρωτεύουσας της έπαρχίας να περιποιοούνται ιδιαίτερα τον 'Ανάγγυρο, όταν πήγαινε εκεί για τις «δουλειές» του. Μερικοί είχαν κόρη ή μία αδερφή για παντρεία, και η ιδέα να κάνουν γαμπρό τον 'Ανάγγυρο, που ήταν χήρος, πλούσιος και αρκετά προχωρημένος στην ηλικία, τους μειδιούσε. Ο 'Ανάργυρος δεν αντιτασσόταν στην ιδέα ενός δεύτερου γάμου, αλλά ήθελε να πάρει γειναία προίκα και δεν εύρησε κατ' αρχήν αρκετή εκείνη που του πρόσφεραν. Γι' αυτό και δεν παντρευόταν και ζούσε στο

μεγάλο του σπίτι στο χωριό με μια αδερφή του εξηντάχρονη, που είχαν άγαμη, γιατί ο 'Ανάργυρος δεν είχε ποτέ αποφασίσει να την προικίσει...

Ζούσε. 'Η λέξη αυτή, για τον 'Ανάργυρο, είναι υπερβολική. Φυτοζωούσε είναι ή κυριολεξία. 'Η φιλαργυρία του ήταν τέτοια, ώστε ποτέ, ποτέ στη ζωή του δεν είχε επιτρέψει στον έαυτό του μια ανθρώπινη αδυναμία, ένα καπρίτσιο, ένα γλέντι, ένα ταξίδι. "Όλη του η ζωή είχε περάσει μέσα στο βρωμερό «παντοπωλείον» του, ανάμεσα στα κατάστιχά του, στους χωρικούς, στις διενέξεις, με το μοναδικό πόθο του πλουτισμού! Δεν έπινε, δεν κάπνιζε, σχεδόν δεν έτρωγε... Τό κρέας έμπαινε σπάνια στο σπίτι του. Ζούσε με αγριολάχανα, που μάζεψε η αδερφή του, με λαχανικά του περιβολιού του, με λίγα φασόλια, με μια σαρδέλα και τρεις ελιές.... 'Ανάπαυση δεν ήξερε τι θα πεί. "Όταν δεν ήταν στο «παντοπωλείον», θα ήταν στο δώλο του χωριού, όπου φόρτωνε ή ξεφόρτωνε πράμα, θα ήταν στα χτήματά του, θα επιστάτευε στο θηριομάχο ή στο μάζεμα του χαρουπιού ή θα παρευρισκόταν στις αιώνιες δίκες του στην πρωτεύουσα της επαρχίας. Κυριακές και σκόλες δεν είχαν γι' αυτόν σημασία. "Αν πήγαινε τακτικά στην εκκλησία, δεν ήταν από πίστη, αλλά μόνο και μόνο γιατί ήταν ο άριστος πάλης της εκκλησίας — επάγγελμα από το οποίο έβγαζε δεκάπεντε δραχμές το μήνα!... Για να πλουτίσει, είχε φαντασθεί τα πλέον άπρόοπτα επαγγέλματα. "Εκτός του ψάλτη, έκανε και το γραφέα του χωριού. "Ο χωρικός ή η χωρική που ήθελαν να γράψουν στους ξενητεμένους τους στην 'Αμερική καταφεύγανε αναγκαστικά σ' αυτόν, σαν στο μόνο έγγραμμά του, και για κάθε γράμμα που έγραφε, ο 'Ανάργυρος ζητούσε τρεις δεκάρες!...

Οί χωρικοί έλεγαν ότι έβγαζε από τη μύια ζύγκι. Και ήταν αλήθεια. "Όταν κανένας ξένος, περαστικός από το χωριό, ήθελε να φάει, ο 'Ανάργυρος του πουλούσε το δικό του φαγητό.

—'Εσύ τί θα φάς; τήν ωτοούσε η γρηά αδερφή του.

—Δεν έχω όρεξη, απαντούσε ο 'Ανάργυρος.

"Ό,τι μπορούσε να νοθεύσει από τα είδη που πουλούσε, το νόθευε. "Ερριχνε πέτρες στο ρύζι, νερό στο κρασί, και, όταν μετρούσε με τον πήχυ το χασέ, κατόρθωνε πάντα να περιορίζει τον πήχυ σε έπτά ρούπια! "Όταν στις έκλογες περνούσε ο υποψήφιος βουλευτής του από το χωριό, ο 'Ανάργυρος του πρόσφερε δείπνο, αλλά το δείπνο αυτό το περνούσε στο λογαριασμό μαζί με τα άπειρα πιστά που εκείνος πρόσφερε στους χωρικούς: ο 'Ανάργυρος διπλασίαζε τουλάχιστον το λογαριασμό... Για να καταλάβετε καλύτερα τη φιλαργυρία του, αρκεί να σας πω ότι, όταν κάποτε τον ρώτησα γιατί περπατούσε πάντα σκυφτός και κυττάζοντας το χώμα, μου έδωσε την ακόλουθη απάντηση:

—"Όταν κυττάζει κανένας στο χώμα, μπορεί πάντα να βρει κάτι... "Όταν κυττάζει μπροστά του, τί να βρεί!...

Για να μη ρίχνει τίποτα στο δίσκο της εκκλησίας, πήγαινε πάντα στη λειτουργία κι' έπιανε τη θέση του άριστερου ψάλτη χωρίτερα απ' όλον τον άλλον κόσμο. Κι' όταν πέθανε η γυναίκα του, έφτιαξε ο ίδιος από απλές σανίδες το φέρετρό της, για να μη δώσει «περιττά», όπως έλεγε, χρήματα!...

Αυτός ήταν ο 'Ανάργυρος.

Και ο άνθρωπος αυτός ήταν συγγενής μου από τη γυναίκα του!... "Όταν τέλειωσα το Πανεπιστήμιο και εγκαταστάθηκα στο χωριό σαν γιατρός, ο 'Ανάργυρος με φώναξε στο «παντοπωλείον» του και, ύστερα από πολλές περιστροφές και γλυκόλογα, μου υποσχέθηκε πως θα με προστάτευε και πως θα με βοηθούσε με την επιρροή του να επιβληθώ σαν γιατρός στο χωριό, αν... δεχόμουν να προσδιορίζω στους ανθρώπους, εκτός από τα φάρμακα που είχαν ανάγκη, και τα φάρμακα που πουλούσε αυτός και που τα περισσότερα ήταν άπλο νερό και λίγο χρώμα κόκκινο ή κίτρινο!... 'Αναγκά-

σθηκα να παραδεχθώ τους όρους του, γιατί αλλιώς θα ήταν αδύνατο να ζήσω σαν γιατρός στο χωριό. "Ο 'Ανάργυρος θα απαγόρευε στους χωρικούς να με παίρνουν και με είχε ακόμα απειλήσει ότι, αν δεν δεχόμουν τη συμφωνία του, θα έπειθε ένα νέο γιατρό της πρωτεύουσας να εγκατασταθεί αυτός στο χωριό. Δέχτηκα, αφού άλλωστε τα «φάρμακα» του 'Ανάργυρου, αν δεν μπορούσαν να κάνουν κανένα καλό στους αρρώστους, δεν μπορούσαν να κάνουν και κανένα κακό και έπρεπε και εγώ —τό είπα— να ζήσω!... 'Η ζωή σε εξαναγκάζει πολλές φορές σε τέτοιου είδους συμβιβασμούς.

'Η «συμμαχία» αυτή, που μου είχε επιβάλει ο 'Ανάργυρος, του έδωσε το δικαίωμα να με θεωρεί άνθρωπό του και γι' αυτό ποτέ, δσες φορές με καλούσαν σαν γιατρό, για τόν έαυτό του ή την αδερφή του, δε σκέφθηκε να μου πληρώσει την έπίσκεψή μου. Είμουν γιατρός του, όπως οί άλλοι χωρικοί ήταν σκλάβοι του.

"Όταν αρρώστησε από τη νεφρίτη που τον έφερε στον τάφο, με ήθελε κάθε μέρα στο πλευρό του. "Όστόσο, μολονότι όλο γόγγυζε και αναθεμάτιζε την αρρώστειά του, που τον κρατούσε κερκωμένο στο κρεβάτι (κρεβάτι είναι τρόπος του λέγειν, γιατί ήταν ξαπλωμένος σ' ένα στρώμα χαμώ στη γή) και τόν έκανε να παραμελεί τις «δουλειές» του, αρνιόταν πάντοτε να παραγγείλει τα φάρμακα που του προσδιόριζα ή να κάνει τη δίαιτα που του συμβούλευα. Δεν ήθελε με κανένα τρόπο να «καταξοδευθεί», όπως έλεγε.

"Ενεκα όλων αυτών, η θέση του είχε επιδεινωθεί επικίνδυνα και η έγχειρηση και αφαίρεση του άρρωστου νεφρού είχε γίνει απαραίτητη. 'Η συνειδησή μου δε μου επέτρεπε να του κάνω εγώ την έγχειρηση αυτή, γιατί δεν αισθανόμουν τόν έαυτό μου ικανό. Του είπα, λοιπόν, ότι ήταν ανάγκη να φέρουμε χειρουργό από τας 'Αθήνας.

Μόλις ο 'Ανάργυρος τόν άκουσε, έγινε έξω φρενών.

—Χειρουργό από την 'Αθήνα; κρούγασε. Ούτε να μου τόν ξαναπείς!...

Τού εξέγησα ότι ο χειρουργός αυτός ήταν απαραίτητος, γιατί χωρίς έγχειρηση δεν έγγυόμουν για τη ζωή του.

—Γιατί δε μου κάνεις έσύ την έγχειρηση; ρώτησε.

Τού είπα ότι δεν είμουν ικανός γι' αυτό. Δέ θέλησε να με πιστέψει.

—Τό λες για να μοιραστείτε με τόν χειρουργό τα λεφτά της έγχειρησης! κρούγασε.

'Επέμενε να τόν έγχειρήσω εγώ και, τελικά, πρόσθεσε κι' ότι θα με πλήρωνε.

—Σάν συγγενείς τόν είμαστε, όλο φθηνότερα θα μου πάρει από τόν γιατρό της 'Αθήνας... έλεγε.

"Όταν πείσθηκε πιά ότι δεν ήταν ζήτημα χρημάτων για μένα, άρχισε να με ρωτάει τί ποσό θα ζητούσε ο χειρουργός. Τού είπα πως μπορούσαμε να τού τηλεγραφήσουμε για να τόν ρωτήσουμε. 'Η απάντηση ήρθε την επομένη. "Ο χειρουργός ζητούσε 1500 δραχμές για να μετακινηθεί. "Όταν ο 'Ανάργυρος άκουσε αυτό τόν ποσό, λίγο έλειψε να λιποθυμήσει. 'Αφού χαρακτήρισε τόν χειρουργό κλέφτη του «φτωχού κόσμου», γύρισε απ' την άλλη πλευρά και δε θέλησε πιά ν' άκούσει για χειρουργό και για έγχειρηση.

Πέρασαν έτσι μερικές μέρες. 'Η κατάσταση του όμως χειρότερη και οί πόνοι του ήταν απερίγραπτοι. Μη μπορώντας πιά να τούς υποφέρει περισσότερο, επανήλθε μόνος του στο ζήτημα της έγχειρησης. Ζητούσε να παζαρέψει. Με παρεκάλεσε να γράψω στο χειρουργό, σαν συνάδελφος που είμουν, για να τού περιγράψω ότι πρόκειται για ένα φτωχό, να κάνω έκκληση στη φιλανθρωπία του και να τόν ικετέψω να έρθει με άμοιβή διακόσιες πενήντα δραχμές...

'Απερίφραστα τη φορά αυτή τού εξέγησα, ότι είταν χαμένος, αν δεν έσπευδε να κάνει την έγχειρηση και τού είπα ότι στο ζήτημα αυτό τού χειρουργού δε χωρούσαν παζάρια.

—Τί χάνεις να τού γράψεις! μου

είπε παρακλητικά. Πές του ότι πρόκειται για ένα φτωχό. Μπορεί να λυπηθεί και νάρθει...

Μάταια του ανάπτυξα ότι αυτό που ζητούσε ήταν αδύνατο, και ότι η αξιοπρέπειά μου ούτε η αξιοπρέπεια του χειρουργού επιτρέπανε να έρθουμε σε τέτοιες συμφωνίες, και ότι, για χάρη της ζωής του, έπρεπε να θυσιάσει αυτό το ποσό και να φωνάξει το χειρουργό. Δε θέλησε να με ακούσει. Με κατηγορήσε ότι θέλω να τον καταστρέψω, ότι δεν είχα Θεό μέσα μου και δήλωσε ότι προτιμά ν' άφθεθεί στο έλεος του Θεού...

Ο Θεός όμως δεν μπορούσε να κατέβει αυτός για να του κάνει την έγχειρση και, ύστερ' από λίγες μέρες, ο Ανάργυρος μπήκε στην επιθανάτια αγωνία.

Από το πρωί ως το βράδυ είμουν στο πλευρό του. Πονούσε φριχτά και κατατρωγόταν από τον πυρετό. Για να τον ανακουφίζω, του έκανα καταπραυντικές ενέσεις.

Είχε αρχίσει να βραδυάζει, όταν το τέλος του πλησίασε. Ο πυρετός είχε πέσει και τα κάτω μέλη του

είχαν αρχίσει να ψυχραίνονται. Η γριά αδερφή του έκλεισε σε μιάν άκρη. Διατηρούσε τα μάτια του κλειστά και ρόγχαζε. Καθισμένος δίπλα του, κύτταξα με οίκτο τον άνθρωπο αυτό, που είχε μεγάλη περιουσία και προτιμούσε να πεθάνει, παρά να διαθέσει χίλιες πεντακόσιες δραχμές για να σωθεί — και σκεπτόμουν την αθλιότητα των ανθρωπίνων παθών.

Έξαφνα αισθάνθηκα τον έτοιμο-θάνατο να μου άγγίζει το χέρι. Γύρισα και τον κύτταξα. Είχε άνοιχτά τα μάτια, όπου έμενε ακόμα λίγη ζωή, και μου έκανε νεύμα να πλησιάσω για να μου μιλήσει.

Έσκυψα να τον ακούσω. Μέσα σ' ένα ψίθυρο μου είπε:

—Λες να δεχθεί με τετρακόσιες δραχμές; Πεντακόσιες εν ανάγκη; Περισσότερα δεν μπορώ να δώσω... Δεν μπορώ...

Πριν προφθάσω να του απαντήσω, είδα τα μάτια του να γυαλίζουν, να γίνονται τεράστια, άνασκηκώθηκε μια στιγμή από το στρώμα του και ξανάπεσε με γδούπο άπνους.

Είχε πεθάνει!....

Το άρθρο αυτό δημοσιεύεται κατ' έκλογήν του άναγνώ-
στου μας Ήλίας Παπαμετοπούλου.

Εχεις ξεχάσει πώς μου χρωστάς 100 δραχμές;
—Όχι, όχι ακόμη. Δώσε μου όμως λίγο καιρό και θα γίνω κι' αυτό.

Constellation

☆

Ο φθονερός όμολογεί σιωπηλά την ύπεροχή του φθονουμένου.

J. Rousseau

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΘΕΡΑΠΕΥΕΙ ΤΗΝ ΑΦΑΣΙΑ

Τών

M. SILVERMAN και K. HOLLIDAY

Ός πριν από λίγα χρόνια οι γιατροί πίστευαν πως δεν ήταν δυνατό να άσκηθούν και πάλι στην όμιλία οι «άφασικοι», δηλαδή τα θύματα της άφασίας, τα έκατομμύρια των ανδρών και των γυναικών που από κάποιο άτύχημα ή από μια κρίσι άποπληξία χάνουν την μιλιά τους.

Η άφασία μπορεί να πάρη πολλές μορφές. Ένας άρρωστος δεν μπορεί να μιλήσει, να διαβάσει, να γράψει ή να καταλάβη τα λόγια που ακούει. Άλλος δεν ξέρει πια να κάνει προσθέσεις ή αφαιρέσεις, δεν αναγνωρίζει τα χρώματα ή χάνει την ικανότητα να θυμάται ένα γνωστό μουσικό σκετο. Οι άφασικοί παρουσιάζουν είτε ένα από τα συμπτώματα αυτά, είτε περισσότερα μαζεμένα. Όλες αυτές οι διαταραχές έμεναν ως τώρα άθεράπευτες γιατί αντίθετα με όσα συμβαίνουν στους άλλους ίσους του οργανισμού, τα κύτταρα των νευρικών κέντρων όταν καταστραφούν δεν αναπλάσσονται.

Και το έργο των γιατρών γίνεται πιο δύσκολο, γιατί όρισμένες προσβολές, όρισμένα τραύματα προκαλούσαν είτε άπλη άφασία είτε ένα είδος παραλύσεως, είτε και τις δύο διαταραχές μαζί. Μερικοί έχαναν για πάντα την ικανότητα της όμιλίας, ενώ

άλλοι την εύρισκαν και πάλι όλόκληρη ή εν μέρει, όποια και αν ήταν η θεραπευτική μέθοδος που εφαρμόζοταν στην περίπτωση τους.

Μέσα σε διάστημα πενήντα ετών δύο μεγάλες ανακαλύψεις έρριξαν φώς στα σκοτεινά αυτά προβλήματα. Το 1861 ο Γάλλος επιστήμων Πώλ Μπρόκ άπέδειξε πως το κέντρο της όμιλίας βρίσκεται στο άριστερό έγκεφαλικό ήμισφαίριο στους περισσότερους δεξιόχειρες και στο δεξιό ήμισφαίριο σε όλους σχεδόν τους άριστερόχειρες.

Στις αρχές του 20ού αιώνα πάλι ένας Σουηδός γιατρός, ο Σάλομον Έμπερσεν, ανακάλυψε πως ο άνθρωπος γεννιέται με δύο κέντρα όμιλίας, ένα σε κάθε έγκεφαλικό ήμισφαίριο. Πολύ νωρίς το ένα από τα δύο αυτά κέντρα κυριαρχεί, ενώ το άλλο μένει άδρανές. Αν το κέντρο που έχει κυριαρχήσει τραυματισθή, ύποστήριζε ο Χέντσεν, θα μπορούσαμε να άσκήσουμε το άλλο έτσι ώστε να αναλάβη αυτό την χαμένη λειτουργία.

Το 1917 σε ηλικία 70 ετών ο Δρ. Χέντσεν άρχισε μεγάλες έρευνες για την άφασία. Συγκέντρωσε λεπτομερείς παρατηρήσεις από την μελέτη 1.500 περιπτώσε-

ων άφασίας σέ έξι χώρες. Από την μελέτη αυτή έβγαλε το συμπέρασμα πώς ό έγκεφάλος έχει μια όλόκληρη σειρά από δίδυμα κέντρα.

Έτσι ή κατανόηση των όπτικων εικόνων εξασφαλίζεται από ένα ζεύγος κέντρων που βρίσκονται στο κάτω μέρος του έγκεφάλου. "Αν ένα χτύπημα ή μια αίμορραγία διαταράξουν το κυρίαρχο κέντρο τότε παρουσιάζεται στον άσθενή μια «φυσική» όπως λέγεται τύφλωση. "Ο άσθενής βλέπει καλά αλλά δέν καταλαβαίνει τί βλέπει και δέν μπορεί νά διαβάση.

"Αλλα κέντρα κατά ζεύγη κατευθύνουν την κατανόηση της όμιλίας και την άρθρωση των λέξεων. "Η γραφή, ό ύπολογισμός, ή αίσθηση των χρωμάτων και τό αίσθημα της μουσικής έχουν και αυτά τά κέντρα τους.

Τά πορίσματα του Χέντσεν έδειξαν πώς ό κοινός τύπος του άφασικού έχει στο ύγιες και άχρησιμοποίητο τμήμα του έγκεφάλου του την δυνατότητα νά προσαρμοσθή και πάλι στη ζωή. "Ο Χέντσεν δημοσίευσε τά πορίσματα των έρευνών του ταξινομημένα με πολλές λεπτομέρειες και παρατηρήσεις.

"Ο Δανός πάλι Γιохάνες Μάγκαρντ Νίλσεν που είχε σπουδάσει πολλά χρόνια στην "Αμερική και στην Εύρώπη άρχισε τό 1930 μια πλήρη μελέτη των έγκεφαλικών λειτουργιών. Μπορούσε νά καταλάβη τό επιστημονικό λεξιλόγιο του Χέντσεν και έτσι έκανε μια περίληψη του βιβλίου του Σουηδού, την πλούτεια με νέα στοιχεία και την δημοσίευσε. Στο βιβλίο αυτό δίνει τά μέσα με τά όποια μπορεί νά βρή κανείς σέ ένα άσθενή την έδρα του έγκεφαλικού τραύματος και τους τόμεις που έμειναν ανέπαφοι. "Εξηγεί ακόμη πώς ή θεραπεία της άφασίας

έγκειται στην έπανεκπαίδευση του ύγιους ήμίσεος του έγκεφάλου. Για νά φθάσουμε σ' αυτό τό άποτέλεσμα χρησημοποιούμε μια μέθοδο άνάλογη με εκείνην που θα χρησημοποιούσε όποιος θα ήθελε νά μάθη γαλλικά σέ έναν Κινέζο χωρίς ό ίδιος νά ξέρη κινέζικα. "Η μέθοδος αυτή άποτελεί ένα συνδυασμό παντομίας και εξηγήσεων με χειρονομίες ενώ προφέρονται καθαρά και ευδιάκριτα οι αντίστοιχες λέξεις. Πάνω άπ' όλα χρειάζεται τεράστια ύπομονή.

Τό 1946 ένας εκπρόσωπος της Ένώσεως "Αμερικανών Παλαιών Πολεμιστών έγραψε στον Νίλσεν: «Έκατοντάδες άνθρωποι που τραυματίστηκαν στο κεφάλι έπαθαν άφασία και δέν μιλούν. Θά θέλαμε νά κάνουμε κάτι γι' αυτούς. Μπορείτε νά μάς βοηθήσετε;»

"«Ας ιδρύσουμε ένα κέντρο για την έπανεκπαίδευση των άφασικών» άπάντησε ό Νίλσεν.

Τό κέντρο ιδρύθηκε στην Καλιφόρνια με διευθυντή τον ψυχίατρο Ντόναλντ Σούλτς, ειδικευμένο στα ζητήματα της όμιλίας. "Ο πρώτος τους άσθενής ήταν ένας νέος 26 έτών, ό Τόνυ Ραμίρες, που είχε περάσει τρία χρόνια σέ ένα νοσοκομείο. κλεισμένος τον περισσότερο καιρό στο τμήμα των επικινδύνων ψυχοπαθών. Το είχαν βγάλει από τον έγκεφαλό του θραύσματα όβιδος, αλλά ό νέος δέν μπορούσε πιά νά μιλήση ούτε νά διαβάση ούτε νά γράψη. "Η καρτέλα του έγραφε «Τάσι προς αυτοκτονία».

"Ο Τόνυ παρουσιάστηκε στο γιατρό συνοδευόμενος από δύο νοσοκόμους. "Όταν ό Σούλτς τον χτύπησε φιλικά στον ώμο ό Τόνυ άναπήδησε και τραβήχτηκε σέ μια γωνιά σφίγγοντας τις γροθιές του και δείχνοντας τά δόντια του. "Υστερα έκανε

μια κίνησι σαν νά φύτευε μια ψαίρα στο κεφάλι του και μουρμούρισε κάτι που ήταν σαν μούμ μούμ».

—"Ωστε θέλεις νά τινάξης τά μυαλά σου στον άέρα; τον ρώτησε ό Σούλτς.

"Ο Τόνυ κούνησε τό κεφάλι του με ύφος άπογοητευμένο.

—Πρώτα όμως θά μάθης κάτι. Κάτσε ήσυχα και προσπάθησε νά επαναλάβεις ό,τι σου λέω «Α-α-α, Ο-ο-ο, Ε-ε-ε».

"Ο Τόνυ έμεινε καθισμένος κυττάζοντας τό πάτωμα. Χρειάστηκαν κόποι πολλών έβδομάδων για νά άρχισή ό Τόνυ νά δείχνη κάποιο ένδιαφέρον για τό μάθημα. Μιά μέρα επιτέλους έπανέλαβε «Α-α-α». "Η θεραπεία του είχε άρχισει.

Χρειάστηκαν 150 ήμέρες, 150 μαθήματα ενός τετάρτου της ώρας τό καθένα για νά μάθη ό Τόνυ νά άρθρώνη πέντε - έξι λέξεις. Στο μεταξύ έπεφτε κατά περιόδους σέ κρίσεις άπελπισίας και άπογοητεύσεως. "Υστερα από 13 μήνες όμως ό Νίλσεν και ό Σούλτς έκριναν πώς ό άρρώστος τους μπορούσε νά φύγη από τό νοσοκομείο. "Η καρτέλα του έγραφε: «Απελύθη. Πλήρης θεραπεία από άφασία». Και ό Τόνυ βρήκε δουλειά σέ ένα εργοστάσιο.

"Υστερα ήρθε ή σειρά του Τζάκ Ρόμπερτ, χημικός μηχανικού, που είχε κι' αυτός πληγώθι στο κεφάλι από θραύσματα όβιδος. "Ο Τζάκ μπορούσε νά μιλή, αλλά τά λόγια του ήταν άσυνάρτητα.

«"Ηξερα καλά τί ήθελα νά πώ, έλεγε ό ίδιος άργότερα, αλλά δέν μπορούσα νά βρω τίς λέξεις που ήθελα».

Πρίν από τον πόλεμο τά τέστ εύφυίας του έδειχναν επίπεδο πάνω από τό κανονικό. Τώρα

βρισκόταν στο επίπεδο του ήλιθιου. "Ο Τζάκ άγωνιούσε τόσο για νά ξαναβρή την ικανότητά του νά έκφράζεται, ώστε στο πρώτο μάθημα ό ιδρώτας έτρεχε συνέχεια από τό μέτωπό του.

—Τό σπουδαιότερο είναι, το έλεπε ό Σούλτς, νά ήρεμήσης. "Εχουμε όλο τον καιρό μπροστά μας.

"Ο Τζάκ υπάκουσε. Σέ λίγο καιρό οι λέξεις άρχισαν νά ξανάρχωνται. Τά διανοητικά τέστ βελτιώνονταν προοδευτικά. "Υστερα από ένα χρόνο επανεκπαδεύσεως έφυγε από τό νοσοκομείο θεραπευμένος.

Διαφορετική ήταν ή περίπτωση του ναυτικού Πήτερ Σμιθ. "Αρχισε τά μαθήματα καθισμένος μπροστά σέ ένα καθρέφτη για νά παρακολουθή τις κινήσεις των χειλιών και της γλώσσας του. Οι πρώτες του άρθρώσεις ήχογραφήθηκαν και έτσι μπορούσε νά ακούη και νά παρακολουθή την πρόδότη του. "Επί έξι μήνες δέν παρατηρήθηκε καμιά βελτίωση. "Επειτα μια μέρα ό Σμιθ μπόρεσε νά προφέρη τά φωνήεντα και προχώρησε στη μελέτη των συμφώνων. Στους επόμενους έξι μήνες έκανε καταπληκτικές προόδους. Μέσα σέ ένα μήνα και λιγώτερο άφωμοίωσε τό πρόγραμμα ενός σχολικού έτους.

Στό συντομο αυτό διάστημα τά άνέπαφα έγκεφαλικά του κέντρα δέχθηκαν τό αντίστοιχο της κατωτέρας και μέσης έκπαδεύσεως και ύστερα ήταν έτοιμος νά ακολουθήση άνώτερα μαθήματα.

Με τον τρόπο αυτό θεραπεύτηκαν έκατοντάδες άρρωστοι, άνάμεσα στους όποιους και ένας νέος ζωγράφος, που ύστερα από ένα τραύμα στο κεφάλι δέν μπορούσε νά άναγνωρίση τά χρώ-

ματα. 'Επίσης έμαθαν πάλι πιά-
νο σέ έναν πού είχε ξεχάσει νά
παίξει.

Παρόμοια κέντρα έχουν γίνει
σέ πολλές χώρες καί έτσι τώρα
ύστερα από μιά θεραπεία 12-15
μηνών, τά θύματα τής άφασίας
ξαναθρίσκουν τόν έαυτό τους καί
τήν Ικανότητα τής όμιλίας.

Ό γιατρός Νίλσεν πιστεύει πώς
μέ τήν προσεκτική έφαρμογή
τών σημερινών γνώσεων 25% των
άφασικών μπορούν νά έπιστρέ-
ψουν στίς παλιές τους άσχολίες
σάν νά μ'ην είχαν άρρωστήσει
ποτέ, ένώ 50% μπορούν νά ζή-
σουν σάν ύγιείς πολίτες μέ συν-
είδησι των εϋθυνών τους.

Τί ακριβώς έννοεΐτε όταν λέτε

Γιά κάθε μιά από τις παρακάτω
λέξεις διαλέξτε ανάμεσα στους 3 ό-
ρ σμούς εκείνον πού νομίζετε ότι ά-
ποδίδει τήν ακριβή σημασία της.

1) ΑΝΑΓΛΥΦΟΣ. Α: Χάρ-
της. Β: Σκαλισμένος. Γ: Λαί-
μαργος.

2) ΑΡΓΟΣΧΟΛΟΣ. Α: "Α-
νεργος. Β: "Αεργος. Γ: "Απερ-
γος.

3) ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΣΙ. Α: Πα-
ραμόρφωσι. Β: Ψέμα. Γ: Δια-
ταύρωσι.

4) ΕΔΩΛΙΟΝ. Α: Κιγκλίδω-
μα. Β: Εϊδωλο. Γ: Κάθισμα.

5) ΖΑΤΡΙΚΙΟΝ. Α: Σκάκι.
Β: Εϊδος φεσιού. Γ: "Ολόμαλλο
ύφασμα.

6) ΚΛΙΚΑ. Α: "Αφρόκρεμα.
Β: Συμφεροντολογική ομάδα. Γ:
Σκάλα.

7) ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ. Α: Με-
γάλη συγκέντρωσι. Β: Δημιουργία
του κόσμου. Γ: "Υπερπαρα-
γωγή.

8) ΚΡΗΠΙΣ. Α: Βάσι. Β:
Γκρεμός. Γ: Φτέρνα.

9) ΛΕΟΝΤΑΡΙΣΜΟΙ. Α: Λε-
ονταράκια. Β: Παιχνίδια λιοντα-
ριού. Γ: Ψευδοπαλληκαριές.

10) ΛΟΣΤΡΟΜΟΣ. Α: "Αρ-
χιναύτης. Β: Καθαδιστής κατα-
στρώματος. Γ: Βαρκάρης.

11) ΜΑΙΝΟΜΑΙ. Α: Μάχο-
μαι. Β: Δέν φεύγομε. Γ: Εϊμαι
τρελλός.

12) ΣΥΜΦΥΡΩ. Α: Σκουπί-
ζω. Β: Ανακατεύω. Γ: Κλέβω
τή φύρα.

13) ΤΕΛΕΣΙΔΙΚΟΣ. Α: Τέ-
λος τής δίκης. Β: Καταδικαστι-
κός. Γ: Τελειωτικός.

14) ΤΡΥΦΗ. Α: Καλοπέρασι.
Β: "Απόλαυσι. Γ: Αίσχροτης.

(Απαντήσεις στή σελίδα 111)

Ό σοβαρός κύριος καί ἡ άνόητος μικρή

"Ένα διήγημα τής GERMAIN SUSINI

Μά τί έχει αυτή ή κοπέλλα καί
μέ κυττάζει έτσι;
"Ο κ. Κολομπέλ είχε νοιώσει ένα
βλέμμα επάνω του καί αφήνοντας
γιά μιά στιγμή τήν έφημερίδα του
έβριξε μιά αποδοκιμαστική ματιά
στήν κοπέλλα πού τόν κύτταζε σο-
βαρά. «Μοιάζει μέ πουλί... "Όχι
μάλλον μέ έντομο... "Έχει τά σκο-
τεινά, γυαλιστερά καί λίγο πεταχτά

μάτια τής πεταλούδας. "Επιτέλους
άν αυτό τήν διασκεδάσει...» καί συ-
νέχισε τό διάβασμά του. "Ο κ. Κο-
λομπέλ, ένας συμπαθητικός πενη-
τάρης, δέν ήταν από κείνους πού
κοκκορεύονται.

Τού φαινόταν περίεργο πού μιά
κοπελλίτσα, έστω καί μέ μάτια πε-
ταλούδας, τού έδινε τόσο προσοχή.
"Η νέα δέν γύριζε άλλου τά μαύρα

καί λίγο θλιμμένα μάτια της. Παρ' όλο που ό κ. Κολομπέλ έκανε πώς διάβαζε, ήξερε πώς ή νέα έξακολουθούσε να τόν κυττάζει. Δεν είναι μόνο οί γυναίκες ευαίσθητες στόν μαγνητισμό που άσκει ένα βλέμμα.

Έφθασαν στο τέρμα και τó λεωφορείο σταμάτησε. Οί επιβάτες κατέβηκαν και ό κ. Κολομπέλ άνακαλύπτοντας πώς δεν είχε τσιγάρα έσχάσε τήν πεταλούδα. Στη γωνία του δρόμου ήταν ένα καπνοπωλείο και μπήκε να πάρη τσιγάρα. Όταν βγήκε είδε στο πεζοδρόμιο τήν κοπέλλα με μιá μικρή βαλίτσα στο χέρι να κυττάζει σάν χαμένη τó δρόμο έπάνω κάτω — χωρίς να καλοσκεφθή, με μιá διάθεσι ευγενείας ό κ. Κολομπέλ τήν πλησίασε:

—Μπορώ να σάς βοηθήσω, δεσποινίς;

—Εύχαριστώ πολύ, κύριε. Με συγχωρείτε αλλά δεν ξέρω καλά τó Παρίσι. Ζητώ τήν όδó Γκρενέλ.

—Τήν όδó Γκρενέλ; Τήν ξέρω αλλά έπρεπε να κατεβήτε σέ άλλη στάσι. Για να δούμε...

—Ο κ. Κολομπέλ προσπάθησε να τής εξηγήσει αλλά είδε πώς ή κοπέλλα δεν καταλάβαινε. Του φάνηκε άκόμη πιό πολύ σάν ένα φοβισμένο και εύθραυστο έντομο.

—Άκούστε, δεσποινίς, άφού δεν ξέρετε αυτή τή συνοικία, τó καλύτερο είναι να μπήτε σ' αυτό τó μπαρ να πιήτε ένα ζεστό καφέ και να με περιμένετε. Θά πάω ως τó γκαράζ να φέρω τó αυτοκίνητό μου και θά σάς πάω στήν όδó Γκρενέλ.

—Ω, κύριε...

—Μη στενοχωρήστε. Έχω καιρό διαθέσιμο και έτσι δεν πειράζει καθόλου: γιατί άλλοιώς θά ταλαιπωρηθήτε. Έλάτε...

Δύο άχνιστοι καφέδες και μιá μεγάλη σιωπή μπήκαν ανάμεσά τους στο τραπέζι. Τώρα εκείνη κατέβαζε τά μάτια συνεσταλμένα και σιωπηλή. Ο κ. Κολομπέλ που είχε άρχισει να ενδιαφέρεται για τόν ρόλο του ευεργέτη, δεν τολμούσε να κάνη τις έρωτήσεις που ήθελε. Στο τέλος δεν κρατήθηκε πιά.

—Γιατί με κυττάζατε μέσα στο λεωφορείο;

—Γιατί φαίνεστε διαφορετικός από τούς άλλους... Τουλάχιστον από εκείνους που ήταν γύρω σας. Σας φανταζόμουν στο βολάν ενός μαύρου αυτοκινήτου...

Ο κ. Κολομπέλ γέλασε. Η κοπελίτσα δεν ήταν άνοητη. Ο κ. Κολομπέλ μπορεί να μη θεωρούσε τόν έαυτό του ώραίο αλλά έκτιμούσε πολύ τόν ευγενικό άέρα που περιέβαλλε τó άτομό του.

—Είναι άστείο αυτό που λέτε... Η αλήθεια είναι ότι σπάνια παίρνω τó λεωφορείο αν και είναι πολύ πρακτικό...

Και έξακολούθησε να μιλά για τά βάσανα του αυτοκινήτου: δεν μπορεί κανείς να κυκλοφορήσει στο Παρίσι, δεν έχει που να αφήσει τó αυτοκίνητό του κλπ.

Τόν άκουγε άραγε; Τα μάτια της σκοτεινά και λαμπερά τόν κύτταξαν με τήν ίδια περιέργεια όπως στο λεωφορείο.

—Μά τί σκέπτεστε; Μπορώ να σάς ρωτήσω, δεσποινίς; Μένετε στο Παρίσι;

—Όχι. Είναι ή πρώτη φορά που έρχομαι.

—Πάω τώρα να φέρω τó αυτοκίνητο. Καθήστε εδώ ώσπου να γυρίσω. Σας άφήνω τήν έφημερίδα μου.

—Μη μ' αφήνετε, του είπε. Σας παρακαλώ.

—Ο κ. Κολομπέλ ξανακάθισε.

—Δεν φαντάζομαι να φοβάστε; Είμαστε σέ μιá ήσυχη γειτονιά. Και ξέρετε στο Παρίσι δεν κλέβουν κορίτσια στις 10 τó πρωί, ούτε και πιό άργά. Λοιπόν; Τί φοβάστε;

Είσε πώς οί άκρες τών χλωμών χειλιών της τρέμανε. Ένοχλημένος άναρωτήθηκε αν θά έβαζε τά κλάματα. Τί θά λέγανε οί άλλοι; Ξερόβηξε συγκινημένος και ρώτησε μαλακά:

—Δεν μπορείτε να μου πητε για τί είστε άνήσυχη; Σας ρωτώ με καλή πρόθεσι, μήπως μπορώ να σάς βοηθήσω.

Είσε στα μαύρα της μάτια να γεννιέται ένα χαμόγελο,

—Έλάτε, διηγηθήτε μου τί σας συμβαίνει. Έχετε τó ύφος πώς ζήτε ένα δράμα. Και στήν ηλικία σας

ζή κανείς εύχαρίστως μέσα στο δράμα.

Με πατρικό και λίγο αυστηρό ύφος ό κ. Κολομπέλ ήθελε να εξημερώσει τήν πεταλούδα. Θά ήθελε πραγματικά να τήν βοηθήσει. Μά θά του μιλούσε;

Γρήγορα, με σιγανή φωνή, σάν να φοβόταν τήν άκούση κανείς, ή κοπέλλα είπε:

—Νά τί συμβαίνει: χθές τσάκασα από τó σπίτι μου. Έμενα στήν επαρχία μα έθλω να ζήσω στο Παρίσι. Και δεν πρέπει να με βρουνε. Στήν όδó Γκρενέλ μένει μιá ήλικιωμένη κυρία που με ήξερε μικρή και μ' αγαπά πολύ. Θά με δεχτή στο σπίτι της —είμαι βέβαιη— και θά με βοηθήσει.

Με προσοχή γιατί καταλάβαινε πώς δεν τά έλεγε όλα, τήν ρώτησε: —Ήσασταν τόσο δυστυχισμένη με τήν οικογένειά σας;

—Πολύ. Έχασα τόν πατέρα μου. Η μαμά ξαναπαντρεύτηκε έναν τρομερό άνθρωπο που τόν συχαίνομαι. Δεν μπορούσα να ζήσω εκεί. Έξαιτίας του ή μαμά δεν μ' αγαπά πιά... Και έπειτα...

—Έπειτα;

—Έκρυψε τó πρόσωπο στα χέρια της.

—Με κυνηγούσε...

—Καύμένο παιδί... Είναι αληθινό δράμα.

—Μά θά σάς γυρέψουν;

—Δεν φαντάζομαι, είπε εκείνη άπλά. Τόν άπειλησα εκείνον πώς θά τά πώ όλα στή μαμά, αν μ' έφερνε πίσω στο σπίτι. Και είμαι βέβαιη πώς εκείνη προτιμά να μη με ξαναδύ.

Άξιοβρήντη ιστορία, σκεπτόταν ό κ. Κολομπέλ. Και τί τύχη να με συναντήση σήμερα. Γιατί θά τήν βοηθήσω τήν φτωχιά πεταλούδα, θά τήν προστατεύσω.

Μιά σκέψι πέρασε, γοργή και άόριστη από τó νού του: ή Άν-Μαρί, ή γυναίκα του, θά ήθελε να συμβάλει στήν καλή πράξι; Νά δούμε... Πάντως εκείνος δεν θά έγκατέλειπε έτσι τήν κοπέλλα.

—Σας εύχαριστώ για τήν έμ-

πιστοσύνη σας... Άλήθεια, πώς λέγεστε δεσποινίς;

—Τζελομίνια.

—Πώς;

—Τζελ-σο-μί-να. Είναι ένα Ιταλικό όνομα που τó αγαπούσε ή μαμά γιατί είχε περάσει τó μήνα του μέλιτος στήν Ιταλία.

—Ωραία! Θά σάς λέω λοιπόν Τζελομίνια, αν έπιτρέπετε, φυσικά. Τώρα λοιπόν που γίναμε φίλοι, όπως ελπίζω, θά σάς πώ τó σχέδιό μου. Θά κάνετε λίγα λεπτά ύπομονη να φέρω τó αυτοκίνητο και να σάς πάω στή φίλη σας. Θά σάς αφήσω τή διεύθυνσί μου και όποτε μπορείτε θα με ειδοποιήσετε. Θά θέλετε να δουλέψετε, δεν είναι έτσι; Θά εξετάσουμε μαζί τις δυνατότητές σας. Κάνετε καλές σπουδές; Καλά, αυτό είναι σπουδαίο. Θά δητέ, όλα θά κανονιστούν.

Ο κ. Κολομπέλ δεν μιλούσε πιά στόν ένικό αλλά στόν πληθυντικό χωρίς να ξέρη τó γιατί. Ήξερε όμως πώς θά έσωζε τήν Τζελομίνια. Περίεργο όνομα. Άλλά αυτό δεν είχε σημασία.

Στήν όδó Γκρενέλ ό κ. Κολομπέλ στάθηκε στόν αριθμό που έπρεπε. Τή στιγμή που ή κοπέλλα έτοιμαζόταν να κατέβη του ήρθε μιá ιδέα.

—Ειδοποιήσατε τή φίλη σας πώς θά έρχόσασταν;

—Εκείνη έκανε νόημα πώς όχι, με ύφος άνησυχό.

—Δεν θά φύγω άμέσως, είπε εκείνος. Άν ή κυρία λείπει που θά πάτε; Καλύτερα να περιμένω λίγο.

Η κοπέλλα βγήκε ήσυχη. Τήν παρακολούθησε με τó βλέμμα του. Μπήκε σ' ένα σπίτι με καλή εμφάνισι. Ο κ. Κολομπέλ χαμογελούσε. Ο ρόλος του ήπτοτ ή τó άρεσε. Και τόσο τó χειρότερο για τó εργοστάσιο. Θά τά κατάφερναν και χωρίς αυτόν. Είκοσι χρόνια έδινε τó καλό παράδειγμα τής άκριβείας. Άς έπαιρνε τώρα λίγες ώρες άδειας.

Ένα άπελπισμένο προσωπάκι φάνηκε στήν πόρτα του αυτοκινήτου.

—Η κυρία Μπερτιέ δεν είναι έ-

κεϊ. 'Η θυρωρός μου είπε πώς θα επιστρέφει το απόγευμα.

—Μιά μικρή αναποδιά, δεν πειράζει. Της αφήσατε ειδοποίησι; 'Εν τάξει. Θα περιμένουμε τώρα για το μεσημεριανό. Σας προσκαλώ να φάτε μαζί μου. Καί ύστερα θα σάς φέρω εδώ. Τί λέτε;

—Είστε πολύ καλός, κύριε. Ντρέπομαι...

☆

—"Αν μη μιλούμε για μένα., εἴπε ἡ Τζελοσμίνα. Δὲν εἶναι τόσο διασκεδαστικό. Διηγηθήτε μου ἐσεῖς τὴ ζωὴ σας.

—'Ο κ. Κολομπέλ καὶ ἡ κοπέλλα τελείωσαν τὸ φαγητό τους σὲ ἓνα μικρὸ ἀλλὰ καλὸ ἐστιατόριο.

—'Αγαπητό μου παιδί, ἡ ζωὴ μου εἶναι πολὺ ἀπλὴ. Διαδέχθηκα τὸν πατέρα μου σ' ἓνα μικρὸ ἐργοστάσιο καὶ προσπαθῶ νὰ βελτιώσω τὴν ἀπόδοσί του. 'Εργάζομαι πολὺ. Χαμογελάτε γιατί σκέπτεστε τί κάνω σήμερα; Θὰ μὲ πιστεύατε ἂν σὰς ἔλεγα πὼς ὁ περίπατος αὐτὸς εἶναι μεγάλῃ ἐξάίρεσι καὶ πὼς εἶμαι ὁ πιὸ ἀκριβὴς ἀπὸ ὅλους μέσα στὸ σπίτι;

—'Ελπίζω νὰ παίρνετε πότε - πότε ἄδεια.

—Κάθε χρόνο τὸν Αὐγουστο ἡ γυναίκα μου, ὁ γιός μου καὶ ἐγὼ πηγαίνουμε στὴ Βρετάννη.

—Καὶ δὲν φεύγετε ποτὲ ἄλλοτε ἀπὸ τὸ Παρίσι;

—Ναὶ καμμιὰ φορὰ γιὰ 1-2 μέρες. Μὰ θὰ σὰς μάθῃ ἡ ζωὴ πὼς ὅταν κανεὶς θέλῃ νὰ κάνῃ κάτι ἀξιόλογο πρέπει νὰ δουλέψῃ σκληρά.

—Καὶ δὲν οκέπτεστε ποτὲ τὴν εὐτυχία;

—Τὴν εὐτυχία; Μὰ εἶμαι πολὺ εὐτυχισμένος. Τί πράξεῖν ἐρώτησι. Τὸ ἐργαστάσιό πάει καλά, ἡ οἰκογένειά μου εἶναι ἀξιαγάπητη.

—Καταλαβαίνω, εἶπε σκυθρωπὰ ἡ Τζελοσμίνα.

—Θὰ ἔλεγε κανεὶς πὼς ἡ εἰκόνα τῆς ἡρεμῆς εὐτυχίας σὰς ἀπογοητεύει.

—Δὲν ξέρω. Μὰ ἂν νομίζετε ὅτι ἡ ζωὴ σας εἶναι ἡ πραγματικὴ «ζωὴ» σὰς βεβαιώνω ὅτι γελιέστε.

Αὐτὴ τὴ φορὰ ὁ κ. Κολομπέλ

κάπως ταραχτήκε. 'Η Τζελοσμίνα ἄνοιγε μυστικὲς πόρτες καὶ φώτιζε σκοτεινὲς γωνιὲς τῆς ψυχῆς. Πού ἤθελε νὰ καταλήξῃ;

—Ποιά εἶναι ἡ «ζωὴ» κατὰ τὴ γνώμη σας; τὴν ρώτησε ξερά.

—Πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ εἶναι κανεὶς ἐλεύθερος, νὰ μὴν ὑποκύπτει σὲ κανένα ἐξαναγκασμό, νὰ ἀγαπᾷ τὸ ἀναπάντεχο, τὸ λίγο τρελλὸ πού θὰ ξεσήκωνε σὲ ἐπαναστάσι τὴν φρόνιμη μονοτονία τῆς ζωῆς σας...

—'Εγὶνε σιωπὴ καὶ ὁ κ. Κολομπέλ κατὰλαβε πὼς ξαφνικὰ ἐνοιώθε κατώτερος, μειωμένος γελασμένος. —ἀλλὰ ἀπὸ τί;— κοντὰ στὴν παράξενη αὐτὴ κοπέλλα πού ἔκρινε τόσο αὐστηρὰ μιὰ ζωὴ ἀξιοζήλευτῇ γι' αὐτόν...

—Δὲν εἶχατε ποτὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ τὰ παρατήσετε ὅλα; Νὰ φύγετε γιὰ ἄλλους τόπους; Νὰ μὴ βλέπετε τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους κάθε μέρα;

—Εἴστε παράλογη. Θὰ ἔλεγα πὼς ἔχετε ἀναρχικὲς τάσεις.

Καὶ μέσα του συλλογιζόταν «Αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία τὴν εἶχα πραγματικά... Πάνε χρόνια τώρα... 'Οταν ὁ πατέρας μου μοῦ ἔλεγε νὰ δουλέψω καὶ ἐγὼ ὄνειρευόμουν νὰ κάνω τὸν γύρο τοῦ κόσμου... Νὰ φύγω... 'Αν παρασυρόμουν ἀπὸ τίς τρέλλες αὐτῆς τῆς κοπέλλας...»

Χαμογελώντας μὲ κάποια μελαγχολία εἶπε:

—Νὰ ταξιδέψω, ναί.. Θὰ τὸ ἤθελα πολὺ. 'Αλλὰ σὰς βεβαιώνω πὼς δὲν εἶχα ποτὲ καιρὸ.

—'Εκείνη ἀπάντησε μὲ φωνὴ σιγανή, βιαστικὴ, σὰν νὰ ἔλεγε κάτι σπουδαῖο, ἓνα μυστικὸ πού δὲν μπορούσε νὰ τὸ κρατήσῃ περισσότερο.

—Δὲν εἶχατε καιρὸ νὰ ταξιδέψετε γιατί δὲν εἶχατε καιρὸ νὰ ζήσετε. Τὸ ἐργαστάσιό, οἱ ὑποθέσεις, τὸ χρήμα, ἡ ἰδέα τοῦ κόσμου γιὰ σὰς... Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ ἔχῃ ὅλα καὶ νὰ πάῃ στὸ Κάπρι...

—Γιατί νὰ πάω στὸ Κάπρι;

—'Ο κ. Κολομπέλ πῆρε ὕψος εἰρωνικὸ ἀλλὰ ἡ καρδιά του χτυποῦσε πρὸς γρήγορα. Καὶ φοβόταν λιγάκι, χωρὶς νὰ ξέρῃ γιατί...

—Στὴ Βενετία... μουρμούρισε ἡ κοπέλλα.

Καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ ἀποκαλύπτῃ τὴν μαγεμένη πόλιν. Τὰ πρασινωπὰ κανάλια καὶ τὰ παλιὰ πλοῦσια παλάτια περνοῦσαν μπρὸς στὰ μάτια του, τὰ περιστερία πετοῦσαν μπρὸς στὸν "Αἰγίό Μάρκο, τὰ μυσταῖα ἐδείχναν τοὺς θησαυροὺς τους καὶ τὰ νερὰ χρύσιζαν στὸν ἥλιο. "Εκλείσε τὰ μάτια νικημένος. "Εκείνη χαμογελοῦσε πειστικά.

—Δὲν εἶναι πολὺ ἀργά, τοῦ εἶπε σὰν νὰ μάντευε τὴ σκέψι του.

—'Ο κ. Κολομπέλ ρίχτηκε στὸ κενό:

—"Αν σὰς ἄκουα, ἂν γιὰ καμμιὰ φορὰ δεχόμουν νὰ κάνω κάτι τρελλό, ἀπίστευτο... "Αν γιὰ μιὰ φορὰ στὴ ζωὴ μου ἀποφάσιζα νὰ ξεφύγω ἀπὸ τὸ μαγανωπήγαδο γιὰ νὰ γνωρίσω αὐτὰ τὰ θαύματα... Θὰ θέλατε νὰ γίνετε ὁδηγός μου;

Τρομαγμένος ἀπ' αὐτὸ πού εἶχε ἐστωμίσει, ἐκλείσε τὰ μάτια. "Ο κόσμος θὰ γκρεμιζόταν... ἢ ἄλλοιώς..

—Μαρί - Πῶλ, εἶπε μιὰ ἀνδρική φωνή, μπορεῖς νὰ μὲ συστήσης στὸν κύριο;

—'Ορθίος πίσω ἀπὸ τὸν κ. Κολομπέλ ἓνας μελαχροινὸς νέος ἔσκυβε πρὸς τὴν Τζελοσμίνα.

Τὸ σκοτεινὸ δλέμμα φάνηκε ἀκόμη πιὸ σκοτεινὸ στὸ πρόσωπο πού εἶχε χλωμιάσει. "Η κοπέλλα εἶπε πολὺ ἥρεμα:

—Κύριε Κολομπέλ, ἐπιτρέψτε μου νὰ σὰς παρουσιάσω τὸν σύζυγό μου Φρανσουά Πασκιέ.

Γεμάτος σύγχυσι, θυμὸ καὶ ἀνησυχία ὁ κ. Κολομπέλ κατακόκκινος, δὲν ἔβρισκε λόγια νὰ πῇ κάτι.

—Κύριε, εἶπε ὁ σύζυγος, μὴν ἀνησυχῆτε. "Ας φύγουμε ἀπ' ἐδῶ γιατί μὰς κυττάζουν. "Αν θέλετε θὰ σὰς τὰ ἐξηγήσω ὅλα σὲ ἓνα πιὸ ἥσυχο μέρος.

Τὸ παραμῦθι εἶχε ἀρχίσει καὶ ὕστερα... "Ο κ. Κολομπέλ ἔπεσε ἀπὸ ψηλά. Τί σήμαινε ἡ ἐπέμβασι τοῦ νέου; Προσπάθησε νὰ μὴ δείξῃ ἀνησυχία. Πλήρωσε καὶ οἱ τρεῖς μαζί ἔφυγαν μὲ τὸ πιὸ φυσικὸ ὕψος. "Επιτέλους δρέθηκαν στὸ πεζοδρόμιο.

—Ποῦ θὰ πάμε; ρώτησε ὁ κ. Κολομπέλ.

—Στὸ σπίτι, ἂν θέλετε, εἶπε ὁ νέος. Θὰ εἶναι καλύτερα ἐκεῖ.

Μήπως ἦταν παγίδα, ἡ ἐκβιασμός; Τί νὰ κάνῃ;

—'Ο κ. Κολομπέλ ἐνοιώσε ξαφνικὰ τὴν ἐπιθυμία νὰ τοὺς παρατήσῃ. Θὰ ἦταν ὅμως σὰν νὰ ἀναγνώριζε τὴν ἐνοχὴ του. "Ο ἀνδρας τῆς Τζελοσμίνας—δηλαδὴ τῆς Μαρί - Πῶλ—δὲν ἔμοιαζε παλιάνθρωπος. Φαινόταν σοβαρὸς καὶ ἀξιοπρεπής. "Αλλὰ στὴν ἐποχὴ μας...

Στεκόταν στὸ πεζοδρόμιο καὶ οἱ τρεῖς καὶ κυττάζονταν μὲ ἀμηχανία. "Η κατάσταση ἦταν γελοία. "Ο θυμὸς τοῦ κ. Κολομπέλ ξαναφούντωσε καὶ ἔδωξε τοὺς δισταγμούς του.

—Νομίζω πὼς δὲν χρειάζεται ἐξηγήσι, εἶπε. "Η κυρία θὰ σὰς πῇ ἐλπίζω πὼς παίζει ὠραία τὸ ρόλο τῆς ἀπελπισμένης ὀρφανῆς. "Ὅσο γιὰ μένα δὲν πρόκειται νὰ ξαναπαίξω τὸ ρόλο τοῦ ναυαγοσωστικοῦ.

Καὶ μπῆκε στὸ αὐτοκίνητο ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἀπομακρύνονταν χωρὶς λέξι.

Τὴν ὥρα πού ἔβαζε μπροστὰ τὴ μηχανὴ ἓνα γκαρσόνι, βγήκε ἀπὸ τὸ ἐστιατόριο, κυττάζε ἔξω καὶ ἔτρεξε στὸ αὐτοκίνητο.

—Κύριε, ἡ κυρία ξέχασε αὐτά...

Τοῦ ἔδωσε ἓνα ζευγάρι γάντια καὶ ἓνα γράμμα.

—'Ο κ. Κολομπέλ δίστασε μιὰ στιγμή ὕστερα τὰ πῆρε καὶ τράβηξε γιὰ τὸ ἐργαστάσιό.

☆

Τὸ γράμμα προοριζόταν γιὰ τὸν Φρανσουά Πασκιέ καὶ ὁ κ. Κολομπέλ διάβασε τὰ παρακάτω:

«'Αντίο, Φρανσουά, φεύγω. Εἶμαι πολὺ δυστυχισμένη καὶ ἐσὺ δὲν εἶσαι εὐτυχισμένος κοντά μου. Εἶσαι φρόνιμος, σοβαρὸς. Εἶσαι σὰν μιὰ συνειδησι πού μὲ μαλλώνει κάθε βράδυ γιὰ τὶς ἀνοησίες μου. τὴν ἐπιπολαιότητα μου, τὴν ἀνικανότητα μου νὰ προσαρμοστώ σὲ καθετὶ πού ἔχει σημασία γιὰ σένα. Δὲν εἶμαι καλὴ οἰκοδόμοισινα, δὲν θὰ μάθω ποτὲ νὰ μαγειρεύω καλά.

Είμαι ανόητη, επιπόλαιη. Θαυμάζω το μυαλό σου, την αξία σου, καταλαβαίνω πώς δεν θα γίνω ποτέ ή ιδανική γυναίκα που σου ταιριάζει. Ζω στα όνειρά μου και αυτό σε έκνευριζε. Με μεταχειρίζονται σαν παιδί και εγώ αισθάνομαι κατώτερη, μειωμένη. Χθές μου είπες τόσες εύγενικές συμβουλές. Δεν γελάς με τις άδυναμίες μου, δεν έχεις χιούμορ, θέλεις να με κάνεις τέλεια. Και γώ θέλω να συνεχίσω τα όνειρά μου, να λέω ιστορίες στον έ-αυτό μου, να ξεφεύγω από την βαρειά και δύσκολη όψη της ζωής. Δεν αγαπώ την πειθαρχία, την ακρίβεια, την τάξη, τις αρετές που μου λές ότι φτιάχνουν τον τίμιο άνθρωπο. 'Ωστόσο σ' αγαπώ, μά σ' αγαπώ όπως θα ήθελα να ήσουν — τουλάχιστον πότε-πότε. Νομίζω πως ούτε και σύ πρόκειται ν' αλλάξεις, δηλαδή εσύ θα είσαι πάντα ο πολύ καλός και εγώ όχι αρκετά καλή. Γι' αυτό απόφασισα να φύγω. Φεύγω για να μη μπορέσουμε και οι δυο να κρίνουμε την περιπτώσι μας, και να αποφασίσουμε αν είναι απελπιστική. Θέλω να είμαι ήσυχη και να σκεφθώ για σένα χωρίς να ταραζομαι από την παρουσία σου. Θα σου γράψω όταν έρθει ή στιγμή και σε παρακαλώ να περιμένεις χωρίς να θελήσεις να με φέρεις πίσω...»

Ο κ. Κολομπέλ, που για πρώτη φορά στη ζωή του άνοιξε ξένο γράμμα, σταμάτησε το διάβασμα. 'Ωστε αυτό ήταν. Ένας νέος σύζυγος πολύ σοβαρός, μια νέα κοπέλλα που

αρνιόταν να δεχθεί την απλή ανιαρή ζωή και ζούσε στις χίμαιρές της, σαν παιδί που φοβόταν να μεγαλώσει. Καύμενη μικρή... Του είχε διηγηθεί μια συγκινητική ιστορία ίσως γιατί τον έκρινε κατάλληλο να την καταλάβει, να την προστατέψει... Ο κ. Κολομπέλ συγκινήθηκε. Η γραμματέυσ του έφερε την άλληλο-γραφία και έβαλε τέλος στην όνειροπόληση.

★

—Μου φαίνεται πως θα έπρεπε να κάνουμε ένα ταξιδάκι στην 'Ιταλία, είπε στη γυναίκα του το βράδυ της παράξενης ημέρας.

—Στην 'Ιταλία; Γιατί; Θα γίνουμε σαν κι' αυτούς που δεν τους χωράει ο τόπος τους και τρέχουν έδω και κεί;

Η Άνν - Μαρί ήταν ευτυχισμένη μόνο στο Παρίσι.

—Είναι ωραία ξέρεις στην 'Ιταλία. Στη Βερώνα υπάρχει ο τάφος της 'Ιουλιέττας, ή Ρώμη είναι υποβλητική... Και ή Βενετία, δεν σε έλκύει ή Βενετία;

—Όχι μέσα στο καλοκαίρι πάντως. Μα που σου ήρθε αυτή ή ιδέα;

—'Ω, δεν ξέρω, έτσι μου φάνηκε... Ο κ. Κολομπέλ άρχισε να μουντζουρώνει στο περιθώριο της έφημερίδας του παράξενα σχέδια. Έμοιαζαν κάπως με πεταλούδες που τὰ λαμπερά και ειρωνικά μάτια τους κύτταξαν φιλικά. Τουλάχιστον έτσι του άρεσε να φαντάζεται.

Σ' ένα μικρό παρισινό θέατρο γινόταν τον χειμώνα διαγωνισμός για την ανάδειξη της «Μίς» της περιοχής. Παρ' όλο που το θέατρο δεν θερμαινόταν και το κρύο έτσουζε αγριώς, οι υποψήφιος «Μίς» παρήλαυναν με το μαγιώ χωρίς να νοιάζονται καθόλου.

—Όταν σκέπτομαι πόσο προσοδεύουν τὰ παιδιά μας! είπε ή μητέρα μιās υποψηφίας στην διπλανή της. Πέρυσι τέτοιον καιρό, όταν έκανε τόσο κρύο, ή κόρη μου δεν έβγαίνει από το σπίτι ούτε για να πάει στο σχολείο!

Up.

ΟΙ ΙΝΔΙΕΣ

Χθές, σήμερα, αύριο

Η μελέτη του Tibor Mende αποτελεί μέρος ενός βιβλίου του με τον τίτλο «L' Inde devant l' orage». Το βιβλίο αυτό είναι καρπός μακράς και πανηλημμένης γνώ-ομίας με τον τόπο που τον γύρισε σε διάφορες εποχές και με όλα τὰ συγχο-νειακά μέσα. Τις συνομιλίες του με τον Νεχρού, θά εκ-δώσει σε χωριστό βι-βλίο με τον τίτλο: «Conversations avec M. Nehru».

Η σκηνή διαδραμα-τίζεται στις θόρει-ες 'Ινδίες όχι μακριά από τὰ πολυτελή ξε-νοδοχεία του Νέου Δελχί, από τὰ γρα-φεία του με τις έγ-καταστάσεις κλιματι-σμού, από τις κομψές του δεξιώσεις. Η έπο-χή είναι πριν από λί-γους μήνες, προς το τέλος του πρώτου πεν-ταετούς 'Ινδικού σχε-δίου. Και γίνεται με την ευκαιρία μιās μερικής έκλει-ψης του ήλιου που για τούς περισσότερους 'Ινδούς είναι μια από τις σπάνιες εκείνες περι-πτώσεις όπου ο θεός - δαίμονας Ραχού προσπαθεί να καταβρο-χθίσει τον 'Ηλιο περνώντας μέσα από τη σκιά της Σελήνης.

Στις σημερινές 'Ινδίες, μια χώ-ρα που καταστρώνει σχέδια, που χτίζει φράγματα, φτιάχνει ατο-μικές στήλες και πολλαπλασιάζ-ζει τὰ χαλυδουργεία της, ο ρό-λος της αστρολογίας είναι τό-σο σπουδαίος όσο και ή έλπίδα για ένα καλύτερο μέλλον. Και όταν έρθει ή στιγμή για να προ-σευχηθούν για την απελευθέρωσι του θεού της ζωής, εγκάθειρ-κτον από τον δαίμονα του σκό-τους, εκατομμύρια άνθρωποι μα-ζεύονται στις όχθες τών παρα-ποτάμων του Γάγγη και γύρω

στις ιερές δεξαμενές που βρίσκονται στους 'Αγίους Τόπους. Βρί-σκονται εκεί κινημέ-νοι από μια ζωηρή φλόγα, ζητώντας την έπιστροφή του φωτός. Η έκλειψη θά άρχιζε στις 11.14'. 'Αλλά α-πό πολλές ημέρες πριν, έκτακτα τραίνα και κάθε είδους όχη-ματα κατευθύνονταν στο Κουρουκσετρά.

Οι προσκυνητές κα-τασκηνώναν υπομονετικά γύ-ρω από τις ιερές δεξαμενές που είχαν καθαριστεί και ά-πολυμανθή. Τὰ νερά τούς ήταν σκεπασμένα με πέταλα ρόδων και γιρλάντες από άνθη που τὰ είχε πετάξει ο ευσέβης λαός. Οι έφημερίδες είχαν γράψει πως θά έρχόταν και ή γυναίκα του προ-έδρου της Δημοκρατίας καθώς και άλλοι έπίσημοι και πολλές μεγάλες προσωπικότητες που ή-θελαν να λάβουν μέρος στο έ-πίσημο λουτρό. Οι άρχές είχαν έγκραστησει φαρμακεία και ι-ατρικούς σταθμούς για τούς έμ-βολιασμούς, μικρά άναψυκτήρια όπου πουλούσαν τσάι και έστι-ατόρια μέσα σε σκηνές.

Καθώς πλησίαζε ή ώρα το τε-ράστιο πλήθος άρχισε να ψάλλει ιερούς ύμνους. Άρκετοί θεατές είχαν μαζευτεί γύρω από έναν

“Αγιο πού ήταν ξαπλωμένος ακίνητος και γυμνός πάνω σε ξαναστρώμα από αγκάθια. Μερικοί δραστήριοι ιερείς περιφέρονταν κάτι φορητούς θωμούς με είδωλα και μαζεύανε έλεημοσύνες. Οί μοναχοί με τὰ κίτρινα ράσα τους καίανε λιθάνια και ψάλλανε ύμνους, ενώ διάφοροι μικροπωλητές διαλαλούσαν στραγάλια, παιχνίδια και φουσαρμόνικες. Οί ανάπηροι και οί άρρωστοί ήταν μαζεμένοι όλοι στην ίδια γωνιά, μά σιγά-σιγά πλησίαζανε στίς δεξαμενές. Τά μεγάφωνα πού ήταν έγκατεστημένα στα δέντρα ούρλιάζανε πότε τραγούδια από κινηματογραφικές ταινίες και πότε θρησκευτικούς ύμνους...”

“Υστερα άκούστηκαν καμπάνες και ταμπούρλα, οί θραχμάνοι αναγγείλανε την έναρξη της ήλιακής εκλείψεως και όλο εκείνο τὸ πολύχρωμο πλήθος σαν ένα άκατανίκητο κύμα ώρμησε στίς δεξαμενές της ελπίδας. “Ανδρες, γυναίκες και παιδιά βούτηξαν στο νερό και στραμμένοι πρὸς τὸν ήλιο πού σκοτείνιαζε άρχιζαν νά προσφέρουν αναθήματα και νά ψάλλουν προσευχές. “Όταν τὸ ένα τέταρτο τοῦ ήλιου σκοτείνιασε, ή σκιά άρχισε άργά νά υποχωρή. Τὸ φῶς θριάμβευσε. Διακόσιες πενήντα χιλιάδες άνθρωποι έτοιμάστηκαν νά φύγουν και για πολλές ήμέρες οί δρόμοι, τὰ τραίνα, τὰ αυτοκίνητα, τὰ κάρα ήταν γεμάτα από τὸ έξαγνισμένο πλήθος.

Μέσα στην τρομερή φασαρία με πλησίασε ὁ γιατρός τοῦ πρώτου χειρουργικοῦ σταθμοῦ πού ήταν εκεί κοντά. Στά χείλη του είχε εκείνο τὸ χαρκτηριστικό Ινδικὸ χαμόγελο πού είναι άνάμικτο με δειλία, έπιείκεια και φόβο μήπως συναντήση την συγκατάβασι.

—Θά σᾶς φαίνονται πολὺ πα-

ράξενα όλα αυτά, μοῦ εἶπε με ψεύτικη αδιαφορία. Είναι οί παλιές μας παραδόσεις... “Αλλά ξέρετε, μερικά χιλιόμετρα παρακάτω φτιάχνουμε ένα από τὰ μεγαλύτερα φράγματα τοῦ κόσμου.

Τὸ εἶδα αὐτὸ τὸ φράγμα ὅπως εἶδα και πολλά άλλα δείγματα τῶν νέων Ινδιῶν. Εἶδα εκείνους πού πηγαίνουν με τὸ ποδήλατο από χωριὸ σε χωριὸ για νά διδάξουν στὸν χωρικό πῶς νά φυτεύη τὸ ρύζι για νά βελτιώση την παραγωγή του, εἶδα την περηφάνεια στὰ μάτια εκείνων πού ξφτιαξαν τίς πρώτες Ινδικές ατμομηχανές. Εἶδα τίς κυρίες τῶν πόλεων πού πηγαίνουν στὰ χωριά και καθισμένες πάνω σε πέτρες νά ἐξηγοῦν πῶς πρέπει νά καταπολεμοῦν τίς άρρώστειες. Εἶδα τίς συνεδριάσεις τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων, ὅπου αὐτοί πού δὲν ξέρουν γράμματα σηκώνουν τὸ χέρι για νά ψηφίσουν στὰ θέματα πού άφοροῦν τὸ μέλλον της κοινότητάς τους. Πίσω από όλα αυτά εἶδα καθαρά νά διαγράφεται ή πιὸ καταπληκτικὴ προσπάθεια της Ιστορίας: ή προσπάθεια νά συγχρονιστῇ με την συγκατάθεσι τοῦ λαοῦ μιὰ τεράστια χώρα καθυστερημένη στὸ οικονομικὸ πεδίο. Είναι μιὰ φιλόδοξη προσπάθεια πού ὅλοι θέλουν νά πραγματοποιηθῇ με δημοκρατικές μεθόδους, κάτι πού σε παρόμοια κλίμακα δὲν έχει γίνει παρὰ με τὴ βία. Τὸ αποτέλεσμα της προσπάθειας αὐτῆς θά εἶναι άποφασιστικῆς σημασίας, ὄχι μόνο για τὸ μέλλον τοῦ δυτικοῦ κόσμου αλλά και για την πορεία πού θά ἀκολουθήσῃ τὸ δεύτερο ἡμισυ τοῦ αἰῶνα μας. “Η προσπάθεια αὐτὴ έχει μιὰ ἐπιβλητικὴ τόλμη. Θά ἐπιτύχῃ άραγε τελικά; Είναι ἴσως πολὺ νωρίς για νά δώση κανείς μιὰ ὀριστικὴ ἀπάντησι.

Σε ὀρισμένους ἐπισήμους κύ-

κλους επικρατεῖ καμμιά φορά υπερβολικός ένθουσιασμός και αίσιοδοξία για ὀρισμένα ἐπιτεύγματα. “Αλλοί πάλι βεβαιώνουν πῶς τίποτα δὲν άλλαξε και χαίρονται θαρρεῖς νά κατακρίνουν ὅ,τι γίνεται. Οί στατιστικές θρίσκονται με τὸ μέρος τῶν αἰσιόδοξων. “Υπάρχουν περισσότερα τρόφιμα και οί άνθρωποι αγοράζουν περισσότερα ὑφάσματα για νά σκεπάσουν τὸ σῶμα τους. “Αλλά τὰ φαινόμενα αυτά, λένε οί άπαισιόδοχοι, είναι παροδικά. Οί αἰσιόδοχοι άπαντοῦν πῶς τὰ ἐργοστάσια πολλαπλασιάζονται, πῶς οί ἀριθμοί της παραγωγῆς ἀνεβαίνουν γρήγορα και πῶς τὰ ἔκατομύρια τῶν ἐπενδύσεων δὲν μποροῦν νά μείνουν χωρίς καρπούς. Καί ή συζήτησι μένει άνοιχτή.

Πίσω από όλα αυτά ὑπάρχει μιὰ ἀπέραντη χώρα πού μέσα στὰ σύνορά της είναι μαζεμένο τὸ ένα ἔθνος της ανθρώπινης φυλῆς. “Όστόσο είναι μιὰ χώρα πού πεινᾷ και ἄν ακόμα σημειωνόταν τεράστια πρόοδος, αὐτὴ θά ἔμενε πεινασμένη για πολλά χρόνια ακόμη. “Ο πληθυσμός αὐξάνεται με ρυθμὸ μεγαλύτερο από τὸν ρυθμὸ της βελτιώσεως και της αὐξήσεως τῶν πηγῶν τῶν τροφίμων. “Ετσι οί Ινδίες μοιάζουν με άνθρωπο πού προσπαθεῖ νά ἀνέβῃ σε μιὰ μηχανικὴ σκάλα πού κατεβαίνει.

Πρέπει νά διαστοῦν οί Ινδίες για νά μείνουν ἐκεῖ πού εἶναι. Καί είναι ἀναγκασμένες νά τρέξουν για νά προχωρήσουν λίγο μόνο. “Επειτα ὑπάρχει ή τρομερὴ και τραγικὴ κληρονομία τοῦ παρελθόντος: ή άρρώστεια σε τεράστια κλίμακα, ή άγνοια, ή ἀπάθεια πού την γέννησε ὁ ὑποσιτισμός και ή ἀλυσίδα τῶν πετρωμένων παραδόσεων. “Ο μέσος Ινδὸς είναι πάντα δέσμιος της καταγωγῆς του, της κάσας

του, της θέσεώς του στην κοινωνικὴ κλίμακα ή τῶν θρησκευτικῶν και ἄλλων ταμποῦ πού ὑψώνονται μπροστὰ σε ὅλους ἐκείνους πού προσπαθοῦν νά ἀνεβθοῦν σε ένα ψηλότερο σκαλοπάτι. Πραγματικά οί συνθηκες ζωῆς τοῦ μέσου Ινδοῦ τοῦ 1956 είναι τόσο πολὺ πιὸ κάτω από τὸ παραδεκτὸ ἐπίπεδο, ὥστε ὅση πρόοδος και ἄν συντελεσθῇ δὲν θά ξεκινᾷ από τὸ «κανονικὸ» για κάτι «καλύτερο» αλλά από τὸ «ἀνυπόφορο» για νά φτάσῃ σε κάτι «λιγώτερο κακό».

Μιὰ ἀλλαγὴ πού συντελεῖται πολὺ άργά

Ὅσὸς ὅλες οί λεπτομέρειες δειχνουν πῶς μιὰ θραδεια ἀλλαγὴ συντελεῖται. Με τρόπο σχεδὸν ἀδιόρατο οί Ινδίες κινούνται, ἀρχίζουν νά ξεπερνοῦν τὰ σύνορα πού χωρίζαν την μονολιθικὴ τους ἀκίνησια από την ἐλπίδα για ένα καλύτερο μέλλον. Για ὅσους γνωρίζουν τίς Ινδίες τὸ γεγονός αὐτὸ είναι σχεδὸν ή ἀρχὴ της ἐπιτυχίας.

Πρὶν από μερικὲς ἑβδομάδες ἐνῶ ὁ τύπος και τὸ ραδιόφωνο συζητοῦσαν για τὸ δεύτερο πενταετὲς σχέδιο, μιλοῦσα με τὸν δάσκαλο ενός χωριοῦ και τὸν ρώτησα ἂν οί χωρικοί ἤξεραν την ὑπαρξὴ τοῦ πρώτου πενταετοῦς σχεδίου. Χαμογέλασε και μοῦ ἔδειξε κολλημένη σ' έναν τοίχο μιὰ ἀφίσα με τοὺς ἀριθμοὺς τῶν σκοπῶν τοῦ σχεδίου. “Υστερα με ὡδήγησε σε ένα καινούργιο Ιατρικὸ σταθμὸ πού τὸν είχαν χτίσει οί χωρικοί μόνοι τους και άρχισε νά μοῦ μιλᾷ για την άγροτικὴ μεταρρύθμισι.

—Νομίζετε λοιπόν, τὸν ρώτησα, πῶς ὕστερα από μερικὲς γενεές οί χωρικοί ἔχουν ἐπιτέλους τῶρα τὸ αἶσθημα ὅτι κάτι γίνεται γι' αὐτοὺς;

— Ασφαλώς, μου απάντησε, αλλά όχι ύστερα από μερικές γενεές· ύστερα από δυο χιλιάδες χρόνια.

Οι τρεις 'Ινδίες

Οι γενικεύσεις δεν είναι εύκολες για καμιά χώρα. Για τις 'Ινδίες είναι αδύνατες. Και η αίτία είναι η ύπαρξις τριών 'Ινδιών: οι μικρές 'Ινδίες των ανωτέρων τάξεων, οι μεγάλες αστικές 'Ινδίες και ο άπέραντος κόσμος των 'Ινδιών της υπαίθρου. Οι τρεις αυτές 'Ινδίες ζουν σε διαφορετικούς αιώνες, έχουν προβλήματα έντελως διαφορετικά, γνωρίζονται μεταξύ τους πολύ λίγο και αν παραμερίση κανείς ένα άοριστο αίσθημα έθνικης συνειδήσεως, έχουν πολύ λίγα κοινά σημεία ώστε να αποτελούν μια ένότητα.

Η διαφορά όγκου που υπάρχει ανάμεσα στις τρεις αυτές 'Ινδίες είναι περίπου όση εκείνη που υπάρχει ανάμεσα σε μια όδοντογλυφίδα, σε ένα μπαπούκι και στην καπνοδόχο ενός εργοστασίου. Οι 'Ινδίες των ανωτέρων τάξεων περιλαμβάνουν περίπου 2.300.000 ανθρώπους σε ένα πληθυσμό 375 εκατομμυρίων. Οι 'Ινδίες των πόλεων περιλαμβάνουν 30 εκατομ. ανθρώπους και οι 'Ινδίες της υπαίθρου, οι αληθινές 'Ινδίες, περιλαμβάνουν 340 εκατομμύρια ψυχές, δηλαδή κάπου το ένα όγδοο όλης της ανθρωπότητας.

Από τις τρεις αυτές ένότητες μόνον οι 'Ινδίες των ανωτέρων τάξεων ζουν στον 20ό αιώνα. Αποτελούνται από τους ανωτέρους κρατικούς υπαλλήλους με την Βρετανική μόρφωσι, από τους λίγους πλούσιους και μορφωμένους ανθρώπους των μεγάλων πόλεων, από τους πρίγκιπες

και από τους πλούσιους κτηματίες.

Η πολιτεία όλων αυτών είναι το Νέο Δελχί, ή κάπως άπομωμένη αυτή κηπούπολις. Πότε-πότε κανένας λεπρός ζητιάνος ή κανένας πλανόδιος — πωλητής φρούτων μπορεί να φανή στους σκιερους δρόμους με τα όμορφα σπίτια, αλλά αυτό αποτελεί εξαίρεσι. Συνήθως το Νέο Δελχί παρουσιάζεται σαν μια πόλι καθαρή και νοικοκυρεμένη με μια έπίσημη αυστηρότητα στην άτμόσφαιρα σαν να έχη πλήρη συνείδησι του ανώτερου ρόλου που παίζει. Οι ανώτεροι κρατικοί λειτουργοί μιλούν άγγλικά με προφορά 'Οξφόρδης, παρίστανται σε αναρίθμητες δεξιώσεις με θοριοατλαντική ναχέλεια και ενδιαφέρονται λίγο ή πολύ εύσυνείδητα για τους φακέλλους που κλείνουν προβλήματα εκατομμυρίων ανθρώπων έξωρισμένων μακριά από την καθημερινή ζωή της πρωτευούσης για πολλούς αιώνες. Μερικοί απ' αυτούς είναι ένθουσιώδεις και ανιδιοτελείς, πιστεύουν σε ένα καλύτερο μέλλον της χώρας τους και εργάζονται γι' αυτό. Οι περισσότεροι είναι μικροί τροχοί ενός τεράστιου διοικητικού μηχανισμού.

Οι 'Ινδίες των ανωτέρων τάξεων περιλαμβάνουν άκόμη ανθρώπους που διαιρούνται σε ιδεαλιστάς και σε μια πιό σημαντική ομάδα, την ομάδα εκείνων που άσχολούνται να κερδίζουν χρήματα. Είναι οι έμποροι των πόλεων, οι θιομήχανοι, οι γιατροί, οι νομικοί, οι κτηματίες που ζουν μακριά από τα κτήματά τους, οι διευθυνταί των έταιριών. Αυτοί ενδιαφέρονται πιό πολύ για να θγάλουν μια άδεια εισαγωγής έμπορευμάτων ή για να επιτύχουν μια άποστολή στην Εύ-

ρώπη ή στην 'Αμερική παρά για να συμβάλουν στην βελτίωσι της ύχης των συμπατριωτών τους. Στο σημείο αυτό μοιάζουν με πολλους όμοιους τους σε άλλες χώρες, με τη διαφορά που η ζωή τους έρχεται σε πολύ έντονότερη αντίθεσι με το περιβάλλον τους. Οι βίλλες, τα αυτοκίνητα και τα μοντέρνα τους διαμερίσματα περιβάλλονται από παντού με το θορυβώδες και άχαρο σκηνικό των αστικών 'Ινδιών.

Ένας κόσμος μιάς άλλης έποχής

Οι αστικές 'Ινδίες ζουν στον 19ο αιώνα, μέσα στην σκληρότητα των άρχων του καπιταλισμού. Τα τριάντα αυτά εκατομμύρια των 'Ινδών ζουν σε συνεικίες αφάνταστα πυκνοκατοικημένες, σε παλιά σπίτια που στά παράθυρα και στα μπαλκόνια τους κρέμονται ρούχα και τσουρμο παιδιά, σε αυτοσχέδιες καλύβες φτιαγμένες από χαρτόνι, από τσουβάλια, από ό,τι νάναι, και όλα αυτά θουτηγμένα στην θρώμα και στην δυσωδία, στην σκόνη που περιβάλλει όλους τους δρόμους που διαδέχονται ο ένας τον άλλον σαν μια άτελειώτη κορδέλλα κακοζωίας και στέρησης.

Ποιοί είναι οι άνθρωποι που ζουν σ' αυτά τα άχαρα κτίρια και πλημμυρίζουν τους δρόμους νύχτα-μέρα; Είναι οι εργάτες των εργοστασίων, οι λιμενεργάτες, οι μικροπάλληλοι ή απλώς οι άνεργοι. "Ας πάρουμε για παράδειγμα την Σάρμα, τον φίλο μου από την Καλκούττα.

Ο Σάρμα είναι 37 έτών και γεννήθηκε σ' ένα χωριό όπου ο πατέρας του έχη ένα μαγαζάκι. Από τα ένένα παιδιά του πατέρα του έζησαν τα τέσσερα. Ο φίλος μου είναι ο μόνος από την οικογένειά του που μπόρεσε να

πάρη τη μόρφωσι του γυμνασίου. Ήρθε στην Καλκούττα 24 έτών και από τότε εργάζεται υπάλληλος σε γραφείο. Τέσσερα χρόνια τώρα έχη μια καλή θέσι ού μια μεγάλη έταιρία. Κερδίζει 200 ρουπίες το μήνα. Ο μισθός του είναι πολύ καλός αφού οι περισσότεροι εργάτες στις πόλεις κερδίζουν 70—120 ρουπίες. Ο Σάρμα είναι παντρεμένος και έχη τρία παιδιά. Ζή με την οικογένειά του σε ένα μικρό διαμέρισμα με δυο δωμάτια σε ένα τριώροφο κτίριο όπου σε κάθε κεφαλόσκαλο υπάρχει μια θρύση (για όκτώ περίπου διαμερίσματα). Κάνει ζέστη, υπάρχουν θόρυβοι και κάθε δυνατότητα ήσυχίας άποκλείεται. Όσοσο είναι καλύτερα από άλλους που ζουν στα πεζοδρόμια, και άλλωστε στην Καλκούττα ο μισός πληθυσμός ζή σε διαμερίσματα ενός δωματίου.

Τα δυο τρίτα του μισθού του Σάρμα πηγαίνουν στην τροφή. Με το άλλο ένα τρίτο πληρώνει το νοίκι, τα ρούχα και το γιατρό. Ο γιατρός αποτελεί ένα σταθερό κοινόλι στους λογαριασμούς της οικογένειας. Πάντα κάποιος θα τύχη ν' άρρωστήση και οι γιατροί είναι άκριβοι. "Επειτα υπάρχουν τα χρέη, το άκανθώδες ζήτημα. Χρέη έχουν από χρόνια τώρα. Μόλις λιγοστεύουν τυχαίνει μια άρρώστεια και άναγκάζονται πάλι να καταφύγουν στον δανειστή της γειτονιάς με τόκο 5%. Και έτσι κάθε μήνα, όπως πληρώνουν το νοίκι και το σχολείο, πληρώνουν και το χρέος.

Ο κινηματογράφος, τα βιβλία ή ένα παιχνίδι για τα παιδιά είναι πολυτέλειες που σπάνια τις άπολαμβάνουν. Όταν τα παιδιά μεγαλώσουν λίγο, ή κυρία Σάρμα θα μπόρεση να εργαστή και κείνη και να κερδίξη κάτι, αλλά

τώρα θα περάσουν έτσι και θα χρειαστή ακόμη να αποφασίσουν παιδιά από τα παιδιά θα συνεχίση τις σπουδές του. Θα είναι μία θυσία θέβαια, μά και η έλπίδα της οικογένειας.

—Είστε ευχαριστημένος από την τύχη σας; ρώτησα τόν Σάρμα μία φορά.

—Ξέρετε, πληρώνομαι καλά και γνωρίσαμε και πιό δύσκολες μέρες. Τα παιδιά ίσως δεν τρῶνε πολύ καλά, αλλά εγώ μικρός έτρωγα ακόμη χειρότερα. Είμαστε φτωχή χώρα και ό πληθυσμός στις πόλεις τουλάχιστον μεγαλώνει, πολύ γρήγορα.

—Πιστεύετε πως ή κυβέρνηση κάνει μια καλή προσπάθεια;

—Τά αποτελέσματα δεν τά βλέπουμε ακόμη, αλλά χτίζουν εργοστάσια και παράγματα και κάνουν άρδευτικά έργα και μία μέρα θα δοϋμε τά αποτελέσματα... "Αν μπορούσαμε τουλάχιστον να έχωμε τόν πρωθυπουργό μας για δεκαπέντε χρόνια ακόμη...

Οί 'Ινδίες της υπαίθρου

Πριν από αρκετό καιρό ό 'Ινδός ύπουργός της Κοινωνικής Προνοίας πήγε σ' ένα χωριό τών κεντρικών 'Ινδιών για να προσφέρει στην κοινότητα ένα ραδιόφωνο. Οί χωρικοί όμως δέχτηκαν με πολύ λίγο ένθουσιασμό τό δώρο.

—Είμαστε πολύ φτωχοί, εξήγησε ένας από τούς άρχηγούς της κοινότητας' δεν έχουμε με τί να θρέψουμε τή μηχανή που υιλᾷ.

Τούς εξήγησαν τότε πως τó ραδιόφωνο δεν χρειάζεται τροφή και τó δέχτηκαν με χαρά. 'Από τότε οί κάτοικοι τού χωριού άκουνε κάθε θράδυ ραδιόφωνο και έχουν έτσι έναν σύνδεσμο με τόν 20ό αιώνα.

Ταξιδεύοντας στά Ινδικά χωριά βρήκα ανθρώπους που δεν

ήξεραν πως οί Βρεταννοί είχαν φύγει από τή χώρα και είδα άλλους μισόγυμνους να κυνηγᾶνε με τόξο πουλιά για να φᾶνε. Σέ μερικές περιοχές θάζουν τó θράδυ έξω από τήν πόρτα τούς ένα κύπελλο με γάλα για τίς κόμπρες που τίς θεωρουν ιερές, ενώ άλλου άν οί πίθηκοι καταστρέψουν τή συγκομιδή, τούς αφήνουν άνενόχλητους για να μὴ θυμώσουν τόν θεό - πίθηκο Χανουμάν.

Είναι δύσκολο να πῆ κανείς σέ ποίό αιώνα της Ιστορικής πορείας τού ανθρώπου έχουν σταθῇ οί 'Ινδίες της υπαίθρου. Μερικές περιοχές βρίσκονται σχεδόν στην λίθινη εποχή, ενώ άλλες έχουν ήλεκτρικό, καινούργια σχολεία, ραδιόφωνα και γενικά παρακολουθούν σιγά σιγά τόν 20ό αιώνα.

Για να κατανοήσουμε κάπως τήν ζύμωση που συντελείται στα χωριά τών 'Ινδιών και για να εκτιμήσουμε τίς διαστάσεις αυτής της κοινωνικής έπαναστάσεως πρέπει να σημειώσουμε ὠρισμένα μέτρα. Για κάθε 70 ὠριαντικές πόλεις αντιστοιχοῦν σήμερα στίς 'Ινδίες 558.000 χωριά. Τά δύο τρίτα τών χωριών έχουν λιγότερους από 500 κατοίκους.

"Ας φαντασθῶμε τίς ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια τούς ανθρώπους αὐτούς που είναι σκορπισμένοι στίς μικροσκοπικές τούς κοινότητες, ἑκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά από έναν καλό δρόμο, μία σιδηροδρομική γραμμή, μία πόλι. Τήν εποχή τών μουσώνων είναι άπομονωμένοι σαν σέ νησί και ζῶνε συνεχῶς κάτω από τήν ἀπειλή της πείνας, εξασθενημένοι από αιώνες ὑποσιτισμό, ἀρρώστειας, ἀπάθειας και άγνοιας. Οί άνθρωποι αὐτοί αιώνες τώρα δεν ἔβλεπαν κανένα κρατικό λειτουργό να ἔρχεται στο χωριό τους παρά για να μαζέψη φόρους ή να ἀνακοινώση

κάποιο καινούργιο κακό. Σήμερα οί τεράστιες, ἀκίνητες και δύσπιστες μάζες δεν πιστεύουν στα μάτια τούς όταν δοῦνε για πρώτη φορά να ἔρχονται ἐπίσημα πρόσωπα κοντά τους με σκοπό να τούς βοηθήσουν.

"Όπως είναι φυσικό, τά αποτελέσματα δεν είναι έντυπωσικά, αλλά ό πάγος ἄρχισε να λυώνη. "Η δυσπιστία τού χωρικού ὑποχωρεῖ. «"Ας δοκιμάσουμε, λένε, μπορεί να είναι ἀλήθεια...»

Μία μέρα θρέθηκα σ' ένα χωριό στα ἀνατολικά της Βομβάης. Οί χωρικοί δούλευαν για να ανοίξουν ένα καινούργιο πηγάδι, μά ὅλοι συζητοῦσαν για ένα σπῆτι που στή θέσι που ἦταν κτισμένο χαλούσε τή γραμμή τού κεντρικού δρόμου τού χωριού που τότε τόν ἔστρωναν. "Ηταν ένα ἀπλό πλῆθινο σπῆτι ὅπου κατοικοῦσε από πολλές γενεές ή ἴδια οἰκογένεια. "Ο ἰδιοκτήτης δεν δεχόταν να γκρεμιστῇ τó σπῆτι για να ξανακτιστῇ λίγο πιο πέρα γιατί δεν εἶχε λεπτὰ γι' αὐτές τίς δουλειές. Στό τέλος θρέθηκε μία λύσι. Οί χωρικοί ὑποσχέθηκαν να βοηθήσουν ὅλοι στο ξαναχτίσιμο τού σπιτιού και ἔτσι ό ἰδιοκτήτης δέχτηκε. Τά λόγια που μοῦ εἶπε ό γέρος χωρικός μοῦ φάνηκαν χαρακτηριστικά.

—Φαντάζομαι πως οί ἄνθρωποι τών πόλεων θα σχηματίσουν καλή γνώμη για μάς όταν δοῦνε πως δείχνουμε καλή θέλησι. "Αν θελήσουν πραγματικά να μάς βοηθήσουν θα δοῦνε πως και μεῖς θέλουμε να βοηθήσουμε τόν ἑαυτό μας. "Από κάπου πρέπει κανείς να ἀρχίζει...

Πῶς να τραφή ό πληθυσμός που αὐξάνεται;

Στίς 'Ινδίες υπάρχουν πάνω από 150 ἑκατομμύρια ἄγε-

λάδες, ἀλλά ή ποσότητα τού γάλακτος που παράγουν είναι ή κατώτερη τού κόσμου. Τό παγκόσμιο ρεκόρ παραγωγῆς γάλακτος τó ἔχει σήμερα ή Δανία και ή Δανία εισάγει τó μεγαλύτερο μέρος τών ζωοτροφῶν για τίς ἀγελάδες της από τίς... 'Ινδίες. Οί γιατροί λένε πως αν τά παιδιά τών 'Ινδών ἔπιναν γάλα, πολλές ἀρρώστειες θα ἐξαφανίζονταν. "Αλλά οί 'Ινδίες ἔχουν ἀνάγκη από τó συνάλλαγμα που ἐξασφαλίζουν με τήν ἐξαγωγή ζωοτροφῶν. Τό χρειάζονται κυρίως για να ἀγοράσουν βιομηχανοποιημένα εἶδη και κυρίως Ιατρικό ὕλικο για τά νοσοκομεῖα. "Αν όμως οί ζωοτροφές δεν πῆγαιναν στο ἔξωτερικό και αν οί Ινδικές ἀγελάδες ἀπέδιδαν περισσότερο γάλα για τά ὑποσιτισμένα παιδιά, οί 'Ινδίες δεν θα χρειάζονταν τόσο Ιατρικό ὕλικο για τά ὑπερπλήρη νοσοκομεῖα τους. Φαῦλος κύκλος, που είναι ἀπλῶς ένα μόνον παράδειγμα. Και τέτοια προβλήματα συνεχῶς δυσκολεύουν τó ἔργο τών ἀρχῶν και ἐπιβάλλουν τήν λήψη ἀποφάσεων σέ προβλήματα ἄλута.

"Ενα παράδειγμα: Στίς 'Ινδίες υπάρχουν κάπου ένα ἑκατομμύριο λεπτοί. Πολύ λίγοι κάνουν θεραπεία. Οί ἄλλοι ζῶνε ὅπως μποροῦν και τούς βλέπουμε κάθε μέρα στίς μεγάλες πόλεις. Μερικές φιλανθρωπικές ὀργανώσεις φρόντισαν και ὠργάνωσαν κοντά στο Δελχί ένα εἶδος στρατοπέδου ὅπου στεγαζόνταν 250 λεπτοί. "Ωστόσο σέ λίγο καιρό παρατήρησαν πως οί λεπτοί ἔλειπαν ὅλη τή μέρα και γύριζαν τó θράδυ τήν ὥρα τού φαγητού. Καί ἀνακάλυψαν πως πῆγαιναν και ζητιάνευαν. "Η ἔπαι τεία τών λεπρῶν ἀπαγορεύεται ἀπό τó νόμο, ὥστόσο οί ἄνθρωποι αὐτοί ἔβγαζαν κάτι, ἐπιδεικνύοντας τίς πληγές τους. Καί οί φι-

λάνθρωπικες ὀργανώσεις ἐγκατέλειψαν τὸν ἀγῶνα. Πρόβλημα λοιπὸν καὶ ἡ ἀντιμετώπισι τῶν λεπτῶν ὕψος καὶ τῶν ἀνέργων.

Τὰ προβλήματα αὐτὰ μαζί μὲ πλῆθος ἄλλα σοβαρώτερα βρίσκουν σιγὰ σιγὰ κάποια λύσι. Μὰ ὅλα σθῆνουν μπροστὰ στὸ πιὸ σοβαρὸ πρόβλημα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ποὺ θέτει συγχρόνως καὶ τὸ τραγικώτερο δίλημμα. Ἡ ἐπιστήμη ἔχει τὰ μέσα νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τῆς Ἰνδίας μερικὲς ἀπὸ τὶς ἀσθένειες ποὺ διατηροῦν ὑψηλὰ τὴν θνησιμότητα. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ μειωθῇ ὁ δείκτης τῆς θνησιμότητος, ὁ ρυθμὸς τῶν γεννήσεων ἀνεβαίνει τρομακτικὰ. Σὲ εἴκοσι χρόνια οἱ Ἰνδίες θὰ ἔχουν 470 ἑκατομμύρια κατοίκους καὶ στὸ τέλος τοῦ αἵωνα θὰ φθάσουν τὰ 600.000.000.

Δὲν ὑπάρχει καμμιά ἀμφιβολία πὼς τὰ δέκα μωρὰ ποὺ γεννιοῦνται στὶς Ἰνδίες κάθε λεπτὸ τῆς ὥρας ζητοῦν νὰ φᾶνε. Καὶ πρέπει ἀσφαλῶς κάποιοι νὰ ἀκούσῃ τὴ φωνή τους.

Καὶ ὅσο οἱ φωνὲς αὐτὲς μένουν χωρὶς ἀπάντησι θὰ ὑπάρχουν στὶς Ἰνδίες ἄνθρωποι μὲ τὴν τάσι νὰ θροῦν ριζικὲς λύσεις τῶν προβλημάτων. Σήμερα ὑπάρχουν στὶς Ἰνδίες δύο τάσεις γνωμῶν: τῶν ὑπομονητικῶν αἰσιοδόξων καὶ τῶν ἀνυπομόνων ἀπαισιοδόξων.

Οἱ ὑπομονητικοὶ αἰσιοδόδοι θεθαίνουν πὼς στὶς Ἰνδίες πραγματοποιεῖται τώρα μιὰ νομοθετικὴ ἐπανάστασι, πὼς οἱ μάζες ἀντιδρῶν κατὰ τρόπο ἑνθαρρυντικό, πὼς μόλις οἱ παλιὲς συνήθειες ὑποχωρήσουν, ἡ παραγωγὴ θὰ αὐξηθῇ γρήγορα καὶ ἡ χώρα θὰ προοδεύσῃ καὶ θὰ συγχρονισθῇ.

Οἱ ἀνυπόμονοι ἀπαισιοδόδοι δὲν ἐντυπωσιάζονται ἀπὸ τὴν ἀναμφισβήτητη πρόοδο ποὺ πραγματοποιήθηκε. Ἀποδεικνύουν

μὲ ἀριθμοὺς πὼς ἡ πρόοδος εἶναι πολὺ ἀδύνατη γιὰ νὰ ἀντισταθμισθῇ τοὺς παράγοντες ποὺ βαραίνουν στὴν ἀντίθετη πλευρά. Οἱ ἴδιοι κατακρίνουν τὴν βραδύτητα τῆς ἀγροτικῆς μεταρρυθμίσεως, τὰ τεράστια ποσὰ ποὺ πληρώνονται στοὺς μαχαργιάδες καὶ τοὺς πρίγκιπες ἐπειδὴ ἀπαρνήθησαν τοὺς τίτλους καὶ τὰ προνόμιά τους καὶ δὲν καταλαβαίνουν γιατί δὲν γίνεται πιὸ δραστήρια καταπολέμησι τοῦ πληθους τῶν θρησκευτικῶν ταμποῦ ποὺ θλάπτουν τόσο τὶς μάζες. Μὲ μιὰ λέξι οἱ ἀπαισιόδοξοι ἀμφισβητοῦν τὶς ἴδιες τὶς θάσεις τῆς σιωπηλῆς νομοθετικῆς ἐπαναστάσεως καὶ θὰ προτιμοῦσαν μιὰ κατὰ μέτωπο ἐπανάστασι τοῦ Ἰνδικοῦ συστήματος ὡς συνόλου.

Τὸ φτωχὸ πλῆθος τῶν ἀνυπομόνων ποὺ ψηφίζει τὸν κομμουνισμό δὲν εἶναι ἐπικίνδυνο. Ἡ σοβαρὴ ἀπειλὴ θὰ ἔρθῃ ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς, ἀπὸ τοὺς μορφωμένους ἀνυπόμονους, ἀπὸ ὅλους ἐκείνους ποὺ συνωμοτοῦν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ γιὰ τὴν καταστροφὴ τῶν καθιερωμένων ἀρχῶν.

Ὅταν οἱ Ἀγγλοὶ ἔκτισαν τὸ Ν. Δελχί, ἀνήγειραν στὸ κέντρο τῆς πόλης τρία πολυτελῆ μέγαρα. Τὸ κεντρικὸ ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ ἀντιπαρασουλῆως καὶ τὰ ἄλλα στεγάσαν τὶς διοικητικὲς ὑπηρεσίες. Ὅταν οἱ Βρεταννοὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὴν χώρα, τὸ μέγαρο τοῦ ἀντιπαρασουλῆως ἔγινε μουσεῖο καὶ ἕνα τμήμα του στεγάζει τὸν πρόεδρο τῆς Ἰνδικῆς Δημοκρατίας. Τὰ ἄλλα δύο κτίρια στεγάζουν τὰ κυριώτερα ὑπουργεῖα.

Ἐξωτερικὰ ἡ χώρα κυβερνᾶται ἀπὸ τὰ ὑπουργεῖα αὐτά, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητά ἡ ἐξουσία εἶναι συγκεντρωμένη στὸ Κόμμα τοῦ Κογκρέσσου, ποὺ καὶ αὐτὸ πάλι κατευθύνεται ἀπὸ λίγους ἀνθρώπους, πλούσιους βιο-

μηχάνους, προσωπικότητες τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου καὶ ἰδιοκτητῆς ἐφημερίδων.

Σὲ μιὰ πτέρυγα τῶν ὑπουργείων βρίσκεται τὸ γραφεῖο τοῦ Γαβαχαρλάλ Νεχρού, τοῦ μόνου Ἰνδοῦ ποὺ τὸ ὄνομά του τὸ ξέρουν ὅλοι οἱ χωρικοὶ ἀπὸ τὰ Ἱμαλάια ὡς τὸ ἀκρωτήριο Κομορίν. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐνδιαφερόταν μὲ πάθος γιὰ τὶς ἐξωτερικὲς ὑποθέσεις ὅπως οἱ λίγοι ἄνθρωποι ποὺ εἶχαν στὸν ἑλεγχό τους τὸ Κόμμα τοῦ Κογκρέσσου ἐνδιαφερόνταν πολὺ γιὰ τὴν ἐσωτερικὴ ζωὴ τῶν Ἰνδιῶν.

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ πραγματοποίησε αὐτὴ τὴ μεταβολὴ εἶναι ἕνας δυτικὸς διανοοῦμενος καὶ ἕνας ἀριστοκράτης Ἰνδός. Ἐχει μιὰ θερμὴ καὶ μιὰ ἀνθρωπιὰ ποὺ ἀφοπλίζουν ἀκόμη καὶ τοὺς πολιτικούς ἀντιπάλους του. Εἶναι ἰδεολογιστὴς καὶ τὰ ἐπαναστατικὰ μέσα τὸν ἐλκύουν καὶ τὸν ἀπωθοῦν συγχρόνως. Καὶ μένει πάντα ἀφωσιωμένος στὶς ἀρχὲς τοῦ φιλελευθερισμοῦ.

Σήμερα εἶναι 66 ἐτῶν καὶ ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς περισσότερους διανοοῦμενους ἡ σωματικὴ του κατάστασι ἐξαργυρᾷ πολὺ ἀπὸ τὴν ψυχικὴ του διάθεσι. Ὅταν εἶναι εὐχαριστημένος γιὰ κάτι σπουδαῖο φαίνεται νέος καὶ ζωηρός. Ὅταν κουρασθῇ ἡ ἐκνευριστὴ δείχνει τὴν ἡλικία του καὶ ἡ συνομιλία του διακόπτεται ἀπὸ μεγάλες σιωπές.

Καμμιά ὀργάνωσι δὲν ἐξόδεψε ποτὲ οὔτε μιὰ δεκάρα γιὰ νὰ τὸν διαφημίσῃ, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν δημοτικότητά του. Ὡστόσο, ἡ στοργὴ τῶν μαζῶν εἶναι τόσο, ὥστε ἡμεῖς οἱ δυτικοὶ δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ τὴν ὑπολογίσουμε μὲ τὰ δικά μας μέτρα. Πρέπει καὶ νὰ δῇ ἕνα πλῆθος ἀπειθάρχητο νὰ σπάξῃ τὰ κορδόνια τῆς ἀστυνομίας καὶ ὕστερα ξαφνικὰ νὰ σταματᾷ καὶ νὰ σωπαίνει ἀκί-

νητο ἐπειδὴ φάνηκε ὁ Νεχρού καὶ ἄρχισε νὰ μιλά, γιὰ νὰ καταλάβῃ πὼς ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς στηρίζεται στὴν ἀνευ ὄρων ἀφοσίωσι τοῦ ἐνὸς ὀγδόου τῆς ἀνθρωπότητας.

Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν διεθνή του θέσι. Ἀπὸ στρατιωτικὴ ἀποψὶ ἡ χώρα του δὲν ἔχει δύναμι μεγαλύτερη ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὥστόσο βασιλεῖς, πρωθυπουργοὶ καὶ ὑπουργοὶ ἐπισκέπτονται συνεχῶς τὸ Νέο Δελχί ὅχι τόσο γιὰ νὰ δοῦν τὶς Ἰνδίες ὅσο γιὰ νὰ μιλήσουν μὲ τὸν Νεχρού. Καὶ τὸ γεγονός ὅτι ἔρχονται μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ὁ Νεχρού ἔχει ἀποκτήσει διεθνὲς κύρος, κολακεύει τοὺς Ἰνδοὺς καὶ μεγαλώνει τὴν προσωπικὴ ἐπιρροή τοῦ Ἰνδοῦ πρωθυπουργοῦ.

Καὶ ἡ ἀντιπολίτευσι; Ἀσφαλῶς ὑπάρχει καὶ αὐτή, ἀλλὰ ἀπέναντι στοὺς 363 ἀντιπροσώπους ποὺ ἔχει στὴ βουλὴ τὸ Κόμμα τοῦ Κογκρέσσου τὰ δυο-τρία μεγάλα κόμματα τῆς ἀντιπολιτεύσεως δὲν ἔχουν παρὰ 20 — 30 ἑδρες. Οἱ κομμουνιστὰ καὶ οἱ φίλοι τους ἀποτελοῦν τὴν ἰσχυρότερη ὁμάδα τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἀν καὶ ἀριθμητικῶς ἀποτελοῦν μόνο τὸ ἕνα δέκατο τῆς κοινοβουλευτικῆς ἰσχύος τοῦ Κόμματος τοῦ Νεχρού.

Ἔτσι καὶ στὶς Ἰνδίες παρουσιάζεται ἡ γνωστὴ στὴν Εὐρώπῃ πόλωσι ἀνάμεσα στὴν δεξιὰ καὶ στὴν ἀριστερὴ παράταξι. Ὡστόσο σήμερα ἡ «προοδευτικὴ» δεξιὰ ποὺ κυριαρχεῖται ἀπὸ τὴν μεγάλη προσωπικότητα τοῦ Νεχρού δὲν ἔχει τίποτα νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τὴν ἀριστερά.

Ἡ πραγματικὴ ἀντιπολίτευσι βρίσκεται στὴν πατροπαράδοτη κοινωνικὴ διάρθρωσι τῶν Ἰνδιῶν, τὴν συνδεδεμένη μὲ τὴν ὄχι λιγώτερο πατροπαράδοτη ἀδράνεα. Ἡ δύναμι αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ποὺ

μπορεί νά ἀντισταθῇ στὴν ἐπιθυμία γιὰ μιὰ ἀλλαγὴ, γιὰ μιὰ εἰρηνικὴ πρόοδο.

Ἡ Δύσις δὲν εἶναι πιά ἀπαραίτητη

Τὸν περασμένο Νοέμβριο θρέθηκα στοὺς δρόμους τῆς Βομβάης μαζί με τὸ πλῆθος ποὺ περίμενε τὸν Μπουλγκάνιν καὶ τὸν Κροϋστοσεφ. Χιλιάδες ἀνθρώποι στριμωγμένοι στοὺς δρόμους περίμεναν ὥρες στὸν ἥλιο. Ἐπίασα κουβέντα με τὸν διπλανό μου καὶ σὲ λίγο ἔμαθα πὼς ἦταν καθηγητής.

—Θὰ ἤθελα νὰ μοῦ λέγατε, τὸν ρώτησα, ἀν θὰ μένατε τόσες ὥρες στὸν ἥλιο ἀν ἦταν νὰ υποδεχθῆτε τὸν πρόεδρο Ἀϊζενχάουερ.

Ἡ ἀπάντησί του ἦταν ἀποκαλυπτικὴ στὴν ἀπλότητά της.

—Ξέρετε, οἱ ἀνθρώποι αὐτοὶ ἔρχονται ἀπὸ μιὰ χώρα ποὺ τὰ προβλήματα της ὡς πρὶν ἀπὸ λίγο δὲν ἦταν διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δικά μας. Σὲ σχέσι με τὴ Δύσι ἡ χώρα τους εἶναι ἀκόμα φτωγὴ. Καταλαβαίνουν καλύτερα τὰ προβλήματα μας...

Ἡ ἀπάντησι αὐτὴ ἐξηγεῖ τὴν ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ ποὺ θρῆκαν οἱ Ρῶσοι ἡγέτες στὶς Ἰνδίες. Οἱ Ἰνδίες τῶν ἀνωτέρων τάξεων θέλησαν νὰ σταθοῦν στὸ περιθώριο τῆς ὑποδοχῆς, ἀλλὰ οἱ Ἰνδίες τῶν πόλεων βρίσκονταν σὲ παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ καὶ οἱ Ἰνδίες τῆς υπαίθρου ὑποδέχτηκαν με πολλὴ θερμότητα τοὺς ξένους. Ἐπειτα ἦταν καὶ τὸ συναίσθημα τοῦ καινούργιου. Ὁ Ἰνδικὸς λαὸς ἔβλεπε πολιτικούς καὶ διπλωμάτες διαφορετικούς ἀπὸ τοὺς κλειστοῦς καὶ ἐπίσημους διπλωμάτες τῆς Δύσεως, ποὺ ἡ μόνη τους ἐπίδρασι στοὺς Ἰνδοὺς ἔ- ναι νὰ ἐπιτείνουν τὸ αἰσθημα κα-

τωτερότητος ποὺ καμμιά φορὰ γεννιέται μέσα τους.

Οἱ Ἰνδίες, ὅπως πολλὲς ἀσιατικές χώρες, ζοῦνε σήμερα μιὰ περίοδο πάθους. Οἱ κινήσεις καὶ τὰ κίνητρα τῶν ξένων ἐξετάζονται ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὸ πρίσμα μιᾶς ἐφηβικῆς εὐαισθησίας. Οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι εἶναι φιλοδυτικοί. Οἱ μᾶζες πάλι δὲν νοιώθουν καμμιά ἰδιαίτερη συμπάθεια γιὰ τὴ Ρωσία ἢ τὸ σύστημά της. Καὶ ὁ Νεχρου εἶναι τόσο πεπεισμένος γιὰ τὴν ἀνάγκη τῆς δημοκρατικῆς μεθόδου, ὥστε ὅταν τὸν ρώτησα ἀν θὰ προτιμοῦσε νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸν ρυθμὸ τῆς οικονομικῆς προόδου παρὰ νὰ ἀπαρνηθῇ τίς δημοκρατικὲς ἐλευθερίες μοῦ ἀπάντησε χωρίς νὰ διστάσῃ καταφατικά. «Θέλουμε οικονομικὴ πρόοδο ὅσο τὸ δυνατόν ταχύτερη, ἀλλὰ ὄχι πληρωμένη με τὸ κοινοβουλευτικὸ καὶ δημοκρατικὸ μας σύστημα.» Ὡστόσο ὅλοι οἱ Ἰνδοὶ ἀνεξαιρέτως εἶναι σύμφωνοι νὰ καταπολεμήσουν κάθε φυλετικὴ καταπίεσι, νὰ μισήσουν τὰ τελευταῖα ἔχνη τοῦ ἀποικισμοῦ καὶ νὰ ἀρνηθοῦν νὰ πάρουν μέρος σὲ ἕναν πόλεμο ποὺ δὲν θὰ τοὺς δώσῃ τίποτα.

Στὸ ξενοδοχεῖο μου μιὰ μέρα εἶδα στὴν τραπεζαρία νὰ ἐτοιμάζουν ἕνα τραπέζι γιὰ μιὰ ρωσικὴ ἀντιπροσωπεία. Ρώτησα ποιοὶ ἦταν οἱ ἐπισκέπτες καὶ ὁ διευθυντὴς μοῦ εἶπε: «Μηχανικοί. Λένε πὼς οἱ Ρῶσοι εἶναι πολὺ καλοὶ μηχανικοί.» Τότε κατάλαβα ξαφνικὰ τὸ νόημα τῆς ἀλλαγῆς ποὺ διαφαίνεται σὲ πολλοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς τῶν Ἰνδιῶν. Οἱ δυτικοὶ δὲν ἔχουν πιά γι' αὐτοὺς τὸ μονοπάτιο τῆς τεχνικῆς προόδου. Δὲν εἴμαστε ἀπαραίτητοι γι' αὐτούς. Καὶ αὐτὸ εἶναι χωρὶς ἀμφιβολία ἕνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα γεγονότα τοῦ αἰῶνα μας.

Ἐξι ἀπλοὶ κανόνες

γιὰ νὰ μάθετε νὰ κολυμπᾶτε

Καθένας μπορεῖ νὰ μάθῃ νὰ κολυμπᾶ εὐκολα, λέει ὁ σημαντὸς Σκὼτ Ἀλεξάντερ τῆς Καναδικῆς Ἀεροπορίας, ποὺ ἔχει διατελέσει γιὰ πολὺ καιρὸ ἐκπαιδευτὴς στὴν κολύμβησι. Ἡ γνώμη του ἦταν ἄλλοτε πὼς γιὰ νὰ μάθῃ κανεὶς κολύμπι χρειαζόταν νὰ κἀν μάθημα ἕνα μῆνα. Μιὰ μέρα ὅμως τοῦ ζήτησαν νὰ μάθῃ καλύμπι σὲ μιὰ ομάδα νεοσυλλέκτων μέσα σὲ τρία μαθήματα μιᾶς ὥρας.

Μελέτησε τὴν περίπτωσι καὶ θρῆκε τὴν ἀπάντησι. Καὶ ἡ λύσι ποὺ θρῆκε δὲν ἀπέτυχε οὔτε μιὰ φορὰ. Στὴν ἐπιτυχία τοῦ συστήματος τὸν βοήθησε πολὺ ἡ αὐστηρὴ του ἐφαρμογή. Βέβαια πάντα εἶναι καλύτερο νὰ ὑπάρχῃ ἕνας δάσκαλος, ἀλλὰ καὶ μόνος του κανεὶς μπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ τίς συμβουλὲς αὐτὲς καὶ νὰ μάθῃ γρήγορα νὰ κολυμπᾷ.

Βασικὴ προϋπόθεσι εἶναι νὰ κατανικήσῃ τὸν φόβο τοῦ νεροῦ. Ὅταν γίνῃ αὐτὸ ὁ μαθητὴς θὰ κολυμπήσῃ γρήγορα.

**

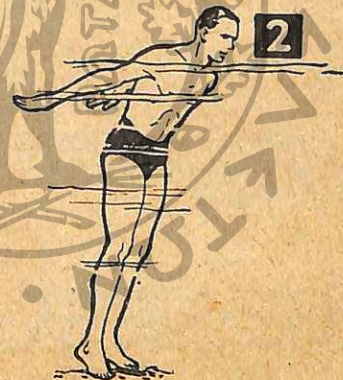

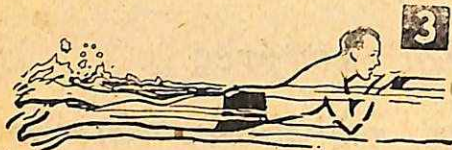
1 ΜΕΙΝΕΤΕ στὴ θάλασσα με τὸ κεφάλι μέσα στὸ νερὸ. Ὁ μέσος ἀνθρώπος μπορεῖ νὰ κρατᾷ τὴν ἀναπνοὴ του μέσα στὸ νερὸ 35—40 δευτερόλεπτα. Κρατηθῆτε ἔτσι ὅσο μπορεῖτε, χωρὶς βέβαια νὰ νοιώσετε στενοχώρια.

2 ΣΤΑΘΗΤΕ ὀρθοὶ μέσα στὸ νερὸ ὡς τίς μασχάλες. Λυγίστε ἐλαφρὰ τοὺς ἀγκῶνες καὶ με τίς παλάμες κυρτὲς καὶ τὰ δάχτυλα ἐνωμένα κάνετε διαδοχικὲς κινήσεις τῶν χειρῶν πρὸς τὰ πίσω. Κυ-

τάξτε τοὺς ἄλλους κολυμβητὰς γιὰ νὰ δῆτε τὸν τρόπο τῆς κινήσεως. Προσέξτε νὰ κινήτε τὰ χεῖρια σας ὅσο πιὸ πίσω μπορεῖτε. Αὐτὸ θὰ σας βοηθήσῃ πολὺ γιὰτὶ θὰ δῆτε πὼς τὰ πόδια σας ἀποκτοῦν τὴν τάσι νὰ ἀφήσουν τὸν θυθὸ ὅπου πατοῦν. Κι' ἔτσι θὰ μάθετε τὴν δύναμι τῆς ἀνώσεως ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχῃ μιὰ κολυμβητικὴ κίνησι.

3 ΠΙΑΣΤΗΤΕ ἀπὸ κάπου με τὰ χεῖρια καὶ ἀρχίστε νὰ κλωτσάτε. Θὰ πρέπει νὰ μάθετε νὰ κλωτσάτε ἔτσι ὥστε ἡ κίνησι αὐτὴ νὰ σὰς ὠθῇ πρὸς τὰ ἔμπροσ. Μὲ λίγη ἀσκησι θὰ τὸ ἐπιτύχετε. Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀσκη-

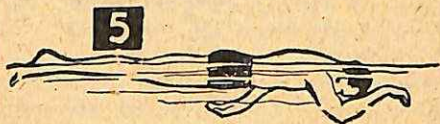
σι τῶν ποδιῶν ὁ σμηναγὸς Ἀλεξάντερ βάζει ἓνα μικρὸ μπαλλόνι κάτω ἀπὸ τὸ σάγονι του καὶ πλέει στὸ νερὸ ἀκίνητος χωρὶς νὰ ἔχη πάρει ἀναπνοή. Αὐτὸ γίνε-

ται γιὰ νὰ δείξη πόσο μικρὴ ποσότητα ἀέρος χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ νὰ κρατηθῇ στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ.

4 ΒΑΖΕΤΕ σὲ ἐφαρμογὴ αὐτὰ πού μάθατε στὴν τρίτη φάσι, δηλαδή **ΞΑΠΛΩΣΤΕ** μπρούμυτα στὸ νερὸ καὶ ἀρχήστε νὰ κλωτσάτε. Πρέπει σιγά - σιγά νὰ μπορῆτε νὰ προχωρῆτε κάπου 30-40 μ. κλωτσώντας καὶ μὲ τὸ κεφάλι μέσα στὸ νερό.

5 ΞΑΠΛΩΣΤΕ μπρούμυτα καὶ κάνετε κουπιὰ τὰ χέρια σας. Δοκιμάστε ὕστερα χέρια καὶ πόδια μαζί.

6 ΞΑΠΛΩΣΤΕ μπρούμυτα καὶ ἀρχήστε νὰ κλωτσάτε καὶ νὰ κινήτε ρυθμικὰ τὰ χέρια σας. Σὲ κάθε δευτέρη χεριὰ γυρί-

στε τὸ κεφάλι πλάγια καὶ πάρτε ἀναπνοή μὲ τὸ στόμα. Αὐτὸ εἶναι. Κολυμπᾶτε κρόουλ. Μὴν ξεχνᾶτε ὅμως νὰ μένετε στὰ ρηχὰ

ὥσπου νὰ πάρετε γιὰ καλὰ τὸν ἀέρα τοῦ νεροῦ.

Ἄν χρειαστήτε τίποτα πού δὲν ὑπάρχει στὸ δωμάτιο, εἶπε ἡ ἰδιοκτῆτρια στὸ νέο ἐνοικιαστή, φωνάζετέ με νὰ σᾶς δείξω πῶς μπορεῖτε νὰ ἐξυπηρετηθῆτε χωρὶς αὐτό.

Blossom Hanley

☆

Ένας μικρὸς καὶ ἓνα κοριτσάκι ἀποφασίζουν νὰ παίξουν τὸν πόλεμο. —'Εγὼ θὰ εἶμαι ὁ στρατηγός, λέει ὁ μικρὸς στὴ φίλη του, καὶ σὺ ἡ δακτυλογράφος μου καὶ θὰ σοῦ ὑπαγορεύω τὰ ἀπομνημονεύματά μου.

Up

ΤΑ ΕΙΔΕΥΟΝΤΑΣ

Χονολουλού

Τοῦ

Ι. ΣΤΟΓΙΑΝΝΗ

Ἡ «Ἐκλογὴ» στὴν ἀνθολογία τῶν ταξιδιωτικῶν ἐντυπώσεων, θὰ σᾶς καλέσῃ σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος σ' ἓνα πολὺ μακρινὸ λυρικὸ ταξίδι: Στὴ «Χονολουλού». Ἡ «Χονολουλού» εἶναι ἓνα κεφάλαιο ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον βιβλίον τοῦ Ι. Στογιάννη «Χαβάι» πὺ ἐκκυκλοφόρησε τὸ 1944 σὺς ἐκδόσεις τοῦ οἴκου Σιδέρη. Γραμμένο τὸ βιβλίο αὐτὸ μὲ εὐαισθησία καὶ γλαφυρότητα κλείνει σὺς σελίδες του ὅλη τὴ μυσικὴ γοητεία τῶν μακρινῶν νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ πὺ βορροκονιαι ἀνάμεσα Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς.

Ἀρκετὲς ὥρες πρὶν νὰ μπεῖ τὸ ὑπερωκεάνειο τῆς «Κανάδιαν Παισιφικ» στὸ λιμάνι τῆς Χονολουλού, ὁ Ὁκεανὸς ἀρχίζει νὰ εὐωδιάζει. Ὡς τὰ χτὲς τὴ νύχτα, φωσφόριζε τόσο δυνατὰ πὺ εἶδα μιά φορὰ καὶ τ' ἀσημένια λέπια ἐνὸς χοντροῦ ψαριοῦ νὰ γράφουν μιάν ὀλοφώτειν γραμμὴ μὲς στὰ σκοτεινὰ νερά. Τώρα, λὲς κι' ὁ νυχτερινὸς φωσφορισμὸς τοῦ πόντου ἔχει μετουσιωθεῖ, μὲ τὸ φῶς τῆς μέρας, σὲ μυρουδιὲς λογῆς, λογῆς. Ἀλλὰ δὲν

εἶναι ἡ θάλασσα πὺ εὐωδιάζει. Εἶναι ἡ στεριά πὺ μᾶς στέλνει τὰ μῦρα τῆς νὰ μᾶς καλωσορίσουν κάμποσα μίλλια μακριὰ. Τὸ λέει κι' ἓνα ντόπιό τραγοῦδι τῶν νησιῶν Χαβάι, τυπωμένο σὲ κάτι τουριστικὲς ρεκλάμες σκορπισμένες ἐπίκαιρα στὰ διάφορα τραπεζάκια μέσα στὴ βιβλιοθήκη τοῦ πλοίου:

Ἡ ἀγοῖξη εἶναι ἡ ψυχὴ μου καὶ τὴ σκορπᾶω στὸν ὠκεανό...

Τι κρίμα, θὰ συλλογιόυνται οἱ λευκοὶ πλουτοκράτες πὺ ταξιδεύουν στὰ ἐξωτικὰ τοῦτα νησιά, τί κρίμα νὰ μὴ μπορεῖ ὁ μωρωμένος αὐτὸς ἀέρας νὰ βιομηχανοποιηθεῖ σὲ «φιαλίδια ἀρωμάτων». Τί κέρδη θὰ ἦταν ἄξια τότε νὰ προσφέρουν ὅλα τοῦτα τὰ σκορπισμένα στὸν ὠκεανὸ νησιά μὲ μόνο τὴν... ψυχὴ τους! Τώρα, εἶναι ἱκανὰ μονάχα νὰ λιγώνουν τὴ δικὴ μας ψυχὴ ἀπὸ μακριὰ κι' ὕστερα νὰ τὴ σκλαβώνουν ἀπὸ κοντὰ γιὰ πάντα μὲ τὴν ἀνέκφραστη γοητεία τους...

Ξέρετε πῶς λένε τὸ νησί, —ἐνὰ ἀπὸ τὰ εἴκοσι πὺ σχηματίζουν τὸ ἀρχιπέλαγος Χαβάι, στὴ μέση τοῦ Εἰρηνικοῦ— πὺ ἔχει πρωτεύουσά του τὴν κοσμοε-

κουσμένη Χονολουλού, όπου παίζουμε σέ λίγο; — Ωχού! Και τὸ ἑλληνόπρεπο τοῦτο ἐπιφώνημα πὲς πὼς ἔγινε γιὰ νὰ ἐκφράζει τὰ χίλια - δυὸ ἀνάκατα συναισθήματα πὺ δοκιμάζει ὁ ταξιδιώτης στὸ ἀντίκρουσμά του: Τὴν κατάπληξη γιὰ τὴν πλούσια βλάστηση πὺ τυλίγει ὁλοῦθε τὸ ὠραῖο νησί. Τὸ θαυμασμὸ γιὰ τὴ μαγεία τοῦ φυσικοῦ τοῦ περίκοσμου, πὺ τὰ μῦρα τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ ἀποτελοῦν μιὰ μικρὴ μονάχα προκαταβολή. Τὴ χαρὰ γιὰτὶ πατὰς, ὕστερ' ἀπὸ ἐφτάμιση μερῶν ταξίδι ἀνάμεσα οὐρανοῦ κι' ὠκεανοῦ, στὴν πιὸ γλυκιὰ γωνιά τῆς γῆς. Τὴ λύπη γιὰτὶ δὲν μπορεῖς νὰ μείνεις ἐδῶ γιὰ πάντα. Καί, ἀκόμα, τὸν πόνο γιὰτὶ ὁ πολιτισμὸς τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου ἔχει κάνει τέτια θαύματα ἐδῶ πέρα, πὺ φοβάσαι, μὲ τὸ δίκιο σου, μήπως ἔχει πνιγεί μέσα τους τὸ μεγάλο θαῦμα πὺ λέγεται Χονολουλού...

Νὰ τὰ θαύματα τοῦ λευκοῦ πολιτισμοῦ. Φαίνονται ἀπὸ τὸ λιμάνι: Μπιλντιγκες μεγάλα, ψηλά, πολυώροφα, μεγαθηρικά, στίς προκυμαῖες καὶ πὺ μέσα, στὴν πόλη. Λιμενικὰ ἔργα τέλεια: Ἀποβάθρες, ὑπόστεγα, γερανοὶ μόνιμοι καὶ πλωτοὶ φορτωτῆρες ἕνα σωρό, προβλήτες ἀπέραντες καὶ μεγαλόπρεπες σάν πλατεῖες, ἀποθήκες, ντεπόζιτα, δεξαμενὲς πετρελαίου, δεξαμενὲς νεροῦ. Πὺ μέσα: μέγαλα κρατικά στὴν ἀράδα, ταχυδρομεῖα, τηλεγραφεῖα, διοικητικὰ κέντρα, σχολεῖα, πολυτεχνεῖα, νοσοκομεῖα. Καὶ δρόμοι... σάν περίπατοι! Ποῦ εἴμαστε; Στὴν Εὐρώπη, στὴν Ἀμερικὴ ἢ στὴ μέση τοῦ Εἰρηνικοῦ, 4000 μίλλια μακριὰ ἀπὸ κάθε ἀκτὴ τοῦ πολιτισμένου κόσμου; Πὺ πολὺ, βέβαια, στὴν Εὐρώπη, ἢ καλύτερα στὴν Ἀμερικὴ.

Αὕτὴ εἶναι ἡ πρώτη ἐντύπωση.

Ἀλλὰ σβύνει γρήγορα, μόλις σκύψεις πάνω ἀπ' τὰ τέσσαρα καταστρώματα τοῦ πλοίου καὶ ἴδεις κάτω στὴ θάλασσα: Ἐνα σμάρι ἀνθρώπινα δελφίνια παρακολουθοῦν τὸ ὑπερωκεάνιο καὶ κάνουν τὴν φασαρία μέσα στὰ νερά ὅση δὲν ἔκαναν οὔτε οἱ τιτανικὲς ἑλικὲς του πρὶν νὰ σταματήσουν. Εἶναι οἱ ντόπιοι κολυμπητάδες, Κάνακοι, Γιαπωνέζοι, Φιλιππῖνοι, Κινέζοι, Μαλαῖοι, μιγάδες, ἕνα πλῆθος ἀπὸ μπρούτζινα γυαλιστερὰ γυμνὰ κορμιά πὺ δὲν κολυμποῦν, θαρρεῖς, πετοῦν σὰ χελιδονόψαρα γύρω ἀπ' τὸ πλοῖο καί, σύγκαιρα, φωνάζουν σὰ βουβάλια. Γυρεύουν νὰ τοὺς ρίξουμε ἀπὸ ψηλὰ «σέντες», μεταλλικὰ κέρματα, γιὰ νὰ βουτήξουν ἀμέσως καὶ νὰ τὰ πιάσουν. νὰ βγοῦν κατόπι στὸν ἀφρὸ καὶ νὰ μᾶς τὰ δεῖξουν ἀνάμεσα στὰ λευκὰ τους δόντια. Τὸ ἴδιο κάνουν τὸ καλοκαίρι καὶ τὰ «ἀλάνια» σὲ μερικὰ ἑλληνικὰ λιμάνια. Ἀλλὰ τοῦτα ἐδῶ δὲν εἶναι παιδιὰ, εἶναι ἄντρες καὶ ἀνάμεσα τοὺς ἔχει καὶ γέρους. Αἱ, τὸ κατάντημά τοὺς! Γερὲς ἄλλοτε ράτσες τῆς μεγάλης ἀνθρωπομάννας Ἀσίας, πὺ ἔχουν σήμερὰ φτάσει νὰ ζητιανεύουν ἀπὸ τοὺς λευκοὺς ὄχι τὴ λευτεριά παρὰ μερικὲς δεκάρες, γιὰ νὰ φᾶνε! Κι' οἱ λευκοί, ἔμεϊς, —οἱ ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι κυρίαρχοι τοὺς, οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου— καμαρώνουμε ἀπὸ ψηλά, ἀπὸ τὰ καταστρώματα τῶν ὑπερωκεανείων, τὸ τρανὸ - δὰ τοῦτο κατόρθωμα...

Μὲ τὴ σκέψη αὕτὴ, βγαίνουμε «στὴ γῆ τῶν λουλουδιῶν, τῶν τραγουδιῶν καὶ τοῦ ἔρωτα» — ἀφοῦ ξεγλυστρήσουμε ἀθόρυβα μέσ' ἀπ' τὸ κύμα τῶν συναδέλφων, τῶν δημοσιογράφων τοῦ τόπου πὺ ἔχουν σκαρφάλασει στὸ πλοῖο ἀπὸ παντοῦ σάν... κουρσάροι τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ὥπλι-

σμένοι ὅμως μὲ σύγχρονα ὅπλα: τίς φωτογραφικὲς καὶ κινηματογραφικὲς τοὺς μηχανές.

Στὴν ἀποβάθρα μᾶς περιμένουν μικρὲς Ζοζεφίνες Μπαϊκερ, σοκολάτες, καφέ - ὦ - λαί, καλοψημένα ἀραποσίτια, ὅλες οἱ ἀποχρώσεις τοῦ λουστραρισμένου μπρούντζου. Ἐχουν τὰ μαλλιά σγουρὰ κατὰμυρα, τὰ μάτια ἀστραφτερὰ σάν τῶν φθισικῶν, τὰ χεῖλη γαλαζοπόρφουρα, τὰ νύχια καφέ σκούρα, τὰ δόντια ὀλόασπρα, φοροῦν λευκὰ φουστανάκια σά... φουστανέλλες ἀπλωτὲς καὶ κρατοῦν στὰ χέρια κάτι γκιρλάντες, ἀληθινὲς ἢ ψεύτικες, πὺ τίς περνᾶνε στὸ λαιμὸ τοῦ κάθε ταξιδιώτη, μαζί μὲ μιὰ προσφώνηση, ἀπαγγελία, τραγούδι, ἔρω κι' ἐγὼ τί λέει ἡ συρτὴ ἐκείνη φωνὴ πὺ θυμίζει τὸ ξελίγωμα τῆς Χαβαγιάνικης κιθάρας; Ἡ μοναδικὴ λέξη πὺ ξεχωρίζει, γιὰτὶ τὴν ἤξερα ἀπὸ πρῖν, εἶναι τὸ: «Ἀλόχιο!» — καλωσώρισε!

Οἱ γκιρλάντες ἀπ' ἀληθινὰ λουλούδια εἶν' ἕνας θρόχος πὺ θὰ τὸν θυμᾶσαι γιὰ πάντα, σ' ὅλη σου τὴ ζωὴ, τόσο βαρεῖα εἶναι τὰ μῦρα τους. Ζαλίζεσαι, πνίγεσαι, πᾶς νὰ βγάλεις τὴ θηλιά ἀπ' τὸ λαιμὸ σου, ἀλλ' ὁ πρῶτος τυχὼν συνταξιδιώτης σου θὰ σοῦ πει: Εἶναι ἔθιμο τοῦ τόπου! Ὑπομονή. Ἐξάλλου, σὲ λίγο, μόλις φύγεις ἀπ' τὴν παραλία καὶ ξεπεράσεις τὸ κέντρο τῆς πόλης, ἀρχίζεις νὰ νιώθεις κι' ἄλλα μῦρα στὴν ἀτμόσφαιρα. Στὸ κέντρο, τὰ ψηλὰ κάτασπρα κτίρια, οἱ φαρδιοὶ ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι, τὰ πολλὰ αὐτοκίνητα, τὰ εὐρύχωρα καταστήματα, ὁ θόρυθος κι' ἡ κίνηση, τ' ἀνάκατα ἀμερικανοποιημένα πλήθη πὺ τραβᾶνε βιαστικὰ στίς δουλειές τους, ὅλος ὁ ρυθμὸς τῆς ἀπόλυτα ἐξευρωπαϊσμένης καὶ συγχρονισμέ-

νης ζωῆς ἀπασχολοῦν τὴ σκέψη σου τόσο πολὺ πὺ παύει κι' ἡ ἔσφιξη νὰ προσέχει τίς μυρουδιές. Μόλις ὅμως θγείς λίγο παρὰ ὅξω, στὴν ἀριστοκρατικὴ ἡσυχία τῶν «κατοικημένων τμημάτων», ὁ ἀέρας μοσκοβολαίει, ἀπὸ παντοῦ ξεχύνονται εὐωδίες. Οἱ δρόμοι μοιάζουν μὲ καλοπεριποιημένες ἀλλέες, τὰ σπίτια δὲν εἶναι πιὰ ἀκαλαίσθητα μεγαθήρια, εἶναι βιλίτσες χαριτωμένες, τὸ καθένα τους προσβάλλει σάν ἔπαυλη ἑλκυστικὴ, χαμένη μέσα σ' ἕναν ἀπέραντο κήπο.

Τί κῆποι εἶν' ἐκεῖνοι! Καὶ τί δέντρα! Μέσα σ' ἕναν κήπο βλέπεις μιὰ συστάδα ἀπὸ φοινικόδεντρα, εἴκοσι μέτρα ὕψος. Πῶς νὰ φανοῦν τὰ σπίτια; Ὅσα φαίνονται εἶναι χάρματα. Λίγα πέτρινα μὲ ἀνακατεμένους ρυθμούς, τὰ πιὸ πολλὰ ξύλινα, σάν τ' ἀποικιακὰ «Μπάνγκαλλο». Μπροστά, καὶ στὰ δυὸ πλάγια, ὅλο σκαλιά καὶ βεράντες. Σὲ μερικά, ἀνοιχτὰ ἀπὸ παντοῦ, τὸ μάτι μπορεῖ νὰ φτάσει ὀλόγισα στὴν κρεβατοκάμαρα. Καταλαβαίνει κανεὶς ἀμέσως πὼς ἐδῶ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων περνᾶει περισσότερο στὸν κήπο παρὰ κάτω ἀπὸ τὴ στέγη. Ἡ στέγη εἶναι χρῆσιμη μονάχα γιὰ τὴ βροχὴ, πὺ μπορεῖ νὰ πέφτει κάθε μέρα ταχτικά, ἀλλὰ κανένας δὲν τῆς δίνει σημασία, παρὰ μόνον τὴν ὥρα τοῦ ὕπνου. Τὶς ἄλλες ὥρες ἡ βροχὴ μέσα στὴν πόλη χρησιμεύει πιότερο γιὰ νὰ καθαρίζει τοὺς δρόμους, νὰ φουρνώνει τοὺς κήπους καὶ πρὸ πάντων νὰ δυναμώνει τὰ μῦρα πὺ κάνουν ἔφοδο παντοῦ ὕστερ' ἀπὸ κάθε κατανισμὸ. Ὁ θρόχος τῶν εὐωδιῶν ἀρχίζει πάλι νὰ σὲ πνίγει, νὰ σοῦ θολώνει τὸ μυαλό, νὰ σοῦ κοιμίζει τὴν προσοχή, νὰ σοῦ φέρνει ἐκείνη τὴν ἀκατανίκητὴ ὑπνηλία πὺ εἶναι κυρίαρχη τῆς ζωῆς στὰ τροπικὰ κλίματα.

Πώς μπορούν και κατανικούν την ύπνηλία οι ντόπιοι, είναι μυστήριο. 'Αλλ' οι γηγενείς Κανάκοι, όσο κι' οι ἐπήλυδες Γιαπωνέζοι, Κινέζοι, Μαλαίσι, Φιλιππίνοι κ' οι μιγάδες όλων αὐτῶν, τὴν ἔχουν στὴν ἔκφραση, ἂν δὲν τὴν ἔχουν στὰ βλέφαρα. Περπατοῦν σὰν κοιμισμένοι. "Όσο γιὰ τοὺς λευκοὺς ἀποίκους, αὐτοὶ κατανικούν τὴν ύπνηλία μὲ τὸν τακτικὸ ρυθμὸ τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴ μιά, μὲ τὴν ἀναφυχή ἀπὸ τὴν ἄλλη. Δὲ δουλεύουν παραπάνω ἀπὸ πέντε - ἕξη ὥρες τὴν ἡμέρα, ἔχουν ὁ καθένας τὸ αὐτοκίνητό του, μπαίνουν μέσα καὶ τραβοῦν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη, σὲ καμμιὰ γωνιά τῆς ἀπέραντης παραλίας ὅπου τὰ μπάρ καὶ τὰ ντάνσινγκ εἶναι σύμμιχτα: 'Αμερικαν ἐντ νέιτιθ, δηλαδὴ 'Αμερικανο - Χαβάϊ στὸ στυλ, στὰ πιότα, στὸ γλέντι, στὸ χορὸ καὶ στὰ παρεπόμενα. "Ετσι, πῶς νὰ τοὺς νικήσει ὁ ὕπνος;

"Α, αὐτὴ ἡ «πλάζ» τῆς Χονολουλού, ἡ ξακουσμένη σ' ὅλο τὸν κόσμον Βαϊκικί! Σὰ γύρισα ἀπὸ τὴ Χαβάϊ, δὲν ἀπάντησα 'Αμερικάνο ἢ 'Αμερικανίδα, σ' ὅλα μου τ' ἄλλα ταξίδια, σὲ τόσες καὶ τόσες ἄλλες ὥρες πού ὄταν τῷ φερνε ἡ κουβέντα νὰ μὴ ρωτήσῃ ἂν πῆγα στὴ Βαϊκικί, ἂν κολύμπησα καὶ πόσες φορές, ἂν τὴ χάρικα κατὰ θέαθος, πλάτος, ὕψος, σὰ νὰ εἶτανε γυναικία. Τρέλλα, ἀμερικανική, ἢ Βαϊκικί! Γιὰ τοὺς 'Αμερικάνους καί, πιδὸ πολύ, γιὰ τὶς 'Αμερικανίδες, ὅλα τὰ νησιά Χαβάϊ, ἡ παραδεισιακὴ αὐτὴ γωνιά στὴ μέση τοῦ Εἰρηνικοῦ δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο ἀξιόλογο παρὰ μόνον τὴν ξακουσμένη «μπήτς». "Όταν λένε «μπήτς» σκέτο, δηλαδὴ πλάζ, ἐννοοῦν τὴ Βαϊκικί.

—Κι' ὁ πρῶτος ὕπνος στὴ Χο-

νολουλού; θὰ ρωτήσῃ ὁ ἀνυπόμονος ἀναγνώστης.

'Ο ὕπνος ἐκεῖνος, φίλε, δὲν ἦταν ὁ ὕπνος πού ζητάει ὁ Γρυπάρης:

Μὲς στὴ νεκρὴ πού σου ζητῶ
γαλήνη
σὰ νὰ μὲ πῆρε ὁ ἀδερφός σου ἄς
γίνω...

Εἶτανε, πιδὸ πολύ, ξαγρύπνι, ὅμως τόσο γλυκὸ κι' ἀνάλαφρο, πού ἀξίζει δέκα ὕπνους. "Όλη νύχτα ὁ οὐρανὸς ἐμπούχιζε τὴ γῆ θαρρεῖς μ' ἓναν ἀδιόρατο ψεκαστήρα ἀπ' ὅπου δὲν ἔπεφτε οὔτε μιὰ σταγόνα, ἀλλὰ μόνο ψιλὴ πάχνη καὶ δροσιά. Στὴν ἀνταύγεια, τὸ ψευτοράντισμα τοῦτο ἔπαιρνε ὄψη φαντασμαγορικὴ, ἔμοιαζε μὲ μιὰν ἀνέρεη γαλατένια κουνουπιέρα πού τύλιγε ὅλα τὰ πάντα μὲς στὸ φωτερό της δίχτυ. Κάτω ἀπὸ τέτοια μαγικὴ κουνουπιέρα, τὰ ὄνειρα δύσκολα ξεχώριζαν ἀπ' τὴν πραγματικότητα, ὁ ὕπνος ἀπ' τὸν ξύπνο. Δὲν ἔξρω νὰ πῶ ἂν ξυπνητὸς ὀνειρευόμουν ἢ ἂν κοιμισμένος εἶχα τόσο ζωντανὴ τὴν αἴσθησι τῆς μακαριότητος τῶν ἀγγέλων «πού ἀντικρῶνουν κάθε στιγμή τὸ πρόσωπο τοῦ Θεοῦ». 'Εκεῖνο πού ξέρω μόνον εἶναι πῶς κάποια θεῖα μύρα διαπότιζαν ἀδιάκοπα τὴν ὑπαρξή μου, περνώντας μέσ' ἀπ' ὅλους τοὺς πόρους τοῦ κορμιοῦ καὶ δίνοντάς του μιὰν εὐεξία πού μένει ἀπὸ τότε ἡ ἀπώτερή μου νοσταλγία. 'Αληθινά, πολὺ σπάνια δοκίμασα κατόπιν τόσην εὐφορία, ψυχικὴ καὶ σωματικὴ. Τί τὴ γεννοῦσε; 'Υποθέτω ἡ δροσισμένη κι' ἀρωματισμένη ἀτμοσφαῖρα, καὶ τίποτε ἄλλο. Γιατὶ σὲ κάθε δυνατώτερο μπουχισματ' οὐρανοῦ πού τῷκανε αἰσθητὸ ἢ ἐντεινόμενη, κείνη τὴ στιγμή, φωτερὰ τῆς ψιλότατης πάχνης, στὴν ἀνταύγεια τῶν φώτων τῆς

κοιμισμένης πόλης— δυναμώνανε καὶ τὰ μύρα τῆς ἀτμοσφαῖρας: Μύρα ἀνάκατα, πού ἐπρόδιναν μιὰ σύνθεση φυτικὴ καὶ ζωϊκὴ μαζί, σὰ νάβγαίναν ἀπὸ σπηόμενα στίς ἀκρογιαλιές ἀρωματικὰ ζωόφυτα ἢ ἀπὸ φρέσκο μοσκοκάρυδο κλειστὸ μὲς σὲ κουτί ἀπὸ παλιὸ σαντάλι. 'Η εὐωδιά τοῦ σανταλίου, γενικὰ, εἶχε τὴν ὑπεροχή, ἀφοῦ τὸ μυρωδάτο τοῦτο δέντρο εἶναι τὸ καμάρι τῶν νησιῶν Χαβάϊ... 'Αλλὰ δὲν ἔχω ἐ-

δῶ τὴν πρόθεσι νὰ κάνω ἀνάλυση μυροποιητικὴ, ὅπως δὲν μπορῶ τώρα — δὲν μπόρεσα ποτὲ ἀπὸ τότε — νὰ ἀνασυνθέσω στ' ἀρχικὰ στοιχεῖα τῆς τῆ μαγείας τοῦ πρώτου ἐκείνου ὕπνου στὴ Χονολουλού. Εἶναι μερικὲς ἐντυπώσεις τόσο «ἀνέρες» στὴν οὐσία τους, ὅπου ἂν προσπαθῶσουμε νὰ τοὺς δώσουμε μορφή ὑπάρχει φόβος νὰ διαλυθοῦν ἀμέσως καὶ νὰ ξεατμισθοῦν σὰν πολυτίμητο μύρο.

Ο ἐπισκέπτης: 'Εκατὸ ἐτῶν ὁ θεὸς σας! Φαντάζομαι πόσο περήφανοι θὰ εἴστε ὅλοι οἱ δικοί... Ποτὲ τοῦ δὲν ἔκανε τίποτε ἄλλο 'Ο χωρικός: "Ε, δηλαδὴ ὄχι καὶ πολὺ... καὶ κυττάζετε πόσα χρόνια χρειάστηκε ἔκτος ἀπὸ τὸ νὰ μεγαλῶνῃ — καὶ κυττάζετε πόσα χρόνια χρειάστηκε Γι' αὐτό!

Pourquoi Pas?

Ο ἐπισκέπτης ρωτᾷ τὸν ὑπῆρέτη τοῦ στρατηγοῦ:

—Ζήκη, τόσα κουνούπια πού ἔχετε ἐδῶ δὲν ἐνοχλοῦν τὸν στρατηγό;
—Μπά, κύριε. Τὴν μισὴ νύχτα ὁ στρατηγός, ἀπὸ τὸ πολὺ φαγητό, δὲν τὰ παίρνει χαμπάρι. Τὴν ἄλλη μισὴ πάλι, τὰ κουνούπια εἶναι τόσο χορτάτα, ἀπὸ τὸν στρατηγό, πού οὔτε γυρίζουν νὰ τὸν δοῦν.

Irish News

Ο πελάτης στὸν μπακάλη:

—50 δράμια τσάϊ, σὲ παρακαλῶ.

'Ο μπακάλης:

—Πράσινο ἢ μαῦρο;

'Ο πελάτης:

—Δὲν ἔχει σημασία, βάλε ὅ,τι θέλεις. Εἶναι γιὰ τὴ θεία μου πού δὲν βλέπτε.

Up.

“Ένα κατόρθωμα που ή σύγχρονη έπιστήμη, παρ’ όλα τὰ μέσα που διαθέτει, δέν μπόρεσε νά πραγματοποιήσει

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΜΟΥΜΙΑΣ

Τό πρόβλημα τής διασώσεως τών οργανικών σωμάτων από τὸ φυσικό φαινόμενο τής αποσυνθέσεως που ακολουθεῖ τὸν θάνατο εἶναι κάτι πού ἤδη ή ανθρωπότης αντιμετώπισε πρό χιλιετηρίδων. Ἀρχαῖοι λαοί, άνωτάτου πολιτισμοῦ, όπως οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Πέρσες, οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Περουσιανοί, χρησιμοποιοῦσαν μεθόδους συντηρήσεως που εἶναι ακόμη γνωστές στην Αὐστραλία, στην Ἰνδονησία, στην Ὠκεανία καὶ στην Νότιο Ἀμερική, σέ λαούς θεωρούμενους πρωτόγονους, με σκοπὸ τὴν ξήραναι καὶ μουμιοποιήσι πτωμάτων ή καὶ μελῶν μόνον ἑνὸς σώματος. Οἱ ασύγκριτοι δάσκαλοι στην τέχνη τής θαλασμάσεως ανθρώπων καὶ ἱερῶν ζώων ὑπῆρξαν, όπως εἶναι πολὺ γνωστό, οἱ αρχαῖοι Αἰγύπτιοι. Οἱ χιλιάδες μούμιες που θρέθηκαν στην νεκρούπολι τής κοιλάδας τοῦ Νείλου αποτελοῦν άναμφισβήτητη μαρτυρία τής τελειότητος, στην ὅποιαν ή τέχνη αὐτὴ εἶχε φθάσει, δεκαεξί αἰῶνες πρὶν από τὴν γέννησι τοῦ Χριστοῦ, στην χώρα αὐτὴ πού ξέπεσε κατόπιν, κατὰ τὴν διάρκεια τής ρωμαϊκῆς κατοχῆς καί, ὀριστικά πλέον, τὸν Μεσαίωνα.

Ἡ θαλασμάσις με τὴν αἰγυπτιακὴ μέθοδο θυμίζει τὴν ταφή τοῦ Ἰησοῦ καὶ τις ταφές τών πρώτων Χριστιανῶν στίς κατὰκόμβες, ἀλλὰ τὰ αποτελέσμα-

τά τής δέν συγκρίνονται με τὰ αποτελέσματα τὰ ὁποῖα εἶχε δώσει στην Αἴγυπτο τών Φαραῶ. Κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ή διατήρησις τών πτωμάτων γινόνταν με ἀπλᾶ, ἐμπειρικά μέσα. Ἀρκεῖ ν’ αναφέρωμε, σὰν παράδειγμα, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ αυτοκράτορος Ἑρρίκου Ζ’ τὸ ἔβρασαν καὶ τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ τὸ κατεργάστηκαν με οὖρα. Καὶ ὅμως, αὐτὸς ὁ δεύτερος τρόπος πού μᾶς φαίνεται ἀηδέστατος καὶ ἀσεβής, στηρίζονταν σέ ἀδιάσειστη ἐπιστημονικὴ θάσι. Πράγματι, ή ἔκκρισις αὐτῆ τών νεφρῶν εἶναι πού ἐπιτρέπει σήμερα τὴν διατήρησι πολλῶν βιολογικῶν μορφῶν.

Σήμερα ἄλλωστε, τὸ πρόβλημα ἀπασχολεῖ έντονώτατα τὴν ἱατρικὴ καὶ τὴν φυσικὴ. Τώρα πλέον πού ἔχει ἐγκαταλειφθῇ ή λεγομένη «αἰγυπτιακὴ» μέθοδος πού δέν ταιριάζει καθόλου σέ διατήρησι γιὰ ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς, ή τεχνικὴ ἀνανεώθηκε βασικά καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἀνακάλυψι τών χημικῶν φαρμάκων πού ἐπιτρέπουν νὰ θαλασμάωθῃ σῶμα δίχως νὰ ἀνοίξῃ. Ἡδη, ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος, τὴν μέθοδο αὐτὴ τὴν σκέφθηκε ὁ Ἀγγλὸς γιατρός Χάντερ, καί, κατὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ὀγδόου, ὁ Ἰταλὸς γιατρός Τρανκίνα. Καὶ οἱ δύο βρήκαν πὼς ἦταν δυνατόν νὰ γίνε-ται ἔνεσις ὑγρῶν στὰ αἰμοφόρα ἀγγεῖα, ἀνάμεσα στοὺς μῦς.

Τὰ ὑγρά αὐτὰ εἶχαν τὴν δύναμινά σταματοῦν τὴν ἀποσύνθεσι. Σήμερα λοιπὸν ἀκόμη χρησιμοποιεῖται αὐτὸς ὁ τρόπος, πολὺ τελειοποιημένος θέβαια, ἀν καὶ εἶναι γεγονός ὅτι σπανίως στίς ἡμέρες μας χρειάζεται νὰ θαλασμάωθῃ ἕνα ανθρώπινο σῶμα. Συνήθως ὅλη ή ἐργασία περιορίζεται στην καθυστέρησι γιὰ λίγες ἡμέρες μόνον τής αποσυνθέσεως. Ἡ ἔκθεσις τών θαλασμάμενων σωμάτων τοῦ Λένιν καὶ τοῦ Στάλιν στὸ Μουσλεῖο τής Ἑρυθρᾶς Πλατείας τής Μόσχας γιὰ τίς σοβιετικὲς μάζες, μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ σὰν ή τελευταία ἐπιβίωσις μιᾶς συνήθειας πού ἔχει πλέον χάσει κάθε θρησκευτικὴ ή μαγικὴ σημασία.

Ἀκόμη καὶ τὰ ἔθιμα τὰ σχετικὰ με τὴν διατήρησι ζώων, ἀρκετὰ διαδεδομένα στοὺς ἀρχαίους λαοὺς (καὶ ἰδίως στοὺς Αἰγυπτίους ὅπως ἀναφέραμε), ἔχουν χάσει τὴν μαγικὴ καὶ θρησκευτικὴ τους σημασία καὶ ἔχουν πάρει, ἀντίθετα—ἀπὸ τὴν Ἀναγέννησι καὶ ὕστερα—μεγάλῃ ἐπιστημονικὴ σημασία, κυρίως τὸν δέκατο ὀγδοο καὶ τὸν δέκατο ἑνατο αἰῶνα, με τὸν θεσμὸ τών μουσείων φυσικῆς ἱστορίας.

Ἡ τέχνη, καὶ ή τεχνικὴ συγχρόνως πού ἔχει σκοπὸ νὰ διατηρῇ δέρματα τών ζώων με τὰ ὁποῖα ντύνει σώματα ἀπὸ πλαστικὴ ὕλη, με τρόπο πού νὰ ἀποδίδεται ή στάσις πού πιθανὸν νὰ εἶχε τὸ ζῶο ὅταν ἦταν ζωντανό, ἐφαρμόζεται μόνον στὰ σπονδυλωτά. Διατηροῦνται ὅμως καὶ τμήματα τών ἄλλων ζώων, με ὑγρά έντομοκτόνα, μέσα σέ δοχεῖα γυάλινα καὶ ἐρμητικῶς κλειστά. Δυστυχῶς στίς περιπτώσεις ἐντόμων καὶ φυτῶν, τὰ φυσικά χρώματα χάνονται καί, συχνά, ἐνσκήπτουν τὰ παράσιτα.

Ἀκόμη ὅμως καὶ στοὺς νεώ-

τέρους χρόνους, δοκιμάσθηκαν καινούργιες μέθοδοι θαλασμάσεως. Πρὸ δεκαοκτῶ ἐτῶν π.χ. ὁ Ρῶσος ἐρευνητὴς Μπορίντκιν θεβαίωσε ὅτι εἶχε ἐπιτύχει, σέ τέσσερις μῆνες, με ἐπτά θάλασμα καὶ τρία ἐλιξήρια, τέλεια θαλασμάματα. Τελευταίως μάλιστα, ἔγινε πολὺς λόγος γιὰ ἕνα δῆθεν «ανθρώπινο ρευστό» πού ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ γιαιτρεύῃ ὄχι μόνον πυορροοῦσες πληγές, ἀλλὰ καὶ νὰ θαλασμάωνῃ τὰ σώματα. Ὑπάρχει, π.χ., ή ἔκθεσις τοῦ Δρ. Γουσταῦου Ζελέ, διευθυντοῦ τοῦ Διεθνoῦς Ἰνστιτούτου μεταψυχικῶν ἐρευνῶν, ὅπου περιγράφονται «ἐπιστημονικῶς» ἐξακριβωμένα πειράματα τὰ ὁποῖα ἔγιναν στὸ Μπορντὼ μετὰ τοῦ 1909 καὶ τοῦ 1911, με κάποια Κυρία Χ (ή ταπεινοφροσύνη τής ἦταν τέτοια πού ἀρνήθηκε ν’ ἀποκαλύψῃ τ’ ὄνομά της) ἰδιαίτερα προικισμένη με «ἀκτινοβολία». Κατὰ τὴν διάρκεια ὀρισμένων «σεάν», πού κρατοῦσαν τὸ πολὺ ἕνα τέταρτο τής ὥρας, ή κυρία αὐτὴ ἦταν ἄξια νὰ «μουμιοποιηθῇ» με τὴν ἀπλὴ «μαγνητικὴ δρᾶσι» τών χειρῶν της, τὰ πὶὸ διαφορετικὰ σώματα: ψάρια (γιὰ 3 ἡμέρες), πουλιά (γιὰ 3 ἡμέρες), ἀκόμη καὶ λουλούδια καὶ φύλλα (γιὰ 10 ἡμέρες), με πλήρη διατήρησι τών χρωμάτων τους.

Περίφημες ἔχουν μείνει οἱ «ἀπολιθώσεις» πού ἔγιναν στίς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνος ἀπὸ ἕναν αὐτοδίδακτο ἐπιστήμονα, τὸν Τζερόλαμο Σεγκάτο. Τὰ πειράματά του ἔγιναν ὅταν εἶχε πάει στην Αἴγυπτο, ἀλλὰ ὁ ἐφευρέτης πῆρε μαζί του στὸν τάφο τὸ μυστικὸ τής μεθόδου του. Πόντως, ζῶα πού εἶχε θαλασμάσει ὑπάρχουν ἀκόμη σέ καλὴ κατάστασι στὸ μουσεῖο Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τής Φλωρεντίας. Ἐνδιαφέρουσες ἐπίσης «ἀπολιθώσεις»

πραγματοποιήθηκαν από τον Καθηγητή Νοῦται το 1932 και τον Καθηγητή Σπίριτο το 1939. Πάντως και οι «βαλσαμωταί» και οι «άπολιθωταί» θασίζονται σε μεθόδους που ήδη έχει εφαρμόσει ή φύσις. Πράγματι, σε ευνόικες περιστάσεις, παρατηρούνται φαινόμενα αὐθορμήτου «μουμιοποίησης». Αυτό μπορεί να συμβῇ όταν ένας οργανισμός μείνη, μετὰ θάνατον, σε μέρος ξερό, ζεστό και εὐάερο και σε ἔδαφος ἀμμώδες ἢ πάντως πολύ πορώδες ἢ ἔστω και ἀσβεστῶδες.

Γνωστό είναι ἔτισης τὸ φαινόμενο τῶν φυσικῶν ἀπολιθωμάτων και ἀσφαλῶς τὰ πειράματα τοῦ Σεγκάτο ἦταν ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὰ ἀπολιθώματα που βρίσκονται σε παλαιὰ γεωλογικὰ στρώματα. Αὐτὸ ὅμως ἰσχύει μόνον γιὰ τοὺς σκελετούς. Σπάνιες εἶναι οἱ περιπτώσεις που ἔχουν θρεθῇ και τὰ μαλακὰ μέρη ἑνὸς σώματος. Ἐν τούτοις ὑπάρχει μία οὐσία μέσα στην ὁποία ἔχουν διατηρηθῇ τέλεια, με κάθε λεπτομέρεια τῆς κατασκευῆς τους, μικροὶ οργανισμοί, ὅπως, π.χ. ἔντομα, ἀραχνοειδῆ, λουλούδια, φύκια, ἀκόμη και φτερά πουλιῶν και τρίχες θηλαστικῶν τῆς Τριτογενοῦς περιόδου τῆς γῆς.

Αὐτὴ ἡ οὐσία εἶναι τὸ κεχριμπάρι (που δὲν πρέπει νὰ τὸ συγχέωμε με τὴν λεγομένη «ἀμπργκριζ» παθολογικῆς προελεύσεως που χρησιμοποιεῖται στην βιομηχανία ἀρωμάτων). Τὸ κεχρι-

μπάρι τῆς βαλσαμώσεως εἶναι ἓνα εἶδος ρετσίνοι που παραγόταν ἀπὸ φυτὰ γνωστὰ με τὸ ὄνομα «Pinites Succinifera». Τὸ χρῶμα του ποικίλλει ἀπὸ ἀνοιχτοκίτρινο σὲ καφετὶ σκοῦρο, μπορεί νὰ εἶναι πηχτὸ ἢ ρευστὸ, ἔχει ἓνα λεπτὸ ἄρωμα και εἶναι χλιαρὸ στὸ ἀγγίγμα.

Τὸ γεγονός ὅτι βρίσκονται μικροοργανισμοί μέσα στις μάζες του, ἀκόμη και σταγόνες νερό, ἐπέτρεψε σὲ μερικοὺς ἐπιστήμονες νὰ ἐλπίσουν ὅτι θὰ θροῦν ἔτσι τὴν σύνθεσι τοῦ νεροῦ τῶν ὠκεανῶν, πρὸ 50 ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Πάντως, οἱ ἐπιστήμονες σήμερα φάχνουν νὰ θροῦν μία οὐσία ἢ ὁποία θὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ κεχριμπάρι και φαίνεται ὅτι ἡ πρόδοδος τῆς χημείας στην ἐποχὴ μας κατάρθωσε τὴν σύνθεσι ἑνὸς προϊόντος εἰδικοῦ, τὸ ὁποῖον, ἀντίθετα με τὰ περισσότερα παρόμοια παρασκευάσματα, μπορεί νὰ χρησιμοποιηθῇ σὲ κανονικὴ θερμοκρασία ὥστε νὰ διατηροῦνται ἀκέραιοι και οἱ πιὸ λεπτοὶ ὀργανισμοί.

Αὐτὴ ἡ καινούρια τεχνικὴ που ἔχει τὴν φιλοδοξία, ὅχι θέβαια νὰ φθάσῃ, ἀλλὰ νὰ μιμηθῇ ὠριμένες ιδιότητες μιᾶς ἀπὸ τις πιὸ ἀρχαῖες οὐσίες τοῦ κόσμου ὅπως εἶναι τὸ ἤλεκτρον, ἔχει ἐπιτρέψει τὴν πραγματοποιήσι βιολογικῶν παρασκευασμάτων ἀφθαστης τελειότητος και μεγάλης χρησιμότητος γιὰ τὴν ἐκπαίδευσι.

Τὶ θὰ κάνης, Ρένα, ὅταν γίνης σὰν τὴν μητέρα σου;
—Δαίτα. Αὐστηρὴ δαίτα.

Pourquoi Pas?

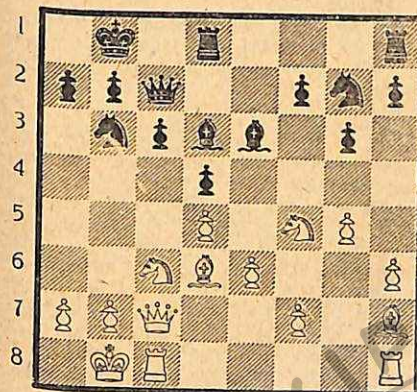
ΣΚΑΚΙ

ΑΠΟ ΜΙΑΝ ΠΑΡΤΙΔΑ

Ἀσκήσις ἀριθ. 550

ΜΑΥΡΑ (15)

α β γ δ ε ζ η θ

ΛΕΥΚΑ (15)

Λευκά: Ρδ1. Βγ2. Πγ1. Θ1. Αδ3. Θ2. Ιγ3. ζ4. Σα2. β2. δ4. ε3. ζ2. η4. Θ3.

Μαύρα: Ρβ8. Βγ7. Πβ8. Θ8. Αδ6. ε6. Ιβ6. η7. Σα7. β7. γ6. δ5. ζ7. η6. Θ7.

Τὰ Λευκά παίζουν εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν.

Μὲ ἓνα ὥρασιον συνδυασμὸν κινήσεων μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν νίκην.

Ἀσκήσις ἀρ. 551. ΦΙΝΑΛΕ

Λευκά (5): Ρα6. Αθ4. Ιβ8. Σγ2. β2.

Μαύρα (3): Ρδ5. Σα3. δ4.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν εἶναι ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίζουν.

Τὸ μαῦρο πιόνι α3 ἀπειλεῖ νὰ μετατραπῇ σὲ Βασίλισσα.

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ σταματήσῃ κανεὶς; Ἐκ πρώτης ὁψεως φαίνεται πολὺ δύσκολο. Ἐν τούτοις, τὰ Λευκά κερδίζουν... θυσιάζοντα μάλιστα ἓνα κομμάτι!

Ἀσκήσις ἀρ. 552. ΦΙΝΑΛΕ
Λευκά (4): Ρδ1. Βθ1. Αη8. Ιη6.
Μαύρα (6): Ρθ3. Πα3. Αθ2. Σζ5. η3. η4.

Τὰ Λευκά παίζουν εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν.

Αἱ ἀπειλαὶ τῶν Μαύρων Πα1 και η3—η2 εἶναι πολὺ ἰσχυραί.

Ἐν τούτοις, τὰ Λευκά κερδίζουν μέ... θυσίαν 2 πεσόν!!

Ἀσκήσις ἀρ. 553. ΦΙΝΑΛΕ

Λευκά (3): Ρζ8. Πθ3. Αθ2.
Μαύρα (4): Ρδ8. Αδ2. Ιη4. Σα2.
Εἶναι ἡ σειρά τῶν Λευκῶν νὰ παίζουν.

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ σταματηθῇ τὸ πιόνι α2 ἀπὸ μετατροπὴν σὲ Βασίλισσα. Πα3 ἀποτυγχάνει φυσικὰ λόγω Α64+.

Ἐν τούτοις τὰ Λευκά, ἐὰν παῖξουν σωστά, κατάρθωνουν νὰ ἐπιτύχουν «Ρεμί».

Ἀσκήσις ἀρ. 554. ΦΙΝΑΛΕ

Λευκά (5): Ρα1. Σα5. β6. ζ2. η2.
Μαύρα (8): Ρα3. Ια8. Σα2. α6. γ7. δ7. ε6. η3.

Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν ὁ Λευκὸς Βασιλεὺς εἶναι «πάτ». Αὐτὸ βεβαίως εἶναι ἡ ἀδυναμία τῆς θέσεως τῶν Λευκῶν, ἀλλὰ συγχρόνως και ἡ... σωτηρία τῶν. Ἐὰν παῖξουν σωστά, μποροῦν νὰ κρατήσουν «Ρεμί». Φυσικὰ, τὸ β6—β7 ἀποτυγχάνει λόγω η3ζ2.

Ἀσκήσις ἀρ. 555. ΦΙΝΑΛΕ

Λευκά (4): Ρε4. Αδ7. Ιε8.
Μαύρα (6): Ρθ5. Βθ8. Σζ6. Θ4. Θ6. Θ7.

Μὲ δύο φιγούρες ἐναντίον τῆς Ντάμας φαίνεται ἐκ πρώτης ὁψεως ἀδυνατὸς μία νίκη τῶν Λευκῶν. Τὸ πῶς ὅμως τὰ Λευκά, τὰ ὁποία παίζουν πρῶτα, κατάρθωνουν ἐδῶ νὰ κερδίσουν «φορσέ» εἶναι κάτι τὸ ἀληθῶς ἀπίστευτον.

Ἀσκήσις ἀρ. 556. Πρόβλημα.

DR. W. SPECKMAN

Λευκά (7): Ρα2. Βθ1. Πγ6. ε7. Αε8. Ιβ3. ζ7.

Μαύρα (12): Ρ65. Π4. Αη1. ΑΘ7. Σα7. 65. 66. γ7. 64. ζ6. η3. η6.

Τὰ Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σε δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 557.

A. ELLERMAN

Λευκά (10): Ρα5. Βγ1. Πη7. Θ6. Α63. Θ8. 167. 88. Σ62. ε2.

Μαύρα (7): Ρ64. ΠΘ3. ΑΘ1. Ιγ3. 83. Σγ6. η5.

Τὰ Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σε δύο κινήσεις.

*Ασκήσις άρ. 558. Πρόβλημα.

K. WINTERER

Λευκά (6): Ργ6. Βη7. Π68. Αη5. Ιε5. Σ65.

Μαύρα (10): Ρ68. Πε8. Αγ8. ε7. Ια8. Θ8. Σ66. γ7. 86. η6.

Τὰ Λευκά παίζουν και κάνουν μάτ σε δύο κινήσεις.

ΤΑ ΦΙΝΑΛΕ ΜΑΣ

*Επειδή τὰ φινάλε αποτελούν ένα άπό τὰ πιό δύσκολα κεφάλαια στο σκάκι, θά ασχοληθούμε κάπως έκτενέστερα με την περιγραφή των λύσεων των εις τήν σελίδα αυτήν.

Τις λύσεις των άλλων θεμάτων θά βρήςτε, ως συνήθως, στη συνηθισμένη σελίδα των λύσεων μας.

*Αρ. 551. 1) 168—γ6!! Θυσιάζει τόν *Ιππον, ό όποιος όμως πρέπει να παρθή άναγκαστικώς, διότι άλλέως άκολουθεί ΙΧ54 και τó πιόνι α3 σταματιέται και τὰ Λευκά κερδίζουν. *Ωστε 1)... ΡΧΙγ6 και τώρα τὰ Λευκά συνεχίζουν με 2) ΑΘ4—ζ6! Τὰ Μαύρα δέν έχουν άλλην άπάντησιν άπό 2)... Ργ6—δ5 (δχι Ργ5 λόγω Αε7+!) Τὰ Λευκά συνεχίζουν τώρα με 3) 62—δ3 και τὰ Μαύρα «φορσέ» 3)... α3—α2. *Η τετάρτη ώραία κίνησις των Λευκών είναι τώρα 4) γ2—γ4+ Τό παρσιμο «EN PASSANT» χάνει φυσικά, ώστε πάλι «φορσέ». 4)...

Ρ65—γ5 και με την πέμπτην κίνησιν των Λευκών 5) Ρα6—67 κερδίζουν τὰ Λευκά άναγκαστικώς. *Εάν βγή Ντάμα, άκολουθεί Αε7+ μάτ.

*Αρ. 552. 1) Αη8—65! *Απειλή. 2) Βη2+ μάτ. Φυσικά 1)... Πα3—α1+ είναι ή καλύτερα άπάντησις έδω. 2) Ρδ1—ε2! 2)... ΠΧΒ. Καί τώρα με την τρίτην υπέροχον κίνησιν 3) Αδ5—η2+!! θυσιάζοντα τó δεύτερο κομμάτι πρέπει τὰ Μαύρα να παίξουν «φορσέ» 3)... ΡΧΑ. Τὰ Λευκά συνεχίζουν 4) Ιη6—ζ4+! 4)... Ρη2—η1! Καί με την πέμπτην κίνησιν 5) Ρε2—ε1! δέν παραμένει άλλη κίνησις διά τὰ Μαύρα παρά 5)... η3—η2, τó όποιον επιτρέπει τó μάτ 6) Ιζ4—ε2!!

*Αρ. 553. 1) ΠΘ3—63+, Ρ68—γ8 2) ΑΘ2—ε5!! Ιη4Χ5 3) Πδ3—α3!! Αδ2—64+ 4) Ρζ8—ε8, Α64Χα3... Πάτ!! τὰ Λευκά.

*Αρ. 554. 1) ζ2—ζ4!! 1)... γ7Χ66 (*Εάν ΙΧ66, τότε αΧ1, γΧ6, ζ5, εΧζ5 και τó Ρεμ1 λόγω Πάτ είναι έξησφαλισμένο) 2) ζ5, Ιγ7 (*Η εΧζ5 3) αΧ66 και ή άπειλή 4) 67 άναγκάζει τὰ Μαύρα να πα ξουν ΙΧ66, όποτε έχουμε πάλι Ρεμ1). 3) ζ6, 165 (ή καλύτερα άκόμη κίνησις. *Εάν 3)... ε5 4) ζ7, Ιε6 — με σκοπόν συνάμα Ιε6—δ4—γ2 με μάτ — τότε 5) αΧ66! Ρ63 — δχι άμέσως 5)... 164 λόγω 6) ζ8+! 6) 67! και πάλι άπειλείται μετατροπή σε Ντάμα. Σ* αυτήν την περιπτώσει θά κέρδιζαν μάλιστα τὰ Λευκά!) 4) ζ7, 164 5) ζ8+, Ρ63! Καί τώρα; Σε 6) Βγ8 άκολουθεί 65! Τὰ Λευκά έχουν λοιπόν έδω την ώραϊοτάτην κίνησιν 6) Βγ5!! Σε 66Χ Β είναι τὰ Λευκά πάτ!

*Αρ. 555. 1) Ρε4—ζ5, ΒΘ8—ζ8 2) Ιε8—η7+ Βζ8Χη7 3) Α67—ε8+, Βη7—η6+ 4) Αε8Χη6+, Θ7Χη6 5) Ρζ5Χζ6, η6—η5 6) Ρζ6—ζ5, η5—η4 και 7) Θ3Χ η4+ μάτ!

I. X.

(Λύσεις στη σελίδα 111)

Γράμματα

των αναγνωστών μας

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΣΧΟΛΙΑ

*Από τόν αναγνώστη μας *Ανδρέα Χριστοφοράκη έλάσαμε ένα γράμμα που τó θεωρούμε άρκετά σημαντικό γιατί έκτος των άλλων θίγει ένα θέμα λεπτό, που άπό τή στάσι του καθενός άπέ αντί του φαίνεται ό πολιτισμός του. Τό θέμα βέβαια αυτό είναι πάντα ή άλληλογραφία. Λοιπόν, άς άκούσουμε τó γράμμα.

*Αγαπητή *Εκλογή,

Θεωρώ περιττές τις εισαγωγές, άπειθύνονται στο περιοδικό, βέβαιος ό τή γνώμη μου θά έχη πολλούς συμπαρσιτάτες *Όλα σου είναι καλά... Είσαι ένα περιοδικό πλήρες που τó περιεχόμενό του άνταποκρίνεται στις έπιθυμίες του κάθε αναγνώστη.

Σε παρακολουθώ άπό τó 1950 και έχω έπομένως κάθε νόμιμο δικαίωμα να ύποδειξω κάτι ή να διατυπώσω μιá έπιθυμία μου. Ούδέποτε είδα στίς στήλες σου κάτι για τούς φιλοτελιστάς.

Βέβαιος ότι δέν θά παρέλθω άπαρτήρητι αυτή ή παράκλησις μου θίγω και ένα άλλο θέμα επίσης σοβαρό: Προτείνω να καταργηθή ή στήλη της άλληλογραφίας. Διότι γίνονται πολλά έξ άφορμής της. *Άκουσα μιá δεσποινίδα να έκφράζεται ώσαν να έπρόκειτο περί κανενός περιοδικού κατωτέρου του ύψους στο όποιο στέκει ή *Εκλογή. Συγκεκριμένα έλεγε: «Βάλε μιá άγγελία ότι ζητάς άλληλογραφία και να δής μάτσο τὰ κορόϊδα να στέλνουν, γράμματα.»

Σε Χαιρετώ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΑΚΗΣ

*Αφού πούμε τὰ εύχαριστώ στα καλά λόγια αυτού του γράμματος μπορούμε να συζητήσουμε τὰ ύπολοιπα: Ως προς την Φιλοτελική στήλη θά επαναληφθή—γιατί ύπήρχε τó παρελθόν—μόλις οι τεχνικοί λόγοι τó επιτρέψουν. Για τó θέμα τώρα της

άλληλογραφίας δέν είμαστε βέβαιοι άν αυτοί που συμμερίζονται τή γνώμη της δεσποινίδας που άκούσατε είναι οι περισσότεροι. *Η *Εκλογή διέκοψε τή στήλη άκριδώς για κάτι άνωμαλίες που παρατηρήθηκαν, με τὰ γράμματα που διαμαρτύρονταν γι' αυτό ήταν τόσα πολλά, ώστε την ξανάρχισε. *Όπως είπαμε και άλλη φορά ό κάθε άνθρωπος με τούς τρόπους του και με τις έκδηλώσεις του τιμά τόν ίδιο τόν έαυτό του. *Αν μιá κοπέλλα όνομάζει κορόϊδα άνθρωπος που ζητούν να άλληλογραφήσουν δέν τούς ζημιώνει σε τίποτα. *Αν πάλι αυτά τὰ «κορόϊδα» έκτρέπονται σε άνοησίες πάλι κακό στον έαυτό τους κάνουν και τó πρόσωπό τους προσβάλλουν έστω και άν κρύβονται κάτω άπό ένα ψευδώνυμο. Μπορούμε να προσθέσουμε άπό πείρα, πώς συχνά ζητούν άλληλογραφία άνθρωποι που δέν μπορούν να συντάξουν και να όρθογραφήσουν αυτές τις λίγες σειρές του γράμματος που μας στέλνουν. *Αλλά ούτε και αυτός ό λόγος άρκεί για τήν διακοπή της στήλης. Δοκμάζοντας να γράψουν αυτοί θά έκκαταλείψουν μόνοι τους τόν άγώνα.

*Η στήλη έξυπηρετεί και τούς φιλοτελιστάς που άλλοιώς δέν μπορούν να έπικοινωνήσουν, και άνθρωπος που βρίσκονται άπομονωμένοι κάπου και θέλουν μιá συντροφιά. Πάντα πιστεύουμε πώς οι καλύτεροι είναι περισσότεροι άπό τούς χειρότερους. Γιατί λοιπόν να σπείδουμε σε χαρακτηρισμούς που προσδίδουν έλαφρότητα; Αυτά περί της φιλολογίας της άλληλογραφίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

A. Πετρίδη: Εύχαριστούμε για την άποκάλυψι και με χαρά σας πληροφορούμε ότι: 1) τὰ γράμματα των αναγνωστών φυλάσσονται για ένα έτος τουλάχιστον μαζί με την ύλη κάθε τεύχους, 2) οι τόμοι άποτελούνται

ΚΥΡΙΕΣ μου, έντατική παρακολούθησις της μόδας στην έσωτερική διακόσμηση του σπιτιού μας έκανε να μπορούμε να σας βοηθήσουμε άποτελεσματικά και έφέτος με τὰ ώραία ύφάσματα έπιπλώσεως που παρελάσαμε ήδη για την χειμερινήν σαιζόν. ΡΥΘΜΟΣ, Βουλής 22.

από 6 τεύχη και είναι τόσοι όσα τα εξάμηνά από τον 'Ιούλιο του 1950 (έλληνική έκδοσις της 'Εκλογής), 3) τα μουσικά δελτία νομίζουμε ότι είναι μάλλον δουλειά ειδικού περιοδικού, 4) η επιθυμία σας θα καταχωρηθή στα κατ' ἐκλογὴν καὶ ἐλπίζουμε πῶς θα πραγματοποιηθῇ.

Δ. Τζώρτζογλου: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ γράμμα σας. "Ὅσα λέτε εἶναι πολὺ ἐνδιαφέροντα. Τὰ φυλλάδια δυστυχῶς δὲν ἦρθαν ἀκόμη.

Α. Κερασσιώτης: 'Η συνεργασία σας πολὺ συμπαθῆς. Μὴν ξεχνᾶτε ὅμως καὶ τὰ 18 σας χρόνια. Γιὰ τὴν ἀποδότηση πραγματικὰ αὐτὴ ἡ κλίσις σας χρειάζεται ἀκόμη δουλειά.

Σωτήριο 'Αλατσίδη: Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον ὑμῶν σας. Δυστυχῶς δὲ βρίσκεται στὰ ὄρια ἐκείνα πού θὰ τὸ ἔκαναν κατάλληλο γιὰ τὸ περιοδικό.

Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν συνεργασία τοὺς τοὺς ἀναγνώστες μας: Α. Νοταρᾶ, Δ. Τζώρτζογλου, 'Αθανάσιον Κερασσιώτη.

ΖΗΤΩ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

...μέ νέους καὶ νέες ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον με σκοπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ γραμματοσήμων.

'Ανδρέας Νικολάου
Μόρφου
Λευκωσία
Κύπρος

...μέ νέους καὶ νέες.

Στρατιώτης
Παντελής Μανωλίδης
401 Γ.Ε.Ν.Ι.Ε.Α.

...νέος ἐπιστήμων ζητεῖ ἀλληλογραφία γιὰ διάφορα θέματα.

Στρατιώτης Διονύσιος Μαυρογιάννης
562 Τ. Π.

Λόχος Διοικήσεως
Σ.Τ.Γ. 916α

...μέ νέους καὶ νέες στὴν 'Ελληνική, 'Αγγλική καὶ Γαλλική.

Στρατιώτης Γεώργιος Χουρδάκης

'Ελευθέριος Μάντης

Μίμης Χαρούμενος

Κ.Ε.Ν. Κορίνθου

12ος Λόχος

Σ.Τ.Γ. 909

...μέ νέους καὶ νέες ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον στὴν ἑλληνική ἢ ἀγγλική.

Ρίτα καὶ Μιμὴ Μπάρλα

Κωνσταντίνου Παλαιολόγου 32

'Αθῆναι

...μέ νέες καὶ νέους γιὰ θέματα σχετικὰ μετὰ τὴν λογοτεχνία στὴν ἑλληνική ἢ ἀγγλική.

Στρατιώτης

Γεώργιος Κοτόρτσας

391 Α' Τ. Μονάς

Β.Σ.Τ. 903

...μέ νέους καὶ νέες.

Σμηνίτης

Σάββας Ρουσσός

Σχολὴ Σ. Καβουρίου

Τ.Γ.Α. 1010

...μέ φοιτητὰς καὶ φοιτήτριες κατὰ προτίμησιν τῆς ἱατρικῆς ἢ χημείας στὴν ἑλληνική, ἀγγλική ἢ ἰταλική.

George Papadopoulos

E. W. S. New Mill

MT Gambier

S. Australia

ΧΑΡΤΙΑ ΤΑΠΕΤΣΑΡΙΑΣ ριγέ, χαρτιά LAVABLE, χαρτιά τύπου σαγκρέ καὶ πολὺ φανταζιὶ σὲ ὠραιότατα σχέδια

παρέλαβε τὸ κατάστημα ΡΥΘΜΟΣ, Βουλῆς 22.

ΛΥΣΕΙΣ

«ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ» ἀπὸ σελίδα 9.

ΟΡΙΖΟΝΤΙΩΣ: 1) ΟΜΟΝΟΥΣΑ — ΟΙ. 2) ΕΨΙΛΟΝ. — ΓΟΠΛ. 3) ΠΛΙ. — ΛΟΙΔΙΜΟΣ. 4) Η «ΕΠΕΚ». — ΡΠ (Ροπή). 5) ΚΑΛΧΑΣ. — ΕΥΑΣ. 6) ΓΟΩΝ. — ΑΓΟΡΑΣ. 7) ΦΡΥ. — ΑΛΧΕΝ. 8) ΠΛΩΤΟΙ. — ΛΑ. — ΠΙ. 9) ΑΥΟΣ. — ΤΣΑΠΛΙΝ. 10) ΙΠΠΟΥΣ. — ΑΡΑ. 11) ΚΩ. — ΕΡΥΜΑΝΘΟΝ. 12) ΟΜΗΡΟΣ. — ΝΟΗΤΑ.

ΚΑΘΕΤΩΣ: 1) ΠΗΚ. — ΦΙΑΣΚΟ. 2) ΜΕΛΕΑΓΡΟΥ. — ΩΜ. 3) ΟΥΪΠΛΟΥΤΟΙ. 4) ΝΙ. — ΕΧΩ. — ΩΣΠΕΡ. 5) Ο «ΛΑΚΑΝΑΛ». — ΠΡΟ. 6) ΟΟΟ. — ΑΠΤΟΥΣ. 7) ΥΝΙΣ. — ΑΧ. — ΜΥΣ. 8) ΕΓΕΛΑΣΑΝ. 9) ΠΛΑΝΟΥΡΓΙΑ. — ΝΟ. 10) Ο «ΜΠΑΡ». — ΛΑΘΗ. 11) Ο «ΠΟ». — ΣΑ. — ΠΙΡΟΤ. 12) ΙΑΣΩ. — ΑΝΑΝΙΑΣ.

«ΣΚΑΚΙ» ἀπὸ σελίδα 107.

'Αρ. 550. 1) 165! γΧ65 2) ΒΧγ7+ ΑΧγ7 3) ΠΧγ7! ΡΧγ7 4) ΙΧε6+, Ρ67 5) ΙΧ68, ΠΧ68 6) ΑΧ65+ καὶ ἡ θέσις τῶν Λευκῶν πρέπει νὰ κερδίσῃ. (Λύσεις 551—555 ἐντὸς κειμένου).

'Αρ. 556.1) ΙΧ64! 'Απειλή. 2) Π67+ μάτ.

'Αρ. 557. 1) Ιγ5! 'Απειλή. 2) ΒΧγ3+ μάτ.

'Αρ. 558. 1) Βζ7! 'Εξανγκασμός κινήσεως.

«ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΒΡΗ ΤΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ» ἀπὸ σελίδα 53

1) ΕΞΟΝΤΩΣΙΣ = 39. 2) ΣΦΑΙΡΩΤΟΣ = 39. 3) ΕΥΡΥΧΩΡΟΣ = 44. 4) ΒΥΘΟΚΟΡΟΣ = 36. 5) ΒΡΟΜΙΑΡΗΣ = 36. 6) ΞΕΡΡΙΖΩΜΑ = 45. Σύνολον = 239.

«ΤΙ ΕΝΝΟΕΙΤΕ ΟΤΑΝ ΛΕΤΕ» ἀπὸ σελίδα 80

1) ΑΝΑΓΛΥΦΟΣ: Β. Σκαλισμένος μετὰ τρόπον πού νὰ φανερώνῃ προεξοχῆς ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς ὕλης ὅπου περισταίεται: 'Ανάγλυφος (γεωγρ.) χάρτης. Μεταφ., ἐκεῖνος πού περισταίεται μετὰ ζωρότητα καὶ ἀκρίβεια: Μὲ τὸν λόγον του ἔδωκε

ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τῆς καταστάσεως. Τὸ οὐδ. ὡς οὐσιαστ., ἀνάγλυφον = ἀνάγλυφον παράστασι πᾶν σὲ μάρμαρον ἢ ἄλλῃ ὕλῃ: Τὰ ἀνάγλυφα τοῦ Παρθενῶνος.

2) ΑΡΓΟΣΧΟΛΟΣ: Β. 'Εκεῖνος πού περιᾶ τὴν ὥρα πού ἀργῶν καὶ σχολάζων = χωρὶς νὰ κάνῃ τίποτε.

3) ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΩΣΙ: Α. 'Η ἐνέργεια τοῦ διαστρεβλῶν = κἄνω κάτι στρεβλόν, παραμορφῶ: διαστρεβλῶσι τοῦ χειριοῦ. Μεταφ., παραποιῇσι: διαστρεβλῶσις τῆς ἀληθείας — τῶν γεγονότων.

4) ΕΔΩΛΙΟΝ: Γ. 'Υποκοριστικὸ τοῦ ἔδω = καθῆμα, ἐσήμαινε ἀρχικὰ τὸ σκαμνί, καὶ σήμερα εἰδικὰ δημόσια καθίσματα, ὅπως τὰ ὑπουργικὰ ἔδωλια τῆς Βουλῆς — τοῦ κατηγορουμένου.

5) ΖΑΤΡΙΚΙΟΝ: Α. Εἶδος παιχνιδιοῦ, τὸ σκάκι. Μεταφ., ἀνταγωνισμός εἰς βάρος τρίτου. 'Η ('Αλβανία, ἃς ποῦμε) ἀποτελεῖ πειρασμόν (πούλι) τοῦ διεγνοῦς ζατρικίου.

6) ΚΛΙΚΑ: Β. 'Η γαλλικὴ λέξι clique, πού σημαίνει ὁμάδα ἀτόμων, τὰ ὅποια περιστοιχίζουν καὶ ἐπηρεάζουν ἕνα ἰσχυρὸ πρόσωπον γιὰ ἰδιοτελεῖς σκοπούς.

7) ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ: Β. 'Η γένεσις τοῦ κόσμου ἢ ἡ μυθολογικὴ ἀντίληψις αὐτῆς. Μεταφ., δημιουργικὸς ὄργανός. Κυβερνησι κοσμογόνιας.

8) ΚΡΗΠΙΣ: Α. Τὸ κατώτερον μέρος οἰκοδομήματος, ἐσάκι, θεμέλιο ἢ ὑποστηρικτικὸς τοῖχος προκυμάσας κλπ. Μεταφ., 'Η ἰσότης τοῦ νόμου ἀποτελεῖ τὴν κρηπίδα ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ Πολιτεία.

9) ΛΕΟΝΤΑΡΙΣΜΟΙ: Γ. 'Ενέργειες μετὰ φαινομενικὴν παλληκαριά καὶ ὑποκρουτικὴν δειλία. Πρέπει νὰ ἀφήσω μετὰ τοὺς λεονταρισμούς καὶ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴ δύσκολη πραγματικότητά.

10) ΛΟΣΤΡΟΜΟΣ: Α. Ἰταλική λέξι πού σημαίνει τὸν προϊστάμενο τοῦ ὑπηρετικοῦ πληρώματος πλοίου, τὸν ναύκληρο.

11) ΜΑΙΝΟΜΑΙ: Γ. Κατέχομαι ἀπομανία. Μεταφ., ἐκδηλώνομαι μὲ ἀκράτητη ὁρμή: Μαίνεται τὸ πῦρ — ἡ θύελλα.

12) ΣΥΜΦΥΡΩ: Β. Ζυμώνω μαζί, ἀνακατεῶ μὲ ἀταξία. Μεταφ., συμφύρει τὰ πράγματα.

13) ΤΕΛΕΣΙΔΙΚΟΣ: Γ. Ὁ ὀριστικά καὶ ἀνέκκλητα δικάσμενος: τελεσίδικος ἀπόφασις δικαστηρίου (ἐναντίον τῆς ὁποίας οὐδὲν ἐνδίκον μέσον χωρεῖ).

14) ΤΡΥΦΗ: Α. Μαλθακή καὶ ἀπολαυστική ζωή, καλοπέρασι. Βίος τρυφῆς ἢ τρυφηλός. (ἀπὸ τὸ ρ. θρύπτω = σπάζω, τρίβω, μαλακώνω, ἐξασθενῶ).

Ἐκυκλοφόρησε

ΚΛΕΩΝΟΣ Β. ΠΑΡΑΣΧΟΥ

Εὐρωπαϊκὴ Πεζογραφία & Ποίηση

Μπάϊρον — Οὐγκώ — Μαλλαρμέ — Βαλερύ —
Ρίλκε — Μπρούκ — Μιλὸζ — Σταντάλ — Μπραν-
τές — Σεστώφ — Συναρές — Ζίντ — Προῦστ —
Μάιν — Ντυαμέλ καὶ ἄλλοι

Εἴκοσι μελέτες γιὰ εἴκοσι κορυφαίους ξένους πεζογράφους
καὶ ποιητὲς τῶν τελευταίων 150 χρόνων.

Ἐκδόσεις "ΔΙΦΡΟΣ"

Σόλωνος 114